Szabó Magda

Spuneți-i Zsófiei

EDITURA ALBATROS

Coperta: CLARA SURUGIU

SZABÓ MAGDA:
Mondjak meg Zsófikának Magvető, 1965, Budapest

SZABÓ MAGDA

Spuneţi-i Zsófiei

În româneşte de
EUGEN HADAI şi HORIA ARAMĂ

EDITURA ALBATROS

Ministerul Culturii
1917 1957

Conținut: Numirea profesoarei dr. Szabó Márta în funcția de șef de secție

Ca urmare a înțelegerii stabilite cu Comitetul executiv al Sfatului Capitalei și cu Secția de învățămînt a Sfatului Sectorului I, dr. Szabó Márta, profesoară la Școala generală din Piața Apáczai Csere János, este numită, cu începere de la 15 VIII 1957, șef al Secției de psihologie a copilului din cadrul Institutului experimental de cercetări pedagogice.

Se va prezenta la locul de muncă, în vederea depunerii jurămîntului și pentru luarea în primire a funcției.

Budapesta, 5 VIII 1957

Kelemen Pál
adjunct al ministrului

L. S.

Sfatul Capitalei
Comitetul executiv
Nr. 1879—554/1957
Sect. IX. Secția de învățămînt

Conținut : Numirea în funcție a profesoarei Nagy Judit

Pe baza celor stabilite cu Direcția științifică a Ministerului Culturii, Comitetul executiv al Sfatului Capitalei repartizează, cu începere de la data de 15 august 1957, pe dr. Nagy Judit, cercetător științific la Institutul experimental de cercetări pedagogice de pe lîngă Ministerul Culturii, ca profesoară la Școala generală din Piața Apáczai Csere János, Sectorul I, încadrînd-o cu gradația VII din indicativul 501 al grupei teritoriale A.

Dr. Nagy Judit se va prezenta de îndată la Serviciul personal al Sfatului sectorului I și la locul de muncă.

Budapesta, 5 august 1957

Pentru conformitate
Szemer János
Șef de birou

În numele Comitetului executiv :
Etesi Anna
Adjunct al șefului Secției de învățămînt a Sectorului IX

Sfatul Sectorului I al Capitalei
Secția de învățămînt în calitate de autoritate tutelară
84/z/1957
Referent : Kuti

Conținut : Aprobarea înfierii minorei Gergely Dóra

Hotărîre definitivă

Autoritatea tutelară aprobă înfierea de către Pongrácz István (născut la Földes, județul Hajdu-Bihar, la 15 III 1895, văduv), om de serviciu la Școala generală din Piața Apáczai Csere János nr. 8, a minorei Gergely Dóra, născută la Budapesta, la 2 ianuarie 1946, trecută în registrul de nașteri la numărul 89.

În urma înfierii, minora va purta numele de familie Pongrácz.

Autoritatea tutelară retrage atît părinților cît și tutorelui de pînă acum, Vadász Viki, dreptul de a intra în contact cu minora.

Motivare

Înfierea a fost cerută de părintele adoptiv și de către autoritatea tutelară. Părinții naturali ai minorei, Gergely Károly, stomatolog, și Horváth Vilma (fostă Gergely), născută Molnár, au renunțat la toate drepturile părintești în legătură cu minora. Tutorele de pînă acum al minorei, Vadász Viki, a ieșit din drepturile tutelare.

Înfierea slujește interesele minorei, întrucît dezvoltarea, formarea și educarea ei sînt mai bine asigurate de către părintele adoptiv decît de oricare dintre părinții naturali. Împotriva prezentei, părțile interesate pot face recurs la Secția de învățămînt în termen de 15 zile de la înmînare.

Au fost înştiinţaţi în legătură cu prezenta :
Pongrácz István, Sector I, Piaţa Apáczai Csere János nr. 8
Gergely Károly, Sector VIII, str. Baross nr. 19
Horváth Vilma, Sector III, str. Szél nr. 22
Vadász Viky, Viena, XVIII, Schulgasse nr. 45
Şeful Oficiului stării civile al Sfatului popular al Capitalei

Budapesta, 11 oct. 1957
Pt. conformitate :
Felker János

Referent
Virág Jenő

1

MAMA a adus-o aici încă din ziua în care s-a hotărît schimbul de locuinţă. Au ajuns pe înserat. Mama i-a arătat fereastra de la etajul trei, la care stă acum fetiţa, şi i-a explicat cum o să arate noul lor cămin. În loc să privească spre şirul de ferestre, Zsófi îşi contempla vîrful pantofilor, nu auzea nimic, dar mama nu băga de seamă, pentru că explica, iar cînd explica, era cu totul absorbită de cele ce spunea. „Fereastra ta dă către stradă, i-a spus mama. Mobila de sufragerie o vom înghesui în hol.“ Şi-a şters apoi nasul ; nici ei nu-i venea uşor. Punîndu-şi batista la loc, a adăugat aproape în şoaptă : „Lasă, ai să vezi, toate or să se aranjeze.“

Ei, da, s-au aranjat. Acum sînt aici, s-au mutat ; astăzi, mama nu s-a dus la institut. Tuşa Kató, care a venit să dea o mînă de ajutor, a rămas cu Zsófi în vechea locuinţă, pînă ce toate lăzile şi mobilele au fost încărcate în camion ; mama şi cu Teri aşteptau sosirea cărătorilor la casa cea nouă. Nu au păstrat nimic de prisos, astfel că totul a încăput într-un singur camion. Pentru că, între timp, „s-a aranjat“ şi soarta celor patru camere : „Din cauza restrîngerii, de vînzare : mobilă, costume bărbăteşti, cabinet medical.“ Mama a rugat-o, dacă întreabă cineva de lucrurile care sînt de vînzare înainte de sosirea ei şi în lipsa lui Teri, să dea o fugă după administrator ca să-i arate cumpărătorului tot ce l-ar putea interesa. Notase preţul fiecărui obiect pe o foaie de hîrtie. S-a mirat că nici un amator nu se prezenta decît atunci cînd ori ea, ori Teri erau acasă. Nu avea de unde să ştie că Zsófi nu deschidea şi nu dădea voie nimănui să pătrundă în casă ori în cabinet.

Perdeluța ușii de la intrare era cam scurtă, astfel că se putea privi pe sub ea. Zsófi vedea de fiecare dată cine sună. Dacă era un străin, se lăsa pe parchet și cîtă vreme prin perdea se distingea silueta oaspetelui nepoftit, nu se ridica de acolo. Cînd au venit să ridice mobila cabinetului medical, mama tocmai o trimisese la alimentara, după pîine. La întoarcere s-a oprit peste drum, în stația de autobuz, așteptînd să dispară și ultimul cuier alb. Și-a lipit obrazul de pîinea proaspătă, care răspîndea o aromă plăcută, de brutărie. Tăind pîinea, mama a spus că, probabil, coaja s-a umezit de la laptele vărsat pe tejghea. Seara a sunat la telefon tușa Kató. Mama a închis ușa cabinetului gol, dar cuvintele ei tot s-au auzit : „Nu a prea suferit, pe cît se pare. Din păcate, e un copil insensibil."

„Zsófi e insensibilă, repetă fetița în sinea ei, Zsófi nu a plîns la înmormîntarea tatălui său, ei nu i-a părut rău de vechea lor casă. Zsófi rămîne indiferentă la toate." Afară picura, asfaltul strălucea în ploaia ușoară de vară, iar pomii care străjuiau aleea păreau că, de bucurie, se mai înalță puțin. Cabinetul medical a fost cumpărat de nenea Balázs, și asta a supărat-o, pentru că nenea Balázs era o rudă îndepărtată, dar pe care o mai vizitau uneori, și atunci, vrînd-nevrînd, avea să fie obligată să revadă biroul tatii sau craniul pe care îl botezaseră Tóbiás.

Oare ce o fi în clădirea de peste drum ? Aici nu era ca în vechea circumscripție a tatii, unde cunoștea aproape fiecare casă. Trebuie să fie o instituție, dar nu știe care anume, căci frunzișul pomilor acoperă inscripția de pe frontispiciu. În curte se află un havuz cu o statuie care privește în apă. Au vîndut-o și pe tanti Barna, un cap sculptat din marmură, darul de Crăciun al familiei Kress. Zsófi nu putea s-o sufere pe tanti Barna, pentru că părul ei cădea în șuvițe ca niște pui de șarpe. Mama n-a băgat de seamă niciodată ce oroare avea ea de marmura aceea, dar tata o știa și pe asta ; ori de cîte ori intra ea în cabinet, tata o lega pe tanti Barna la cap cu un prosop, ceea ce îi dădea o înfățișare tare caraghioasă : privea fix cu ochii ei de piatră, fără pupile, și cu puii de șarpe legați cu basmaua, ca o țărăncuță.

Așadar, de acum înainte or să locuiască aici. Cînd cineva își pierde tatăl, se mută într-o casă mai mică, vinde lucrurile „de prisos", dă un anunț la ziar și se

ocupă de schimbarea locuinței chiar și în ziua înmormîntării. Vali, care lucra la policlinică împreună cu tata, nu și-a pus pălărie neagră ca tușa Kató, și nici nu a plîns; în tot cursul ceremoniei a stat cu ochii ațintiți asupra coroanelor; și totuși Vali era teribil de tristă. Tușa Kató, sora mai mică a tatii, în schimb, a bocit cumplit, aflînd că și-a pierdut fratele; de altfel, nu e de mirare, ea se văicărește necontenit. Mama însă nu se plînge; cînd se supără, lasă să-i scape cîteva lacrimi, apoi ia omul de mînă și îi explică de ce un anumit lucru s-a întîmplat așa și nu altfel, ce învățăminte se pot trage și ce e de făcut. Dóra nu plînge niciodată. Marianne numai uneori. Cînd plînge, mama o face cu seriozitate, cu demnitate, ea scrie cărți, e cercetător științific. Mama e foarte deșteaptă.

„Un om care suferă de inimă, i-a spus într-una din zile cu ochii în lacrimi, mai ales dacă e medic și știe ce urmări poate avea această boală, duce o viață cumpătată, nu muncește pînă la epuizare, nu fumează cincizeci de țigări pe zi, ci se gîndește la familia lui. De astăzi încolo ar trebui să înveți mai bine, întrucît viața noastră o să fie mai grea decît pînă acum."

Să învețe?

Zsófi părăsi fereastra. Avea un colț minunat pentru învățătură. Mama i l-a amenajat încă de mult, din onorariul ridicat pentru una dintre cărțile ei. Masa de lucru, unită cu bancheta, avea o veioză, un lăcaș pentru călimară, un altul pentru acuarele, un mic șanț pentru creioane colorate și un altul pentru compas. Peste sertărașele din dreapta, dispuse pe verticală, putea să tragă un rulou, cele din stînga aveau butoane de os colorate în roșu. Era o splendoare de masă de lucru. Zsófi însă nu putea s-o sufere.

După cîte își amintește, o singură dată și-a făcut lecțiile cu plăcere, și anume atunci cînd, pentru că lipsise cîteva zile de la școală, s-a dus la Takács Éva s-o întrebe de lecțiile pentru a doua zi. Éva învăța la bucătărie. Drept masă de scris avea un taburet, pe care tanti Takács lipise o mușama. Cărțile și le păstra pe un raft de șipci, fixat între picioarele taburetului. Éva ședea pe un scăunel și-și făcea problemele la aritmetică. A rămas atunci la Eva și, trăgînd lădița de gunoi mai aproape de taburet, a rezolvat problemele fără greș, apoi a mai desenat

şi nişte şiruri de viorele. Tanti Takács făcuse tăiţei şi i-a dat şi ei o farfurie plină. Tăiţeii erau cu pesmet prăjit şi sărat, nu fiert în lapte şi îndulcit cu zahăr. Ar mai fi vrut, dar i-a fost ruşine să ceară.

Ce supărată trebuie să fie mama pentru că „ea nu e în ordine". Expresia a auzit-o adesea la orele de matematică. Dacă problemele erau bine rezolvate, domnul profesor Hidas dădea din cap afirmativ, iar dacă erau soluţionate greşit, spunea doar atît : „Nu-i în ordine, fata mea". În asemenea cazuri, copiii luau buretele şi ştergeau repede tabla. Rezolvarea nefiind în ordine, nici socotelile nu puteau să fie bine făcute. Problemele rezolvate de Marianne erau întotdeauna în ordine, ea era cea mai bună elevă din clasă. Ce înseamnă însă că un copil nu e în ordine ? Că e rău ?

Cum a spus tata ? Era parcă în clasa a treia cînd a început să încaseze note slabe. Frunzărindu-i carnetul, mama a rămas uluită, dar tata i-a zis rîzînd : „Ceva nu e în ordine cu copilul, nu-i aşa ? Asemenea cazuri nu figurează în cărţile tale." Mama aproape că a plîns, iar ea, ruşinată, a zbughit-o afară din cameră, pentru că, oricum, faptul că nu era în ordine i se părea îngrozitor. Părinţii au mai discutat despre asta şi după masa de seară. Mama răsfoia nişte reviste şi cărţi, tata rîdea, fuma şi uneori dădea din cap. Cînd Zsófi se pregăti de culcare, mama veni la ea s-o descoasă asupra tristelor note din carnet. Nu ştia ce să-i răspundă, totul i se părea simplu şi normal, iar explicaţiile nu aveau nici un rost. Lumea era atît de interesantă şi din zi în zi mai vastă, încît şcoala nu-şi mai găsea locul în ea.

Ce-i drept, lumea nu fusese întotdeauna foarte interesantă. Cînd era mai mică, clasa, copiii, lucrurile de acasă erau de ajuns ca să-i umple zilele. Dar, odată cu scurgerea anilor, au început să iasă la iveală detaliile, iar detaliile erau atît de pasionante, de tulburătoare, încît era nevoită să caşte bine ochii, ca să le înţeleagă. Clădirile care i se fixaseră în minte ca nişte contururi nediferenţiate căpătau acum acoperişuri, ferestre, clanţe ; pereţii, tavanul formau suprafeţe drepte, perpendiculare, iar oamenii se distingeau după chip, glas, îmbrăcăminte. Tovarăşa învăţătoare i-a spus mamei că Zsófi nu e niciodată atentă la ore ; cînd o întreabă pe neaşteptate, habar nu are despre ce a fost vorba cu o clipă mai înainte,

Iar dacă o pune să citească mai departe, nu știe de unde. În asemenea cazuri tăcea, știind că cei mari tot nu ar înțelege : ea a fost foarte atentă, a urmărit cu încordare tot ce se petrecea în jur.

Tovarășa învățătoare dintr-a treia nu avea gît, capul delicat îi răsărea de-a dreptul dintre umeri. Era cam diformă, săraca, parcă nu ar fi fost om, ci un fel de sperietoare din povești sau un grifon. În timp ce tușa Olga preda, fetița se gîndea cum i s-ar putea drege capul și gîtul. În anii aceia erau foarte multe muște, care în timpul orelor bîzîiau într-una. Muștele o interesau grozav, mai ales că aveau ochii bulbucați ca lupa tatii. Oare dacă muștelor li s-ar scoate ochii, aceștia ar mări ca lentilele ? Dar mai erau atîtea enigme — zgomote, pocnituri, lumina albastră a sudurii, imobilă și indestructibilă ca lumina stelelor, și cîte altele. Pe măsură ce creștea, sfera problemelor care o preocupau se lărgea mereu. După o zi întreagă de observații, ajungînd acasă, cădea moartă de somn. Poate că, într-adevăr, nu era în stare să citească de unde se oprise cea dinaintea ei, dar asta pentru că ea ajunsese la sfîrșitul poeziei, la ultimele rînduri ale bucății înaintea tuturor ; citea repede, mai repede ca oricine, și pur și simplu nu avea răbdare să-i aștepte pe ceilalți. „De ce nu se descurcă fata asta mai bine ? s-a întrebat odată mama, la cină. Nu o las nepregătită, o ascult în fiecare zi și totuși..." „Nu are timp, i-a răspuns tata, punîndu-și salată în farfurie, acum se naște în ea sufletul."

Anul trecut, cînd era într-a cincea, mama a început s-o ia la institut. Pe fațada clădirii scria cu litere mari de tipar : *Institutul experimental de cercetări pedagogice,* iar deasupra trona o pasăre. Zsófi și-a dat toată silința să nu o facă de rușine pe mama. I s-au pus nenumărate întrebări. O întreba mai ales nenea Dobay, care îi vizita și acasă. A căutat să răspundă cît mai bine. După ce au întrebat-o tot ce au avut de întrebat, după ce nu a mai fost nevoie să se joace la comandă sau să privească în vizorul mașinii, în care se succedau cu repeziciune imagini și nici să numere obiectele de tot felul trîntite alandala pe masă, le-au lăsat să plece. Acasă, tata începuse consultațiile, dar a ieșit totuși să le vadă. Ea se spăla pe mîini, a auzit însă convorbirea din dormitor, cum că

toată lumea a fost mulțumită de comportarea ei, că la unsprezece ani, cîți avea, era o fetiță perfect normală și bine dezvoltată. „E sănătoasă tun!" a spus mama, pe un ton însă care lăsa să se înțeleagă : „Dar nu-i bună de nimic." Părea îngrijorată și necăjită din cauza ei. L-a mai auzit pe tata rîzînd, sărutînd-o pe mama și spunîndu-i : „Nu fi supărată. Vrei să mă ocup eu de ea?" „Doamne ferește ! i-a răspuns mama, gata-gata să plîngă. Dacă nu sînt în stare s-o schimb, îmi pierd încrederea în mine. Te rog s-o lași în pace !"

Adună, adună mereu amintiri despre tata, așa cum Marianne și Dóra adună timbre. Tatei nu i-a fost niciodată rușine cu ea, ce-i drept, însă el nici nu avea decorații ca mama și nici nu vorbea la radio despre educația copiilor. Cu toate acestea, știa întotdeauna ce ar fi vrut ea să spună, chiar și atunci cînd nu reușea să se facă înțeleasă, iar cînd lucrurile luau o întorsătură proastă, venea în camera ei, să stea de vorbă împreună.

Tata venea în fiecare seară, după baie, aducînd cu sine un miros plăcut de săpun și de cremă de ras ; mirosul nesuferit al eterului și hipermanganatului rămînea în cabinetul medical. Cînd Marianne a zăpăcit-o atît de rău cu poveștile ei încît nu a mai putut să doarmă ca lumea, tata i-a explicat cum se nasc copiii. Tot el a venit s-o vadă și atunci cînd, de Ziua femeii, a aflat că pierduse batista galbenă brodată la școală anume pentru acest prilej. Zsófi nu știa să ofere daruri : putea oricînd să-și golească pușculița pentru a face cuiva o bucurie, dar nu era în stare să scoată o vorbă în momentul înmînării, își întindea doar cadoul și se îmbujora toată, iar cînd era mică, chiar dacă învățase cu această ocazie o poezie, arunca florile și cînd îi venea rîndul să recite, izbucnea în plîns.

Ziua femeii era un coșmar, pentru că mama aștepta de la ea cuvinte frumoase ori cel puțin două-trei versuri. Ea și-ar fi dat sîngele, picătură cu picătură, ca s-o scape de vreo boală, dar se rușina să declame și nici altfel nu știa să spună cît de mult o iubește. În ziua aceea batista, care ar mai fi scos-o din încurcătură, a dispărut din ghiozdan. Cînd, după-amiază, tușa Kató a venit în vizită și s-a lăudat cu broderia primită de la Marianne, Zsófi a rămas mută, neajutorată, frecîndu-și un picior de celălalt. Mamei i s-au umplut ochii de lacrimi. I-a spus

tușei Kató : „Din păcate, Zsófi are o viață afectivă nedezvoltată."

În seara aceea, așezîndu-se lîngă ea, tata nici nu i-a pomenit de batistă. I-a povestit despre bunicul, pe care Zsófi nu l-a cunoscut. I-a spus că a fost un om aspru, zgîrcit la vorbă, sever, dar că atunci cînd bunica s-a îmbolnăvit, l-au podidit lacrimile la căpătîiul ei. Atunci el și tușa Kató au încremenit, li s-a părut foarte straniu, de neînchipuit să-l vadă plîngînd. Bunica și-a ridicat privirea și l-a întrebat cu o uimire nemăsurată în glas : „Tu m-ai iubit, totuși, János ?"

„Celor mai mulți dintre oameni trebuie să le spunem mereu că îi iubim, a zis tata, sau să le-o arătăm limpede, altfel, împovărați de griji, de necazuri, nu bagă de seamă." Atunci Zsófi a plîns un pic, nu de mila ei, mai mult cu gîndul la bunica. Pernița pentru ace, lucrată la școală în vederea Zilei femeii, a ascuns-o anul ăsta în scăfîrlia lui Tóbiás, să nu se mai piardă. Nici nu s-a pierdut, iar mama, foarte bucuroasă, a agățat-o pe loc de mînerul ferestrei din dormitor. Spre sfîrșitul anului, cînd în carnet s-au strîns mai multe note mediocre, tata i-a spus mamei : „Nu mai merge, de-acum încolo mă ocup eu de ea !" „Ce tot spui, i-a răspuns mama, dar de fapt fără să se mai opună, de unde o să ai tu vreme pentru asta ?" „De niciunde, a spus tata, nu am să învăț cu ea, o să-i explic doar ce să facă." „Mult succes", i-a întors mama spatele. A fost singura promisiune pe care tata nu și-a respectat-o, deși ea a așteptat cu nerăbdare să afle ce are de făcut ca să fie „în ordine".

Oare nenea Balázs știe cine-i Tóbiás ?

De fapt, nenea Balázs i-a spus mamei să păstreze craniul, dar aceasta i-a replicat că e foarte bucuroasă să scape odată de țeasta aia nesuferită. Ea s-a retras atunci la fereastră și s-a gîndit că mamei îi pare rău după tanti Barna, cea cu părul din șerpi — lucru lipsit de sens, pentru că nimeni nu a văzut un om cu păr din șerpi. Craniu, în schimb, are toată lumea, căpățînă solidă, ascunsă sub pielea capului. Își plimbă degetele pe față, apoi și le apasă pe creștet. „Ai văzut ce coșuleț nemaipomenit ? a întrebat-o tata odată, răvășindu-i părul. Aici stau ideile. Sînt împachetate bine, ca sticlăria, să nu se spargă. Tot aici își au sălașul vederea, auzul, tot ceea ce simți. E o soluție ingenioasă, nu-i așa ? Toate îngră-

mădite într-un loc atît de strîmt ! E foarte practic. Dantura e fixată şi ea cum nu se poate mai bine. Tóbiás e un tip desăvîrşit, are toţi dinţii sănătoşi."

Mare păcat că tata nu a apucat să-i spună ce trebuie să facă omul ca să fie „în ordine" ! Acum n-o să mai afle niciodată. Deşi tata s-a gîndit mult la ea, a fost cu gîndul la ea pînă în ultima clipă a vieţii. A aflat de la Vali, asistenta lui la cabinetul medical, că, după ce i s-a făcut rău, nu a mai vorbit decît o singură dată. „Spuneţi-i Zsófiei", a zis. Voia să-i transmită ceva. Dar ce ? Nu a apucat să-şi termine vorba.

Mama îşi aranjează cărţile în cealaltă cameră. Intră cînd şi cînd şi o priveşte un timp. Mama pare şi mai subţire în rochia neagră. Şi-a legat părul cu un batic, să se ferească de praful din cărţi. „Cu noi s-a petrecut ceva îngrozitor, se gîndeşte Zsófi, şi cu tine, şi cu mine." O să înţeleagă oare mama de ce intră la ea ? O să simtă oare că aşa sînt mai puţin singure decît stînd fiecare în camera ei ?

Mama observă doar că Zsófi o priveşte din prag, fără să-i treacă prin minte s-o ajute, să-i aducă o cîrpă de praf : nici gînd de aşa ceva. Ar fi oare cu putinţă ca bietul Gábor să se fi înşelat, iar fata să fie cu totul lipsită de bunăvoinţă, de politeţe ? Ar fi îngrozitor ! „Dacă nu vrei să dai o mînă de ajutor, nu are rost să priveşti cum munceşte altul", îi spune mama, scoţînd un braţ de cărţi din ladă. Zsófi face stînga-mprejur şi se întoarce în camera ei. Aici îşi reia locul la fereastră.

Jos, în colţul străzii, culorile semaforului se schimbă şi maşinile ţîşnesc la fel ca alergătorii de curse. „Tu m-ai iubit, totuşi, János ?" a întrebat bunica. De unde să fi ştiut, dacă bunicul nu i-a spus şi nu i-a dat de înţeles niciodată ? Mama ştie şi ea numai ce vede. Aleargă să-i spună că ar vrea s-o ajute, dar mama nu mai e acolo, iar lăzile au dispărut — între timp cărţile au fost aranjate.

Pe raftul de jos al bibliotecii se află cele cîteva lucrări medicale rămase după ce nenea Balázs a luat grosul cărţilor. Uite şi albumul acela legat în gri, pe care l-a răsfoit de atîtea ori cu tata. E atlasul de anatomie. Nu avea voie să-l răsfoiască singură, numai împreună cu tata. Îi spusese că, fără explicaţii, atlasul nu e frumos

și, într-adevăr, singură nu l-a deschis niciodată. În cameră e cald și acum, cînd s-a înserat. A venit vara, sfîrșitul lui iulie, e vacanță.

La examen nu a răspuns cumsecade, pentru că și-a adus aminte de ceva foarte serios. De dimineață dispăruse cheia clasei. Takács Éva, eleva de serviciu, nu a găsit-o la locul ei pe panou. „De ce nu ai căutat-o cu atenție ? a întrebat tușa Márta, cînd nenea Székely, omul de serviciu, a venit cu cheia. Ca să găsești ceva, trebuie să cauți cu toată ființa ta."

Tata a vrut să-i transmită un mesaj : poate că a doua jumătate a frazei există undeva. Ar trebui s-o caute.

2

ÎN CASA CEA NOUĂ nu o mai aveau pe Teri. Zsófi a iubit-o mult. Iubea fruntea ei colțuroasă, sprîncenele ei blonde, abia vizibile, și mai ales cîntecele ei atît de frumoase. Cînd o auzea cîntînd, Zsófi lăsa caietul din mînă și se furișa la ușa bucătăriei, s-o asculte. Erau cîntece nemaiauzite, pe care Teri le învățase de la bunica ei. Bătrîna trăia într-o comună, undeva, dincolo de Dunăre, iar cîntecele lungi, fără melodie, evocau tot felul de întîmplări triste... „E o fată bună, dar nu prea prietenoasă", spunea mama despre Teri. Zsófi tăcea, pentru că și Teri era altfel decît și-o închipuia mama : exista o Teri pentru cei mari, cea care vorbea numai cînd era întrebată, o altă Teri pentru administrator, pentru vînzătorii de la alimentara sau pentru poștaș, și mai era una care cînta, rîdea și vorbea fără încetare. Ba mai era și o Teri pentru copii, pentru animale și plante, una cu totul deosebită. Teri nu striga cînd Zsófi încurca sau spărgea ceva la bucătărie. „Le sparge cine le spală. Cine nu le spală nu le sparge", bombănea în asemenea cazuri. Cînd întîlnea pe stradă un copil necunoscut care plîngea, Teri se oprea să-i șteargă nasul, să-i scuture praful de pe haine. Aduna în fiecare zi resturi de mîncare și oase, ca să le ducă unui cățel căruia „stăpînii nu-i dădeau nimic". Teri era aceea care uda florile și plantele din casă, cu păhărelul de argint

al Zsófiei, şi de cîte ori ficusul scotea o frunză nouă, îl privea îndelung şi exclama : „Bravo, mă, eşti grozav ! "

De acum încolo Teri va lucra la familia Müller, din vechiul lor bloc. Mama credea că pe Teri prea puţin o interesează unde munceşte, ceea ce iarăşi nu era adevărat : în ultima zi, Teri a stat toată după-amiaza în bucătărie, jucîndu-se cu talgerul cîntarului, şi nu s-a auzit nici măcar un singur cîntec.

În apartamentul ăsta mic ar fi fost ruşinos să angajeze pe cineva, chiar dacă în casă nu s-ar fi găsit o fetiţă ca ea, capabilă să-i dea mamei o mînă de ajutor. În casa veche, cu cabinet medical, cu sală de aşteptare, cu două camere mari şi cu dependinţe, ajutorul era strict necesar. Mama venea după-amiaza tîrziu, iar tata lua masa împreună cu ea. Acum împărţiseră treaba între ele. Cel puţin pe durata vacanţei de vară. Mama deretica în camera sa şi în dependinţe, Zsófiei rămînîndu-i bucătăria, holul şi cămăruţa ei ; tot ea făcea cumpărăturile şi spăla vasele. Pînă ce mama avea să intre în concediu, urma să ia singură prînzul, acasă. Mama gătea de cu seară şi-i lăsa în frigider mîncare pentru a doua zi. Programul zilei, pe care îl respecta cu stricteţe de cînd devenise şcolăriţă, se modificase puţin. Deşteptarea, spălarea, îmbrăcarea rămăseseră neschimbate. Urmau cumpărăturile, curăţenia şi masa, iar după-prînz — în aşteptarea mamei — se ducea la tuşa Kató. Ce-i drept, Marianne era plecată în străinătate şi nu avea cu cine să se joace, în schimb era supravegheată, nu stătea toată ziua singură. La cinci, cînd venea mama, trebuia să fie acasă. După aceea putea să se odihnească, să citească, să facă ce voia. Zsófi primise pentru prima dată o cheie, deoarece nu avea cine să-i deschidă.

Sculîndu-se, observă că, înainte de a pleca, mama făcuse ordine în camera ei. Sărăcuţa, se scula atît de devreme ! Laptele se răcise, dar îl bău aşa, cu o felie de pîine cu unt. Pe masa din bucătărie găsi biletul pe care mama notase ce să cumpere. Alături erau banii. Spălă vasele, avînd mare grijă să nu spargă vreo ceaşcă sau vreo farfurie. Trăiau dintr-un singur salariu şi orice pagubă s-ar fi resimţit.

Îşi puse un şorţ de-al mamei, dar îi scurtă breteaua de la gît cu un nod, pentru că îi venea prea mare. Clăti ceştile şi deodată avu senzaţia că tot ce se află în jurul

el îi este cu totul străin. Lăsă farfurioara înflorată din mînă şi roti îndelung, cu vîrful degetului, apa din chiuvetă. Pînă şi chiuveta era străină, nu semăna cu cea veche. Părea că trăieşte un vis. Iarna, cînd se lăsa înserarea şi nenea Sós, îngrijitorul, uita să aprindă lumina în hol, se temea să urce sau să coboare scările, pentru că în semiîntuneric treptele îşi pierdeau conturul. Atunci tata o apuca de mînă, o conducea şi parcă în jur se făcea lumină, iar paşii deveneau uşori. Acum totul semăna cu obscuritatea din acele înserări incerte şi de nepătruns.

Tocmai terminase de strîns, cînd sosi Vali. Promisese de atîtea ori că o să vină, dar de fiecare dată intervenea ceva. Avea foarte mult de lucru. Spuse că nu avea cum să ajungă atunci cînd e şi mama acasă, deoarece lucrează după-amiaza, şi-i dădu Zsófiei cîteva lucruri personale ale tatii rămase la policlinică. Zsófi recunoscu imediat servieta, dar îşi mută privirea în altă parte. Era servieta ponosită, urîtă, demodată, căreia tata îi pusese anul trecut un mîner nou. Ţinea foarte mult la această servietă, mai mult chiar decît la cea nouă, pentru că o păstra din anii studenţiei. Observă atent sandalele cu două bentiţe albe în cruce şi alte două oblice, pe care le purta Vali. „În vorbire să folosim totdeauna propoziţii scurte şi clare", le învăţa tuşa Márta. O să înţeleagă oare Vali din bîlbîielile ei ce anume ar vrea s-o întrebe ?

Vali o înţelese, numai că, nepregătită, nu ştiu ce să-i răspundă. Auzise ultimele cuvinte ale tatălui ei, sărmanul, vorbele acelea nu aveau însă nici o noimă. În cabinet se afla un bolnav care suferea de lumbago. Îl ajutase să se îmbrace, pentru că, speriat cum era, nu-şi găsea mîneca hainei. Observase de dimineaţă că bietul Nagy Gábor nu era în apele lui, avea faţa pămîntie, dar altminteri se ţinea de şotii ca de obicei, ba părea chiar mai vorbăreţ ca altădată. Ea avusese mult de alergat, pentru că Vera, asistenta medicului şef Somogyi, nu venise la serviciu, aşa că trebuise să scoată şi fişele bolnavilor lui, să facă naveta între cele două cabinete, noroc că, printr-o uşă, comunicau. Ea se găsea în cabinetul alăturat cînd lui Nagy Gábor i s-a făcut rău. Cu puţin înainte îi auzise rîsul, îl tachina pe bolnavul de lumbago. Să-l fi văzut apoi pe bătrîn ce speriat alerga, ce mai striga ! Cînd ea şi cu doctorul Somogyi au intrat,

alarmați, l-au găsit, sărmanul, prăvălit peste birou. Nu i-a zis pe nume, deși se vedea după ochi că o recunoaște, că știe cine se află lîngă el. Parcă se rușina că el, medic, face un lucru atît de necuviincios : moare la policlinică, în fața unui bolnav. Nu a mai spus nimic, nu a scos nici măcar un oftat. Numai fraza aceea neterminată...

Cum să-i vorbească despre asta fetiței ? Ajunge să-i spună că nu știe ce a vrut să-i comunice tatăl ei. Nu cumva o fi auzit mai bine bolnavul acela ? Nu l-a întrebat, dar crede că nu ; altfel i-ar fi spus, rămăsese o vreme pe culoar. Cine era bolnavul ? Nu are cum să știe, la policlinică îi ziceau Lumbago, după boala de care suferea. Fișa există, desigur. Dar la ce-i trebuie ? Ar vrea să știe ? Bine, dacă asta e dorința ei, o să ia fișele la rînd și o să-i spună numele la telefon. Parcă îl cheamă Pongrácz, ei însă îi ziceau Lumbago. Au o bolnavă pe care o strigă Aumădoare, pentru că săptămînă de săptămînă se plînge tot de alte dureri, dar de fapt nu are nimic. Acum trebuie să plece. S-o sărute pe mama din partea ei, să fie fetiță cuminte, că o să le mai viziteze. Cînd o să-i spună numele lui Lumbago ? Chiar azi, de aici se duce la policlinică și, cum ajunge, îi caută fișa — o s-o recunoască după ruptura pe care o are la un colț.

Rămînînd singură, Zsófi deschise servieta. Găsi în ea două cărți, niște notițe, o pungă cu bomboane și o cutie pătrată, goală. Zsófi avusese o colecție de cutii. Tata îi aducea întotdeauna cutii goale de medicamente de la policlinică. Bomboanele erau cele obișnuite, „de tătic", bomboane de zmeură, pe care tata le cumpăra cînd se duceau la cinema sau în excursie. Bomboanele astea aveau „miros de tătic" și „gust de tătic". Sigur, doar a doua zi urma să meargă la cinema. Scoase o bomboană, dar pînă la urmă renunță, puse bomboanele cu pungă cu tot în cutia cea nouă și le ascunse în sertarul de jos al bufetului, care rămăsese al ei. Cărțile și notițele le puse pe birou. Mama nu i-a dat voie să aducă din vechea locuință nici o cutie goală, i-a spus că nu are nevoie de vechituri.

Avea, totuși, din nou o cutie.

Curățenia nu-i dădu prea multă bătaie de cap, însă patul îl strînse anevoie, pernele nu încăpeau ca lumea în lada studioului. Canonindu-se cu ele, zgîrie într-un loc lustrul. Mama o să bage de seamă, precis, mama observă

totul, mama, de cînd o ştie, face repede şi cu pricepere toată munca gospodăriei. Ştergînd oglinda, se opri o clipă să se privească. Îşi examină codiţele scurte şi gîtul prelung. Cum arată ea oare? Ce gîndesc despre Zsófi cei care o văd? Mama, copil, avea părul roşcat, mîinile şi picioarele mici, ochii verzui şi era subţire ca un băieţel. Mama nu era frumoasă. Tata avea un început de chelie, era înalt, puţin adus de spate, ochelarii îi fugeau spre vîrful nasului, din care cauză semăna cu un papagal. O, tăticul era foarte frumos. Ea, de fapt, semăna la faţă cu mama, avea frumoase numai mîinile, moştenite de la tata, mîini mari, osoase, cu degete lungi. Da, are mîini foarte frumoase! Săraca mama, stă la institut, gîndindu-se, probabil, că fata ei a şi isprăvit cumpărăturile. Dar cum să se ducă la hală, înainte de a vorbi cu Vali? Trebuie să afle neapărat numele lui Lumbago!

De altfel, mama nu era la institut. La nouă se dusese la Ministerul Culturii, la o consfătuire; crezuse că discuţiile se vor prelungi pînă la prînz, dar se terminaseră puţin după ora zece; mama folosi neaşteptatul răgaz pentru a o vizita pe diriginta Zsófiei. Aflînd de moartea lui Gábor, Szabó Márta o vizitase pe Zsófi, ba, mai mult, venise cu cîţiva copii şi la înmormîntare. Se cădea să-i întoarcă vizita, în cursul anului tot nu prea fusese pe la şcoală. Dacă îşi aducea bine aminte, se dusese o singură dată, pe la începutul anului şcolar. Avusese foarte multă treabă în ultima vreme!

La drept vorbind, timp ar fi găsit, dar nu-i făcea plăcere să se vadă cu Szabó Márta. Era jenant s-o ştie tocmai pe ea diriginta Zsófiei. Urmaseră împreună cursurile facultăţii, fuseseră colege şi la liceu, mama stătea împreună cu viitoarea ei cumnată, Nagy Kató, în banca întîi, iar Márta în spatele lor, în banca a doua. Fuseseră împreună şi cînd s-au anunţat rezultatele la examenul de pedagogie, cînd în amfiteatrul Institutului pedagogic profesorul Pallay le-a felicitat şi le-a spus că ar dori să le reţină la el, la catedră, rezultatele bune obţinute de ele deschizîndu-le frumoase perspective. Avea impresia că i se împliniseră cele mai tainice năzuinţe; Szabó Márta, în schimb, începuse să rîdă, spunînd că nu a absolvit cursurile universitare ca să lîncezească la catedra facultăţii, ci ca să-i înveţe pe copii. Multă vreme nu auzise nimic despre Márta şi o regăsise abia peste ani profe-

soară de limba maghiară la ciclul secundar al școlii la care o înscrisese pe fiica ei în clasa întîia.

S-au sărutat, bineînțeles, atunci cînd s-au revăzut. La început s-au întîlnit mai rar, pentru că în clasele mici Zsófi avea învățătoare. Numai cînd Zsófi a ajuns într-a cincea și a nimerit în clasa Mártei au fost nevoite să reîmprospăteze cunoștința. Márta a făcut primul pas, vizitîndu-i în calitate de dirigintă. Zsófi era atît de zăpăcită, încît nu a scos un cuvînt. S-a simțit și ea destul de prost, deși aveau despre ce discuta. Și-au reamintit de colegii de facultate și tot atunci a aflat că Márta a lucrat cîțiva ani la o școală din provincie, de unde a fost chemată apoi în Capitală. I-a povestit și ea că a muncit patru ani la facultate, fiind pe urmă transferată la Institutul experimental de cercetări pedagogice.

Márta nu i-a spus niciodată vreo vorbă rea despre Zsófi, dar simplul fapt că era martoră la evoluția de loc strălucită a fetei o determina să ocolească școala. Știa că lucrările ei și îndeosebi voluminosul studiu de psihologie a copilului erau dezbătute de către cadrele didactice, dar pînă și propria ei scriere îi devenea nesuferită cînd își amintea că Szabó Márta, corectînd tezele pentru acasă atît de superficiale ale Zsófiei, rîde în sinea ei de Papp Judit, care scrie cărți atît de reușite, dar nu este în stare să-și educe copilul.

Zsófi nu putea fi trimisă nicăieri singură, pentru că se oprea și începea să se lase de pe un picior pe altul în fața ușii respective, iar dacă nu trecea întîmplător cineva și nu o întreba ce caută acolo, pierdea și o oră de pomană. Pe Zsófi nu o interesa cu adevărat nici o materie, nu o mișcau nici cît negru sub unghie bucuriile ori necazurile celorlalți. Zsófi făcea totul de mîntuială sau pur și simplu nu făcea nimic. Succesul cărții ei și Zsófi se potriveau ca nuca în perete !

Márta locuia peste drum de școală, într-o cămăruță de cîțiva metri pătrați, situată într-o casă în stil vechi, cu ferestrele la același nivel cu capetele trecătorilor. Făcea dulceață din coajă de pepene verde. Judit o găsi legînd ultimele borcane. La loc de cinste, pe o mică etajeră, trona o casetă de un roșu închis, în formă de inimă. Pe casetă erau fixate un șir de nimicuri metalice, care semănau cu capacele unor minuscule cutii de cremă de ghete, dar care în realitate fuseseră, probabil, suporturile

unor etuiuri de ruj. În interiorul fiecărui căpăcel era lipită cîte o floare presată, iar de jur împrejur, litere de-o șchioapă, aurii anunțau că îngrozitoarea casetă reprezenta un cadou oferit de Ziua învățătorului. Pe pereți atîrnau tablouri înfățișînd eleve zîmbitoare și serioase, așezate în bănci după mărime. În fiecare tablou, fetița cea mai mică ședea în față, pe un scăunel, ținînd un scut mare de carton, pe care erau înscrise clasa și anul școlar. În ultimul tablou, în spatele fetiței cu scutul se zărea Zsófi, bosumflată, mijind ochii.

„Zsófi va semăna leit cu mine, se gîndea mama. Părul, culoarea ochilor, buzele ei sînt identice cu ale mele. Ar fi o fetiță subțirică, frumușică, numai de nu ar avea, sărmana, mîinile acelea urîte, de băiețoi. E un blestem de la Dumnezeu că de la Gábor și-a găsit să moștenească tocmai mîinile. Ce posac privește în tablou, se vede că nu-i place să fie fotografiată. E ca un spiriduș prost dispus, lipsit de umor, fără pic de ambiție. Dacă nu ar fi fost atît de mediocră, ar fi făcut-o pionieră, dar, slăbuță cum e, nu are decît să stea acasă, să-și facă lecțiile. E groaznică «inima» asta, cum poate s-o păstreze în casă? Márta are treizeci și șapte de ani, e de o vîrstă cu mine, dar arată mai mult. Cînd invităm la institut cadre didactice care lucrează la catedră, nu vine niciodată. Márta e lipsită de ambiție, ca și Zsófi."

„Fiica ta nu are nimic din trăsăturile tale de caracter, se gîndea Szabó Márta. Seamănă cu tine, părul vostru e la fel, are și privirea pe care o aveai tu cînd erai mică, dar toate astea nu înseamnă nimic. Nu tu vorbești, nu tu taci, nu tu tresari într-însa. Tu ai fi atentă dacă ți s-ar atrage atenția, ai fi atentă la toate, o, cît de atentă ai fi, ai face totul ca să te evidențiezi, ca să te faci observată; o viață întreagă ai fost foarte sîrguincioasă, atît de sîrguincioasă încît ai fi fost în stare să-i ucizi pe toți cei din jur numai ca să rămîi pe locul întîi. Degeaba ai scris șaptezeci de cărți, ai rămas aceeași Papp Judit care învăța lecțiile de la cap la coadă și de la coadă la cap, care scria cea mai frumoasă compunere despre primăvară, fiindcă parcursese versurile lui Goethe și ale lui Heine, lucrări de meteorologie și un tom voluminos de botanică, dar care nu ieșise nici măcar o singură dată la pădure în luna mai și nu era în stare să recunoască mirosul lăcrămioarei. Observi numai ceea ce ți se ivește

sub nas, numai notele proaste din carnetul fiicei tale... De unde să ştii tu că fata asta e toată numai ambiţie, numai atenţie, dar ambiţia şi atenţia ei sînt concentrate în altă parte. E asemenea unei sfere pe care nu am cum s-o apuc şi care, fără nici un punct de sprijin, se rostogoleşte de colo-colo, pe o suprafaţă plană. Are ea un secret, un resort ascuns, ca o maşinărie care se deschide la atingere. O să aflu secretul ei, cum l-am aflat de fiecare dată, numai că nu mă exprim atît de frumos ca tine şi nu scriu cărţi. Mai bine scrie tu ! Odată şi odată tot îţi va spune cineva de la obraz părerea noastră, a celor din şcoală, despre cărţile tale. Nu te-ai schimbat de loc, pari cu zece ani mai tînără decît eşti. Da, foloseşti un ruj de calitate, ca acela din mijlocul inimioarei la care te holbezi. Da, rujul tău era în suportul care s-a dezlipit, fiica ta nu l-a fixat bine. Dacă te-ai apropia, i-ai citi şi numele sub floare : „Cu drag — Nagy Zsófia". Îmi închipui cît s-o fi chinuit cu lucrul. Lui Zsófi i-e ruşine să-şi afişeze afecţiunea faţă de cineva. Văd că nu-ţi place inimioara, ţi se pare de bîlci."

„Îngrozitoare locuinţă, gîndea mama, nu am pe ce să-mi opresc privirea. De ce nu o fi aruncînd la gunoi inima asta oribilă ? Şi, sub telefon, ce broderie imposibilă, cu iepuraşi roşii ! Îngrozitor ! Cum poate suporta o asemenea ambianţă ?"

În clipa aceea, acasă, suna telefonul. Vali îi comunica Zsófiei că pe bătrînul cu lumbago îl cheamă Pongrácz István şi că e salariat al sfatului din sectorul întîi, fiind încadrat ca portar.

3

DIN CARTEA DE TELEFON nu a aflat nimic.
Zsófi a găsit în carte nouă inşi cu numele de Pongrácz István, dar nici unul dintre ei nu era portar. Abia la urmă i-a trecut prin minte că portarul nu are ce face cu telefonul acasă : stînd la postul lui, el poate să telefoneze după pofta inimii cît e ziulica de lungă. Acasă nu ar mai suporta să fie deranjat. Unde să-l caute atunci ? Pe cine să întrebe ? Singurul în stare să-i dea

o lămurire ar fi fost tata, însă el nu mai este. De mică avea oroare să pună întrebări sau să ceară ceva; la alimentara nu se adresa vînzătorului înainte ca acesta s-o întrebe ce vrea; decît să ceară, mai bine aştepta să-şi termine toată lumea cumpărăturile. Anul trecut, cînd cu excursia, a întîrziat la adunare, nu fiindcă ar fi fost indisciplinată, ci pentru că la cişmea erau doi băieţi din clasa a şaptea. Unul dintre ei vorbea cu însufleţire, ţinînd mîna pe robinet; nu a îndrăznit să-l întrerupă, să-i ceară voie, să le spună băieţilor că vrea să-şi umple bidonul. Aşteptase ca ei să plece, dar băieţii nu au plecat, între timp florile culese s-au ofilit, şi-a udat rochiţa şi în cele din urmă i s-a reproşat că pierde vremea umblînd haihui. Cînd colo, ea nu a făcut decît să aştepte să plece băieţii de la cişmea.

Încă nu s-a dus după cumpărături. Mama i-a lăsat în frigider mîncare de varză. Dacă Vali i-ar telefona încă o dată, ar ruga-o să afle ea unde locuieşte Lumbago. Vali însă ar putea să devină curioasă. Mai bine nu o roagă. De altfel, uneori trec săptămîni în şir fără s-o întîlnească. Altceva însă ar putea să facă: dacă Pongrácz István este salariat la sfat, înseamnă că e portar chiar acolo; nu e nevoie să-l caute acasă, îl găseşte la serviciu. Sfatul nu e departe de vechea lor locuinţă. Portarul stă de obicei într-o boxă cu pereţi de sticlă, lîngă intrare. Se va duce acolo, va bate la ferestruică, îi va spune ce doreşte...

Nu, la asta mai trebuie să se gîndească! Ce să-i spună cînd ajunge acolo? Salută, se prezintă... nu, nu-i bine. De ce să-şi spună numele? Îl întreabă pur şi simplu... Dar nu se cade să-l întrebe aşa, fără nici o introducere. Atunci, intră în vorbă cu el. Dar despre ce să discute? Niciodată nu a îndrăznit să se adreseze unui străin.

E douăsprezece şi jumătate. Acum se duce la piaţă, face cumpărăturile, pe urmă o să se oprească o clipă la casa lor cea veche, poate o găseşte pe Teri la familia Müller şi o roagă să vină cu ea. Dar nici aşa nu se poate, Teri are de lucru şi, pe deasupra, ar trebui să-i povestească totul. Nu, nu-i spune nimic lui Teri, şi nici lui Vali nu-i spune. Cuvintele tatii erau pentru ea şi numai pentru ea. E un secret.

Roşiile s-au ieftinit cu douăzeci de fileri; a cumpărat nişte cartofi grozavi şi un pepene, deşi pe notă scria caise. Caisele i s-au părut prea verzi, nu puteau fi bune la gust.

Carne nu-i place să cumpere din cauză că măcelăriile sînt prea animate, roşii şi alunecoase. Nici peşte nu cumpără cu dragă inimă, la pescărie miroase a mlaştină şi pe tejgheaua din tablă de zinc sclipesc puzderie de solzi. Mama i-a notat să ia şi flori ; cumpără un buchet de gura-leului, a auzit că se păstrează proaspete mai multă vreme.

Dacă o ia la stînga, pe strada Barna, în cinci minute ajunge acasă. Nu-şi mai încălzeşte prînzul. Mîncarea de varză creaţă, ţinută la frigider, e ca o cremă. Traversează strada Barna, i-e foame, s-a lungit prea mult cu strînsul şi curăţenia. Luînd-o la dreapta, pe lîngă hală, ar ajunge la sfat ; dar ar ocoli prea mult, iar sacoşa cu cele trei kilograme de cartofi e foarte grea. Mama nu i-a scris în notă să se plimbe, ci să se întoarcă acasă de îndată ce isprăveşte cumpărăturile. Sacoşa abia o mai duce, o taie la mînă. Ce frumos miroase taraba asta cu ciuperci ! Miroase a pădure, a ploaie ! De fapt, ciupercile sînt mucegai. Ciupercile nu au clorofilă. Data viitoare o să învelească toarta sacoşei în ceva moale, să nu o mai taie. Acasă o să pună pepenele la gheaţă. Părăsi hala prin ieşirea dinspre miazăzi, porni spre strada Barna, dar după cîţiva paşi trecu sacoşa în mîna cealaltă şi o porni în direcţia opusă. Cele trei kilograme de cartofi, carnea şi pepenele din sacoşă erau atît de grele, încît umbra lui Zsófi părea a unui mic cocoşat.

Clădirea sfatului avea trei etaje, iar ferestrele de la parter erau zăbrelite. De o parte şi de alta a intrării cu uşi de sticlă se ridicau două statui. În dreapta era o femeie de piatră cu un copil pe un braţ, cu o seceră în mîna cealaltă şi desculţă ; avea degetele de la picioare mari cît un penar. Bărbatul din stînga, cu şapcă şi pantofi, ţinea în mînă un ciocan. Lumea intra şi ieşea fără întrerupere. Lîngă intrare se găsea şi o bancă. Zsófi lăsă sacoşa din mînă şi se aşează. Observă îndelung forfota de la sfat, dar nu zări nici un copil care să intre singur. Stînd aşa şi holbîndu-se la cristalul imens al uşii de la intrare, soarele amiezii îi fripse creştetul. Se hotărî ca după a cincizeci şi cincea persoană să-şi ia sacoşa şi să intre. Avea voie, potrivit avizului atîrnat deasupra clanţei : „Miercuri : audienţe toată ziua". Putea să intre oricine.

A cincizeci şi cincea persoană a fost o băbuţă care plîngea. Trecînd pe lîngă Zsófi, şi-a scăpat batista pe

jos. Fetiţa i-a ridicat-o, dar băbuţa, fără să-i mulţumească, a continuat să plîngă. Dincolo de cristal o întîmpină o răcoare surprinzătoare, ca de biserică. O uimi pardoseala din pătrăţele de piatră roşie şi neagră, care semăna cu o uriaşă tablă de şah. Scara de la intrare conducea spre un hol spaţios, în dreapta se găsea o garderobă, ca la cinema, iar pe peretele din stînga se vedea o inscripţie din litere de lemn : PORTAR.

In spatele unei ferestruici, iată-l pe Pongrácz István mîncînd dintr-o cratiţă pusă pe o tavă. Pe cap avea un chipiu cu cozoroc. Dacă şi-ar fi luat portmoneul, acum şi-ar fi putut cumpăra un corn ; cîtă vreme ar fi stat la bufet, i-ar fi venit, poate, o idee ; dar nu şi l-a luat, iar din banii de cumpărături nu i-a mai rămas nimic, pepenele a fost prea mare. De fapt, s-ar putea duce acasă, doar l-a văzut pe Pongrácz István : are capul rotund, ochii negri, uniforma albastră. Data viitoare nu o să se mai teamă, atunci o să stea de vorbă cu el. Îşi schimbă din nou sacoşa dintr-o mînă în cealaltă.

Isprăvindu-şi prînzul, portarul lăsă furculiţa pe masă. Ce bine ar fi, totuşi, ca el să ghicească de ce a venit şi, deschizînd fereastra, să-i strige : „Află, Zsófi, că tăticul tău a zis..." şi i-ar spune ce. Atunci s-ar putea duce liniştită acasă.

„De ce ţi-e teamă de oameni ? a întrebat-o tata, cu prilejul unei plimbări în Városmajor. Dacă eşti politicoasă, şi ei se vor purta la fel." Nu i-a răspuns atunci, îşi făcea de lucru dînd cu piciorul într-o piatră ; tata se uita după nişte păsărele, lui nu trebuia să-i răspunzi la fiecare cuvînt. Se gîndi apoi la o întîmplare de pe vremea cînd era mai mică : mama o trimisese în vecini, la nenea Bús, cu o oală de smîntînă. Greşise uşa, nimerise la tanti Demeter. Oala era mare, abia o ţinea în mîini, nu avea cum să ciocănească la uşă sau să sune, aşa că bătu cu piciorul. Într-un tîrziu, uşa se deschise şi ieşi tanti Demeter. Abia atunci şi-a dat seama că nu se oprise unde trebuia şi că, pe deasupra, zgîriase şi vopseaua verde a uşii. Tanti Demeter era numai în capot, nu avea nimic pe dedesubt — atunci se sculase din pat. Cînd a văzut-o la uşă, a luat-o la palme, iar ea a scăpat oala din mînă. Acasă, de ruşine, a început să plîngă, fără să mărturisească ce se întîmplase, iar mama a pedepsit-o. De atunci se temea mereu să nu scape ceva din mînă, îi pierise şi curajul

de a bate la uşi străine. Era o prostie, dar ce putea să facă ?

Ferestruica se deschise şi portarul o întrebă :

— Ce vînt te aduce pe-aici, fetiţo ? Pe cine cauţi ?

„Să-i răspund, îşi zise Zsófi, să-i dau un răspuns limpede, să înţeleagă omul ce vreau şi să nu se supere că l-am deranjat." O, dacă ar ghici singur ce a adus-o aici, dacă ar cunoaşte-o ! Apropiindu-se de Pongrácz István, se întristă : Cum s-o cunoască ? Doar semăna cu mama, iar mîinile nu şi le putea arăta, erau ocupate cu sacoşa.

Spre ora prînzului, forfota se mai potolise. Vînzătoarea de la bufet luă o bomboană în gură şi se sprijini cu coatele de tejghea.

— E mută, spuse femeia, făcînd cu ochiul celuilalt.

Pongrácz István ieşi din loja portarului. Zsófi înghiţi în sec şi se trase cîţiva paşi înapoi. Pongrácz era scund, gras şi avea ochi vioi. Ce medic priceput a fost tata, uite ce bine păşeşte, parcă nu a suferit în viaţa lui de lumbago. Totuşi nu ar vrea să-i vorbească acum, ajunge că l-a văzut, mai bine îl sună la telefon aici, la sfat. Dacă ar lua-o la fugă, ar ieşi în stradă înainte ca portarul s-o ajungă. Numai că, în clipa aceea, uşa larg deschisă fu ocupată de nişte oameni care aduceau un birou. Zsófi rămase încremenită.

— La camera şapte ! strigă Pongrácz după cărători. Ajunse lîngă Zsófi. Nu părea morocănos, rîdea aprinzîndu-şi o ţigară.

— Ia spune-mi, a cui eşti ? o întrebă. Aştepţi să vină tăticul ori mămica ?

— Am venit din cauză de... lumbago, şopti Zsófi.

Bătrînul rîse din nou. În urma biroului mai fură transportate trei scaune, iar o fată întrebă de spaţiul locativ.

— Etajul patru, camera trei. Se întoarse apoi spre Zsófi. Cauţi Secţia sănătate ? Aici voiai să intri, nu la policlinică ? Sau poate la asigurările sociale, după ajutor ? Cine suferă de lumbago ?

— Nenea Pongrácz, răspunse Zsófi.

Era aproape veselă, trecuse greul. Încă puţin şi poate să plece. Nu a fost chiar atît de îngrozitor, numai că cei mari înţeleg uneori foarte greu !

— Cine-i Pongrácz ăsta ? întrebă Pongrácz István.

Zsófi încremeni, apoi se întristă. Nu era frumos din partea lui.

— Auzi, interveni fata de la bufet, l-o fi căutînd pe Pongrácz Jancsi, de la biroul de tehnologie.

— Nu Jancsi, zise Zsófi, István îl cheamă.

— La noi nu-i nici unul pe care să-l cheme așa. Mai ales un suferind de lumbago. La noi Pongrácz este numai János, dar e sănătos tun. Nu pe ăsta îl cauți ?

Din păcate, oamenii mari se pretează deseori la minciună. Tușa Kató, de pildă, mințea adesea, își mințea părul, care era castaniu, dar ea și-l făcea blond. Mințea că se duce la dentist, dar, urmărind-o de la fereastra casei celei vechi, o vedea că intră la cofetăria Kankalin și stă ore în șir să-l pîndească pe nenea Kálmán. Și nenea Kálmán mințea, pentru că cel mai adesea venea nu din direcția muzeului, ci de la Vadász Viki, sora mai mare a Dórei, prietena ei. Ce-i drept, minte și Marianne, dar ea e un copil. Mama însă nu minte ; sînt cazuri cînd spune doar : „Despre asta nu se vorbește !“ sau : „E un subiect care nu-mi face plăcere !“ Tata nu a mințit niciodată, nici măcar o singură dată ! Atunci cînd Zsófi a fost operată de amigdale, i-a spus chiar în ușa spitalului : „E o chestie scîrboasă, puiule, noroc că nu durează. Injecțiile or să te doară puțin, pe urmă o să fie ușor. E totuși o chestie scîrboasă. Nu te supăra, amigdalele trebuie scoase neapărat.“ De ce minte Pongrácz István ? Și ce trebuie să facă un copil, cînd un om mare susține că el e altul ? Dezghețîndu-se, carnea congelată din sacoșă începuse să lase o zeamă care se prelingea, picătură cu picătură, peste cartofi, printre ochiurile plasei de nailon, drept la picioruşele ei.

— Ce zici, spuse portarul, te mulțumești cu Pongrácz Jancsi, ori o ștergi acasă ?

Uite că nici acum nu vrea să spună adevărul ! Zsófi se întoarse și porni spre ieșire. În clipa aceea, cineva coborî din ascensor și se adresă lui Pongrácz István :

— Tovarășe Kovács, n-a lăsat cumva soția mea niște bilete de cinematograf la dumneata ?

Portarul îi răspunse că da și se duse după ele. Zsófi rămase locului, cu privirea pierdută. Kovács ! Bufetiera luă încă o bomboană în gură. Avea sprîncenele blonde, ca Teri. Păi, dacă e Kovács și nu Pongrácz, înseamnă că nu e Lumbago și atunci e mai cuminte să

plece, degeaba a mai venit. Dar dacă pleacă, fără să spună ceva, cuvintele tatii dispar pentru totdeauna, pier fără urmă, odată cu scurgerea vremii. Trebuie să vorbească. Trebuie să vorbească foarte limpede ! Trebuie ! Trebuie !

— Îl caut pe portarul Pongrácz István, spuse Zsófi mult mai clar şi mai răspicat decît o făcea la orele de clasă. Pe portarul care e salariat la sfatul sectorului unu.

Portarul se uită la ea.

— Aşa, care va să zică ? De ce nu spui ? zise trosnindu-şi oasele. Dacă e salariatul nostru, nu înseamnă că trebuie să lucreze în clădirea asta, ci doar că de aici îşi primeşte leafa. Înţelegi ? Poate să fie portar la policlinică, la muzeul arheologic sau numismatic, ori la vreo altă instituţie aparţinînd de sfat. Aici nu e, sîntem doar doi portari, Lukovics şi cu mine, dar Lukovics e în concediu, iar eu, precum vezi, nu sînt Pongrácz, ci Kovács, Pongrács ăsta al tău o fi în altă parte.

— Unde să-l caut ? întrebă Zsófi.

— Du-te sus, la serviciul personal ; dacă n-or avea prea mult zor, ţi l-or căuta în catastife şi or să-ţi spună unde să-l cauţi. Urcă la etajul întîi, camera şapte, pe uşă scrie Fehérvári. Suie cu liftul, dacă vrei.

Nu, ascensorul urcă prea repede, pe scări e mai bine. Şosetele i s-au pătat cu zeamă de carne, mîinile o dor îngrozitor. O chinuie o foame atît de cumplită, că nici nu mai are poftă de mîncare. Vrea să-şi adune gîndurile, dar nu are răgaz. Curînd o să fie ora trei. A pierdut vremea de la unu pînă la două şi jumătate pe banca de lîngă intrare, numărîndu-i pe cei cincizeci şi cinci de cetăţeni care intrau şi ieşeau. Acum ar fi trebuit să fi mîncat, să aibă vasele spălate, să fi ajuns la tuşa Kató. Etajul întîi, camera şapte. Fehérvári. Simte că începe să se deprindă cu pusul întrebărilor ; încă puţin exerciţiu şi poate s-ar obişnui.

— Portarul Pongrácz István ? întrebă funcţionarul. Să-l caut, dar mai întîi spune-mi de ce ai nevoie de el.

Habar nu are ce i-a venit să se destăinuie unui străin. E drept că erau singuri, iar în biroul cu storurile lăsate din pricina căldurii de afară domnea o lumină de amurg. Aşa era mai uşor. Nenea Fehérvári fuma. Era un lucru cu totul nou, neobişnuit, să discute cu cineva aşa, de la egal la egal, ea care nu a mai avut de-a face cu nimeni,

în afara şcolii şi a familiei. A surprins-o şi faptul că la început funcţionarul nu i-a spus nimic, apoi, înghiţind în sec, şi-a lăsat ochii în jos. Şi-a dat seama că omul o compătimeşte. Făcu atunci un lucru pe care nu-l făcuse niciodată, nici acasă, nici de faţă cu Teri sau cu Vali, nici măcar cu Dóra : se apropie de biroul acestui străin, îşi lăsă fruntea pe sugativă şi plînse. Îi părea grozav de bine că străinul înghiţise în sec, cei care mai făcuseră aşa erau rude, cunoscuţi sau prieteni, şi era firesc să înghită în sec. Ar fi fost ciudat să fi făcut altfel. Dar nenea-sfat era un străin, nu-l văzuse niciodată pe tata şi totuşi o compătimea. Poate că din cauza asta avea impresia că-l cunoaşte de cînd lumea.

Nenea-sfat nu o consolă, nici măcar nu o mîngîie. Trase nişte sertare, scotoci o vreme în cel cu litera P, studie cîteva cartonaşe verzi, găsi în cele din urmă ce-i trebuia şi-i spuse Zsófiei unde lucrează Pongrácz István, ba îi şi notă adresa pe un bileţel, nu cumva s-o uite. Ea îi mulţumi şi, mutînd sacoşa în mîna dreaptă, coborî scările. În mîna stîngă strîngea cu disperare biletul. Se făcuse trei şi un sfert. Soarele bătea cu putere şi în asfaltul topit se imprimaseră tocurile-cui ale pantofilor de damă. Mergea agale spre casă, privind în dreapta şi în stînga la răscruci, aşa cum învăţase la şcoală. Urcînd scara, se aşeză un pic pe ştergătorul de la intrare, pentru că, plecînd, lăsase cheia la fundul sacoşei, unde se găsea şi acum, sub cartofi, sub pepene, sub flori şi sub carnea cu ambalajul ferfeniţit.

Foamea îi trecuse. Lăsă sacoşa în bucătărie, fără să scoată din ea cumpărăturile ; nici măcar florile de guraleului nu le puse în glastră. Rămase cu picioarele nespălate, deşi erau pline de zeamă de carne. Trecu în camera mamei şi se trînti pe canapea. Se va odihni cinci minute, să-şi mai adune gîndurile. Numai cinci minute ! E atît de obosită şi de tristă, încît trebuie să stea puţin cu ochii închişi.

Cînd se trezi, o văzu pe mama, şedea lîngă ea cu capul în palme şi plîngea. Ceasul arăta cinci şi jumătate. Mama îi desfăcu pumnul stîng şi luă biletul mototolit, pe care îl primise de la nenea-sfat. Literele se spălăciseră de zeama roşie a cărnii, biletul arăta dezgustător. Mama bodogănea că din prima zi în care a lăsat-o să se descurce singură s-a ţinut numai de rele, nu a mîncat, Dum-

nezeu știe pe unde a umblat, cartofii i-a împrăștiat pe scări, la tușa Kató nu a ajuns, carnea se strică în bucătărie, pepenele a plesnit de căldură și, la urma urmei, de ce o fi bătut-o Dumnezeu cu un asemenea copil!

Zsófi își privea picioarele murdare, sandalele pătate, care lăsaseră urme pe cuvertură și se gîndea că locul de muncă al portarului Pongrácz István e la școala generală de fete din piața Apáczai Csere János [1], școala unde învață și ea. Înseamnă că portarul Pongrácz István e nenea Pișta, de care i-e groază cînd se duce la școală și nu e om să fi auzit o vorbă bună de la el. Cît e ziua de lungă, urlă ca un apucat, de ți-e și silă să-l asculți. Înseamnă că pe portarul Pongrácz István îl cunoaște de șase ani.

4

NU-ȘI AMINTEȘTE de o vară în care la școală să nu se fi făcut reparații.

Intrarea principală fiind blocată, ocoli toată clădirea, ca să ajungă la intrarea laterală. Tot acolo era afișat programul de meditații. În timpul verii, meditațiile nu se organizau pe clase, ci pe materii și numai pentru corigenți. Clasa lor făcea excepție, tușa Márta ocupîndu-se de trei ori pe săptămînă de toți aceia care o doreau. Mamei nu i-a venit să-și creadă urechilor cînd i-a spus că în vara asta o să se ducă și ea la meditațiile tușei Márta. A indispus-o faptul că mama a dat un telefon la școală, să întrebe dacă meditațiile au loc după cum îi spusese ea, deși la drept vorbind mama avea dreptate : de unde să știe dacă poate să mai creadă în cuvîntul ei ori ba, de vreme ce ieri nu s-a dus la tușa Kató și nu a fost în stare să-i spună ce a făcut înainte de prînz.

Ce schimbată pare școala în timpul verii! Dacă nu ar fi muncitorii, nu s-ar vedea țipenie de om — nici profesori, nici elevi. Din clasa lor au rămas corigente Rózsa Ica și Pető Margit ; Rózsa a plecat la țară de cum s-a dat vacanță, iar Pető nu-i dintre acelea care să vină vara la școală. Ce ochi o să facă tușa Márta văzînd-o în clasă! E abia trei fără un sfert. Dacă se duce la capătul culoa-

[1] Savant iluminist maghiar (1625—1659).

rului şi o apucă spre clasă, de pe scara mică va vedea totuşi poarta. Nenea Pişta stă acolo şi duminica, atent în acelaşi timp şi la scară, şi la cei care intră pe poartă. Acum nu prea are treabă. Intrarea principală e blocată de constructori, se lucrează chiar deasupra intrării, pe acolo nu trece nimeni. Nici vorbă să-l întrebe direct — cine ştie ce s-ar întîmpla. Toată lumea se teme de nenea Pişta, pe care nimeni nu l-a văzut zîmbind. Ce ghinion pe capul ei, tocmai el să fie cel de la policlinică!

Prin crăpătura uşii batante, privi spre poartă. În loja portarului nu era nimeni, lumina, aprinsă iarnă-vară, de astă dată era stinsă. Prinse curaj şi se duse pînă la uşă, dar nu se dumeri nici după ce se uită pe ferestruică: înăuntru era curăţenie şi ordine, pe cuierul din colţ atîrna halatul de satin negru al lui nenea Székely, al dolfca om de serviciu. Nenea Pişta o fi în concediu? Pe cine ar putea să întrebe? Tanti Dobozi i-ar spune, fără îndoială, dacă ar găsi-o pe culoarul semiinternatului, unde, în recreaţie, vinde caramele, pe care le scoate din buzunarul şorţului, iar dacă apare vreun profesor, începe iute să deretice. După meditaţie o să tragă o fugă pînă la internat.

Nu, ar face drumul de pomană, acum îşi aduce aminte că interniştii pleacă vara în tabără. Precis că şi tanti Dobozi e acolo. Atunci ce să facă?

Se auzi soneria; urcă în fugă spre culoarul din corpul central, pe care se înşirau sălile de clasă de la etajul întîi. Pe culoar nu era nimeni, iar în uşa cancelariei cheia fusese lăsată pe dinafară. Mai bine ar arunca o privire înăuntru şi pe urmă s-ar întoarce acasă, spunînd că a aşteptat-o degeaba pe tuşa Márta. Totuşi nu avea curajul să plece, aştepta lăsîndu-se de pe un picior pe altul.

După vreo zece minute, tuşa Márta ieşi din cancelarie şi, zărind-o, îi făcu semn să intre în sala de pian. Zsófi aştepta un cuvînt de laudă: „Ce bine că ai venit" sau „O să te ajute foarte mult", dar tuşa Márta nu-i spuse nimic, de parcă prezenţa ei ar fi fost cel mai firesc lucru din lume. Nu observă nici faptul că din toată clasa venise numai ea. Intră şi începu să predea la gramatică. Atacase regulile foneticii. Zsófi scria corect, dar mecanic, fără să fi înţeles vreodată regulile. Acum, că era singură şi i se explica numai ei, iar atenţia nu-i mai era împărţită între copiii din clasă şi forfota străzii, înţelese dintr-o

dată tot ce-i rămăsese neclar pînă atunci. Nu fusese în stare să reţină consoanele surde, le încurca mereu cu cele sonore. „Cap, hat, sus, ciuf", o învăţa tuşa Márta. Înlăturînd vocalele din aceste patru cuvinte, poţi recunoaşte uşor consoanele surde. Şi, într-adevăr, aşa era. Acasă încerca să le deosebească de cele sonore, pipăindu-şi gîtul cu degetele, să vadă dacă îi vibrează coardele vocale, dar nu înţelegea nimic, de fiecare dată avea impresia că vibrau. Ideea asta cu „cap, hat, sus, ciuf" e formidabilă ! Odată pricepute, consoanele surde nu mai dădeau nici o bătaie de cap, ba se înţelegea şi regula asimilării. Tuşa Márta începu să dicteze. Îşi aminti şi transformarea consoanelor dure în consoane muiate, nu ca la lucrarea aceea de control nereuşită.

„Cînd e singură, se gîndea Szabó Márta, e nevoită să se concentreze şi înţelege perfect. Am presupus întotdeauna că e ageră la minte şi are o memorie foarte bună. De ce o fi venit azi la meditaţie ? Nu e caracteristic pentru ea. A trimis-o, probabil, maică-sa."

— Nenea Pişta, dictă Szabó Márta, a cules vişine din pomul de lîngă grajd, trăgînd în jos crengile cu bastonul. O creangă s-a rupt şi, trosnind, a căzut la pămînt.

Îi ceru să caute în text cuvintele în care apare asimilarea totală. Nu poate ? Să nu se grăbească, are timp, o aşteaptă pînă e gata.

Interesant, privirea i s-a tulburat de parcă ar fi uitat într-o clipă tot ce a înţeles adineauri.

„Nenea Pişta nu e la poartă, se gîndea Zsófi. Lipseşte şi tanti Dobozi. Ar trebui să-l pîndesc pe nenea Székely." Ce să facă însă dacă a plecat şi el în concediu ? Să aştepte săptămîni în şir pentru a-l întîlni ? Poate că e totuşi acasă şi are zi liberă. Rózsa Ica îi povestise odată că oamenii de serviciu locuiesc la demisol. Şi tanti Dobozi, şi nenea Székely stau acolo. Nu, la demisol nu are curaj să coboare. Acolo nu e ca la sfat, acolo sînt casele oamenilor. Asta mai lipsea, ca nenea Pişta să se răstească la ea sau să-i iasă înainte soţia lui. Oare nenea Pişta o fi avînd copii ?

Tuşa Márta o privea. Cunoştea foarte bine mutrişoara asta, toată numai refuz, exprimînd mai degrabă protestul decît spaima, parcă forţa o uşă închisă, care nu voia să cedeze. Acum a început s-o preocupe altceva. Dar ce anume ? Vişinile ? Să-i fie foame ? Nu, abia a trecut de

prinz. Grajdul ? Dar e născută în Capitală, nu-i fuge ei mintea după cai. Nu are cum să afle. Analiza anterioară a făcut-o cît se poate de corect, iar acum privește în gol și zgîrie tabla cu unghia. Mutra asta e Zsófi la examen. Adineauri, prin ochii ei parcă privea altcineva.

Se apropie de tablă și încercui consoanele moi. Zsófi își mută privirea de pe tablă asupra ei și în clipa aceea îi dădu seama că, de fapt, copilul nici n-o auzise.

- Craca era să omoare un pui, dictă în continuare. Sărind speriat, puiul se izbi de cizma lui nenea Pișta. Subliniază, te rog, diftongii din text.

Zsófi stătea țintuită locului. „Răbdare, se gîndi Szábo Márta. O preocupă altceva. E îngrozitor de concentrată. Ce o preocupă oare ? Totul era în ordine pînă am început dictarea. Faptul că analiza i-a reușit o încîntase.

- Care sînt consoanele surde ? o întrebă uitîndu-se în caiet, ca să nu o intimideze cu privirea.

— Cap, hat, sus, ciuf, răspunse Zsófi pe loc. Începură să rîdă amîndouă, pentru că, alăturate, cuvintele erau grozav de caraghioase. Szabó Márta se gîndea la faptul că Nagy Judit, într-unul dintre numeroasele ei articole, arătase cît de greșit procedează unii predînd elemente ale gramaticii cu ajutorul unor metode rudimentare de mnemotehnică, în loc să-i deprindă pe copii să raționeze conștient. Așadar, la „cap, hat, sus, ciuf“ totul era încă în ordine. Lucrurile s-au încurcat la dictare, dar ce anume i-a distras atenția va rămîne totuși o taină. Oricum, astăzi a acumulat mai mult decît altădată în șase săptămîni. Ajunge pentru azi — să se ducă acasă și să zburde după poftă inimii.

Zsófi își strînse lucrurile. În sală era cald, ferestrele fuseseră închise din pricina zgomotului de afară, iar o viespe rătăcită se tot lovea de geam.

— Pentru joi să rezolvi problema numărul trei din manual, îi spuse tușa Márta. Zsófi aprobă din cap și-și notă conștiincios tema pentru acasă. Nici pomeneală, nu va rezolva nimic și nici la meditații nu o s-o mai prindă.

— Ai putea să termini și analiza textului cu nenea Pișta. Să reiei regulile foneticii, să formulezi, aplicînd regula asimilării, șase propoziții, în care să fie vorba despre nenea Pișta. Bietul nenea Pișta al nostru, măcar de-ar putea să culeagă vișine cu bastonul. De cînd îl știu, e pentru prima oară bolnav.

Asta a fost! Aflase secretul, îl aflase cu totul întîmplător, așa cum savanții ajung uneori la o descoperire senzațională, găsind soluția unei probleme extrem de dificile în timpul unei experiențe fără nici o legătură cu ea. Privirea refractară, ochii aceia somnoroși se însuflețiră într-o clipă. Zsófi porni spre ușă, ținînd mîna stîngă strîns lipită de șorț. „Nu trebuie să observ nimic, gîndi Szabó Márta, altfel se sperie și o scap definitiv din mînă. Habar nu am ce poate avea cu Pongrácz. Are însă ceva! Nu știa că e bolnav, iar eu nu-mi dau seama dacă vestea a speriat-o ori i-a luat o piatră de pe inimă." Strîngîndu-și lucrurile se ridică.

— E cumplit să fii bolnav, spuse, fără s-o privească pe Zsófi. Mai ales cînd omul e singur și nu are cine să-l îngrijească. Transmite salutări mamei. Joi, dacă vii, putem relua toată fonetica. Astăzi a mers foarte bine.

Închise ușa clasei și privi în urma fetiței, care o salutase, să vadă încotro o apucă. Fugea spre scările care duceau la demisol. Da, desigur, acum ieșirea e pe acolo. Un muncitor cu o roabă plină cu var era să dea peste ea. „Așa este, m-am convins că se poate concentra numai dacă i se explică atunci cînd e singură. Ochii ei nu o ajută să înțeleagă, ochii ei răspund la tot ce o solicită din lumea înconjurătoare, Zsófi nu se poate baza decît pe auz." De mult și-a dat seama că, de fapt, e un copil inteligent. „Cap, hat, sus, ciuf". Judit a greșit și în acest caz. Ar trebui să-l întrebe pe Pongrácz de unde o cunoaște pe Zsófi.

5

ZSÓFI COBORA pentru prima oară la demisol. Aripa stîngă a clădirii o cunoștea, pe acolo circulau cînd dintr-un motiv sau altul urcau spre clasă prin demisol. Acolo se găsea și o ușă care ducea spre scara principală. În aripa dreaptă însă nu cutezase să se aventureze, de altfel nu ar fi avut ce căuta în casele oamenilor. În pivniță se ajungea tot din aripa aceea. Ușa cea mare, de fier, pe care se vede încă inscripția: *Adăpost*, dă probabil într-acolo. Pereții sînt noi, pentru că în timpul războiului aripa asta a fost lovită de bombe. Oamenii aflați în adăpost au

murit, dar ea nu-şi aduce aminte cine, deşi tovarăşa directoare le-a spus la una dintre serbările de sfîrşit de an.

Ce puternic răsună paşii pe culoar! Aici stă tanti Dobozi, clanţa de la uşa ei străluceşte de curăţenie. Lacătul e pus, deci bănuiala ei că nu e acasă se adevereşte. Aici e o cămară, prin ferestruică se vede un topor şi un fierăstrău, dar tot aici e şi bastonul cu cîrlig, cu ajutorul căruia nenea Székely ridică tabla, atunci cînd se rupe cablul de suspensie. Iată şi uşa lui nenea Székely. În loc de perdea şi-a lipit pe geam o hîrtie verzuie. La capătul culoarului locuieşte nenea Pişta; deasupra tăbliţei cu numele lui se vede un bilet prins în pioneze. Tăbliţa e de lemn, nu e smălţuită, ca a tatii, şi-a făcut-o probabil singur, dintr-o bucată de placaj, în care şi-a încrustat numele cu briceagul.

Nu are curajul să intre. Ajunge că a aflat unde stă. Acum o să se ducă acasă şi o să se gîndească la un pretext cu care să-i bată la uşă joia viitoare, cînd o să mai treacă pe aici. Adică nu are cum să bată, doar pe bilet scrie limpede: NUBATE. Nenea Pişta a scris legat cele două cuvinte, de ce o fi oprit să i se bată la uşă? Nici prin gînd nu i-ar trece să intre acolo unde nu e voie nici să se ciocănească la uşă. NUBATE. Nenea Pişta nu o fi învăţat nici ortografie şi nici fonetică, de aia greşeşte. „Cap, hat, sus, ciuf." Ce clare sînt acum pentru ea regulile astea!

Pe culoarul pustiu se aud paşi bubuind cu ecou de tunet. Speriată, Zsófi se grăbeşte spre scară. Fata care vine spre ea a apărut atît de brusc de după colţ, încît s-au ciocnit.

— Scuzaţi! şopteşte Zsófi şi se opreşte roşind.

Înaltă, frumoasă, fata pare foarte grăbită, abia îşi trage sufletul. Zsófi ar vrea să-şi continue drumul, dar fata o opreşte.

— Vii de la nenea Pişta? o întreabă.

Zsófi bolboroseşte un „da". De fapt vine doar din faţa uşii, dar cum să explice necunoscutei lucruri atît de greu de precizat? Cu atît mai mult cu cît, dintr-un motiv de neînţeles, fata se bucură de faptul că ea vine de la nenea Pişta.

— Ascultă, o roagă fata, sînt sigură că nu eşti grăbită ca mine. Dacă intru acum la bătrîn şi încep să-i povestesc,

întîrzii la cinema. Întoarce-te şi spune-i că a fost aici Joli şi că ai lui Juhos nu pot să-i trimită pe nimeni, nici măcar pe Rozi, deoarece a plecat în vacanţă la Ladány. N-ai să uiţi ?

Zsófi dă din cap că nu.

— Atunci, la revedere.

Şi pe-aici ţi-e drumul ! Cum aleargă fata asta în pantofi cu toc-cui ! O să rupă o filă din caietul de gramatică, o să scrie un bilet şi o să-l prindă lîngă celălalt. Nenea Pişta o să-l găsească atunci cînd o să iasă pe uşă. Se aşază pe ultima treaptă a scării şi scrie ce i-a spus necunoscuta. Se întoarce din capătul coridorului, în vîrful picioarelor, şi încearcă să prindă biletul în uşă. Nu vrea să zăbovească. Singura modalitate ar fi să scoată cartonul cu NUBATE şi să le prindă pe amîndouă în pioneze. Dar e voie, oare, să schimbe ce a făcut nenea Pişta ? Stă aşa, descumpănită, învîrtind între degete biletul.

Pentru ea, bolile au fost întotdeauna un lucru normal. Ţineau de casa lor. Oamenii se îmbolnăveau, telefonau şi tata se ducea să-i vindece. Se îmbolnăvise şi ea de cîteva ori, a avut pojar, a făcut urticarie de la căpşuni, a fost operată de amigdale. Omul e bolnav un timp, apoi se vindecă. Dar sentimentul siguranţei că bolile vin şi trec i-a dispărut de cînd tata nu mai este. Pentru că sînt boli care nu se vindecă, nu pot fi tratate, sînt viclene, termină repede cu omul, amuţindu-l înainte de a sfîrşi o frază.

Dacă nenea Pişta e bolnav, chiar grav bolnav, nu poate să aştepte pînă joia viitoare, căutînd un motiv ca să-l deranjeze. Trebuie să intre neîntîrziat, fără nici un pretext, să stea de vorbă cu el, pînă nu e prea tîrziu, căci dacă moare şi nenea Pişta, jumătatea cealaltă de frază dispare pentru totdeauna. Bagă biletul în buzunar. O să-i spună prin viu grai ce a zis fata. De fapt, acesta e motivul pentru care o să bată la uşă. Adică nu, pe bilet scrie să nu se bată. Pesemne îl enervează. Atunci are să intre aşa. E chiar mai bine, scapă de îngrozitoarea nesiguranţă care o cuprinde în aşteptarea unui răspuns din care să înţeleagă dacă i se dă voie să intre sau e poftită să plece. O să se răstească la ea, chiar dacă e ţintuit la pat, ce are a face că-i lipsit de puteri, el tot o să ţipe, nenea Pişta ţipă mereu, nu ştie să vorbească normal. Intră.

În cameră pluteşte un semiîntuneric în care, la început, mijind ochii, abia poate deslusi cîte ceva. Fereastra dă

spre curtea interioară, unde, între patru pereți, grămezile de cărbune pentru iarnă formează un adevărat munte, acoperind și bucățica de cer care se mai zărea. După scîrțîitul ușii nu a izbucnit nici un strigăt, în liniștea camerei se aude numai tic-tacul ceasornicului. Nenea Pișta doarme.

Patul este așezat vizavi de ușă. La spate, bătrînul are trei perne. Și-a scos deasupra plapumei piciorul pus în ghips pînă la genunchi. Pe pereți — nici un tablou, doar deasupra patului spînzură, atîrnată de un cui, o pălărie de pai, cu boruri largi, înconjurată cu o panglică verzuie. Nu a mai văzut nicăieri pălării pe pereți, în loc de tablouri. Lîngă spălător se află o cană albastră de tablă. Măsuța, șifonierele, cele două scaune au culoarea maronie a băncilor de clasă. Cînd se apropie de pat, podeaua trosnește puternic. Speriată, se sprijină iute cu palmele de măsuța de lîngă piciorul patului, pe care zăngănește o scrumieră de tablă. A năpădit-o o teamă cumplită, simte că tălpile i se fac reci ca gheața, iar genunchii i se înmoaie. Nenea Pișta horcăie o dată, apoi deschide ochii.

Nu e în stare să scoată o vorbă, nici să dea bună ziua. A intrat, fără să bată la ușă — ce-i drept, nenea Pișta a vrut-o — dar cine știe dacă nu a uitat între timp și acum o să se supere din cauza asta. A nimerit într-o casă străină și stă și se uită, fără să scoată un cuvînt. Să vezi acum țipete — n-o să aibă încotro, o s-o țină într-o fugă pînă acasă. Nenea Pișta a slăbit îngrozitor, parcă și capul i s-a strîns, încît sprîncenele albite aproape că îi acoperă jumătate din frunte.

— Unde naiba mi-ai umblat? întreabă nenea Pișta.

Nu s-a răstit, a bombănit doar. Și-a schimbat apoi poziția în pat.

Zsófi cască gura la el.

— Ești surdă ca mă-ta mare? Te-am întrebat unde-ai hoinărit pînă acum? Ați promis că vine una de-a voastră de dimineață, iar tu mi te-arăți abia acuma. Nici tu lapte, nici nimica, dar ce, credeți c-o să vină directoarea să-mi gătească și să-mi deretice? Ai? I-am spus doar lu' moșu-tău că pe Dobozi au dus-o la spital, iar eu am rămas singur. Și de ce te-or fi trimis pe tine, cînd a fost vorba de Joli? Sînteți șase fete și te-au trimis pe tine, a mai mică! Cum îți zice, că nici nu te cunosc?

— Zsófi, îngînă, pierdută, fetița.

— Mare bucurie pe capul meu, dacă din prima zi umbli aiurea. Dacă te prind că mai întîrzii, îi spun lu' moşu-tău să-ţi înmoaie oasele. Haida, mişcă, uite sticla pe masă, dă fuga după lapte. Ia banii-aicea.

Scoase o cutie de sub pernă şi-i dădu zece forinţi.

— Adu şi nişte cafea, şi pîine. Azi atîta vreau şi altceva nimic. Poţi să iei şi nişte agrişe, că mi-e poftă de nişte acriturâ. Uite coşul colea lîngă cană. Nu te mai zgîi la mine, mişcă, mişcă!

Acum ar trebui să-i spună că ea e Nagy Zsófi şi nu e trimisă de nici un Juhos. Ar trebui să-i spună ce a zis Joli. Dar atunci nenea Pişta ar rămîne toată ziua nemîncat; aflînd că ea a venit în vizită şi vrea să întrebe ceva, nu ar mai trimite-o la cumpărături. Astăzi mama vine tîrziu, are o consfătuire extraordinară. Dacă i-ar aduce pîine şi cafea, ar mînca, apoi ar fi mai bine dispus şi, ca răsplată, i-ar răspunde la întrebări. Ce se întîmplă însă dacă o vede cineva făcînd cumpărăturile, plecînd de aici cu coşul, venind cu laptele? Dacă o vede tuşa Márta şi o întreabă ceva?

— Ce mai stai, fată, ce aştepţi?

Era tonul lui obişnuit, ţipase ca în timpul anului, cînd cărau în clase noroiul ori scăpau clanţa din mînă, iar poarta se trîntea cu zgomot. Săltă coşul şi o luă la fugă în sus, pe scări, printre muncitori, lăzi de nisip şi tocuri de fereastră, afară, în stradă. Nenea Pişta nu pare să fie pe moarte, fracturile se sudează în cele din urmă, deşi vindecarea durează luni de zile. Tata i-a spus că fracturile sînt cu atît mai neplăcute, cu cît omul e mai în vîrstă. Ce foame i-o fi! De data asta, la alimentara nu mai aşteptă, întinse sticla de lapte înainte de a-i veni rîndul: voia să ajungă înapoi cît mai repede. Cumpără şi cicoare, pîine, apoi, cu voce scăzută — nu ştia ce sînt acelea — ceru agrişe. „Agrişe? întrebă vînzătorul. Agrişe n-avem." La legume şi fructe nu a cutezat să intre, zicîndu-şi că întîrzie prea mult. Întorcîndu-se, se tot întreba ce să spună, ce să facă, dacă întîlneşte vreun profesor, dar nimic inteligent nu-i venea în minte. Nu întîlni însă pe nimeni. Muncitorii o recunoscură, unul dintre ei o şi lăudă: „Ia te uită ce gospodină!"

— Pune-l la fiert! comandă nenea Pişta, arătîndu-i laptele. Pune şi apă la încălzit, să speli vasele. Între timp dai cu mătura. Numai să dai ca lumea, că ultima oară

a dereticat Dobozi vineri și nu-mi place să mă înghesuie gunoiul.

— Aș vrea să întreb ceva, spuse Zsófi.

— După ce-oi mînca, răspunse nenea Pișta.

Găsi mătura în cămară, nu era ca mătura lor de acasă ci mult mai mare, cît pe ce să se împiedice în ea pe cînd mătura sub pat. Ce îngrozitor că toată lumea se uită la mîinile ei! Acasă nu-și dă silința nici pe jumătate ca aici, cu toate astea, urmărind-o, nenea Pișta îi zice mereu: „Mai iute! Mai iute!" Noroc că nu sînt atîtea de șters ca acasă, nenea Pișta nu are bibelouri, de fapt nu prea are nimic.

— Dă laptele în foc! se răsti nenea Pișta la ea, în loc să-i mulțumească.

Zsófi sări la plita de gaz și-și arse degetele cu toarta fierbinte a cratiței. Făcea cafea pentru prima dată în viața ei, nenea Pișta îi măsurase cele două linguri de cicoare. Pînă să fiarbă cafeaua, spălă vasele. Acasă nu ștergea farfuriile cu atîta grijă, dar aici era altceva, se temea de nenea Pișta.

— Așa, spuse nenea Pișta, după ce primi cafeaua, iar Zsófi îi bătu pernele de la spate, să șadă mai comod. Bău două cești și după ce sorbi ultima înghițitură ținu ceașca goală între palme, vrînd parcă să-și încălzească degetele. În cameră era răcoare. Aici, soarele nu pătrundea niciodată.

— Vă mai sîcîie boala, nenea Pișta? Parcă sufereați de lumbago? întrebă Zsófi.

— Ce te privește pe tine? auzi răspunsul. Mai bine ți-ai bate capul să nu mai fii atît de împiedicată. Nici o fată la anii tăi nu e atît de stîngace. Înceată cum ești, ai fi bună să aduci moartea.

Ea, înceată!... Ofensată, Zsófi puse tava pe masă. În viața ei nu s-a străduit atîta. Palmele i s-au înroșit de mătura aia grea, cu coada groasă, a făcut bășici la deget și toate astea din cauza bătrînului.

— Poți să te duci acasă, spuse nenea Pișta. Mîine să vii de dimineață, nu care cumva să umbli lela ca astăzi, că dacă mă scol, o iei pe coajă. Mîine vreau să mănînc ca lumea, îmi gătești ceva cu carne, ai înțeles?

Ia te uită, doar nu și-a ieșit din minți! Ea nu știe să gătească și-apoi nu e proastă să vină în fiecare zi în

locul ăleia a lui Juhos. N-are decît să aştepte ! Ce moşneag afurisit, nu a mai văzut unul ca el ! Un nerecunoscător !

— Uite-ţi banii !

Pongrácz István îi numără trei forinţi în palmă. Zsófi îi privi un timp, roşind, apoi puse banii pe pat. Lui nenea Pişta i se urcă sîngele în cap.

— Te pomeneşti că nu-ţi ajung ? Ce te holbezi la mine ca vaca-Domnului ? Cît ai vrea pentru mîinile astea legate ale tale ? Zece forinţi ? Ori douăzeci ?

Trase un lat de palmă peste bani, împrăştiindu-i. Zsófi îngenunche speriată, să-i strîngă. Auzi, să-i dea bacşiş, era îngrozitor !

Ce i-a venit ? Ea are bani, acasă puşculiţa e plină, de ziua ei întotdeauna primeşte şi bani. Se apleacă să scoată de sub pat forintul rostogolit acolo.

— Mie, vă rog, să nu-mi daţi bani ! se auzi de sub pat. Mie să-mi spuneţi...

— Na, că o să-mi deretici pe gratis, ai ? Te poftesc să nu-mi faci mie pe sclifosita, că te altoiesc, numai să mă scol din pat ! Mîine să-ţi văd mutra de dimineaţă ! Ai priceput ?

Zsófi puse banii în buzunar. Cît pe ce să-i dea lacrimile. El nu a observat nimic, o ţine pe-a lui. Ce rost ar avea să-i răspundă, nu se poate înţelege cu el, degeaba l-ar întreba. Poate că ţipa şi la tata. Din uşă mai încercă, totuşi, o dată. Apucă să spună numai atît : „La policlinică...“ şi trebui să tacă, pentru că nenea Pişta o ameninţă cu pumnul. Răcni că nici nu vrea să audă de ajutorul de boală şi că ar fi mai bine să se grăbească dacă vrea să ajungă acasă, ştie el cît de departe este.

Era moartă de oboseală, murdară, cu şorţul pătat de cafea, iar în buzunar îi sunau forinţii lui nenea Pişta. Cînd ajunse în piaţă, îi veni să plîngă. Dacă nu-i spune lui Pongrácz István că ea nu e cine crede el, nu o să fie în stare niciodată să-i vorbească limpede, iar dacă îi spune, o s-o certe că nu i-a zis de la început. Ce bătrîn nesuferit ! Zsófi îşi linse băşica de pe degetul mijlociu. S-a făcut cinci şi jumătate, trebuie s-o ia la picior, altfel nu ajunge acasă înaintea mamei. Nu a aflat ce a vrut şi a învăţat regulile foneticii degeaba. Nu o să mai vină pe aici. Vali i-a spus că atunci cînd tatii i s-a făcut rău, a intrat şi nenea Somogyi în cabinet, dar nici ea, nici el nu au auzit nimic. Înseamnă că nici nenea Pişta nu a

nuzit. Tata nu a mai zis nimic, așa că e o prostie să insiste. Cît ar fi de hain, dacă ar fi știut ceva, i-ar fi spus mamei. Atîta ar fi făcut și un bătrîn cu suflet de cîine ca Pongrácz. Lasă că nu o mai vede el ! Ale lui Juhos nu au timp ; ei, și ce, nu are decît să sufere în singurătate. Dacă vrea ceva, să se dea jos din pat, să-și gătească și să-și plătească pe urmă trei forinți !

Seara, în baie, mama se gîndea cît de surprinzător se dezvoltă uneori copiii de la o zi la alta. Pînă acum trebuia mereu să-i atragă atenția ca la două zile să-și schimbe șorțul, dar azi, venind acasă, a găsit-o cu un șorț curat. S-a dus și la meditații, iar acum, controlînd-o, și-a dat seama că știe la perfecție regulile foneticii, cu toate că în tot cursul iernii nu a fost chip să și le însușească. Adineauri s-a dus s-o vadă : dormea dusă, ca pe vremea cînd era mică. Sînt săptămîni de cînd nu a mai dormit ca lumea ; după moartea lui Gábor rămînea trează pînă la miezul nopții ; își aprindea veioza, îi cerea cărți, zicînd că nu are somn. Acum doarme ca un prunc, parcă zdrobită de oboseală, doborîtă de o muncă istovitoare. I s-a îndreptat și scrisul, deși nu înțelege de ce trebuie să scrie texte atît de idioate. În bucătărie a găsit un bilet aruncat, pe care scrisese, într-adevăr, foarte corect, lucruri fără noimă : „Familia Juhos vă transmite că nici unul dintre ei nu are vreme.“ Probabil, un exercițiu de fonetică.

6

SE TREZI în zori.

Nu teama o trezise, îi plăcea să asculte tunetul, să privească fulgerele. Cînd era mai mică și se nimerea să fie tata acasă pe vreme de furtună, o lua de mînă, se așezau la fereastră și priveau ploaia, crengile zbuciumîndu-se în vînt. Privea cu încîntare desenul despletit al fulgerelor, strălucirea lor orbitoare, dar îi plăceau și tunetul, și vîntul, și picăturile jucăușe ale ploii, care își schimbau necontenit direcția, îi plăceau oamenii care alergau atît de nostim de parcă nu ar fi fost în stare să-și mențină echilibrul decît aplecîndu-se înainte. Aerul se împrospăta

întotdeauna după furtună, căpăta miros de flori, de ciuperci și de pămînt. Mireasma răcoroasă aducea pe undeva și cu mirosul scînteilor pe care le isca în joacă, ciocnind pietricelele galbene. Duse la nas după aceea, pietricelele galbene aveau miros de scîntei...

Bătută de vînt, perdeaua se umfla ca un balon. Era o plăcere să privească din pat ploaia, așteptînd apariția mirosului de scîntei, dar atît ozonul cît și băltoacele piereau pînă la răsăritul soarelui. Vîntul aducea stropi de ploaie în casă. Teri bombănea că iar are de lucru, dar în cele din urmă făcea parchetul ca nou.

Se întoarse pe partea cealaltă. Mamei nu-i plac furtunile, cu atît mai bine dacă se desfășurau noaptea, cînd ea nu auzea nimic. După ce adormea, nu se mai trezea pînă dimineața. Acum sînt fericite și florile de pe terasă...

Se trezi de-a binelea.

O dezmeticiseră florile. Faptul că se gîndise la ele îi aduse aminte că ghivecele au rămas în casa veche, în seama lui tanti Müller ; aici nu aveau balcon, unde să țină flori și nu era nici Teri care să bombăne dimineața ; o să închidă geamul, altfel ori ea, ori mama va trebui să frece parchetul. Sări din pat și închise fereastra. Apa se și adunase pe pervaz, udînd perdeaua, nu și parchetul, din fericire. Șterse pervazul. Ar trebui închisă și fereastra din camera mamei.

Se strecură întîi în bucătărie, după o cîrpă, apoi se furișă la mama. Ușa scîrțîi și trebui să aprindă lumina, încă nu se orienta pe întuneric, dar mama nu se trezi, nu băgă de seamă că ea se chinuiește să închidă fereastra.

Duse cîrpa înapoi la bucătărie. Somnul îi pierise. Ar face mai bine să se îmbrace. O să vină furtuna, aerul este încărcat cu electricitate. E mai rău pentru cardiaci, pentru cei care suferă de boli ale oaselor. Reumatismul, fracturile sînt grozav de dureroase într-o noapte ca asta. De durere, cu siguranță, nenea Pișta nu poate să doarmă. Lasă să-l doară ! Luă o bucățică de zahăr și se întoarse în camera ei. Pătrățica de zahăr era pe terminate, cînd simți că îi piere gustul. Nu avea voie să mănînce seara, după ce s-a spălat pe dinți, cu atît mai puțin zahăr. Nu că ar fi cine s-o vadă... nu este nimeni. Tata a murit, iar mama doarme.

„Zsófi are caracter", a spus tata într-o zi de vară. Ea se juca în nisip, iar mama, culcată pe rogojină, făcea

plajă. „În general, copiii au caracter, adulții îi strică. Adulții, care se cred deștepți.“ Tata fuma vorbind, iar căldărușa cu care se juca ea era verde, cu picățele. „Cîteodată ești nesuferit“, i-a răspuns mama, dar rîdea de i se vedeau toți dinții. A rîs și tata, apoi trosnindu-și oasele s-a aruncat în apă. Zsófi nu știa ce înseamnă „caracter“. Poate înseamnă că trebuie să se scoale, să se ducă la bucătărie și să scuipe ultimele cristale de zahăr, apoi să se spele pe dinți, pentru că zahărul atacă dantura? Nu, nu poate fi ceva atît de simplu. Totuși o să facă așa, l-a promis tatii, iar promisiunea rămîne promisiune, chiar dacă tata nu mai este. Dar dacă promisiunea rămîne, trebuie să se ducă și la nenea Pișta, pentru că, deși nu i-a promis că o să-i facă și astăzi curat, l-a lăsat totuși să înțeleagă că o să vină.

Cînd mama scrie o carte, stă mult de vorbă cu ea. O întreabă de toate, iar ea trebuie să-i răspundă, o pune să se joace și o urmărește ce face, cum face, pe urmă rostește niște cuvinte ciudate și se așază la mașina de scris. Odată a întrebat-o ce-ar fi în stare să facă pentru dînsa. Simțea că e gata la orice, dar, neștiind ce răspuns aștepta din partea ei, a tăcut, și-a luat cordeluța din păr și a morfolit-o în gură. Ar fi în stare să renunțe toată vara la fructe? Sigur că da, deși fructele îi plăceau mai mult decît prăjiturile. I-ar da biletul de cinema pe care tocmai l-a căpătat? Desigur, din toată inima. S-ar urca noaptea în turnul de la Jánoshegy[1] neînsoțită de nimeni? S-ar urca. Tata era în camera de alături, rîsul lui se auzea înfundat. Atunci mama, supărată, a închis ușa. Pe urmă a venit Dóra și s-au jucat cu mărgele, după modelele din cartea ei. Făceau din ele tot felul de figuri — peștișori, veverițe și păsări. Tata vorbea încet, mama mai tare, dar se auzeau și cuvintele lui: „Ai fi în stare să rîvnești la fructele fetiței? întreba tata. Să-i iei biletul și să te duci în locul ei la «Împăratul mierlelor»? Chestia cu turnul e cea mai bună. De ce naiba ar fi nevoie să se cațere noaptea pe Jánoshegy?“ Mama i-a răspuns cu aprindere că toate astea sînt legate de aprecierea limitelor spiritului ei de sacrificiu. „N-ai decît să-l apreciezi, îi răspunse tata și începu să fluiere. La ce ți-ar folosi sau cui i-ar folosi s-o scoți noaptea din pat și s-o trimiți pe munte?

[1] Înălțime situată pe malul drept al Dunării.

N-ai avea nici măcar satisfacţia că şi-a învins frica. Se teme de multe, dar de nimic din ce aparţine naturii. Zsófiei nu-i e frică de întuneric. O să ajungi departe cîntărind în felul ăsta în ce măsură te iubeşte copilul!" „Nu fluiera, te rog", spuse mama, iar ea era atît de atentă, încît a scăpat mărgelele din poală. „Zsófi e săritoare, politicoasă şi darnică, îl auzi iarăşi pe tata. Tot ce ai întrebat-o stă în caracterul ei. Dacă o să facă vreodată ceva care să vină în contradicţie cu el, atunci să consemnezi cazul în cartea ta."

Vorbe, numai vorbe, înţeles nici cît negru sub unghie. Caracter. Aprecierea spiritului de sacrificiu. Ce sînt toate astea? Cuvîntul se rostogoleşte ca o mărgică. S-a rostogolit şi Dóra undeva, departe, nu se mai gîndeşte la ea, nu are voie, i s-a interzis.

Aseară, mama a făcut şniţel-pane şi — ziua parcă nu se mai sfîrşea — a chemat-o la bucătărie, s-o ajute. Se grăbea, voia să mai scrie după masa de seară. Trebuia să-i dea la mînă. Speli carnea, o cureţi de zgîrciuri, înlături tot ce e de prisos, o frăgezeşti cu bătătorul, o sărezi, o tăvăleşti prin făină cu boia şi o prăjeşti în ulei. De fapt, nu-i chiar atît de greu să faci şniţel şi nici să prepari o mîncare de legume.

A făcut o greşeală nemaipomenită uitînd să ceară adresa lui Juhos: i-ar scrie să facă ceva cu nenea Pişta; oricum, un om bolnav nu poate să fie lăsat singur. I-ar spune tuşei Márta, dar mai bine nu, ar trebui să-i povestească tot, că i-a dat să mănînce şi i-a dereticat, că nenea Pişta i-a vorbit urît; şi i-ar fi ruşine. Ar trebui s-o roage pe Teri... Dar, la urma urmei, de ce o frămîntă atîta soarta lui nenea Pişta?

Fracturile sînt foarte dureroase pe vreme rea. Ieri nu o fi vrut să discute cu ea, din cauză că era vremea în schimbare? Încheieturile te anunţă întotdeauna dacă se strică vremea, spunea tata. Dacă s-ar mai duce o dată la nenea Pişta, ar fi nevoită să-şi scoată sufletul ca o nebună. Nu o ajută puterile pentru două gospodării, şi apoi trebuie să se ducă şi la tuşa Kató, altfel pînă la urmă o s-o păţească. Nenea Pişta însă e atît de necioplit! Poate că tata a mai zis totuşi ceva, degeaba spune Vali că nu. Nenea Pişta nu-i vorbăreţ din fire, bolnavii sînt adeseori morocănoşi. I s-a întîmplat şi tatii să-i vorbească urît cîte un bolnav.

I s-a făcut somn. Ce păcat că trebuie să țină fereastra închisă! Nenea Balázs a cărat la el aproape toate cărțile de medicină, l-a luat și pe Tóbiás. Cărțile, treacă-meargă, dar pe Tóbiás... Dacă i l-ar da înapoi, s-ar duce după el chiar acuma. Și ce dacă e noapte, ei nu i-e frică de întuneric, se teme numai de nenea Pișta. Poate că el știe, totuși, cealaltă jumătate a frazei. Probabil că nu-și găsește locul, nu are somn, pentru un bolnav noaptea este mai grea.

Se trezi tîrziu. Se îngrozi văzînd cît e ceasul. Opt și jumătate! În casă, totul era vraiște, o groază de vase nespălate — aseară se oprise gazul și lăsaseră totul baltă. Bău la repezeală laptele și se apucă de curățenie, dar de atîta zor se lovea mereu la coate și la genunchi. Ieri, nenea Pișta a pus-o să încălzească întîi apa, ca între timp să deretice; de acum încolo o să facă la fel și acasă. Înainte le lua la rînd, întîi curățenia, apoi spălatul vaselor, așa însă, pînă isprăvește cu strînsul în camere, apa se încălzește și cîștigă cel puțin un sfert de oră.

În sfîrșit, e gata. Acum fuga la piață. Ardei grași, roșii, cartofi, fructe. Găsi agrișe coapte și, cu cei trei forinți, cumpără o litră pentru nenea Pișta. Deseară o să facă ghiveci. Totul în frigider! E ora zece. Dacă nu ajunge acasă la prînz? După-amiază trebuie să se ducă neapărat la tușa Kató. Nenea Pișta e în stare să-i dea atîtea de făcut, încît să nu mai apuce să treacă pe acasă. Înseamnă că rămîne nemîncată. Ce să facă? În frigider are iahnie de fasole și o porție de șnițel de ieri. Cutia de alimente pentru excursii e la îndemînă. Golește mîncarea în vasul de sticlă, care are exact forma cutiei, o închide și o pune în sacoșă. Nenea Pișta o să-i dea voie să-și încălzească mîncarea.

La poarta școlii s-a întîlnit cu domnul profesor Hidas. S-a temut că o s-o întrebe ce caută aici, dar i-a spus bună dimineața și și-a văzut de drum. La intrarea laterală l-a întîlnit pe muncitorul de ieri. L-a salutat, doar și el îi zîmbise încă de departe. Zidarul a oprit-o, s-o întrebe cum se simte bunicul. Zsófii a roșit toată. Potrivindu-și pe cap coiful de ziar, zidarul dădu cu piciorul în lada cu mortar și spuse:

— O vezi, asta-i criminala, în asta și-a rupt glezna. Că nu mai vede, prăpăditul! Ar trebui îngrijit mai ca

lumea. E drept că nu poţi să stai mereu lîngă el, şi apoi tu eşti un copil, el un moşneag, nici luaţi împreună nu faceţi cît un om întreg.

„Ce crede ăsta despre mine ?“ se întreba Zsófi, în timp ce cobora spre pivniţă. Coif-de-Ziar gîndeşte că ea e nepoata lui nenea Pişta. A aflat măcar ce s-a întîmplat cu bătrînul. Fracturile de gleznă sînt periculoase. Nu ştia de ce, dar crezuse că fractura era la fluierul piciorului. Nu se putea şti dacă după sudarea oaselor o să şchiopăteze sau nu. Glezna e dureroasă, are atîtea oscioare şi ligamente — tata i le-a arătat în atlasul de anatomie.

Cînd intră, bătrînul era treaz, însă mai palid ca în ajun. Încălzi laptele şi-i turnă cafeaua. Nenea Pişta nu o bombăni pentru întîrziere, era aproape zece şi jumătate, nu o întrebă de ce nu a venit mai repede, ci se apucă să mănînce, deşi fără poftă. Cafeaua şi-o bău doar pe jumătate, iar din felia de pîine muşcă o dată, apoi o puse înapoi pe tavă.

— Nu puteţi să mîncaţi ? îl întrebă Zófi.. Vă doare rău ?

— Nu-i treaba ta ! o repezi nenea Pişta.

— Azi-noapte a fost furtună, din cauza asta vă doare.

Fără să-i răspundă, nenea Pişta se acoperi mai bine cu plapuma. Prea e umedă camera, gîndi Zsófi, aici nu o să se înzdrăvenească prea uşor. E igrasioasă şi friguroasă, soarele nu pătrunde niciodată şi în cele din urmă, zăcînd la pat, o să răcească.

Spălă agrişele şi i le oferi pe o farfurie. Agrişele îi plăcură.

— Sînt din grădina voastră ?

Zsófi răspunse că nu, i le-a cumpărat de la piaţă. Cutiuţa de sub pernă zornăi şi nenea Pişta îi numără banii. Îi părea rău, dar nu avea ce să facă. Stătea nemişcată, nu avea curajul să-i dea banii înapoi. Nu înţelegea de ce o doare că nenea Pişta refuză să primească de la ea şi se poartă atît de urît...

Nu avea însă vreme de stat pe gînduri, o aştepta curăţenia, trebuia să schimbe aşternuturile, ceea ce nu era o treabă uşoară. Lenjeria de pat mirosea a mucegai ! Nenea Pişta avea două rînduri de lenjerie, unul pe pat şi altul de schimb în şifonier. Se canoni mult, acasă mama era aceea care schimba lenjeria.

Se uita la nenea Pişta cum se dă jos din pat. Se sprijinea cu o mînă de speteaza scaunului, în cealaltă ţinea un baston şi, tîrîndu-se, şontîc-şontîc, rostea vorbe de ocară. Patul arăta altfel cu aşternutul curat, nenea Pişta avea să se simtă cu mult mai bine pe pernele proaspăt înfăţate. Nenea Pişta avea izmene lungi. Nu mai văzuse aşa ceva, tata purta chiloţi. Acum se spăla. Cît e de slab ! Să-i numeri coastele.

— Ce te zgîieşti ? o apostrofă nenea Pişta. Nu se bărbierea în faţa oglinzii, la spălător, ci la fereastră, unde pusese un ciob de oglindă pe pervaz. Cu stratul gros de săpun pe faţă aducea cu un Moş Gerilă gîrbovit de boală.

— Azi e sărbătoare pentru tine, nu ai de gătit. Nu mi-e foame.

Nu vrea să mănînce ? Atunci nu-i găteşte carnea. Cu atît mai bine ! Termină şi pleacă mai repede acasă !

— Aduci laptele, îl pui la fiert şi poţi să pleci. Pîine nu mai cumperi.

Totuşi nu e bine ce face, nu se poate trăi numai cu cafea cu lapte, trebuie să se hrănească, altfel nu o să aibă putere să învingă boala.

— De ce dai din cap ? Ia coşul şi dă fuga după lapte.

— Trebuie totuşi să mîncaţi ! spuse Zsófi.

— O să-ţi cer ţie sfatul ! De ce-ar trebui, dacă mi-e şi scîrbă să mă gîndesc la mîncare ?

— Pentru că sînteţi bolnav. Altfel nu vă vindecaţi.

— Pagubă-n ciuperci !

Nenea Pişta închise ochii.

— Eşti foc de deşteaptă ! Vezi să nu dai pe dinafară. Ai fi bună de doctoriţă.

Dacă ar ajunge doctoriţă, şi-ar comanda cărţi de vizită pe care ar scrie : *Dr. Nagy Zsófia.* Şi-ar pune şi tăbliţă pe uşă, ca tata, şi, acoperind prenumele, ar avea impresia că e cabinetul lui. Elevele mediocre ca ea nu ajung însă la facultate. Apucă sticla de lapte, dar nu se urni de lîngă pat.

Nenea Pişta îşi opri din nou privirea asupra ei.

— La ce te zgîieşti, ce stai ca o stană de piatră ? Ce nu-ţi place ?

— Ar trebui să mîncaţi carne, şopti Zsófi. Şi cartofi. O să aduc eu.

Un timp nimic nu tulbură liniştea, apoi cutiuţa zornăi iarăşi.

— Mare grijă ai tu de mine, parcă ai avea de gînd să mă moşteneşti. Ai şi avea ce !

După moartea tatii au plătit taxă de moştenire. Mama a alergat după martori, să facă dovada că mobilierul a fost realizat în comun, în cursul căsniciei. Unul dintre martori a fost nenea Balázs. Mama a plătit, iar hainele şi cele şase halate i-au revenit lui.

— Fiecare dă odată ortul popii, mormăi nenea Pişta, sorbind încă o înghiţitură de cafea. Din partea mea, atîta pagubă. Păcat de cei tineri, care au zile ; pică însă o bombă şi prăpădeşte totul în jur, iar din omul care mai adineauri rîdea şi cînta, care erai sigur că o să te bage în mormînt, n-a mai rămas decît numele. Hai, du-te şi adu amărîta aia de carne, dacă tot ai chef de gătit.

O să gătească, apoi o să se aşeze pe scăunel să mănînce şi pe urmă o să stea de vorbă. Doar nu o s-o repeadă pentru că i-a făcut curat în casă. Dacă vrea, nu are decît să se supere pe neroatele lui Juhos, pe Joli, care nu a vrut să renunţe la film. Întorcîndu-se de la cumpărături, nu l-a mai întîlnit pe Coif-de-Ziar. S-a ciocnit însă de Dóra.

Ultima oară a vorbit cu Dóra cînd tuşa Kató a dat-o afară. De atunci nu au mai discutat. Dóra nu s-a apropiat de ea nici la înmormîntare, deşi celelalte colege au îndrăznit să vină lîngă mormînt şi au sărutat-o. Faptul că a dispărut din viaţa ei, că nu aveau voie să se întîlnească, a însingurat-o de tot. Marianne nu este prietena, ci doar verişoara ei ; Marianne nu e preocupată decît de ea însăşi.

S-au salutat, asta aveau voie. Ştia de ce a venit Dóra la şcoală. În luna august, o parte dintre copii urmau să fie trimişi în tabără ; din clasa lor, vreo şase se duceau să dea examen de bucătar. Dóra se număra şi ea printre ei. Se pregăteau la bucătăria semiinternatului. Îi învăţa tanti Biró, mama Annei. Dóra nu s-a oprit. Era grăbită să ajungă la semiinternat. Purta o bluză albă şi o fustă cam largă, cu peştişori, pe care anul trecut a purtat-o Viki. Zsófi a luat-o la stînga, spre scara demisolului.

Totuşi nu-i uşor să baţi un şniţel. Dacă nu eşti atentă, îţi dai peste degete. A bătut primul şniţel pînă l-a făcut terci, dar al doilea a scăpat cu bine. A curăţat cartofii, i-a pus la foc şi s-a aşezat pe scăunel, aşteptînd să fiarbă.

Nenea Pişta nici n-o băga în seamă : stătea culcat pe spate, cu ochii închişi. Nu-i bine că zace într-una aşa. Cînd i-a făcut patul, a observat că perna era încinsă. Nenea Pişta a simţit că-l priveşte şi s-a uitat la ea. Au tăcut astfel un timp.

— Ştiţi poezii, nenea Pişta ? întrebă Zsófi.

Nu primi nici un răspuns.

— Am întrebat dacă ştiţi să recitaţi. Sau să cîntaţi.

Răspunsul sună ciudat, ca şi cum cineva ar fi scuturat nişte lanţuri ruginite. Nenea Pişta rîdea. Un rîs urît, ironic, aproape batjocoritor.

— Oi vrea să-ţi şi cînt acum, să nu te plictiseşti ! Ai ? Parascovenia ta de copil, începu să ţipe, spune-i bătrînului să nu-mi mai trimită o gîgîlice ca tine, că nu mai rabd nici o săptămînă !

Zsófi se făcu mică. Ce-a mai ţipat la ea ! E o proastă că o doare în suflet — de ce ar iubi-o Pişta, ea nu are de ce să fie iubită şi apoi nici nu face treabă pe gratis. Ce-i drept, ea nu e cea care crede el, asta însă nu o ştie nimeni. Dacă o să aibă cîndva o fată în casă, nu o să se răstească la ea niciodată. Astă-noapte a fost furtună, iar nenea Pişta e şi aşa destul de arţăgos şi iute la mînie.

— Ce te holbezi la mine ? Vino-ncoa' !

S-a dus. Nenea Pişta o apucă de o codiţă. Îl priveşte pentru prima oară în ochi. Are ochii albaştri, de un albastru deschis.

— De ce să cînt, netoato ?

— Din cauza plămînilor, răspunse Zsófi.

Fata asta e nemaipomenită ! Auzi, să cînte, nu ca s-o distreze, ci ca să-şi pună la lucru plămînii. Cu poeziile e aceeaşi poveste. Că prea mult stă culcat pe spate. Cică e mai bine să ţipe cît îl ţine gura. Unde o fi prins ea una ca asta, că de la Juhos nu avea cum. O fi învăţat la şcoală. E ageră la minte. De unde-o fi cules-o Feri, că ăla nici să scrie nu ştie ca lumea. Merită trei forinţi, ce-i drept e drept. E cam înceată, dar cu timpul s-o mai iuţi. Are mîini mari, bune de treabă. Uf, ce se mai teme de el, ca prostuţele alea care umplu coridoarele de gunoi.

Erzsi nu se temea.

Putea să ţipe cît îl ţinea gura, ea nu se temea. „Astîmpără-te, bunicule !" îi spunea obraznica şi se hlizea la el. Maică-sa leşina de frică, n-ar fi cutezat să-i spună să se

astîmpere. Erzsi era ca o sfîrlează, ţopăia toată ziulica prin casă şi strica tot ce-i pica în mînă, dar n-a fost chip s-o atingă ca lumea. O singură dată i-a ars o palmă şi-i pare şi-acuma rău c-a dat în ea. Să spună o poezie! Bine i-ar mai sta, iar la urmă să strîngă filerii în căciulă, precum circarii, acasă, la ţară. Să spună o poezie. Nu ştie nimic pe de rost, afară de Tatăl nostru, pe care l-a cam uitat, nu l-a mai zis de vreo zece ani.

Zsófi se gîndea la acelaşi lucru : poate că nenea Pişta nu ştie nici o poezie. Ar trebui să-l înveţe ceva. Dar cum să-l înveţe, cînd ea n-a învăţat încă pe nimeni ? Cînd era mică, mama o învăţa poezii, repetîndu-i versurile pînă se trezea că le ştie. Să-i aducă nişte cărţi sau ziare ? Nu-i acelaşi lucru, oboseşte ţinîndu-le în mînă ; bine ar fi să-i recite ea ceva. În clasele mici nu a urcat niciodată pe scenă, pentru că — oricît de bine ar fi ştiut poezia — nu avea curajul s-o spună, roşea, se bîlbîia şi în cele din urmă se încurca. Nenea Pişta însă nu e public, nici nu ar trebui să-l privească, în timp ce rosteşte versurile. Cartofii trebuie să fie gata într-o clipă, poate să se apuce de şniţele. Se duse la plită. Cartofii s-au şi ars un pic, îi amestecă. Făina e în dulap, într-o farfurie de lemn.

Ocupată cu cartofii, a uitat de orice timiditate. Ce versuri frumoase : „M-am născut pe-aceste dulci meleaguri..." [1] Ea s-a născut la maternitatea din cartier ; primii paşi i-a făcut tot pe aici, pe-aproape, în parc. Are o fotografie în care mama o ţine de nişte chingi, ca pe-un căţel. Cu guriţa deschisă, seamănă leit cu un căţeluş. „Unde sînt cîmpii bogate-n lanuri". De astă dată a recitat ca Dóra. „Loc unde-am văzut lumina zilei..." Dădacă n-a avut (cum spune şi poezia), radioul în schimb îi plăcea mult. Tata spunea că întindea mînuţele, vrînd să apuce muzica în pumnişori. „Cîntul ţi-l aud ca odinioară". În poezie e vorba şi de cărăbuşi. Anul ăsta, în luna mai au fost foarte mulţi, iar seara, cînd se aprindea lumina, se izbeau necontenit de uşa balconului.

„De unde naiba ştie asta unde m-am născut ?" se întreba nenea Pişta. Curtea era mare, nu-i vedeai capătul. Maică-sa spăla lîngă fîntînă, iar el şedea pe vine şi-şi băga degetele în noroiul alb-albăstrui ce se întindea în

[1] Din poezia „Ţinut natal" de Petőfi Sándor (1823—1849).

jurul copăii. Juhos Karcsi țipa cît îl ținea gura, se auzea pînă la a treia casă ; Karcsi nici nu umbla ca lumea cînd începuse să caște gura la mecanicul de pe moșie ; încă de atunci i se dădea mîna la lucru. Cît e de bătrîn acum, în mîna lui unealta cîntă, nu alta. Și cînd te gîndești că nu a mers la școală decît două clase ! Cînd l-au îngropat pe taică-său era încă mic, dar Juhos a rămas cu grija casei. El, Pongrácz, a făcut patru ani de școală și naiba știe ce l-or fi învățat, că nu-și mai aduce aminte de nimica.

Moș Juhos, moș Juhos. De ce-i zice lui Karcsi moș, doar nici el nu-i mai breaz ; împlinesc amîndoi șaizeci și doi la toamnă, dacă or apuca. Dădacă ! Pe el l-a legănat tușă-sa Annuș, mult l-a mai legănat, odată i-a adus un cocoșel cu penele negre ; Juhos Karcsi a țipat atunci că l-a ciupit de picior. Bătuse cocoșul, nu avea astîmpăr, chinuia orice viețuitoare îi ieșea în cale. Karcsi ăsta-i ca pădurea : trec anii, îmbătrînește și-i cresc ramuri noi ; nevastă-sa, Sára, trăiește, îi trăiește și fata — Teca — și tot lîngă el îl are și pe fecioru-su. După fată n-are nepoți. L-a fericit însă noră-sa cu șase fete. Iar el, singur cuc...

Mînca-o-ar puricii de fată, a vărsat untura pe plită, a împuțit toată casa ! Erzsi știa că nu suferă mirosul de untură arsă. Dacă ar deschide fereastra ! Mare minune, a dus-o mintea la asta ! Acum ce face ? Scoate coșul de pîine, îl acoperă cu ștergarul acela în dungi, scoate cartofii din cratiță și-i pune în farfurie, aduce șnițelul garnisit. Ia te uită ce-i dă prin minte ! Nu de la bună-sa a-nvățat, nici de la zăpăcita aia de Teca.

I-a plăcut mîncarea. Nu a lăudat-o, dar Zsófi a simțit și singură. Pesemne nu a pus prea multă sare și nu a uscat prea tare șnițelul, pentru că bătrînul a mîncat și bucata terciuită. Bine că i-a reușit. Îi cere pîine. Ce interesant, ei nu mănîncă niciodată pîine la cartofi. Trebuie să vadă în cărți dacă bolnavii au voie să mănînce salată. Dacă da, o să-i aducă mîine. Salata conține vitamine. E unu fără un sfert. Îngrozitor mai fuge timpul ! Grupa în care învață Dóra o fi terminat demult cu gătitul. I s-a făcut și ei foame, o foame cum nu i-a mai fost de mult. Își scoase cutia.

— Îmi daţi voie să-mi încălzesc şi eu mîncarea ? întrebă privindu-l pe nenea Pişta, care tocmai lăsa furculiţa din mînă.

Văzînd cutia de alimente, bătrînul se înfurie.

— Trăsnetu' să-ţi dea, înfulecă ce vrei !

Numai pe Sára poate s-o ducă mintea la aşa ceva, pe moş Juhos nu. Sára nu-l înghiţea încă din copilărie, cînd o bătea şi-i umplea părul de scaieţi. Karcsi s-a făcut blajin la bătrîneţe, numai Sára o întărîtă pe asta mică. Parc-o aude cum îi zice : „Să nu primeşti nimic de la nen-tu Pişta, ăla-i cerşetor, vai de capul lui ! Să-ţi iei mîncarea de-acasă." Întotdeauna l-a privit de sus. Că nu s-a făcut şi el lăcătuş ca Juhos, că-l bate vîntul de pe o moşie pe alta, c-a luat-o pe Kata, care n-avea decît ce era pe dînsa, dar mai ales că a rămas cu serviciul la şcoală. Sára se fălea cu familia ei, cu fiică-sa, cu fii-su. Pe Marcsa n-o băga în seamă, măcar că-i era naşă. O cratiţă nu i-a luat cînd au măritat-o, că nici pe Imre nu-l înghiţea. Zicea că-i un pîrlit de taxator, pe cînd bărbatul lui Teca era plutonier ; na, cînd să se fălească mai abitir cu el, s-a prăpădit şi ăla, tot ca Imre, în război.

Cînd au dus-o pe Kata la groapă, Sára a venit să-şi plimbe pălăria, c-avea vreo cinci. Şi-n pat s-o fi băgînd tot cu pălărie. Pe-atunci, Erzsi nu se născuse încă. Marcsa era fată, Imre abia îi făcea curte. Şi la cimitir se învîrtea în jurul ei.

Aşteptă să termine fata ultima înghiţitură. N-ar şterge ea farfuria cu pîine ! De ce s-ar învăţa cu ordinea ? Împinge tava cu zgomot.

— Să-i spui lu' bunică-ta că, dacă te mai prind cu mîncare de-acasă, te dau pe uşă afară, de nu te vezi. De-acum încolo ori mănînci cu mine şi găteşti ca să ne-ajungă la amîndoi, ori stai acasă. La mine nu mai înfuleci din cutie, trăsni-o-ar sfinţii !

„Poate-i mai bine că strigă, se gîndi Zsófi. E mai bine pentru plămîni, dar nu şi pentru inimă. Doamne, nu pot să am pretenţia să-mi dea şi demîncare !"

Spălă vasele, spălă şi cutia de alimente, cînd cineva bătu la uşă. Cristoase ! Cine-o fi ? Nu o fi ştiind să citească ? Nu o fi văzut biletul ? Tuşa Márta, poate ? Sau poate vreun alt profesor ? Nu. Era Coif-de-Ziar. Intrînd, îşi scoase coiful de hîrtie şi-l întrebă pe nenea Pişta cum se simte.

— Noroc că mai trece pe-aici gîza asta mică, mîrîi Pongrácz István în loc de răspuns.

Coif-de-Ziar o mîngîie pe creştet, palma lui avea miros de var, miros proaspăt, curat, semăna cu mirosul de clor al tatii.

— Îl ajuţi pe bunicul, nu-i aşa ?

Bunicul.

Nenea Pişta dădu din mîini.

— E nepoata lui Juhos. Ştii, ăl de-i lăcătuş la fabrica de unelte. Tat-su e Feri, Juhos Feri. Sînt mulţi, ca pleava.

Coif-de-Ziar se aşeză.

— De-aia te îngrijeşte, moşule, e isteaţă, cel puţin aşa pare.

— Cu atîta îngrijire, drept la groapă or să mă ducă, mormăi nenea Pişta.

Coif-de-Ziar scoase o ţigară.

— Mai e vreme, n-ai de ce să te grăbeşti.

Trase mai aproape scrumiera de tinichea.

Acum o să-şi aprindă ţigara, deşi în camera unui bolnav nu se fumează. Cum să-i facă însă ea observaţie unui om mare ?! Cum să procedeze ? De altfel ar trebui să plece, o să întîrzie, iar acum nu poate să discute cu nenea Pişta din cauza musafirului.

— Sîntem cu toţii în grija Celui de sus, spuse nenea Pişta. N-apuci să strănuţi, că te-ai şi dus pe lumea ailaltă. Doctoru' care mă trata de lumbago a murit lîngă mine, n-a mai zis nici pîs. Ce naiba ai spart acolo, neisprăvito ?!

Era vasul de sticlă din cutia de alimente, mama îi spusese să aibă grijă de el, că nu se găsesc de rezervă. Nenea Pişta rîse pe sub mustaţă.

— S-a dus, hai ? În ce-o să-ţi aduci mîine bunătăţile ? Mînca-l-ar puricii pe ăl de s-a gîndit să-ţi dea mîncare de acasă !

— A murit doctorul ? întrebă Coif-de-Ziar.

— Cît ai clipi. N-avea nimic, bietul, ba mai şi glumea, cică, nene Pongrácz, te-am scăpat de lumbago, te poţi duce şi la bal — şi îndată după asta, numai ce-l văd cu capul pe masă. Fîţa aia de se-nvîrtea prin cabinet, ia-o de unde nu-i. Îl trag de mînă, îl scutur — nimic. Na, mă gîndeam, asta nu miroase a bine, că se făcuse ca pămîntul, cum zăcea căzut peste hîrtii, bietul om.

— Era bătrîn ? se interesă Coif-de-Ziar.

Bătrîn ?

Împlinea patruzeci şi trei acum, în august. De ziua lui, pe tortul tatii erau întotdeauna atîtea lumînări groase de cîte ori avea zece ani şi atîtea subţiri cîţi ani mai avea pe deasupra. O să mături cioburile — ba mai bine le strînge cu mîna. Acum nu poate să plece.

— Aşa-ţi trebuie, spuse nenea Pişta, ai păţit-o. Găseşti o cîrpă în sertar, du-te şi te leagă. Împiedicato ! Ţi-am spus încă de ieri că asta eşti. Credeai că sticla e de zahăr ? Toanto ! Te-ai tăiat, aşa-ţi trebuie !

Se întoarse către Coif-de-Ziar.

— Aş, de unde. Să tot fi avut în jur de patruzeci. Strig la el — tace. Dau să fug pe coridor, vine ălălalt doctor cu fata, dar omul nu mai avea putere nici să ridice capul.

— Nu şi-a revenit de loc, n-a mai zis nimic ? insistă Coif-de-Ziar.

— A bolborosit el cîteva cuvinte, să-i spunem uneia de-i zice Zsófi sau cum dracu...

— Şi ce să-i spuneţi ?

— Dumnezeu ştie, că noi nu înţelegeam ce zice. Pînă să bag de seamă, era pe lumea ailaltă.

Cioburile răsunau căzînd în lada de gunoi. În sertar, sub cîrpe, era o minge roşie. Acasă o să se bandajeze ca lumea, după ce o să se dezinfecteze cu iod. Băgă cutia de aluminiu în sacoşa goală.

— Te duci acasă ? o privi nenea Pişta..

— Mă duc şi eu, zise Coif-de-Ziar.

— De ce naiba te-i fi grăbind ?

Crezînd că pe zidar îl întreabă, o luă spre uşă, fără să-i răspundă.

— Mîine să-mi vii mai de dimineaţă. Ţi-oi spune poezii.

Şi iar se auzi rîsul bătrînesc, hodorogit.

— Ia-ţi forinţii !

Cutia de tinichea zornăi.

— Sărut-mîna, spuse Zsófi.

Coif-de-Ziar începu să fluiere, îi strecură în buzunar un forint, să-şi cumpere îngheţată, şi o luă la fugă pe scări, îngînînd un cîntec.

Începuse să plouă. În sala de mese a internatului, colţunaşii erau pe terminate. Privind pe fereastră, Dóra o

recunoscu pe Zsófi şi se întrebă unde o fi lăsat coşul, carnea, laptele şi, în general, de ce s-o fi învîrtind pe aici, cînd cu coş, cînd fără coş. Tot la asta se gîndea şi după spălatul vaselor, cînd se pregătea de plecare. Zsófi nu venea dinspre clasă, ci de la subsol. Să fie acolo ceva de care ea nu are cunoştinţă ? Înainte de a ieşi pe poartă, se furişă să vadă ce putea să caute Zsófi în partea aceea. Dar nu găsi nimic. Erau doar locuinţele oamenilor de serviciu — tanti Dobozi, nenea Székely şi nenea Pişta. Deşi prost dispusă, Dóra zîmbi. Nu putea să nu rîdă. Nenea Pişta repeta pentru a nu ştiu cîta oară, cu un glas care făcea să răsune coridorul : „M-am născut pe-aceste dulci meleaguri".

Afară turna cu găleata. Nu-i pasă, ea şade peste drum, Zsófi însă are mult de mers şi nu părea să aibă nici glugă, nici pelerină de ploaie.

7

TUŞA KATO o privea.

Stă popîndău. Bietul Gábor s-a dus şi abia acum se vede că Judit nu ştie ce e ordinea. Pe vremea lui Gábor nu s-ar fi întîmplat să apară copilul cu degetul legat într-o cîrpă murdară de sînge. Numai privind şi ţi se face rău. Miroase a prăjeală, a bucătărie, are şorţul murdar. Ce-o să se aleagă de ea mai tîrziu, urîţică şi puţintică la minte cum e ! Judit e în stare s-o pună pe ea să se îngrijească de masă — de atîta muncă ştiinţifică n-o mai fi avînd nici vreme să gătească. E caracteristic pentru ea că o pune să ducă mîncarea în cutia de voiaj şi nu într-un sufertaş, ca lumea. Pe dinafară — strălucire, pe dinăuntru — vid. Ce neîngrijită e fata ! A bănuit ea că Judit nu o să fie o nevastă bună. Cu încăpăţînatul de Gábor însă nu se putea sta de vorbă, iar papá considera şi el că Judit e culmea inteligenţei, ceva cu totul ieşit din comun ; ea şi cu mama nu aveau drept la cuvînt. Iată rezultatul : familia se poate mîndri cu un copil grozav de reuşit !

E distrată, nici n-a auzit că o trimite pentru a doua oară la baie, să-şi usuce părul cu un prosop. Stă ghemuită pe scaun şi cască ochii ca un strigoi. Marianne, în

schimb, ce deosebire, ce ținută îngrijită, cum își aranjează ea părul, seara, înainte de culcare, fără să fie nevoie să-i mai atragă cineva atenția, iar ca maniere, parcă n-ar fi doar un copil, ci un om în toată firea. S-au născut în aceeași lună, diferența dintre ele e de numai două săptămîni. Ea și cu Judit le plimbau pe amîndouă în cărucior ; ce vise își făurea Judit, spunea despre fetița ei că o să fie un copil nemaipomenit. Marianne e o elevă excepțională, nu întîmplător a ajuns în tabăra internațională din Germania, după cum Zsófi nu întîmplător a rămas acasă. Bun reprezentant al școlii lor ar mai fi fost !

Ideea ca, pînă la plecarea ei în concediu, Zsófi să-și petreacă după-amiezile aici, în familie, într-o ambianță plăcută, să nu stea singură în casă, lipsită de supraveghere, să-și petreacă timpul în aer liber, în curte, mai bine zis în grădina lor, face parte tot dintre raționamentele pedagogice monstruos-încîlcite ale lui Judit. Ce-i pasă Juditei cum se descurcă ea — noroc că Zsófi nu prea îi dă de furcă ; stă în colțul Mariannei, cască gura și, la cinci, nu are decît să plece frumușel acasă.

Nu pricepe cum de a reușit să se mențină chiar și printre elevele mediocre. Ce năucă pare — se uită în gol ca un orb care, pe deasupra, mai e și mut. Judit să nu-și închipuie că o va păzi ca o dădacă — are de spălat —, o lasă să citească, să mîzgălească, să se joace cu păpușa — numai să-i dea pace.

Cîntări cele două kilograme și jumătate de rufe și le introduse în mașina de spălat. Din septembrie o s-o înscrie pe Marianne la altă școală, ar muta-o chiar și într-un alt sector. Ar trebui să găsească un motiv pentru care să ceară mutarea, ceea ce nu e chiar atît de simplu. Nu-i este de Kálmán, el și-a pierdut și ultimul dram de cinste, nu ar avea de ce să-l menajeze. Ea însă nu ar fi în stare să-și etaleze chinurile îndurate de-a lungul acestui an. Doar n-o să se plîngă lui Szabó Márta, diriginta Mariannei, să-și verse amarul tocmai în fața celei care a aflat prima — încă pe vremea cînd erau eleve, înainte de bacalaureat — vestea că se logodise ; lui Szabó Márta, pe fruntea căreia încă de pe atunci se citea că nu o să se mărite niciodată ! Nu, era imposibil, nu putea să recunoască tocmai în fața ei eșecul său în căsnicie ! La sfat sînt numai străini, la școală nu are ce să caute, habar nu are cum o să se descurce.

Mare noroc că Marianne n-a observat nimic. Totul se ducea de rîpă, dar ea nu se sinchisea ; venea de la şcoală, mînca, îşi lua cărţile, îşi învăţa lecţiile sau se ducea la balet. După ce pleca Marianne, ea se încuia în baie să plîngă, pudrîndu-şi apoi nasul umflat şi înroşit. Marianne ştie să se concentreze, e numai silinţă şi ambiţie. Draga de ea, după ce s-a urcat în trenul de vacanţă, în timp ce mama ei se smiorcăia pe peron, a mai găsit puterea s-o mîngîie : „Nu plînge, mămico, ştii că n-am văzut încă marea şi o să-mi prindă bine să învăţ puţină germană." A fost atît de curajoasă, nici o lacrimă nu i-a scăpat, deşi avea să lipsească de acasă cîteva săptămîni. Marianne e o fetiţă de nădejde, Marianne se gîndeşte la viitor, Marianne ştie întotdeauna ce trebuie să facă. Nu s-a smiorcăit nici cînd i s-a interzis să mai vorbească cu Dóra, s-a resemnat, deşi ele trei — Marianne, Dóra şi Zsófi — erau nedespărţite. Numai seara, la baie, a încercat s-o descoasă de ce nu au voie să-i vorbească Dórei. I-a răspuns că e spre binele ei şi atunci s-a băgat în apă, fără să insiste şi a început să se joace cu buretele. Dóra n-a mai venit, ce-i drept, în această privinţă, Judit a fost la înălţime. Nici nefericita asta de Zsófi nu a mai îndrăznit să se vadă cu sora doamnei Vadász — cum să îndrăznească, doar e atît de fricoasă !

În clipa aceea, Zsófi se gîndea şi ea la Dóra.

Stătea la măsuţa Mariannei, unde obişnuiau să se joace în trei ; Marianne se juca cu buclele ei, Dóra meşterea ceva, iar ea le privea, le asculta. Aici le-a povestit Marianne de ce a plecat Rózsa Ica într-una din zile de la şcoală, sub motiv că-i e rău. O pufnise rîsul ascultînd şuşotelile misterioase ale Mariannei, spunea nişte prostii mai mari decît ea ; lucrurile erau cît se poate de limpezi şi de simple, i-a explicat ei tata, iar tata nu mintea niciodată. Marianne s-a supărat că a rîs de ea, Dóra însă nu, ba în drum spre casă a cumpărat napolitane pentru amîndouă. Dóra avea uneori bani, dar nu ştia să se bucure de ei. Cînd vînzătoarea a pus napolitanele pe cîntar, Dóra i-a atras atenţia că nu sînt exact o sută de grame — văzuse şi ea, însă nu ar fi cutezat să reclame. Dóra a făcut-o. Acum Marianne e plecată în străinătate, cu Dóra nu are voie să vorbească, aşa că stă singură la vechiul loc de joacă.

îi zvîcnea degetul. Acasă o să mărturisească de îndată că a spart vasul de sticlă din cutia de alimente. Nu prea crede că o să fie pedepsită, dar mama o să se întristeze. Nu are rost să amîne discuţia, să se ascundă, mai bine o să spună ce s-a întîmplat decît să rabde săptămîni de zile povara aşteptării. O să fie mai greu să explice de ce i-a trebuit cutia, la care umblau numai atunci cînd plecau într-o excursie. Cum o să facă treabă, cum o să spele vasele, aşa, tăiată la deget? De ce o fi făcut atîtea pozne în ultimele zile? Tata nu a spus nimic în plus. Cînd o să înceapă şcoala, nenea Pişta o s-o recunoască şi o să se supere. Nu o să-şi mai amintească nici că i-a făcut de mîncare, nici că i-a dereticat, ci doar că l-a păcălit, că nu e nepoata lui Juhos. Cu toate că şniţelul a fost bun. A început să capete mai mult curaj şi la tîrguit, i-a spus omului să-i dea numai agrişe coapte, că le duce unui bolnav. Aşa ceva nu i s-a mai întîmplat, de obicei lua ce i se dădea, cum să adreseze ea o cerere specială unui vînzător?

Dóra îi ştia felul şi-şi bătea joc de ea, fiindcă primea orice i s-ar fi oferit. Cînd aveau vreo sărbătoare în familie, Dóra nu se sfia să cotrobăiască în coşul florăresei şi nu se liniştea pînă nu obţinea buchetul cu bobocii cei mai frumoşi. La prăvălie privea cu atîta insistenţă cîntarul, că de multe ori i se mai dădea ceva pe deasupra, ca să nu se mai uite aşa. „Nu pot altfel, îi spunea Dóra la ieşire, potrivindu-şi sacoşa pe braţ, ştii că nu pot."

Soarta ei se aseamănă acum cu a Dórei, pentru că şi ea a rămas singură cu mama. În multe privinţe va trebui să nu poată nici ea *altfel*. Ar fi îngrozitor ca mama să fie ca Vadász Viki, sora Dórei. Dar nu, e imposibil. Poate că văduvele, din cauza suferinţei lor, nu ajung să fie ca Viki, aşa ajung numai femeile divorţate. Dacă mama ar semăna cu Viki, nu ştie ce-ar face, poate ar fugi de acasă. Ea nu ar aştepta să li se destrame căminul sau s-o curteze cineva pe mama, cum o curtează pe Viki nenea Kálmán, tatăl Mariannei. Degeaba îşi vopseşte tuşa Kató părul, degeaba îl pîndeşte pe nenea Kálmán de după vitrina cofetăriei Kankalin, el tot se duce în fiecare zi la Viki. De altfel, Viki parcă nici nu ar fi femeie serioasă, mai degrabă pare o fetişcană. Nu o să se mai ducă la orele de consultaţie, a învăţat degeaba regulile foneticii. În curînd, mama o să-şi ia concediu, iar Marianne o să se

întoarcă. Deşi nu le-a spus nimeni, tata şi mama ştiau că nenea Kálmán îi face curte lui Viki, vrînd să le părăsească pe tuşa Kató şi pe Marianne. Lucrurile s-au complicat şi mai rău de cînd fetelor li s-a interzis să discute cu Dóra, care nu le mai spune nimic.

Ce frumos şi-a lipit Marianne pozele în album! Din păcate, ea nici album nu are, îşi ţine pozele într-o cutie de lemn.

„N-are decît să răsfoiască albumul, se gîndea tuşa Kató, trecînd prin cameră ca să ridice jaluzelele. E liniştită, nu răstoarnă casa pe dos. Proastă mai e copila asta, deznădăjduitor de proastă şi lipsită de bun-simţ." Afurisita aia de poză! Îi tremură mîna de cîte ori o vede. Ce frumoasă părea ziua, ce înmiresmate erau cărările din munţi în dimineaţa aceea de septembrie pe Dobogókő[1]! Doamne, ce proastă a fost! Insistase să vină şi Kálmán în excursie, îi explicase că va avea un minunat prilej de relaxare, că şi conducerea şcolii o să aprecieze faptul că participă la excursie, însoţindu-şi copiii: făcea parte de ani de zile din comitetul de clasă, dar era prima acţiune la care venea. Socotea că ocazia va fi binevenită pentru el, era atît de obosit şi nu fusese de mult în munţi. Ea, cu două-trei mame sau chiar singură, urma să stea cu copiii. El nu avea decît să rămînă la cabană, să se retragă într-o poieniţă, să facă plajă, să citească, oricum avea să-i prindă bine o dimineaţă de destindere. Da, aşa este, ea insistase, Kálmán nici nu voia să vină. Şi Marianne fusese de părere ca el să stea acasă, pentru că se oferise să le însoţească Vadász Viki, sora Dórei.

„Halal ajutor", se gîndise atunci. O ştia pe Viki de la consfătuirile cu părinţii, era o femeie firavă, blondă, cu ochi mari, cu membrele caraghios de mici şi o guriţă de copil. Sigur că se oferea doamna Vadász, doar autobuzul era al şcolii, iar în precarele lor condiţii de viaţă o călătorie pe gratis nu era de lepădat. Cu ani în urmă, soţul ei fugise peste graniţă, iar ea se trudea singură cu Dóra. Marianne îi povestise că nu plăteau cu lunile contribuţia părintească lunară, ca pe urmă să achite restanţele dintr-o dată, ba să mai dea şi pe deasupra.

[1] Loc de agrement montan în R.P. Ungară.

Ţinuse să-i ofere lui Kálmán o zi plăcută, de aici veneau toate necazurile. Şi-a închinat viaţa fericirii lui, pentru el a muncit fără pic de răgaz şi acum uite răsplata. Proasta asta se zgîieşte la fotografie, parcă ar găsi nu ştiu ce plăcere s-o vadă pe Viki în pantaloni pescăreşti şi cu cozile strînse fără ruşine, cum poartă puştoaicele. Ce să-i faci, e proastă, aşa a fost întotdeauna. Marianne nu a observat nimic, fiindcă e naivă, asta — pentru că e toantă. Dóra ştia, se vedea cale de o poştă că ştie. Mai tîrziu, venind mai des pe la ei, a surprins-o de cîteva ori iscodind. Parcă se întreba cum s-ar putea aranja casa, dacă s-ar instala aici. E la fel de perfidă ca soră-sa. Hai, zgîieşte-te ! Frumoasă educaţie, n-am ce zice, un triumf deplin al Juditei. Bună-cuviinţă ! Inteligenţă ! De-ar veni odată acasă Marianne !

Dincolo de munte şerpuia Dunărea, trecînd printre maluri înguste, abrupte, iar sus, în turn, vîntul bătea în voie, nestingherit. Din vale, crestele se vedeau suprapuse, de aici însă privirea întîlnea păduri întinse, din care trilul repetat al păsărelelor răzbătea prin gălăgia copiilor. Tuşa Kató se mînjise de cremă pînă la urechi şi nu o mai slăbea pe tuşa Márta. Păcat, dacă ar fi fost mai atentă, ar fi observat că totul a început cu ceapa. Viki, desfăcîndu-şi sacoşa, a început să mănînce pîine cu unt şi ceapă, iar cînd nenea Kálmán i-a urat poftă bună, fata i-a oferit şi lui. Nenea Kálmán a înfulecat tot şi a mai cerut. Zsófi şi Marianne s-au privit cu mirare, pentru că acasă nenea Kálmán nici măcar ceapă verde nu avea voie să mănînce decît la bucătărie — tuşa Kató nu dormea cu el, dacă simţea miros de ceapă. Iar acum mînca ceapă după ceapă, direct din mîna lui Viki, care îi ducea la gură fiecare îmbucătură. Privind în jur a văzut-o pe Dóra fugind cît o ţineau picioarele ; a pornit în urma ei. S-a tot ţinut după ea pînă cînd, în cele din urmă, a pierdut-o din vedere. Mai tîrziu a zărit-o în vale, trîntită în iarbă ; lăsîndu-se alături de ea, a simţit căldura gîtului ei şi mirosul de vopsea şi scrobeală al şorţului. În mînă avea cîteva garoafe şi o chiflă.

Dóra plîngea, asta a speriat-o : deşi se cunoşteau de ani de zile, nu o mai văzuse plîngînd. Nu a întrebat-o nimic. Dóra nu se lăsa descusută, vorbea numai atunci cînd socotea ea că trebuie să vorbească. Aşteptă să se liniştească, să se ridice în picioare. Ochii i se făcuseră

mări, neobișnuit de mari, fața parcă îi pierise undeva, era toată numai ochi. Și-a șters fruntea transpirată, pe care rămăseseră lipite firicele de nisip, care sclipeau în bătaia soarelui. În ziua aceea nu a mai umblat în mîini, deși era cea mai bună gimnastă a clasei, și nu a mai cîntat; ședea fără un cuvînt, clădind absentă castele de nisip. Marianne s-a întors de la cabană, unde își umpluse bidonul cu apă, dar lor nu a vrut să le dea. Dóra a îmbrățișat-o și a sărutat-o; la început, Marianne a rîs, nu știa ce a apucat-o pe Dóra, care nu era pupăcioasă și nici lingușitoare. Spre prînz însă a încetat să mai rîdă, pentru că tușa Kató, turuindu-i într-una tușei Márta — că ar trebui procurate perdele pentru clasă, că ar trebui organizată o serbare cu bilete de intrare — nu a observat că Viki și cu nenea Kálmán plecaseră la o cafea, iar vîntul răvășea în voie filele cărții uitate de nenea Kálmán în iarbă. Seara, tata i-a întîmpinat în Piața Vörösmarty; de pe scara autobuzului, ea l-a cuprins cu mîinile după gît. Tata i-a spus că miroase a soare și a lăudat-o pentru florile culese, cu toate că pe drum se ofiliseră. Întorcîndu-se a văzut-o pe Dóra, care îl privea pe tata cu aceiași ochi gravi, cu care o privise și pe ea în munți. I-a urmărit îndelung, pe cînd se îndreptau, mînă în mînă, spre linia lui cincizeci și șase, să ia masa de seară acasă, cu mama.

„Nu știe nici să șadă ca lumea", gîndea tușa Kató. Îi spusese Juditei s-o înscrie la balet, s-o mai cizeleze puțin, dar ea nu, că-i ajunge gimnastica, tot nu o face dansatoare. Nici pe Marianne nu o face — deși, cine știe? — în schimb, cîtă grație la orice pas, în orice gest! La serbare a dansat ca o zînă, zîna primăverii, al cărei rol îl interpreta. Nu i-a părut rău de banii cheltuiți pentru coșul de flori naturale, ca să poată împrăștia petale adevărate. Dóra arăta ca dracu: slăbănoagă, cu ochii mari ca soră-sa, cu părul legat într-o basma. Interpreta un rol de țărancă și melița într-una: „Vreme bună, oameni buni..." Să melițe, da, asta știa, se purta ca o femeie rafinată, astea fără căpătîi se maturizează înainte de vreme. Nu are nici tată, nici mamă, trebuie să se descurce singură. De altfel avea de la cine să învețe, o învăța soră-sa. Zsófi asta nu a făcut nimic, au pus-o la casa de bilete, dar a ieșit cu o lipsă de șase forinți, că, proasta, nu a

îndrăznit să ceară bani nici doamnei Kelemen, nici doamnei Lemberger.

O, dacă ar mai trăi Gábor, dacă și-ar putea descărca sufletul în fața fratelui ei! Cînd i-a povestit Juditei ce se întîmplase, s-a trezit cu o grămadă de sfaturi înțelepte — să-i stea mintea în loc, nu altceva. Partea frumoasă e că i-a zis că și ea poartă o vină. Bine că nu a scos-o pe ea singura vinovată! Ceapa, spunea Judit, de ce nu-i dădea voie lui Kálmán să mănînce ceapă? Iar dacă vrea să asculte radio, nu are decît să-l pună să urle cît o pofti. „În problemele mari i-ai lăsat deplină libertate, dar îl otrăvești cu nimicurile!" Pe Judit nu a iubit-o niciodată, dar cum s-o fi iubit cînd e atît de nesuferită! Cică are și ea vina ei! S-a opus atunci cînd Kálmán a întrebat-o dacă să cumpere livada? Nu a scos un cuvîntel, văzuse doar ce plăcere i-ar face, deși a fost nevoită să-și vîndă partea ei din casa moștenită. A obiectat vreodată cînd Kálmán venea acasă cu invitați? Aduna la ziua onomastică sau de revelion cîte cincisprezece-douăzeci de persoane, dar nu i-a reproșat niciodată nimic, deși greul cădea pe capul ei. Judit e deșteaptă, cine să știe de ce anume depinde fericirea conjugală dacă nu ea! De ceapă! De aparatul de radio și de faptul că nu merge la filme sentimentale. Îi plac numai comediile, Kálmán vedea singur filmele triste.

„Acuși se face cinci, gîndea Zsófi, pot să mă duc acasă." Ce să spună despre hainele murdare de pe ea? O să spună adevărul, că a fost la școală, că l-a vizitat pe nenea Pișta și l-a ajutat la gospodărie. Nu are de ce să mintă, mama nu ar merita-o, mama spune întotdeauna adevărul. Nu-i spune de fiecare dată totul, ca tata, dar nu minte. Dacă ar îndrăzni, i-ar spune că mai bine ar lăsa-o să stea acasă. Nu-i place aici, tușei Kató parcă îi vine rău cînd o vede; probabil că-i aduce aminte de Dóra și de tot ce se leagă de nenea Kálmán. Mama ar afla însă că știe totul și se pare că preferă ca Zsófi să nu știe, altfel i-ar fi vorbit, cu siguranță, despre asta. Pesemne că oamenii mari observă mult mai greu astfel de lucruri. Tușa Kató nu știa încă nimic atunci cînd Marianne povestea fetelor. Ce situație a mai fost și atunci...

Marianne își îmbrăca întotdeauna caietele în celofan. Avea un caiet cehoslovac, cu coperte albastre, care strălucea, în învelișul de celofan, ca oglinda. Sus o vedea pe

Marianne cea adevărată, iar jos, în coperta caietului, apărea imaginea ei răsfrîntă în celofan ; zîmbea şi le spunea că, în ultimul timp, nenea Kálmán întîrzie seară de seară, iar dacă dimineaţa îşi vîră nasul în paltonul lui, simte un miros puternic de parfum. Era îngrozitor să asculţi ce spune. Între timp, Marianne îndrepta colţurile caietului şi-şi scria numele pe sugativă. Avea cea mai frumoasă trusă de rechizite şcolare. Atunci Dóra, care stătea în banca întîi, s-a întors cu faţa spre ele şi au putut citi în privirile ei că era la curent cu urmarea povestirii, cunoştea proveniența parfumului de pe paltonul lui nenea Kálmán. Nu le-a spus nimic, le-a privit doar, apoi s-a întors la loc şi a început ora.

La serbare, Viki purta o rochie albă şi sandale roşii, ca şi Dóra. A sosit împreună cu nenea Kálmán ; tuşa Kató era de mult în cabină, o pieptăna pe Marianne. Nenea Kálmán nu a scos bilet numai pentru el, ci şi pentru Viki, iar pe Viki a auzit-o spunîndu-i : „Kálmán, dumneata eşti un fotograf atît de bun, încît ar trebui să te faci operator de film". Nenea Kálmán s-a înroşit ; Zsófi îşi aminteşte că tuşa Kató îi arunca mereu fixativul şi ţipa, ca şi cu o duminică în urmă : „Sînt sătulă, să termini odată cu mania fotografiilor, nu se mai poate intra în baie, ai transformat-o în cameră obscură, ai umplut-o cu tot felul de drăcii, se împiedică omul de toate cutiile din lume şi, cînd te gîndeşti, nu ai pic de talent, nu ai să cîştigi niciodată un premiu !" Uite şi poza cu costumele de carnaval, ea nu apare în imagine, pentru că era îmbrăcată în costum de marinar, iar pe casierițe nu le-a fotografiat. Tanti Lemberger scosese banii pentru bilet, dar, văzînd-o pe Viki, i-a spus lui tanti Kelemen ceva la adresa ei, că de data asta poate o să aibă succes ori aşa ceva, apoi au rîs amîndouă semnificativ. Tanti Kelemen i-a răspuns în şoaptă că Viki este perseverentă ; vorbind au pus banii la loc în poşete şi au luat biletele, fără să plătească ; ea era atît de concentrată să înţeleagă ce au vrut să spună, încît nu le-a mai cerut banii.

Ce frumoasă era Marianne la serbare, în rochiţa ei albă de tul şi cum mai bocăneau pantofiorii ei cu vîrfuri de plumb ! Atunci, o clipă, ar fi dorit să fie şi ea dansatoare. O sorbea din priviri pe Marianne, iar ideea că fata asta neîntrecut de isteaţă şi de frumoasă e verişoara ei o emoţionase atît de mult, încît a trebuit să-şi lase

privirea în jos, pentru că ochii i se umpluseră de lacrimi. Așa, cu privirea plecată, a observat că nenea Kálmán apucase mîna lui Viki și îi strecura în palmă o hîrtie lunguiață ca o țigară ; dar cine știe ce o fi fost, că Viki nu a cerut foc, urmărea dansul Mariannei. Era îngrozitor să vezi cum se prefăcea că e atentă cu toată ființa ei la desfășurarea baletului, dar mușchii brațului i se încordau și era lesne să-ți dai seama că nici nu vede ce se întîmplă pe scenă. Apoi a venit rîndul Dórei, care a avut un mare succes. Nenea Kálmán i-a oferit Dórei o felie de tort, ca și Mariannei. Mai tîrziu, zărind-o și pe Zsófi, nenea Kálmán a făcut o mutră caraghioasă — în fond era un om bun, o iubea, i s-a făcut rușine că o uitase tocmai pe ea, care-i era rudă. E drept că ea nu făcuse mai nimic, nici în chip de casieriță nu strălucise. Totuși i-a cumpărat și ei o prăjitură — tortul se terminase la bufet — o prăjitură *mignon* și un baton de ciocolată. Marianne mîncase tortul și aștepta felicitările. Ea, înghițindu-și mignonul, a alergat cu ciocolata în mînă după Dóra. Aceasta dispăruse însă. În cele din urmă a găsit-o la W.C. ; privea în curte, sprijinindu-și coatele de radiator.

Nu a îndrăznit s-o strige ; a rupt ciocolata în două și i-a oferit jumătate, dar, întorcîndu-se brusc, Dóra i-a smuls bucata de ciocolată din mînă și a aruncat-o în coșul de gunoi. Aplecîndu-se a văzut că și felia de tort, pe care o primise de la nenea Kálmán, zăcea, cu frișcă cu tot, deasupra hîrtiilor și a resturilor de fructe din coș. Dóra s-a sprijinit iarăși în coate, iar Zsófi nu știa ce să facă. Dîndu-și seama despre ce e vorba, și-a aruncat și ea ciocolata la gunoi. Atunci Dóra s-a apropiat de ea și și-a lipit o clipă obrazul de al ei, apoi a fugit ; a ajuns-o din urmă abia în clasă. Acolo începuse dansul, Viki punea discurile la picup. Înclinîndu-se adînc, Dóra a invitat-o la dans pe Kati Lemberger.

În sfîrșit, tușa Kató a terminat cu spălatul, a întins frînghia de rufe. Toată casa, cît e de mare, stă pe umerii ei, nu are nici un ajutor. Nimeni nu-și dă seama că pînă și rufele și le spală singură. Pentru nimic în lume nu ar admite ca Marianne să facă gospodărie, ea trebuie să învețe, să ajungă cineva, poate o artistă celebră... O doare mijlocul, abia își îndreaptă șalele. Biata Marianne, de unde

să știe cu cîtă trudă se ține o casă ? Cînd intra în bucătărie după o felie de pîine sau după un pahar cu apă și o vedea robotind, făcea ochii mari și pleca. Dacă ar fi înțeles cum stau lucrurile, ar fi venit s-o ajute, nu s-ar fi refugiat printre cărți. Nu i-ar atrage atenția — Doamne păzește ! Zsófi însă, uite, a ieșit după ea nechemată și cu mîna ei înfășată o ajută să întindă rufele. Nu e un copil rău, dar e lipsită de viață, o ființă de prisos. Ca Marianne nu mai e nimeni pe lume — nu că ar compara-o cu cineva, dar valorează cît o sută ca Dóra, la care de altfel îi este și silă să se gîndească.

A mai rămas de întins ultimul cearșaf. Aici, la tușa Kató, s-au întîlnit cîteșitrele ultima oară, dar au plecat din cauza scandalului. Marianne nu se sinchisea. Dóra însă voia să scape cu orice preț și a zbughit-o afară, sub cuvînt că-i este sete. Dóra a început să vină mai rar ; cînd țineau s-o vadă, o vizitau ele, cu toate că locuința lor nu prea era plăcută, fiind mereu plină de fulare puse la uscat. „Fă și tu ceva, i-a spus Dóra Mariannei. Fă ceva, că nu mai pot !“

Marianne s-a ridicat în vîrful picioarelor, s-a lăsat pe vine, s-a ridicat iar și i-a răspuns rîzînd : „Lasă-mă în pace, eu nu știu nimic !“ Nu le-a spus ce „nimic“ nu știe, dar se vede cît de colo că minte. Fără să insiste, Dóra s-a pregătit de plecare. Marianne și-a dus cărțile la bucătărie, pentru că, din cauza țipetelor, în camera ei nu se mai putea învăța. Știa că are șanse să plece în Germania, dar dacă lua o notă proastă risca să fie înlocuită cu Lemberger sau cu Biró. De aceea tocea de zor. Deodată, ușa s-a dat de perete, tușa Kató a năvălit din camera cea mare, urmată de nenea Kálmán, care a luat-o la fugă pe scări. Tușa Kató i-a aruncat Dórei pardesiul, strigîndu-i să plece împreună cu nenea Kálmán, că și așa au același drum. Pe urmă a strîns-o în brațe pe Marianne și a început s-o sărute. Marianne se smucea disperată, temîndu-se că tușa Kató o să-i dea jos cărțile. „Mielușeaua mea nevinovată, plîngea tușa Kató, biata mea orfană...“ Zsófi a ieșit și ea s-o conducă pe Dóra, dar scările erau goale, nu se mai vedeau nici Dóra, nici nenea Kálmán. Aruncînd o privire îndărăt o zări pe Marianne care, uitîndu-se după ea, continua să-și apere cărțile ; avea ochii congestionați, plictisiți, ca la ore, cînd așteptau să răspundă Kiss Éva.

Ajunsă în stradă, a zărit-o pe Dóra fugind de una singură, nenea Kálmán nu era cu ea. A strigat-o și s-a luat după dînsa, dar nu a mai ajuns-o, pardesiul ei roșu s-a făcut tot mai mic și în cele din urmă a dispărut după un colț.

8

MAMA NU A CERTAT-O pentru vasul de sticlă. I-a arătat cutia de alimente de cum a sosit acasă ; privirea speriată a fetei, gesturile stîngace cu mîna legată arătau limpede ce se întîmplase : a înțeles fără alte explicații.

Privind cutia, i s-a părut că întîmplarea era întru totul firească : vasul de sticlă nu mai exista, cum nu mai exista nici Gábor. Cutia de aluminiu îi amintea de Gábor la Balaton, de Gábor la munte, însemna friptura pusă de el pe feliuțe subțiri de pîine, pe care le ducea cînd la gura ei, cînd la gurița Zsófiei.

Copilul e nefericit, cotrobăie printre lucrurile vechi, caută urmele tatălui pierdut. „Păcat", atîta a spus și fața copilei s-a înseninat, ba mai mult, de undeva, din conștiința vinovăției sale, a răzbătut primul ei zîmbet. Înainte, numai tatălui ei îi zîmbea astfel. Gábor numea acest zîmbet „cebineîmiparecăînțelegi". Acum a privit-o și pe dînsa cu mutra „cebineîmiparecăînțelegi".

I-a dezlegat degetul. I-a interzis să umble la cutia cu medicamente, dar nu la bandaje sau la tinctura de iod. Nu face nimic, o pansează ea și, chiar dacă nu va reuși ca Gábor, cel puțin îi va fi dezinfectat rana. Nu o s-o lase să spele vasele, cel mult o să le șteargă.

Kató. Va să zică azi a spălat rufe. Da, la atîta o duce capul. Cum s-o suporte bărbatul cînd, de cum își stinge omul țigara, dă năvală țipînd că-i face mizerie în casă, fuge cu scrumiera și se întoarce cu ea spălată. Pînă la urmă, omul se duce să fumeze în altă parte ; e imposibil să suporți la nesfîrșit observații pentru niște fleacuri. Din păcate, Zsófi trebuie să mai stea după-amiezele la Kató, nu are ce face toată ziua la școală, iar prietene noi nu și-a făcut încă. Acasă ar fi lipsită de supraveghere. Bine că se duce la consultații, mai trece timpul și nu o deranjează zilnic pe Kató. Se va trînti o clipă, e tare obo-

sită. Ar bea o cafea și ar dormi puțin, căci a avut o zi grea. De regulă, reorganizările sînt urmate de schimbări, afectînd o bună parte a personalului și nu se simte de loc sigură pe situație. Dobay nu a fost destul de explicit, a făcut aluzii și la părerile nu prea măgulitoare ale unor pedagogi despre ultima ei carte. A mai întrebat-o cîți ani a lucrat la clasă, parcă nu ar scrie în autobiografie că nici o singură zi, că din facultate a venit direct la institut. Are presimțiri sumbre, nu se miră că e atît de neliniștită. O enervează criticile, mai ales cele venind din provincie. Ideile ei, constatările pe care le face par de nedezmințit și deodată, dintr-un cătun pierdut, sosește o scrisoare și un învățător oarecare îi scrie în niște termeni ca vai de ei, ba chiar cu greșeli de ortografie, că „experiența lui nu confirmă" concluziile ei din cutare sau cutare lucrare. Asta ar mai lipsi, s-o scoată de la institut și s-o transfere la o școală. Ce-i drept, Gábor nu ar fi avut nimic împotrivă, i-a și făcut unele aluzii, afirmînd că ar dispune de mai mult timp liber, dar munca la catedră este îngrozitor de plictiooasă. Dacă Zsófi ar fi mai mare... Dacă ar fi mai inteligentă... Dar nu are ce-i face, e neajutorată. De ce o fi sărit acum ca arsă ? Pesemne că o doare mîna dreaptă, altfel nu ar deschide ușa cu stînga.

Era să ațipească în clipa în care, întorcîndu-se, Zsófi i-a pus cafeaua în față. I-a adus-o în ceașca ei — aveau două la fel : una verde, alta albastră, de ceramică, în care nu-i serveau pe musafiri. Cafeaua era slabă și proastă, dar era totuși cafea, și nici nu i-o ceruse. Zsófi îi ghicise parcă dorința. O fi influența lui Kató, care, trebuie să recunoască, e o bună gospodină, poate prea bună. „Copilul trebuie să primească o apreciere pentru cel mai mic gest de atenție", îi răsuna în minte una dintre concluziile unui articol al ei. Cît pe ce s-o pufnească rîsul, cu toate că nu e de loc bine dispusă. Zsófi nu prea i-a dat prilejuri s-o laude, are impresia că acum o face pentru prima oară. Zsófi o să fie înaltă, are încă picioare prea subțiri, ca de țînțar, și ce gest nesuferit, își freacă mereu piciorul stîng de cel drept. E stingheră. Se plictisește, sărăcuța. Marianne e la mare, pe Dóra au alungat-o, iar altă prietenă nu are. Nici în organizația de pionieri nu au primit-o, asta și datorită intervenției sale la adunarea cu părinții, în care a susținut că elevele

mediocre nu trebuie să fie sustrase de la învățătură. Un copil mediocru poate deveni bun, chiar eminent. Să se concentreze, așadar, asupra lecțiilor, să învețe. O fi avînd ceva de revăzut pentru mîine, mai bine s-ar apuca de treabă. O trimite la măsuța ei, să-și scrie la fonetică.

„Să revăd regulile — nu e cine știe ce", se gîndi Zsófi. Le-a înțeles atît de bine la consultație, încît e de prisos să le mai repete. Dar, dacă vrea mama, le citește încă o dată. O să-și scrie și exercițiile, deși mîine nu s-ar duce la școală. Ar renunța cu plăcere la scris, pentru că îi vine greu să țină tocul cu degetul mijlociu la care s-a tăiat. Noroc că problema numărul trei e scurtă. Trebuie să mai scrie șase propoziții din dictarea tușei Márta, despre nenea Pișta care scutura vișinile cu bastonul. Are nevoie de propoziții, care să reflecte regulile învățate.

„Mergînd la nenea Pișta, m-am întîlnit cu Juhos, care nu putea să aștepte cu filmul."

Exemplul nu e bun, nu are sens, nu poți să aștepți cu filmul. „Joli a primit cadou un bilet de cinema. Nenea Pișta discuta cu zidarul, eu m-am tăiat la deget cu vasul de sticlă și m-am legat cu o cîrpă." I-ar trebui un alt exemplu, în care, din două consoane alăturate, una se pronunță altfel decît se scrie ; cuvintele : „împreună" și „îmbătat" ar fi potrivite, pentru că înaintea literelor p și b, m se pronunță n. „Am gătit împreună cu nenea Pișta. În hală, unde am cumpărat carnea, oamenii s-au îmbătat și s-au bătut."

Cum se face că, atunci cînd e singură și se explică numai pentru ea, înțelege și reține totul dintr-o dată ? Își aduce aminte că, în ziua în care au învățat lecția asta, tușa Márta își pusese pentru prima oară pantofii cu talpă de cauciuc. Lemberger Kati avea o păpușică de plastic și, de cîte ori tușa Márta se întorcea cu spatele la clasă, Lemberger ridica păpușa. Se gîndea numai la păpușică, îi plăcea s-o strîngă puțin în palmă — jucăriile din plastic îi păreau întotdeauna însuflețite.

Mama nu a întrebat-o cum a spart vasul, așa că povestea cu nenea Pișta a rămas un secret și, dacă nu ar veni toamna, ar putea să rămînă un secret pentru totdeauna. Numai că nu poate să înceapă noul an, așteptînd cu groază clipa în care o să fie recunoscută la poartă. Dar nici asta nu ar fi cine știe ce. Nenea Pișta se dă jos din pat, ca

să se spele, se mai plimbă, ba chiar trebuie să se mişte cu piciorul în ghips. La cumpărături însă, la muncă nu se poate duce încă multă vreme. Asta e problema, pentru că, oricum ar fi, bolnavul trebuie îngrijit. Pe tata l-au chemat odată la un bolnav chiar în clipa în care ei se pregăteau să aprindă lumînările pomului de Crăciun şi el a plecat, a fugit să-l ajute pe omul aflat în suferinţă, renunţînd la jocul de lumini al artificiilor.

Mîine se va duce totuşi la consultaţie, joia începe dimineaţa la nouă. Soluţia cea mai bună ar fi să-i spună toată povestea lui Coif-de-Ziar şi cu ocazia asta să-i dea înapoi forintul. De Coif-de-Ziar nu se teme nici pe jumătate ca de nenea Pişta, prin el ar afla şi bătrînul adevărul, iar Coif-de-Ziar ar putea să se ducă la Juhos, pe care probabil că îl cunoaşte. Poate l-ar îngriji chiar el, dacă ţine la nenea Pişta.

A vrut să lămurească lucrurile de dimineaţă, dar socoteala de acasă nu s-a potrivit cu cea de la şcoală. Coif-de-Ziar nu era la poartă, nici pe schele, deşi a ocolit în fugă toată clădirea, căutîndu-l şi acolo unde trotuarul fusese îngrădit şi ploua cu tencuială. În schimb era la poartă nenea Székely, iar în loja portarului lumina era aprinsă ca de obicei. A şi apostrofat-o, cică să-şi şteargă picioarele, că-s pline de var. Nu a avut încotro, s-a dus întîi la consultaţie, sperînd că între timp o să apară Coif-de-Ziar.

Erau două în sală. Minunea minunilor : venise şi Deák Juli. Tuşa Márta dicta, iar ele scriau deodată la două table, la una ea, la alta Juli. Între timp, tuşa Márta îi controla exerciţiul pentru acasă. O fi făcut vreo greşeală, pentru că tuşa Márta l-a citit şi răscitit. Ce s-o fi gîndind atîta la cîteva propoziţii ? Poate că trebuia să scrie despre vişine, pentru că nenea Pişta din textul dictat de ea era sănătos, ei însă i s-a părut caraghios să scrie că scutură vişinile cu bastonul, cînd în realitate el, sărmanul, zace la pat. Juli încercuia exemplele aiurea, greşea peste tot. Dacă ar fi fost un text mai greu, treacă-meargă, dar aşa... Termină de subliniat exemplele din exerciţiul ei.

Fantastic de interesant ! se gîndea Szabó Márta. An de an întîlnea zece-cincisprezece cazuri în care, în compuneri, copiii descriau întîmplările cele mai recente din viaţa lor sau a familiei. Aşa a aflat despre divorţul soţilor Balogh, despre moartea bunicii lui Zsuzsi, despre teama

de întuneric a lui Vígh Olga. Povestea cu Juhos şi cu biletul nu are nici un sens sau poate că are, dar nu-l înţelege ea. Deocamdată, textul se împarte în două : o parte e clară, alta este confuză. Cîrpa şi tăietura de la deget sînt, desigur, adevărate, abia ţine creta în mîna bandajată. S-o fi tăiat într-un ciob de sticlă. Dar dacă partea asta e adevărată, trebuie să existe o legătură şi cu Juhos, ba chiar şi cu biletul de cinema ; propoziţia despre bătaia din hală, unde a cumpărat carne pentru nenea Pişta, arată că a făcut cumpărături pentru Pongrácz, ideea legîndu-se de vreun scandal la care a asistat.

Nu încape îndoială, Zsófi îl vizitează pe Pongrácz. Această fetiţă puţin sociabilă, stîngace, care se teme de orice străin, şi bătrînul arţăgos... Cum s-a putut întîmpla una ca asta ? De cînd cu tragedia care s-a abătut asupra familiei sale, Pongrácz nu se împrieteneşte cu copiii, iar pe Zsófi o urneşti greu, chiar atunci cînd vrei s-o trimiţi undeva. Maică-sa o fi ştiind oare ? I se limpezi şi mobilul care o aducea pe Zsófi la consultaţii. Sigur că nu a apucat-o subit dragostea de gramatică, vine la şcoală numai pentru ca vizitele la Pongrácz să nu bată la ochi. Bănuia de mult că Zsófi o să se apuce de carte numai în urma unei puternice zguduiri sufleteşti, care să depăşească limitele vieţii şcolare. Judit a zăpăcit-o de mică, sîcîind-o cu alfabetul înainte de a merge la şcoală, încît mai tîrziu, la ore, asculta numai ceea ce o interesa. A mai avut asemenea copii, Tamási Róza, de pildă, i-a spus într-una din zile că atunci cînd nu vrea, nu aude nimic. Un şoc i-a anulat lui Zsófi sila de învăţătură, vine la ore, este atentă — politicoasă din fire, nu ar putea s-o jignească neurmărind o explicaţie care i se adresează exclusiv ei. Astfel e obligată să reţină cele auzite. E mult mai deşteaptă decît Bíró Anna. În clipa în care o să i se trezească interesul pentru carte, îşi va depăşi lesne colegele de clasă.

Oare ce întîmplare a apropiat-o de Pongrácz ? Să fi aflat cum a pierit familia acestuia în timpul războiului şi, fiind ea însăşi îndoliată, să fi devenit mai sensibilă la durerea altuia ? Din timpul studenţiei nu a mai simţit o emoţie atît de puternică. Dacă ar reuşi să-i menţină trează această tensiune afectivă, Zsófi ar învăţa şi de acum încolo. Dar ce sentimente au provocat-o ? Nu ştie

încă, dar o să afle. Reuşeşte ea să afle şi lucruri mai complicate.

— Să facem cîteva exerciţii de ortografie, îi spune lui Juli. Zsófi nu scrie, pentru că o doare mîna. În schimb, o să corecteze textul şi o să căutaţi împreună exemplificări ale regulilor de fonetică. Scrie, Juli, începe dictarea. „Cînd războiul s-a apropiat de Capitală, bombele nu au cruţat nici căminele oamenilor. În 1944, mulţi au rămas fără adăpost, dar mai dureros este faptul că s-au pierdut multe vieţi omeneşti ! (Textul nu e grozav, dar la repezeală cu greu ar putea găsi ceva mai inteligent.) Şi şcoala noastră a fost lovită de o bombă, care a distrus aripa dreaptă a clădirii şi a pătruns în adăpost. Toţi cei care se aflau acolo şi-au găsit moartea. Nu cu mult înainte, nenea Pişta rămăsese văduv, iar în această tragedie i-a pierdut pe toţi cei dragi lui : fata, ginerele, ba chiar şi pe Erzsi, nepoata lui, în vîrstă de zece ani."

Nu ştia. Faţa ei exprimă atît de direct emoţia încît e limpede că nu putea să ştie. Abia acum a aflat ce a pătimit Pongrácz. Are o expresie răvăşită, parcă tocmai a urmărit lecţia despre bătălia de la Albeşti [1], e cea mai mîhnită fiinţă din lume, nu vrea să creadă cumplitul adevăr. Luînd cunoştinţă de acest moment al istoriei, atît de trist, Zsófi nu a sărit în picioare, ca Botár, să strige că Petőfi nu a murit. Zsófi a aflat şi a acceptat moartea poetului, dar cu atîta amărăciune, încît profesoara se întreabă cum şi pe cine să convingă de faptul că predarea biografiei lui Petőfi nu trebuie încheiată cu fragmentele din Illyés Gyula [2]. Nu trebuie ca elevii să-şi ia rămas bun de la poetul răpus, lăsîndu-l scăldat în sînge la margine de drum, înconjurat de filele răvăşite ale manuscriselor. În articolele sale, Judit mai bine ar cere ca lecţiile despre Petőfi să se încheie cu poemul „Mă chinuie amar un gînd...", în care poetul se vrea copac spintecat de fulger, smuls din rădăcini de viforul turbat şi în care cere ca tunetul de tunuri descărcate să-i acopere glasul, în numele libertăţii. Nu imaginea poetului răpus trebuie să stăruie în inima îngrozită a copilului, ci aceea a lup-

[1] Pe cîmpia de la Albeşti a căzut, la 31 iulie 1849, marele poet Petőfi Sándor.

[2] Cel mai mare poet ungur în viaţă (n. 1902).

tătorului dîrz, neînfricat, a oşteanului care se ridică biruitor deasupra vălmăşagului bătăliei, păstrînd neîntinate trăsăturile tînărului de douăzeci şi şase de ani, îndrăgostit de a lumii sfîntă libertate. Mai bine ar scrie despre asta, decît să publice articolele acelea care nu folosesc la nimic. De unde să-şi dea seama Judit de toate astea, dacă nu a predat nici măcar o zi la clasă, unde ar fi văzut copiii strîngînd pumnişorii şi spunînd cu lacrimi în ochi „Nu-i adevărat, Petőfi nu a murit!".

E sigur că nu a ştiut, nu mai e de loc atentă, nu mai ştie nici regulile foneticii, ba chiar e nerăbdătoare să plece. Îngaimă ceva, că are treburi urgente, iar Juli se bîlbîie, spune numai prostii. Să plece, în definitiv, o să afle urmarea de la Pongrácz...

„Asta a întins-o, se gîndea Deák Juli. Ce-i pasă!" Ce ţi-e şi cu tuşa Márta! Un an întreg le-a chinuit cu o oarecare imaginară Anna. Anna apărea în toate exerciţiile, Anna spăla, Anna punea pe alţii să spele, Anna se spăla, Anna uda florile şi tot ea pleca în excursie pe Szabadsaghegy [1]. Şi acum o pune să se ocupe de nenea Pişta, nesuferitul. Nu ştia însă că i-a murit toată familia. Poate că din cauza asta ţipă mereu şi e veşnic prost dispus. La urma urmei, de ce ar fi voios? De-acum încolo o să-i dea bună ziua şi pe stradă, nu numai la şcoală.

9

ÎN SUBSOL era răcoare. Coif-de-Ziar nu apăruse. Nenea Székely o privi îndelung, dar Zsófi nu se sinchisi. Îi pierise frica şi simţea acea siguranţă pe care o cîştiga cînd, dintr-o vorbă aruncată de tata, descoperea înţelesul unui lucru pînă atunci neclar. Găsise explicaţia care ducea spre nenea Pişta.

„Bombele nu au cruţat nici căminele oamenilor." O să-i povestească totul, fără să mai aştepte pînă la amiază, o să-i promită să-l îngrijească mai departe, o să vină regulat şi la consultaţii. O să se ducă după cumpărături,

[1] Colina Libertăţii, care se profilează pe malul drept al Dunării, la Budapesta.

o să facă curăţenie, o să gătească. Nu trebuie să-i plătească : aflînd cine e, o să-şi dea seama că se ocupă de el, fără nici un interes. În nici un caz nu-l părăseşte ! Ea a suferit o singură pierdere şi nu se împacă nici acum cu acest gînd, dar dacă cineva îi pierde pe toţi cei dragi, fata, ginerele, pînă şi nepoţica, pe Erzsi !... E văduv, nu are cine să-l mîngîie, să-l înveselească, nu e de mirare că i-a pierit zîmbetul. Doamne, ce bine că tuşa Márta i-a dezvăluit acest secret ! Formidabil ce lucruri importante a putut să spună ! Dacă întîmplător ar fi dictat despre altceva, ea l-ar fi rugat pe Coif-de-Ziar să-i comunice lui nenea Pişta că nu mai vine sau să se descurce cu Juhos — deşi nu avea încredere în Joli, care nu putea să renunţe la un bilet de cinema de dragul lui Pongrácz István, prietenul bunicului ei.

A dereticat anevoie, o durea mîna. A terminat tîrziu, cu toate că şi-a data silinţa să-i rămînă vreme şi pentru cumpărături. Nu i-a dat voie să mai stea, zicea că aranjează totul cu Coif-de-Ziar şi, la întoarcere, se opreşte la piaţă. Acasă nu făcuse curat, lăsase paturile nefăcute, la nouă fugise la consultaţii.

În tot cursul zilei, nenea Pişta nu a zeflemisit-o nici măcar o singură dată, ba cînd i s-a desfăcut pansamentul a venit şontîc-şontîc să i-l strîngă. Ieri, cele două sacoşe au cocoşat-o. Braţul stîng — treacă-meargă, în sacoşă nu erau decît spanacul, sticla cu lapte şi pîinea ; cu sacoşa lor, în schimb, a avut de furcă, nu că ar fi fost grea, ci pentru că îi zvîcnea degetul.

Nenea Pişta ceruse spanac ; mama îi spusese să cumpere şi pentru acasă. Cum s-o fi gătind spanacul ?

Află că spanacul trebuie mai întîi spălat, apoi tocat şi la urmă zvîrlit în apă clocotită. Într-o zi, cînd mama va veni foarte obosită de la serviciu, îi va găti spanac — nu-i mare scofală. Acum trebuie să adauge rîntaşul, noroc că l-a pregătit nenea Pişta. Se pune şi usturoi, aşa spune Pongrácz István, dar cît ? Pentru orice eventualitate, a curăţat o căpăţînă întreagă, dar nenea Pişta a repezit-o şi atunci nu a mai pus decît un căţel.

„E din ce în ce mai iscusită, se gîndea nenea Pişta. Nu seamănă cu Teca sau cu Feri şi nici cu bătrînii. Aia toţi au fost negricioşi, iar asta-i roşcovană, cu ochii verzi. În schimb e înaltă de statură, îi ajunge lui Teca la urechi,

nu-i cît un nod, ca Juhos. Erzsi ar fi fost scundă, aducea cu tat-su, cu Imre, ăla era cît un ciot." Cădea-i-ar mîna lu' Sára, de ce n-o învaţă pe mucoasa asta? Voia să toarne zeama peste rîntaş, să strice bunătate de spanac, să-l facă amar! Nimic nu ştie! În rîntaş a lăsat cocoloşi cît aluna, da' nu-i mai spune proastei, spanacul e totuşi bun la gust, se poate mînca. Încetul cu încetul se învaţă cu ordinea, a pierit şi cutia aia nesuferită, însă de mîncat mănîncă din farfuria cu maci roşii; obraznica, găsea şi alta în raft, nu trebuia să ia tocmai farfuria lui Erzsi. Şi ce o mai sucește, netoata, o ciocănește cu furculiţa, parcă se miră că-i de tablă. Acasă n-o mai fi mîncat din farfurii de tablă, numai din alea de aur, trăsni-o-ar sfinţii! Spanacul însă-i gustos, nu face s-o rușineze luîndu-i farfuria cu flori de mac; l-ar întreba de ce i-o smulge şi ar trebui să-i zică despre Erzsi. Naiba să-i zică, asta ar mai lipsi, să depene în doi despre Erzsi.

Zsófi se aşează pe scăunel şi mîncă pe taburetul aşternut în chip de masă cu un ştergar de in. Se simţea la fel de bine ca atunci, la tanti Takács, cînd şi-a făcut lecţiile cu atîta plăcere; era mult mai bine să mănînce pe taburet decît la masă. Nu ştiuse că spanacul e atît de gustos, dar mai ales cocoloşii, care aveau un gust delicat de făină. Mama strică mîncarea strecurînd rîntaşul. Goli farfuria, o şterse cu pîine, dar nu se apucă de spălatul vaselor; stătea cu braţele încrucişate şi-l privea pe nenea Pişta, care se holba la ea ca un cîine bătrîn, rotindu-şi ochii pe sub sprîncenele stufoase. Nu se mai temea de loc şi, deodată, s-au trezit rîzînd. Era atît de caraghios că alaltăieri tremura încă de ochii şi de sprîncenele astea uriaşe, zbîrlite, ca nişte mustăţi!

— De ce rîzi? o întrebă nenea Pişta. Să-ţi zic o poezie?

— Pot să vă spun ceva? întrebă Zsófi cu sfială.

— Dă-i drumul.

Zsófi tăcu.

— Ei?

— Îndată.

— Şi pînă atunci? Să-ţi cînt sau mai bine speli vasele?

Nu apucă să spună nimic, pentru că cineva bătu la uşă. Coif-de-Ziar? Tocmai acum, cînd nu era nici o nevoie de el!

Nu-i nimic, o să aştepte pînă o să plece.

— Intră ! spuse nenea Pişta. Nu vezi că pe uşă scrie : nu bate ?

„Iar o să-mi dea bani ?" se întrebă Zsófi, dar intră nu Coif-de-Ziar, ci un bătrînel cu o lădiţă în mînă. Cine-o mai fi şi ăsta ? Nu are mustaţă ca nenea Pişta, e chel şi scund. Se ridică şi vru să se strecoare pe culoar, dar pentru că nenea Pişta mormăi să rămînă, se aşeză din nou pe scăunel.

— Bine te-am găsit, spuse oaspetele nepoftit. Eram îngrijorat, că eşti bătrîn ca vremea şi nu întinereşti deloc.

— Nici tu, bolborosi nenea Pişta. Te-o lua Aghiuţă înaintea mea, i-o fi dor de tine. Eşti gras. Şi apoi, e zi de post ori ce-i, de ţi-ai arătat mutra ? Sînt acasă de o săptămînă şi nu tu o vorbă, nici nimica, nu te-am văzut de cînd m-ai căutat la spital.

— Vorbă ţi-am trimis, spuse bătrînul, punîndu-şi şapca pe masă.

— Pe dracu mi-ai trimis, dar atîta pagubă. Bine că a venit fata asta şi nu mă îneacă gunoiul.

— Văd. Un ajutor mai de nădejde n-ai găsit, că asta mai suge de la mă-sa.

Zsófi se întoarse într-o parte. Suge ! Să fi gustat din spanac ! Mai bine ar pleca cu lădoiul ăsta cu tot, din cauza lui nu a apucat să discute nimic cu Pongrácz István.

— Dacă nu mi-ai trimis una mai brează, moş Juhos ! Aruncă o privire să vadă : nu se supără fata pentru vorbele lui ? Nu putea să-şi dea seama, îi vedea doar fruntea aplecată, albă ca varul.

— Mi-e şi ruşine, răspunse bătrînul, ştergîndu-se pe ceafă. Dar n-am avut încotro. Ştii că la mine femeia hotărăşte. Cea mare n-a vrut să vină, toată ziua-i cu gîndul la Jancsi, la măritiş, deşi n-o dau pînă la culesul viei. Mai întîi să-şi termine casa, n-am să mă-nghesui din cauza lor. În sfîrşit, aia n-a venit şi-o ştii cum e : cînd apucă să zică nu, nici sfinţii din cer n-o mai întorc, iar mă-sa o lasă într-ale ei. Abia ieri am aflat că eşti singur şi am venit să văd cum te descurci, să găsim împreună o cale. Dar văd că ai găsit.

Apa începu să clocotească. Zsófi închise gazul.

— Da, spuse nenea Pişta într-un tîrziu. Acuma pricep.

— Dacă te descurci cu plodu' ăsta, apoi m-aş duce, că lucrez în schimbul de după-amiază, am venit doar

să văd pe cine să-ţi trimit. Înseamnă că pe nimeni. Vrei un pepene ?

— Nu, zise nenea Pişta. Se găsesc la piaţă.

— Da, ştiam că o să te aflu bosumflat, i-am şi spus nevesti-mi. Deşi n-ai de ce, Joli abia ieri mi-a mărturisit că n-a fost la tine, zicea că ţi-a trimis vorbă. Aşa sînt astea, ţin mai mult la un film decît la vorba bătrînilor. N-am vrut să cred c-a venit încoace, că a găsit o fetiţă care să-ţi zică ce şi cum. Înseamnă, totuşi, că n-a minţit.

— Nu, n-a minţit, spuse nenea Pişta.

— Să-ţi trimit duminică ceva pentru prînz ? Nevastă-mea face supă de pasăre.

— Să nu-mi trimiţi, moş Juhos. Se găsesc şi păsări la hală. Vezi bine, are cine să-mi gătească. Du-te, mi-e teamă că întîrzii la slujbă.

„Lua-te-ar naiba!" bolborosi Juhos, urcînd scările. Nu-şi explica însă de ce fata aceea necunoscută, care stătuse tot timpul pe capul lor, s-a furişat lîngă Pongrácz şi şi-a lipit obrazul de-al lui. O fi avînd totuşi o rudă de care nu ştie ? Tot ce se poate.

Zsófi a rămas lîngă pat, pentru că nenea Pişta a apucat-o de mînă cînd a vrut să se retragă. Ce-ar fi zis mama văzînd-o de gîtul unui străin ? Nenea Kálmán îi era unchi, dar tot nu i-ar fi trecut prin minte să-i sară de gît. Ce-o fi gîndind nenea Pişta ? Cînd şi cînd obrazul i se acoperea de pete roşii.

— Prin tine mi-a trimis vorbă netrebnica aia ? o întrebă nenea Pişta.

Dădu din cap că da.

— Şi-ai venit în locul ei ?

Nu, a venit să afle ultimele cuvinte ale tatii. Şi în cele din urmă a rămas. Dar cum să-i spună una ca asta, cum să-l facă să înţeleagă ?

— Dar de ce ai venit ? Ţi-a fost milă de mine ?

Pe vremea aceea nu, nici gînd. Îi era milă de ea însăşi şi de mama. Acum da, venea din inimă, ca el să nu fie singur şi pentru că nu are pe nimeni apropiat.

— Eşti sărită ! Ia spune-mi, nu te temeai de mine ?

— Ba da, şopti Zsófi.

— Şi-acum nu te mai temi ?

Dădu din cap că nu.

— Ai avea totuşi de ce !

Unde a mai auzit vocea asta ? E vocea lui nenea Pişta, care mîrîie încă, o voce răguşită, dar cu altă tonalitate, sunînd altfel decît mai înainte cu o oră. „Ham-ham, te-nghit !“ spunea tata cînd era mică, dar ea pufnea în rîs, de parcă ar fi gîdilat-o. Îşi retrase mîna şi se aşează la masă. Nu a vrut să mintă, adevărul însă tot nu l-a spus. Despre fraza aceea neîncheiată nu poate să-i vorbească. Nenea Pişta o fi crezînd că din prima zi a fost bună, dezinteresată, că a venit numai din dorinţa de a-l ajuta. Nu e o minciună sfruntată, dar tot minciună e. Cum ar trebui să procedeze ? Dacă i-ar spune de ce a venit, s-ar bucura la fel ca şi acum, cînd crede că a făcut-o din dorinţa de a-l ajuta ? S-ar bucura dacă ar şti că a venit numai pentru fraza aceea ? Probabil că nu. Bolnavilor însă bucuria le face bine. O să-i spună altă dată.

Nenea Pişta nu a descusut-o mai mult. După ce i-a povestit cum a întîlnit-o pe Joli, a mai întrebat-o : la urma urmei, cine este ea ? Aflînd că este Nagy Zsófi şi că învaţă la şcoala asta, a prins a zîmbi. Zsófi nu înţelegea de ce. Privea ca pe un fenomen al naturii mustaţa urîtă, neîngrijită, săltînd în ritmul rîsului interior, care îl întinerea pe nenea Pişta.

„E o fată săracă ! se gîndea nenea Pişta. Nepricepută, dar ageră la minte. Are nevoie de bani şi a venit, măcar că se temea de mine. Acum nu se mai teme.“ Erzsi s-ar fi dus şi ea, îşi spunea zîmbind pe sub mustaţă, Erzsi s-ar fi dus şi pentru doi fileri. Odată s-a împiedicat în tîrnul pe care ea însăşi îl scosese din cămară, ca să mătură curtea. A căzut şi şi-a julit genunchii, pentru că mătura era de două ori mai mare decît ea. Din banii cîştigaţi prin munca ei voia neapărat să-şi ia un cărucior pentru păpuşi. Las' să cîştige şi fata asta ; de azi încolo o să-i dea patru forinţi, nu trei. Dar despre tat-su nu vrea să zică o vorbă, cum o întreabă, se pune pe scîncit. Cică n-are. Oameni săraci, tat-su o fi murit, ori o fi lăsat-o pe maică-sa.

10

CÎND A PORNIT, în cele din urmă, spre casă, a întîlnit-o din nou pe Dóra. De astă dată nu era singură, cobora scările împreună cu grupa de gospodărie. Cea mai

mirată, văzîndu-i sacoşa plină, a rămas Lemberger ; era, într-adevăr, curios să fie văzută la ora asta cu sacoşa plină de spanac, urcînd de la subsol. Era şi mai neplăcut că odată cu grupa cobora şi tuşa Márta. Îi dăduse drumul la ora zece şi acum era trecut de unu. Ar fi trebuit s-o întrebe ce a făcut în acest timp. Tuşa Márta nu a întrebat-o însă nimic, a chemat-o lîngă ea şi, spre nenorocirea ei, a nimerit lîngă Dóra.

Cînd au ajuns la poartă, Coif-de-Ziar a apărut şi el de undeva. A început să strige de sus, de pe schele : „Hei, hei !“ Au privit cu toatele într-acolo şi atunci Coif-de-Ziar i-a făcut semn cu mîna. „Prinde-o“, auzi pe urmă, dar se sperie şi închise ochii. Noroc că tuşa Márta a prins para din zbor, o pară de toată frumuseţea, care altfel s-ar fi zdrobit. Coif-de-Ziar rîdea cît îl ţinea gura. A întrebat-o dacă mai vrea una. Ar fi vrut, perele erau fructele ei preferate şi anul acesta nu prea cumpăraseră, fiind cam scumpe. Dar cum să-i fi spus una ca asta ? „Vrem !“ a ţipat Aczél, întinzînd mîinile. Coif-de-Ziar a privit-o lung, încît fetei i-a venit să intre în pămînt de ruşine. „Pe voi nu vă cunosc, voua nu vi se cuvine !“ a spus Coif-de-Ziar văzîndu-şi de treabă cu mistria. I se vedea numai spinarea, nu se mai interesa de ele. Zsófi ţinea para în mîna stîngă. Nu mai primise cadouri aruncate de la înălţimea unei schele. Ce drăguţ din partea lui Coif-de-Ziar !

De cînd mergea la şcoală, era întîia oară că oamenii din jur se interesau de persoana ei. Desigur, nu în mod declarat. Totuşi Bíró Anna, conducătoarea grupei, o privea pentru prima dată nu doar ca pe o elevă mediocră, care nu ar fi de folos grupei, pentru că nu are nici un talent, ca leneşa aceea de Sada, ci ca pe una care îl cunoaşte pe zidarul de pe schelă. Nici una dintre ele nu îi cunoştea pe cei de pe şantier, iar Zsófi, uite ce pară a primit, ce minunăţie de pară pergamută ! În viaţa ei Anna nu dorise ceva cu atîta ardoare cum dorea acum para asta.

Au descusut-o, i-au pus tot felul de întrebări. Bíró Anna, cu mai mult tact, pe teme generale ; Taki, adică Takács Éva, s-a interesat de zidar, de unde îl cunoaşte şi de cînd, fiindcă Éva era curioasă ca o mîţă. Dóra nu a întrebat-o nimic, a rămas însă mereu lîngă ea. Tuşa Márta le-a părăsit la poartă : locuia peste drum, lîngă

farmacie. Apoi grupa a început să se împrăştie, iar Zsófi spera că, în sfîrşit, o să rămînă singură. Trebuie să se grăbească, a lăsat casa vraişte, vasele murdare, iar mama poate să pice mai devreme ca de obicei. Acum locuia în casa cea nouă, pînă la urmă oricum trebuia să rămînă singură. Dóra stătea chiar aici, în piaţa Apáczai, la numărul nouă, dar nu pleca, de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic şi n-ar fi ştiut că nu au voie să-şi vorbească.

Păşeau agale. Zsófi îşi trecu sacoşa în mîna cealaltă, fiindcă era grea. Dóra apucă şi ea de o toartă, înjumătăţind povara. Se ajutau şi pînă acum, numai că înainte totul era altfel. Ce bine este să fii ajutată. Dóra ar trebui totuşi să plece, doar ştie că le e interzis să apară împreună. Dar cum să-i spună să se ducă ?

— Ieri după-masă m-am întors la şcoală, să te caut, începu Dóra. Credeam că te găsesc. Dar tu nu erai nicăieri.

Zsófi a îngheţat. Nu are voie să vorbească cu Dóra. I-a promis mamei.

— Dacă nu te întîlneam nici azi, te căutam acasă.

— Acasă la mine ? se holbă Zsófi. Ştii că nu-i voie.

Dóra s-a oprit brusc, smucind toarta sacoşei. A durut-o. Dóra nu întotdeauna era blîndă, uneori ştia să ţipe groaznic, ba să şi înjure. Uneori Dóra era ca un om mare.

— Trebuie să-ţi spun ceva. Vrei ? o întrebă. Avea o privire sălbatică.

— Nu ! Nu e voie.

— Bine.

Sacoşa atîrnă iarăşi cu toată greutatea în mîna ei, iar Dóra traversează strada în fugă, printre maşinile care claxonează şi frînează brusc. Zsófi o vede cum dispare după poarta casei lor. Inima i se strînge de durere. Nu are voie să vorbească cu singura ei prietenă ! Cu Marianne nu se poate vorbi decît despre ea însăşi ; despre cele petrecute la şcoală sau acasă — numai în măsura în care consideră necesar Marianne sau se referă la persoana ei. Dóra, în schimb, se interesează de orice, Dóra ştie să dea sfaturi inteligente, să păstreze o taină, pentru nimic în lume nu ar divulga un secret. Ar fi vrut mult de tot să-i spună că face curat la nenea Pişta, că i-a gătit spanac, că i-a făcut friptură. Poate că Dórei ar fi în stare să-i mărturisească pînă şi cum a nimerit la nenea Pişta.

Chiar şi acasă, scuturînd aşternutul şi dereticînd, era frămîntată de acelaşi lucru : ce trist e că din cauza lui nenea Kálmán şi a lui Viki ele nu au voie să-şi vorbească ! Ce vină are Dóra ? Şi ce vină are ea ? După ce a isprăvit curăţenia, şi-a pus de prînz, mîncarea aştepta în frigider. Era flămîndă şi i-a plăcut. A muncit mult, a făcut curat în două case, a tîrguit pentru două gospodării şi pentru tot atîtea a spălat vase, ba lui nenea Pişta i-a şi gătit. Se cuvenea, aşadar, să ia două prînzuri. În ultimul timp mînca aproape cît Teri.

După-amiază, mama părea mai tristă ca altădată. La început nici nu era atentă la ce-i spunea, deşi se hotărîse să-i povestească totul. Nu avea nici un rost să-i ascundă că face cumpărături pentru nenea Pişta, că-i strînge în casă şi-i face de mîncare, pînă are să-şi găsească un ajutor. La început, mama nu a ascultat-o, pe urmă a devenit foarte atentă şi a privit-o ca şi cînd Zsófi s-ar fi înstrăinat dintr-o dată. „Ce curios, gîndea mama, Zsófi se duce într-o casă necunoscută, se îngrijeşte de un portar bătrîn. Să-ţi stea mintea-n loc ! De altfel e caracteristic pentru ea, mai curînd se face servitoare decît să transmită pur şi simplu o comunicare."

Să fie oare caracteristic ?

Ar fi fost caracteristic să fi rămas o dată, de frică. Dar ea s-a dus de mai multe ori. Este evident că se simte bine acolo, pentru că rîde în timp ce povesteşte. La şcoală o vor lăuda pentru că se ocupă de bătrîn, nici nu îşi dă seama ce mult va creşte în ochii colegelor cînd vor afla de fapta ei. A scris într-unul din studiile sale că timpul liber al copiilor trebuie canalizat în direcţia unor activităţi utile, că munca exercită o influenţă pozitivă asupra formării caracterului. Ceea ce face însă copilul ăsta întrece orice imaginaţie. Şi ce pară frumoasă are, te pomeneşti că în cele din urmă se va descurca şi cu aprovizionarea. De obicei aducea fructe de calitatea a doua, iar acum, evident, le-a ales pe cele mai frumoase. E o pară fără cusur, de o rară frumuseţe, îi simte aroma de la distanţă. Nu are chef de nimic, nici măcar de o cafea, ar mînca însă o pară ca asta. O rugă pe Zsófi să-i spele şi ei una.

Cîteva clipe, Zsófi stătu locului, cu privirea aceea tristă, îngîndurată, interogativă, pe care Gábor o numea „mutră introspectivă". La ce s-o fi gîndind în asemenea

clipe ? Ce-o fi cîntărind ? De ce s-a întristat pe neașteptate ? Nu a trebuit să-i repete rugămintea. Zsófi a fugit la bucătărie, a spălat para, a pus-o pe o farfurie și i-a adus-o cu un șervețel și un cuțit de fructe. Para asta e grozavă, ți se topește în gură ! Cînd i-a înapoiat farfuria goală, a îndemnat-o să mănînce și ea una, sînt foarte bune ; Zsófi a refuzat însă cu aceeași mutră introspectivă. A răsucit doar cojile în jurul degetului, mirosindu-le cînd și cînd.

Azi nu a fost la Kató, nu e de mirare, o fi obosită. Atunci să se odihnească, să citească. S-ar odihni și ea, dar trebuie să se ridice, fiindcă sună telefonul. Receptorul e mut, se pare că cineva se distrează făcînd glume idioate tocmai acum, cînd ea e prost dispusă. O să se îmbrace și o să plece, nu e chip să rămînă acasă.

Auzind telefonul, Zsófi a intrat în cameră și, văzînd că mama pune receptorul în furcă fără să vorbească, s-a înroșit. Mama a avut impresia că Zsófi știe cine a sunat. Zsófi i-a răspuns că probabil e Dóra, care, la prînz, ar fi vrut s-o însoțească și să-i vorbească, dar pînă la urmă nu au vorbit.

— I-am zis că nu-mi dai voie, să știe și ea.

Sigur că nu. Kálmán e tot mai nesăbuit, atît ar mai lipsi, să se pomenească și ele amestecate în povestea asta tristă. Ar fi bine să știe în ce măsură înțeleg copiii realitatea. Ce-o fi știind Marianne, ce-o fi știind Dóra și ce anume fiica ei ? Dóra trebuie să știe mai mult, știe destule și Marianne, degeaba își face Kató iluzii, probabil că Zsófi știe mai puțin. Speră că n-au mai apucat să stea de vorbă la sfîrșitul anului, iar acum sînt săptămîni de cînd nu a mai văzut-o pe Dóra. Nu, să nu vină și să nu telefoneze. Ar mai mînca o pară. O să-și ia una și o să plece. Acasă își aduce aminte mereu de cele petrecute în cursul dimineții, de aluziile lui Piri privind transferul, fiindcă începe să fie sigură că amîndouă vor fi transferate la catedră. Zăcînd aici, între cei patru pereți, se gîndește numai la asta. O vizită la cimitir este îngrozitoare și lipsită de sens, dar poate o s-o calmeze. Nu stă mult, nici nu s-ar putea, poarta se închide devreme ; totuși, un sfert de oră în apropierea lui Gábor o să-i facă bine.

A intrat în bucătărie să caute perele, dar nu le găsește nicăieri, deși tot ce a adus Zsófi pentru masa de seară

e pus la rece. În partea de sus a frigiderului, ce-i drept, a găsit fructe, dar numai prune, pere de loc. Copil prost, doar n-o fi cumpărat o singură pară ? Privește în jur. Sertarul de jos al bufetului este întredeschis, sertarul acela pe care Gábor îl numea „grajdul", pentru că Zsófi își depozita acolo toate nimicurile. Zsófi nu l-a închis bine, deși ei nu-i plac sertarele întredeschise. O fi prea plin și s-o fi înțepenit. Se apleacă și trage sertarul, apoi îl împinge încet înapoi ; deasupra, printre cîrpe, picioare de păpușă, alături de nesuferitul șoricel făcut din blană albă, de o cutie de medicamente necunoscută și de o pungă mare cu bomboane de zmeură zac cojile de pară. Zsófi le-a împachetat într-un șervețel, dar se văd totuși. A rămas așa, aplecată, cu lacrimile curgîndu-i șiroaie, dar fără să-și poată explica de ce plînge. „Zsófi e săritoare și darnică", răzbătea vocea lui Gábor dintr-o discuție de odinioară. De unde avea para asta și de ce o prețuia atît de mult ?

A găsit-o pe Zsófi în camera ei, stătea la fereastră, ca de obicei, după-amiaza, cînd nu avea treabă ; a întrebat-o dacă nu vrea s-o însoțească la cimitir. Fata a refuzat speriată. Nu a reușit nici o singură dată s-o determine să meargă la mormîntul tatălui ei și nici nu a forțat-o ; în mod vizibil, copilul are oroare de cimitir. Are senzația că, dacă s-ar duce, s-ar împăca poate cu moartea lui Gábor, fapt pe care nu este în stare și, deocamdată, nu vrea să-l accepte. În locuința lor cea veche o surprindea uneori privind ușa cabinetului, de parcă aștepta ca Gábor să-și facă apariția, în conformitate cu regulile unui joc necunoscut. Atunci să rămînă acasă. Nu vrea să se ducă nici la familia Takács ? Nu, mai bine stă aici. „Ce huhurez !" gîndi ieșind pe ușă. Poate că nu trebuia să scrie articolul acela în care susținea ca elevii mediocri să nu fie sustrași de la activitatea școlară. Măcar dacă ar avea un frate, o soră ! E îngrozitor că trebuie să stea zile în șir singură în casă.

În stația de tramvai a întîlnit-o pe Szabó Márta. Márta nu părea veselă. Abia i-a răspuns la salut și, fără să fi schimbat o vorbă, s-a urcat într-un tramvai care mergea în direcția opusă. De pe platforma vagonului, unde abia a reușit să se urce, i s-a părut că pe poarta lor intră o fetiță care semăna cu Dóra. Dar o fi fost altcineva, Dóra e iute din fire, inteligentă și supărăcioasă — după

refuzul de dimineaţă nu-i vine să creadă că va încerca o nouă apropiere.

Era, totuşi, Dóra. Cînd a auzit soneria şi a văzut-o pe ferestruica uşii, Zsófi a îngheţat de spaimă.

— Dă-mi drumul ! îi spuse Dóra. Mai repede !

— N-am voie !

— Atunci vino tu afară !

— N-am voie să-ţi vorbesc. Ţi-am mai spus-o. Nu înţelegi ?

Zsófi simţea că-i dau lacrimile. Stăteau faţă în faţă, cu ochii la acelaşi nivel de o parte şi de alta a ferestruicii. Dórei i se zbăteau genele.

— Altă dată n-am să mai vin !

Era ceva cutremurător în vocea ei. Zsófi a închis ferestruica — nu putea să suporte privirea aceea pătrunzătoare — şi s-a aşezat pe covorul din hol. În casă nu-i poate da drumul, nu au voie să-şi vorbească. În schimb nu i s-a interzis s-o asculte. Dar unde ? Ar însoţi-o, dar nu poate să plece fără voia mamei. Sări de pe covor ca arsă. A cuprins-o teama că, plictisindu-se, Dóra a plecat şi, din cauză că nu a ascultat-o, o să se întîmple ceva îngrozitor. A deschis uşa. Sprijinită de perete, Dóra era încă acolo. Zărind-o pe Zsófi a făcut un pas către ea. Zsófi a închis uşa cu cheia. Cînd auzise soneria, tocmai desena. Şi-a vîrît creionul în buzunar, lîngă batistă.

— Nu pot să-ţi spun aici, să mergem undeva ! începu Dóra.

Dacă ar cunoaşte clădirea ! În casa cea veche cunoştea toate ungherele. Aici, totul e nou, încă nu a fost nicăieri, nu ştie care dintre scări duce spre pod, care spre subsol. Este oare şi aici o curte interioară, unde se bat covoarele ? La ora asta, nimeni nu are voie să scuture covoare, ar putea să se ascundă acolo.

Exista o asemenea curte. Era mică, dar exista. Pe lîngă pereţi înfloreau nişte călţunaşi prăpădiţi, împrejmuiţi cu cărămidă. Aşezîndu-se pe cărămizi, au simţit o uşoară mireasmă de flori. Se găseau acolo şi cîteva portule care-şi strînseseră petalele odată cu căderea amurgului.

La început au tăcut. Zsófi respira adînc. Dóra rupea fire de iarbă şi le împletea în chip de inel. Dóra era dintotdeauna ingenioasă. Pe bara de lemn a bătătorului,

venind cine știe de unde, se tîra o omidă. Numai vara era în stare să învăluie curțile într-o asemenea liniște, care să te îndemne la lene. Poate pentru că vara nu se întîmplă nimic. Ba se întîmplă totuși. Tata a murit la începutul verii.

— Săptămîna viitoare or să fugă, spuse Dóra.

Nu a priceput de îndată, dar înțelegînd în cele din urmă și-a ascuns obrazul îmbujorat în palme. A știut întotdeauna că Viki e o dușmancă, iar Dóra o prietenă ; a simțit asta și atunci, pe Dobogókő, cînd a văzut-o pe Dóra trîntită la pămînt și cu firicele de nisip lipite pe frunte, dar mai cu seamă atunci cînd a zărit felia de tort în coșul de gunoi. Tușa Kató i-a interzis Dórei să le mai calce pragul ; dacă nu o făcea, poate că lucrurile nu ajungeau pînă aici, iar acum nu era obligată să audă ceva atît de înspăimîntător. Dóra le-ar fi ținut la curent cu ceea ce se întîmpla și poate că ar fi reușit să împiedice răul. Dar ea nu are voie nici să-i răspundă ! Nu are voie să vorbească cu Dóra !

Dacă nu află exact despre ce e vorba, iar nenea Kálmán fuge într-adevăr cu Viki, în viața ei nu va mai avea o clipă de seninătate. Nu are voie să-i vorbească, nici s-o întrebe. Atunci ce să facă ? Își căută batista și dădu peste creionul din buzunar.

Cu gesturi bruște Dóra rupse inelușul de iarbă.

— Ar fi putut să plece încă de săptămîna trecută, dar nu a vrut Viki, fiindcă nu rezolvase cu mine. Nenea Kálmán ar fi dorit să rămîn aici, dar Viki mă iubește, sîntem împreună de cînd m-am născut. S-a dus mai întîi la mama, s-o întrebe dacă mă reprimește, dar nenea Dezső, soțul ei de acum, a zis că nu, să rămîn la Viki, dacă m-a luat de mică. Atunci s-a dus la tata, care i-a spus însă că la divorț s-a hotărît că nu voi rămîne la el. De altfel, el așteaptă un bebeluș și-apoi de ce m-a luat Viki de la mama la vîrsta de un an, dacă acum vrea să mă părăsească ? Nu mă mai vrea nimeni, pentru că Viki este tutorele meu.

Dóra nu i-a povestit niciodată despre familia ei. Destăinuirea de acum i se pare învăluită în ceață, e plină de goluri, noutățile se succed prea repede, se cer completate. Și-a adus aminte de tanti Piros, din Almádi, la care stăteau în timpul concediilor. Tanti Piros era precupeață. O vă-

zuse odată la piață cu o puicuță albă, căreia îi sufla în pene ca să arate ce găinușă frumoasă are. Striga într-una că e păcat să scapi o asemenea ocazie, dar nimeni nu avea nevoie de puiul ei. I-a părut atît de rău că puicuța nu-și găsește stăpîn, încît l-a rugat pe tata s-o cumpere. Tata a întrebat-o dacă o să mănînce din carnea puicuței. Au rîs cînd a răspuns că nu și nu au avut curaj să-i mărturisească mamei întîmplarea. Tata ghicise pesemne că-i pare rău de pasăre, care se rușina că, slabă și amărîtă, nu era dorită de nimeni. Au urcat pe străduțele abrupte și în dreptul unei case tata a aruncat peste gard puiul, apoi au luat-o la fugă, nu cumva să strige cineva după ei. Mama nu era acasă, făcea plajă la Balaton. La întoarcere, tata a sărutat-o pe creștet. I-a părut grozav de bine că tata a înțeles-o fără nici o explicație.

Dóra rupse alte fire de iarbă și le împleti. Tăcea, iar pe Zsófi o chinuiau mii de întrebări. Să fugă — înțelegea sensul cuvintelor, dar ideea o speria ca o prăpastie gata-gata s-o înghită. Cum poate să fugă un tată ? Viki e divorțată, nu are soț, poate să se ducă oriunde. Dar nenea Kálmán are o fată, are o soție. Și ce o să se întîmple cu Dóra ? Deși apăsa cu toată puterea, creionul lăsa pe asfalt o urmă abia vizibilă.

— Pleci și tu ?

— Da, răspunse Dóra, rupînd în bucăți și al doilea ineluș de iarbă. Viki mă ia cu ea. Am mai întins-o noi și altă dată. Nu e prima oară cînd o ștergem împreună.

Zsófi simți că-i tremură picioarele.

— Acum ar fi vrut să mă lase aici, pentru că fuge în străinătate și nu se mai întoarce. Fuga e plină de primejdii, iar Viki se teme pentru mine ; știi, plecăm fără pașaport, trebuie să ne strecurăm peste granițe, iar acolo sînt cîini și soldați ; s-ar putea chiar să se tragă în noi. De asta voia să mă lase aici, dar, vezi bine, nimeni nu mă vrea.

Se lăsă iarăși liniște. În curtea interioară se deschise o fereastră, în care apăru chipul unui grăsan necunoscut. Mai tîrziu, de la aceeași fereastră se auzi un cîntec : „Presură, pasăre neagră...“ cînta cineva. Ce-i de făcut ? S-o alarmeze pe tușa Kató ? Un tată cumsecade, un tată adevărat nu fuge. Marianne e la mare, sosește abia duminică.

Dóra aduse şi ea vorba despre Marianne :

— I-am zis, dar o făcea pe proasta, era cu gîndul numai la tabără. Du-te s-o întîmpini la gară, ştii că eu nu pot. Spune-i să aţină calea lui nenea Kálmán luni după-amiază, cînd iese de la muzeu. Să nu-l lase să vină la noi. Dacă nu vine la vreme, fugim fără el. I-a şi dat banii lui Viki, el nici nu ar trebui să vină. Maşina care ne duce pînă la graniţă pleacă la ora cinci. Nenea Sereş a spus că nu aşteaptă nici un minut peste ora fixată.

— Şi pe urmă ? scrise Zsófi pe asfalt.

— Viki nu-l vrea pe nenea Kálmán, îi face un hatîr plecînd cu el, şi asta pentru că i-a dat bani. Ajunşi dincolo, Viki îl părăseşte. Ea îl iubeşte pe Gyuri, pe fostul ei soţ, care s-a aranjat acolo şi o aşteaptă. Viki nu a iubit niciodată pe altcineva.

Scăpat din mînă, creionul se rostogoli, se tot rostogoli pe asfaltul curţii în pantă, pînă căzu în canal. Zsófi o îmbrăţişă pe Dóra, lipindu-şi obrazul de al ei. Priveau peretele din faţă : omida brun-roşcată se tîra leneş. Marianne nu s-a purtat bine cu Dóra, de fapt, ea nu se purta cu adevărat bine cu nimeni, nu avea decît grija ei ; pe Dóra au izgonit-o, dar tot ea a venit la Zsófi şi o îmbrăţişează, şi-şi apropie fruntea de a ei. „Mie mi-e încă bine, îşi spunea Zsófi, mama mă iubeşte, chiar dacă nu sînt în ordine, tata m-a iubit şi el, i-am fost mai scumpă decît orice pe lume. Nenea Pişta a început şi el să mă iubească puţin, iar Coif-de-Ziar mi-a dat o pară frumoasă, galbenă. Şi Teri m-a iubit, şi Vali. Tata nu ar fi fugit cu Viki şi nu i-ar fi strecurat bileţele în palmă. Tata ne iubea pe noi."

Pleacă şi Dóra, pleacă definitiv, fuge în străinătate. Cum o fi oare în străinătate ? Îşi aduce aminte de orele de geografie, de hărţi, termeni şi nume străine, de scrierea corectă a substantivelor proprii : „Numele proprii străine se scriu în ortografia limbilor respective : Rio de Janeiro, New York."

Dóra îşi îndreptă spinarea şi se desprinse din îmbrăţişarea ei. „Eu nu pot altfel", îi explicase odată, după ce îi ceruse vînzătoarei să-i mai pună napolitane în punga de pe cîntar, sigur că nu poate, cînd e orfană, părăsită şi de tată, şi de mamă, cînd o are doar pe Viki. Dóra dădea întotdeauna cu gînd curat tot ce avea, Marianne nu dăruia niciodată nimic. Nu înţelegea totuşi de ce o

iubeau. Pentru că dansa frumos, pentru că era deșteaptă sau pentru că, începînd dintr-a întîia, erau nedespărțite ? De unde să știe ? Acum Dóra nu mai are nimic de oferit, în afară de aceste cîteva cuvinte — luni după-amiază, nenea Kálmán să nu vină la ele. Dumnezeule, cum să-l împiedice ?

Nu ar putea să-i spună mamei ? Vai, cum să-i spună, nu poate să spună nimănui. Dóra purta la gît un lănțișor cu un îngeraș de aur ; pe el jură Zsófi să țină secretul. Cum de-a uitat că fugarii prinși la graniță sînt arestați și duși la poliție ? Așadar nu va spune mamei nimic. Marianne sosește duminică, nu au decît o zi ca să născocească ceva. Marianne e deșteaptă, o să găsească ea o ieșire.

Dóra se ridică spunînd că trebuie să plece. Nu, nu mai vine la școală. La ce bun ? Azi e joi, luni o să plece. Nu-și ia decît un rucsac, la graniță e greu, în unele locuri or să se tîrască pe burtă. Nu, n-or să se mai întîlnească. Viki nu trebuie să afle că s-au văzut. După plecarea lor, să-i spună lui nenea Kálmán că Viki nu s-a despărțit niciodată cu adevărat de soțul ei. În urmă cu patru ani, Gyuri a plecat înainte, să aranjeze cu casa, cu banii, numai că lucrurile au durat mai mult decît se așteptau. Cîntecul nu mai contenea : „Presură, pasăre neagră..." Omida de pe bătător dispăruse. Deodată se făcu răcoare. Nu are cum să spună mamei că totuși a stat de vorbă cu Dóra. Alt secret. Se încurcă în tot mai multe secrete. Fetele se îndreptară spre poartă, mînă în mînă. Acolo Dóra se opri. Printre lacrimi, Zsófi îi văzu obrazul ca deformat de o lentilă proastă. Dóra își scoase lănțișorul și-l dărui Zsófiei. Acum nu mai avea, într-adevăr, nimic. Pornind spre casă, nu-și întoarse privirea și nu se grăbi, mergea cu pas măsurat, ca un om mare.

Duse lănțișorul în „grajd", alături de cojile de pară și de șoricelul de pîslă, pe spatele căruia scrisese cu litere mari : *Janika*. Se întoarse în cameră, dar nu-și găsea locul. Intră în bucătărie, trebuia să facă ceva, simțea că altfel îi plesnește capul. Mama întîrzie, o fi plîngînd la mormîntul tatii. Biata mama, e supărată, o fi avînd necazuri la serviciu ; uneori, serviciul îi cam chinuiește pe oameni. Cînd o veni, are să-i fie foame. Of, și nenea Kálmán ăsta ! Și Marianne ! Și Viki ! Și Dóra !

Mama sosi tîrziu acasă şi încă de pe scări simţi că leşină de foame. Era cu inima întrucîtva mai uşoară, plînsese mult, ochii i se umflaseră, dar oarecum se împăcase cu situaţia. Nu salariul mai mic o supăra, se simţea lovită în amorul ei propriu ; o dureau batjocura, eşecul întregii sale activităţi. E îngrozitor, o să trebuiască să facă ceva de mîncare, deşi e moartă de oboseală. Ar fi o minune să găsească totul pregătit, să nu trebuiască decît să se aşeze la masă. Odată, la institut, o conferinţă se prelungise pînă la unsprezece noaptea. Îi telefonase lui Gábor că vine tîrziu. La sosire o întîmpinase în uşă. Purta şorţul ei de nailon şi îi spusese că Zsófi a mîncat şi doarme de mult ; în bucătărie era vraişte, dar pe masa pusă o aşteptau cartofi franţuzeşti cu smîntînă. Gábor tocmai îi scosese din cuptor.

Sună. Aşteptînd cîteva clipe, desluşi paşii cunoscuţi ai Zsófiei. Uşa se deschise. În hol mirosea a spanac şi a usturoi. Şorţul de nailon atîrna mai jos de genunchii fetiţei, iar în codiţe i se prinseseră firimituri de pîine.

— Spală-te pe mîini, spuse Zsófi. Am făcut spanac.

11

PRIMIREA SCRISORII a indispus-o pe Szabó Márta. Trecea în fiecare zi pe la şcoală, îi medita pe copii, cînd veneau, retrăgîndu-se cu ei în sala de pian, iar cînd nu se prezentau, sta de vorbă cu omul de serviciu, făcea ordine în hîrtii, se interesa de mersul reparaţiilor. De obicei veneau şi alte cadre didactice, cu care discuta de asemenea, apoi uda florile, dădea hrană peştişorilor din acvariu. Iubea atmosfera şcolii, simţea şi în timpul vacanţei de vară nevoia de aceste culoare cu miros de cerneală şi cretă ; atunci cînd pleca la odihnă, nu treceau bine două săptămîni, că o şi apuca dorul de casă ; spre sfîrşitul lui august devenea nerăbdătoare — fără şcoală zilele păreau searbede. Perioada cea mai agitată a vieţii sale era luna septembrie, atunci reveneau copiii, dintre care unii creşcuseră în cursul verii cu zece centimetri ; cîte o zvîrlugă de fată se reîntorcea la deschiderea anului şcolar grăsuţă de plesnea rochiţa pe ea.

Hidas, profesorul de matematică, era și el un „huhurez de școală" ; ședea mai toată ziua la cancelarie, citea ziarele, nota observații pe marginea articolelor cu caracter pedagogic. Hidas era un minunat partener de conversație. De obicei, Márta își aducea ceva de cusut, un ciorap, o față de masă, lucra și în timpul meditațiilor. Copiii se descurcau mai bine atunci cînd nu se uita la ei toată vremea ; Erdei din a șaptea, de pildă, se concentra cu adevărat numai cînd putea să facă ceva cu mîinile ; în timpul orelor obișnuia să ia o foaie de hîrtie și să o rupă, mecanic, fîșii-fîșii ; era semn că lecția o interesează foarte mult. De dimineață, după ce Nagy Zsófia a plecat, s-a mai chinuit o jumătate de oră cu Deák Juli, pe urmă s-a dus la grupa de gospodărie să vadă ce fac. Acolo și-a pierdut însă buna dispoziție. Nu copiii au supărat-o, erau cuminți, stăteau și se uitau. Doamna Bíró însă i-a stricat ziua. Discutînd planul activității de vară și programul cursului pentru micile gospodine, Márta îi ceruse lui Baumann, comandanta unității, să caute o femeie obișnuită, care să știe să facă mîncăruri bune dintr-un salariu modest. Ce-i drept, asemenea femei nu aveau timp de pierdut. Doamna Tamás, de pildă, care ținea opt inși dintr-un singur salariu, nu a vrut să vină, și nici doamna Szücs, cu toate că la ele se gîndise întîi și-ntîi ; numai doamna Bíró a acceptat să vină la școală, fiindcă ținea o femeie de serviciu și nu avea prea multe obligații acasă. Își manifestase de la început neîncrederea față de ea, nu că n-ar fi fost pricepută, dimpotrivă, se dovedise o gospodină plină de inițiativă, iar soțul ei cîștiga bine. Bucatele pe care le gătea erau excelente, gustoase, dar nu se potriveau nici cu viața de tabără, nici cu o gospodărie obișnuită.

S-a interesat de meniu. A indispus-o mai cu seamă faptul că doamna Bíró le făcea pe toate de una singură, copiii nu aveau voie decît să-i dea la mînă, să curețe cartofii, în jurul plitei însă — cu o vădită plăcere — se agita numai ea, în vreme ce copiii căscau de plictiseală. Doamna Bíró avea părul strîns sub o bonetă albă și purta un halat imaculat, ca un chirurg. Szabó Márta examină meniul săptămînii, mulțumi pentru ajutorul dezinteresat al doamnei Bíró și plecă. Toate astea nu au nici un rost. O s-o cheme pe Baumann — să nu stea numai la plajă — să vină numaidecît și să discute situația grupei de gos-

podărie. Gogoşi. Antricot de viţel. Meniul nu cuprindea nici o singură mîncare simplă, de pildă, o tocană de cartofi sau un gulaş.

Coborî la cancelarie; Székely îi aduse poşta. Observă imediat plicul recomandat-expres, cu ştampila institutului experimental de cercetări pedagogice. Citind scrisoarea, se enervă ca niciodată.

Ce vrea Dobay ăsta? Nu e frumos din partea ei că în spatele fiecărui cuvînt al institutului o vede pe Judit, care, în fond, e o simplă cercetătoare — Dobay este directorul — dar nu e nimic de făcut. Nu o mai necăjiseră cu astfel de treburi. Ce le trecea prin minte? De ce să-l viziteze după-amiază la ora cinci? Se cunosc, da, îl cunoaşte de mult, îl caracterizează faptul că veşnic îşi bate capul cu ceva nou. I-a vizitat odată în cursul anului şcolar, cerînd directoarei permisiunea să asiste la orele ei, aşadar nu avea cum să nu dea curs invitaţiei. După oră ţinuse să vadă jurnalul ei cu observaţii asupra evoluţiei copiilor — asta mai lipsea! Îi spusese că nu are ce să-i arate, fiindcă jurnalul nu este la zi. Cum să nu, ca Dobay să-i spună Juditei ce-a notat ea cu privire la Zsófi sau Marianne Haller! Ia să-i dea pace! De fapt, în toată şcoala numai ea şi Hidas îşi completau cu regularitate jurnalul, dar nu o făceau pentru alţii. Urmăreau cu pasiune evoluţia elevilor, progresele lor; cine putea să-i pretindă însă una ca asta micuţei Váry, profesoara de geografie? Ea inaugura caietul în septembrie, iar în ianuarie dădea din colţ în colţ, înnebunită că nu scrisese un rînd. Cînd să-l fi completat? Nefericita alerga toată ziua, gătea, alăpta, spăla — de unde vreme pentru jurnal? Sîrguinţa Mártei în ţinerea la zi a însemnărilor se datora, poate, faptului că nu avea nici un fel de viaţă personală.

Dar de ce să fie invitată la institut?

Era oricînd gata să contrazică. La şedinţe rareori se declara de acord cu afirmaţiile altora, ba, uneori, polemiza deschis cu referentul, ceea ce nu întotdeauna se cădea. A, nici nu are ochi să-i vadă pe cei de acolo! Dobay cel puţin e inteligent, dar „savanţii" lui... Zac toată ziua în spatele vrafurilor de cărţi, dar după două zile de lucru într-o şcoală adevărată ar da bir cu fugiţii. Citesc nouăzeci şi nouă de tomuri groase, pe baza lor îl scriu pe al o sutălea şi trimit prin şcoli mormane de propuneri, care

fac profesorilor să li se ridice părul măciucă. De ce îi mai invită la ei, dacă nu acordă nici un fel de importanţă părerilor altora ? Se consideră tobă de carte, nu ţin seama de nimeni ! De fapt e mai bine ca profesorii şi învăţătorii să păstreze distanţa, de pe urma lor se aleg numai cu necazuri şi tulburarea orelor.

Hidas o întrebă ce-a păţit de nu-şi găseşte locul. Îi povesti. Hidas mormăi ceva, apoi spuse că, probabil, vor să-i ceară un articol. Ei ? Sînt acolo destui amatori.

Despre ce ar putea să scrie ? Despre povestea aceea cu „cap, hat, sus, ciuf" ? Asta ar mai lipsi, cînd capetele luminate de acolo au descoperit că, prin simpla palpare a gîtului, copilul poate să determine caracterul sunetelor. Un singur lucru nu le-a trecut prin minte, şi anume faptul că, la zece ani, orice copil care îşi duce degetele la gît are senzaţia, indiferent de cuvîntul rostit, că „îi vibrează" coardele vocale. Nu au decît să aştepte cu articolul ! Tocmai ocărau institutul, cînd Lemberger bătu la uşă. Le aducea pe o farfurie nişte gogoşi rumene, cu gem de caise, pudrate cu zahăr. Le trimisese tanti Bíró să guste.

Îl servi pe Hidas, dar acesta refuză — nu-i plăceau dulciurile — iar ea, din cauza scrisorii, nu avea poftă de nimic. Pînă la ora prînzului îşi pierdu vremea cu fleacuri, căutînd prin sertare, citind vechi planuri de lecţie, tezele de limba maghiară ale lui Dulovics. Ce elevă talentată ! Oare cum o să evolueze mai departe ? O să ajungă o scriitoare adevărată ? Găsi şi cutia cu cretă colorată, pe care o căutase de atîtea ori : era acolo, în sertar, acoperită de hîrtii. Găsi şi o jucărie confiscată de la Taki, Takács Éva. O să i-o dea mîine, dacă o să se prezinte la grupa micilor gospodine. Zîmbi fără voie. Contactul cu viaţa, cu faptul cotidian aveau darul de a o linişti. Iată şi jurnalul mult rîvnit de Dobay. O să se grăbească să i-l arate ! Să poftească la clasă şi să-şi întocmească el unul ! Bine că i-a căzut în mînă, trebuie să însemneze ceva despre Nagy Zsófi.

Scrise cîteva rînduri, apoi răsfoi filele mai departe. În dreptul Mariannei Haller notase că a fost trimisă într-o tabără internaţională. Citindu-i însemnările, Dobay ar fi rămas perplex. Aşa ceva nu le-ar trece prin minte „savanţilor" lui : „Fetiţa a fost trimisă în tabără nu pentru că ar fi cea mai bună, ci ca să-şi dea seama din proprie

experienţă că elevi dotaţi, buni la învăţătură, se găsesc peste tot cu zecile de mii, chiar dacă sînt de alte naţionalităţi." În dreptul numelui lui Lemberger, lîngă dată, pusese un semn de întrebare. Între timp obţinuse răspunsul, Lemberger adusese certificatul medical din care rezulta că e perfect sănătoasă. Cu atît mai bine. E atît de deşirată pentru că a crescut prea repede. Trebuie să se controleze periodic, deoarece tatăl ei a murit de tuberculoză. Gergely Dóra. Da, o problemă pe care nu era în stare s-o rezolve.

Întîlnise puţine cazuri despre care să afirme una ca asta. Acum însă nu-i venea să se gîndească la situaţia copilului, era destul de necăjită şi aşa. Lucrurile au fost mult mai simple în cazul lui Szakáll Zsuzsi, unde a trebuit să înfrunte numai un tată beţiv, sau în al lui Nemes György, căruia i-a înnebunit mama. Nimic nu este imposibil cînd părinţii sînt accesibili, ba chiar e mai uşor să te ocupi de un copil cu părinţi paranoici sau de un orfan decît de nişte copii ai căror părinţi refuză orice comunicare, sînt inabordabili. Gergely Dóra e sub tutela legală a lui Vadász Viki, iar despre doamna Vadász se spun tot felul de lucruri. Doamna Vadász are însă o ocupaţie onorabilă şi legală, e mic-meseriaş, are acasă o boiangerie, vopseşte baticuri. Casa e îngrijită, iar fetiţa se bucură de un tratament corespunzător, este curată, ordonată, învaţă bine şi în general nu i se poate reproşa nimic. Cu Gergely Dóra se întîmplă totuşi ceva îngrijorător, în jurul ei se adună nori negri, ameninţători. Nu ştie nimic precis, dar presentimentul ei nu poate s-o înşele. Desigur, cei de la sfat nu vor acţiona pe un asemenea temei. De cîte ori le vizitează, Márta găseşte totul în ordine ; Viki ori nu e acasă, ori, într-adevăr, vopseşte baticuri ; nu a dat niciodată peste ceva scandalos. Mamele pretind însă că Viki este văzută cu bărbaţi prin restaurante, la spectacole, ceea ce nu constituie însă un motiv să acţioneze împotriva ei pe cale oficială.

Cînd s-a ivit povestea asta nefericită cu Haller Kálmán, iar mamele au venit pentru prima oară cu vestea că sînt adeseori văzuţi împreună, l-a sunat pe Haller şi l-a invitat la şcoală, dar acesta nu a venit. A aşteptat cîteva săptămîni, apoi s-a dus ea la muzeul unde lucrează el. Haller a primit-o de-a dreptul nepoliticos. Nu-i place să-şi aducă aminte de vizita aceea. În ultimul timp nu se

mai aude nimic despre ei, poate că pînă la toamnă lucrurile se liniştesc. A mai cunoscut asemenea cazuri, cînd unor părinţi cu o viaţă dezordonată, în cele din urmă le-a venit mintea la cap. În asemenea cazuri, de obicei, mai rău o păţesc cei care se amestecă. De cîte ori nu a avut de suferit! Biata Dóra, de cînd cu circul ăsta e şi mai orfană, n-o mai vede împreună nici cu Marianne, nici cu Zsófi, iar celelalte fetiţe o ocolesc, mamele fiind foarte severe în această privinţă. Ca şi cum Dóra ar fi răspunzătoare de comportarea lui Viki! O să se ducă totuşi la sfat, poate a mai apărut vreo reglementare în care să se încadreze şi cazul cu pricina. Nagy Judit ar face mai bine să scrie un articol despre copiii care devin orfani, fără să-şi piardă părinţii.

Ducîndu-se la masă, întîlni pe scări grupa de gospodărie. Nu se săturaseră cu „bucatele model", se grăbeau spre casă, să mănînce ca lumea. Dinspre subsol urca Nagy Zsófi, cu sacoşa plină de spanac şi o sticlă de lapte. Foarte bine, o să facă şi ea cîţiva paşi alături de celelalte fetiţe, tot nu prea o bagă ele în seamă. Zsófi se afla la şcoală de la ora nouă. Acum era trecut de unu. Ce-o fi făcut atîta vreme? Deodată, zidarul acela vesel îi aruncă de pe schele o pară. Zsófi o să crească în ochii colegelor ei. De unde l-o fi cunoscînd? Şi ce a făcut aici atîta amar de vreme? O să afle ea de la Pongrácz.

Se despărţi de copii şi se duse acasă. Făcu ceva de mîncare, prînzi, apoi se întinse pe canapea cu o carte în mînă; privirea îi fugea însă dincolo de carte. Scrisoarea primită de dimineaţă nu-i dădea pace. De ce atîta grabă? De ce tocmai azi, de ce la ora cinci, după orele de serviciu? Activitatea la institut se termină la patru şi jumătate. A, nu se poate odihni, nu pricepe nimic din ce citeşte. Mai bine pleacă de acasă. A uitat gogoşile în cancelarie, ce-ar fi să i le ducă lui Pongrácz? E ora trei şi jumătate, are timp să treacă pe la şcoală, fără să întîrzie la Dobay.

Gogoşile erau acolo unde le uitase, se lăsaseră puţin, dar păreau gustoase. NUBATE. Bine, atunci nu o să bată la uşa portarului. Pustii mai sînt culoarele la ora asta!

Ce slab e, sărmanul! Obrazul i s-a scofîlcit de tot. Nu prea e bucuros de oaspeţi; de ce s-ar bucura, la urma urmei, o fi răspunzînd a mia oară că se simte mai bine.

Patul e curat, în cameră e ordine. Îi oferi gogoşile, dar, mulţumindu-i, Pongrácz nu se atinse de ele, poate mai tîrziu.

Pălărioara aceea o fi fost cîndva a nepoatei sale. Tristă situaţie. Székely şi Pongrácz nu se prea înţeleg, iar madam Dobozi are destule necazuri şi aşa. O să fie greu pînă se pune bătrînul pe picioare.

— N-aţi avea nevoie de o mînă de ajutor ? îl întrebă. Grupa de pionieri vine zilnic la şcoală. Sînt copii foarte buni. N-aţi vrea să treacă pe aici ?

Pongrácz îi răspunse că are un ajutor.

Are ?

Nu se mai gîndea la scrisoarea lui Dobay. Pe masă zări un şervеţel aranjat în formă de con. Îşi aminti o imagine de demult : astfel se punea masa la Papp Judit, cînd avea oaspeţi. Rîdea de cîte ori o reţineau la o gustare, numind în sinea ei minunăţia aceea : „Şervеţel-maimuţă".

— Aveţi un ajutor ? Şi se descurcă ?

— Se descurcă.

Nu are decît să se încrunte, nu se teme de el. La fel s-a încruntat şi atunci cînd a ameninţat-o că o să renunţe la cursul seral, fiindcă e obosit şi bătrîn. Nu ar fi trebuit să-l scape din mînă. De aceea a scris într-un cuvînt „Nubate".

— Vă face şi demîncare ?

„Proasta, gîndi nenea Pişta. A învăţat la şaptezeci de şcoli, dar tot minte de găină are ! A certat-o el pînă şi pe Zsófi, deşi aia e deşteaptă foc. A certat-o fără rost pe micuţa Zsófi, iar ăsteia îi spune cu vorba bună şi tot nu pricepe."

— Îmi face de toate.

Răspunsul dădea de înţeles că bătrînul s-a săturat de întrebări, că se plictiseşte. Închise şi ochii.

„Vezi să nu cred că-ţi dai sufletul, fiindcă am schimbat două cuvinte, gîndea Szabó Márta. Zaci cît e ziua de lungă, nici cîinii nu te latră, ar trebui să te bucuri cînd cineva îţi spune o vorbă bună."

— Cine anume vă ajută ?

Ia te uită ! Ridică privirea spre ea. Tot nu-i dă pace. Asta seamănă leit cu Sára.

— O fată.

— Cine a trimis-o ? Sindicatul ? Sau poate comitetul de părinţi ?

„Desigur, şi unul, şi altul, ăia n-au altă treabă, toată ziulica îşi frămîntă creierii pe cine să trimită la un olog bătrîn şi bolnav. Uf, că tare proastă mai eşti ! Note însă ştii să dai, ştii să le cerţi pe fetiţe, iar astă-primăvară mă probozeai că nu ţin curat coridorul. Mătură-l tu !"

— Am zis că am o fată, una de-i zice Nagy Zsófi. Lucrează cu ziua.

De ce-o fi făcînd ochii cît cepele ? Văleu, să nu pice de pe scaun, doar n-o fi atît de sărăntoc, încît să nu-i dea mîna să ţină o mucoasă ca Zsófi ? Ce, scrie pe fruntea lui că-şi duce zilele din ajutorul de boală ? Asta o fi crezînd că n-are din ce trăi ! În viaţa lui n-a bătut cîrciumile, de haine nu duce lipsă, de trebăluit trebăluieşte în uniformă. Ba, a pus şi nişte bani deoparte — sau poate are ceva de zis ? Nu-i spune nimic, ce să-i spună unei proaste.

Prost e şi moş Juhos. Mai bine se înţelege cu fata.

— Îi dau patru forinţi pe zi.

Acum are ce rumega ! Ar trebui să-i dea mai mult fetei, dar n-are de unde, şi-apoi, la ce bun să-i dea, treaba pe care o face nu merită mai multe parale, s-ar şi răsfăţa, iar mă-sa n-ar avea cum s-o ţină mai bine. Trebuie să ai mare grijă de un copil ca ăsta.

— Cine a recomandat-o ? întrebă Szabó Márta într-un tîrziu.

Iaca, să-i spună şi asta, parcă altă treabă n-are ! Tare-i curioasă din fire ! Să-i povestească poate şi cum s-a tăiat în tinereţe într-o seceră aruncată prosteşte, de i-a curs sîngele şiroaie. Şi că mereu are necazuri cu piciorul drept, la ăsta s-a tăiat, tot cu ăsta s-a împiedicat de ferăstrău, iar acum tot ăsta e fracturat. Oare pe Zsófi o doare mîna ? Mîine o s-o ajute la spălatul vaselor, doctorul i-a zis să se mişte cît mai mult. O să se mişte. Să-şi mişte şi plămînii, aşa-i spunea zăluda. „M-am născut pe-aceste dulci meleaguri". Netoata. Păcat că nu vine şi după-amiaza. Ar veni oare dacă i-ar mai da ceva în plus ?

Cine a recomandat-o, uite cu ce îi bate capul !

— Nimeni. A venit singură. Cea pe care am chemat-o n-a vrut să stea şi mi-a trimis vorbă prin asta. A rămas în locul ăleia. Zice că învaţă aici. E la dumneavoastră ?

Dă din cap că da şi tace. Sigur, nu-i convine să vorbească despre ceea ce l-ar interesa şi pe el. Te pomeneşti că-i cea mai bună din clasă. Cu Szabó Márta nu te-nţelegi cît e lumea, vorbeşte despre un lucru numai dacă

prezintă interes pentru ea. De fetiță nu-i pasă, numai de leafă ; și cînd te gîndești, ea cîștigă de patru ori cît Székely. E drept că Székely e puturos, Dobozi însă-i harnică, dar tot ia de patru ori mai puțin. Nu vrea să-i zică despre fată, atunci — pace bună. Are însă ceva în cap, îi fierb creierii, nu alta ! Na, că-l lasă în plata Domnului, mulțumim pentru atenție.

Dacă-i merge mai bine cu piciorul ? Da, mai bine. Dacă ar avea „raze" la ochi, ar vedea cum se vindecă fractura, că razele trec și prin ghips. Așa, se pare doar că mai are piciorul, de vreme ce-l doare. Cum e cu policlinica ? Bine, cum să fie. Îl vede acum unul de la care s-a ales numai cu dureri. Aveau și medici buni acolo. De-o pildă, l-ar aminti pe Nagy Gábor, care l-a tratat de lumbago.

Nu se miră că a rămas nemăritată, cînd e atît de urîtă. Face ochii cît cepele. O să-i mai zică una, alta, dacă o interesează, pe urmă să-l lase în pace. De ce nu s-o fi făcut doctoriță, dacă-i atît de curioasă, că numai doctorii întreabă tot felul de trăsnăi ; l-au întrebat de ce a suferit maică-sa. De unde naiba să știe după atîta amar de vreme — ce-or fi crezut oare, că aveau spital în cătun, iar maică-sa ședea cu zilele la doctor ? De unde să știe din ce i s-a tras moartea, fie-i țărîna ușoară, el odată și-a dat seama că nu mai este.

De lumbago suferă încă. Dacă-l apucă mai tare, nu știe cum o să fie, că doctorul care l-a tratat s-a dus. Dacă-i transferat ? Da, între patru scînduri. N-a citit în ziare, se ține de capul copiilor, altminteri ar fi aflat că a murit. A murit la policlinică, era și el de față, în cabinet, iar ultima oară cu el a vorbit. Păcat de el, mare păcat, a fost un om minunat !

Bogdaproste, se pregătește de plecare. Deșteapta, mototolește șervețelul. Și ce frumos l-a împăturit fetița, își desfăta ochii privindu-l. Cîte nu știe Zsófi asta ! De unde le-o fi învățat ? S-a convins că profesoarei îi plac poveștile cu morți, e curioasă ca o babă, deși nu-i bătrînă ; cîți ani o fi avînd ? Ar fi de-o seamă cu Marcsa, dacă aia ar mai trăi. Ar trebui să se mărite, madam Dobozi spune că l-ar aștepta pe Hidas. Degeaba, ăla umblă după alta, după Lemberger cea mare, care poartă coadă de cal.

Numai tușă-sa Annuș mai era atît de curioasă. Nu știa carte și-l punea toată ziua să-i citească ziarul. Ce de cruci și-a mai făcut și ce s-a mai îngrozit biata femeie

cînd a auzit cum l-au tăiat bucăți și l-au azvîrlit în Tisa pe Simon József, ziceai că-n viața ei n-o să mai întrebe de ziare. Aș ! Asta ar vrea să afle și profesoara : cum și-a găsit sfîrșitul Nagy Gábor. Ei, cum ; s-a sfîrșit și gata, nu mai e nimic de adăugat. Dacă a mai zis ceva ? Nu prea ; ar fi vrut numai, dar n-a mai apucat. Uite, nătînga, îi dau lacrimile, și-a udat și baticul, ce-o fi de plîns, că-n ultima clipă, sărmanul, vorbea fără noimă. Cînd să moară, tușă-sa Annuș zicea mereu de niște cai, pe urmă a rămas cu gura căscată. Ce-o fi vrut, nu se știe, n-a avut în viața ei cai, era bucuroasă dacă-i alergau vreo două găini și-un cocoș prin bătătură. S-o fi gîndit la caii lui Sîn-Mihai — tot ce se poate. Asta însă de ce se smiorcăie, la urma urmei, toți o iau razna cînd se pregătesc de un drum atît de lung ; așa se explică și ultimele vorbe ale lui Nagy Gábor, cică : „Spuneți-i Zsófiei."

În sfîrșit, se duce dracului, era și vremea, l-a plictisit peste măsură. Dacă vrea să se distreze, să se ducă la cinema, nu să vină la el. Deși e nedrept că bodogănește. Uf, ce bătrîn cicălitor și scîrbos a ajuns — fata n-a vrut să-l bată la cap, numai că n-are pic de minte. I-a adus și gogoși, iar el atîta știe, să se înfurie. De ce i-or fi dat lacrimile ? Tot omul își duce singur povara amărăciunii, cine știe ce și-o fi amintit ascultîndu-l. De fapt, l-a scos din sărite, n-a vrut să zică nimic de fetiță ; aiurită cum e, nu și-a dat seama că altceva nu-l interesează. Acum, că a plecat, simte că-l cuprinde plictiseala ; o să se ridice totuși, doctorul i-a spus să umble cît mai mult. În cămară trebuie să se găsească o bucată de carpen, pe vremuri cioplea destul de frumos, ar meșteri ceva pentru Zsófi. Dar ce ? Un mielușel, la asta s-ar pricepe ; lui Erzsi i-a făcut tot un mielușel, tat-su-mare a fost cioban, ținea oi pe lîngă casă.

12

CAM ÎN JURUL OREI la care Zsófi dădea la masă spanacul, iar mama se spăla pe mîini după lunga plimbare pe care o făcuse, Szabó Márta ieșea pe poarta Institutului experimental de cercetări pedagogice. La etajul doi, în

biroul unde se desfășurase discuția, lumina rămăsese aprinsă ; luîndu-și rămas bun, Dobay i-a spus că mai are de lucru.

Nu se grăbea, dorea să se plimbe. Nu avea rost să se ducă acasă, tot nu s-ar fi liniștit : se încheia o zi neobișnuită, simțea nevoia de societate ; poate o să ia masa de seară la un restaurant. De ani de zile, seara îmbuca ceva la repezeală, apoi se așeza la masa de lucru, citind sau croșetînd. Azi o să fie altfel. Merse pe jos pînă în fața clădirii sfatului din sectorul unu, unde se aflau niște bănci, se așeză și socoti ce are de făcut. Privea statuile de la intrare, muncitorul și țăranca, ușile mari de sticlă, închise, bineînțeles, la ora aceea. Banca nu se răcise încă, după cît se încinsese toată ziua la soare. În apropiere se găsea un telefon public ; căută o fisă și îl sună pe Hidas. Era acasă.

— Ai mîncat ? îl întrebă.

Hidas îi răspunse că nu.

— Nu ai vrea să iei masa cu mine ?

— De ce nu, cu plăcere. Unde ?

Dacă ar ști ! Undeva unde să poată discuta în voie. Hidas își aminti de o cîrciumioară liniștită, aflată la capătul străzii Mészáros. Îi spuse că pornește îndată, astfel încît să ajungă cam în același timp. Cel care sosește primul reține o masă.

Zis și făcut. Cîrciumioara Nyárfa era destul de aglomerată ; ajunse înaintea lui Hidas și găsi cu greu o masă liberă. Prețurile i se părură cam piperate, totuși comandă o porție de șuncă. În grădină, orchestra cînta niște valsuri străvechi, dar, din fericire, nu se dansa. Pe cabluri întinse între crengi atîrnau lampioane, mirosea a bere și a friptură. Dimineața, la școală, Hidas purtase hainele sale obișnuite de lucru, dar acum apăru în costumul gri-bleu, în dungi, cu care se ducea la conferințe. Altădată Mártei nici prin gînd nu i-ar fi trecut să-și facă probleme din modul în care este îmbrăcată — de altfel la Dobay se dusese într-o rochie de poplin cu picățele — acum însă îi părea rău că n-a dat o fugă pînă acasă, să se schimbe. De fiecare dată, la încheierea anului școlar era slabă, încît rochiile atîrnau pur și simplu pe ea. Nu ar avea nici o importanță, dar de vreme ce Hidas a găsit de cuviință să îmbrace alt costum...

Hidas comandă tot şuncă şi o jumătate de vin. Nu îi puse însă nici o întrebare şi asta o enervă pe Márta. Ce crede el, de ce l-a chemat ? Doar ca să-l vadă ? Împinse farfuria la o parte, pofta de mîncare îi pierise cu desăvîrşire. La masa alăturată se făcea plata, cetăţeanul scosese o bancnotă de o sută de forinţi la care primi un rest neînsemnat. Ce uşuratici sînt oamenii ! Ori unii au bani după pofta inimii ?

Hidas îşi mîncă şunca şi bău o înghiţitură de vin.

— Ce vrea Dobay de la tine ?

Nu prea are rost să-i povestească, de fapt s-a dus de pomană, dar îi face plăcere să-i spună cum a fost. Acolo s-a enervat, nu a stat să judece lucrurile la rece. O să încerce acum, povestindu-i lui Jóska.

Dobay a servit-o cu cafea. Nu se mai găsea acolo decît secretara lui, dar curînd a plecat şi ea, aşa că au rămas numai ei doi. După ce şi-au băut cafelele, Dobay i-a arătat cele două etaje ale institutului. A văzut birourile, nişele cu bibliotecile personale ale cercetătorilor. Au vizitat şi biblioteca principală, înzestrată cu peste treizeci de mii de volume. Numărul lucrătorilor institutului se ridica la şaizeci, dintre care nouă urmau să plece.

Hidas o privi mai atent, sorbi încă o înghiţitură şi-i spuse :

— Deci nu de un articol avea nevoie, vrea să te ia la institut, nu-i aşa ?

Cum de-a ghicit ? Îşi închipuie poate că au pus mîna pe ea ? „Savantul savanţilor“ recunoscuse că la ei nu merge totul ca pe roate. Asta aşa este, bine că s-au lămurit. Ce-i drept, greu, dar şi-au dat seama de valoarea pedagogului cu experienţă practică. Vinul s-a încălzit de cînd strînge paharul în palmele fierbinţi. O scoate pe Nagy Judit. Din august o mută la o şcoală. Judit o să predea la clasă ! „Profesorul nu trebuie să permită nici o indisciplină în timpul orei de literatură“, scrisese Judit într-o lucrare. Deşteaptă foc, Judit asta. Ce surpriză o să aibă dacă, predînd, să zicem, „Sfîrşit de septembrie“[1], în liniştea pioasă a clasei va zări o mînuţă ridicată. Judit va crede că eleva doreşte să sublinieze frumuseţea versurilor şi, cînd colo, respectiva o să-i spună : „Vă rog să-mi daţi voie pînă afară !“ Pufni în rîs. Dacă ar vrea,

[1] Poem de Petőfi Sándor.

ar ajunge și ea o „savantă" cu birou și bibliotecă personală. Ar trebui să fie nebună !...

— Nu cumva ai refuzat ? o întrebă Hidas.

Cum adică *nu cumva ?* Își privi colegul cu asprime. Și-a pierdut mințile ? Ar vrea s-o vadă părăsind școala ? Tocmai el, omul cu care s-a înțeles în toate ; tocmai Hidas, despre care crezuse că este prietenul ei cel mai bun ? Socotea cumva că atîta cinste o s-o dea gata și o să-și părăsească elevii ?

— Sigur că am refuzat, spuse, foc de supărată. De ce ? Tu în locul meu ce răspuns ai fi dat ?

O vreme Hidas se jucă cu paharul, apoi voi să știe exact cum s-a desfășurat discuția. Márta reproduse scena aproape cuvînt cu cuvînt. După ce băuseră cafeaua, Dobay începuse prin a-i spune că activitatea institutului lasă de dorit ; iar el cunoaște cauza : slăbirea legăturii cu viața. Există o pedagogie teoretică și una practică. În loc ca acestea să se completeze firesc, institutul și școala evoluează pe căi diferite ; colaboratorii institutului îi cunosc pe copii mai mult din cărți. Iat-o, de pildă, pe Sípos Piroska — probabil că i-a remarcat articolele — este o tînără destul de talentată și poate una dintre cele mai bine pregătite. Încheindu-și studiile, a obținut o bursă de specializare în străinătate, de unde a nimerit direct la institut. În afara celor cîteva săptămîni de practică pedagogică, nu cunoaște școala, nu a încercat să se apropie de copii. În linii mari, lucrurile s-au petrecut la fel și cu Nagy Judit, care, ce e drept, are o pregătire mai temeinică decît Sípos Piroska, dar nu a lucrat nici ea la catedră. În ultimul timp a avut discuții la minister și direcția generală a educației a luat măsura ca, de acum încolo, cei care nu au practica pedagogică necesară, oricît de pregătiți ar fi din punct de vedere teoretic, să nu fie angajați la institut ; mai mult, să se aibă în vedere și înlocuirea cadrelor mai vechi care nu corespund din acest punct de vedere. Este necesar ca teoria și practica pedagogică să fie îmbinate armonios, altfel nu se pot obține succesele scontate. Ca un prim pas, pornind de la rezultatele ei binecunoscute, s-a gîndit s-o propună în funcția de director adjunct al institutului.

Hidas ascultase în tăcere. La masa eliberată mai înainte se așezase o femeie tînără, subțirică, cu părul strîns într-un coc, însoțită de un bărbat purtînd un costum gri.

Femeia şedea cu faţa spre ei, bărbatul cu spatele ; Szabó Márta i-a recunoscut pe amîndoi : erau Viki şi Haller Kálmán.

— Ar trebui să accepţi totuşi, spuse Hidas.

Îl privi consternată. Se gîndise că se vor amuza împreună pe seama propunerii lui Dobay, cînd colo Hidas ia în serios neghiobia asta. Pe deasupra, foloseşte aproape cuvînt cu cuvînt argumentele lui Dobay : dacă ea, care cunoaşte şcoala, nu le vine în ajutor cu experienţa celor paisprezece ani ai săi de muncă la clasă, ce se alege atunci din dragostea ei faţă de copii ?

Parcă ar mai trebui să fie dădăcită, să i se spună ce să facă în interesul elevilor ei ! Dobay o enervase, deşi, la început, s-a bucurat că „savantul savanţilor" e nevoit să-i ceară ajutorul, că a încurcat-o cu învăţaţii de la institut. Acum i se spulberă şi fărîma asta de bucurie. Ce-i dă prin minte lui Jóska ? Să se instaleze în sala aia de disecţii cu linoleum pe jos, în care lucrează „savanţii" şi să scrie despre copii, fără să-i mai vadă ? Viki era într-o rochiţă roşie de nailon, iar la urechi purta în chip de cercei două cireşe tot de nailon.

— Nu ai încercat să ajungi la o înţelegere cu ei ? o întrebă Hidas. Au nevoie de tine, poate că ar fi dispuşi să facă unele concesii.

A, să fim înţeleşi ! După întîia clipă de bucurie s-a plictisit şi ar fi dorit să plece. A avut o satisfacţie aflînd că îi scot pe cei care îi cunosc pe copii numai din cărţi şi vor să-i atragă pe adevăraţii specialişti. În rest ? Se gîndea la cu totul altceva, nicidecum la insistenţele lui Dobay, care o conjura să nu refuze, institutul fiind dispus să facă tot ce îi stă în putinţă pentru a-i oferi condiţii rezonabile. Mintea ei zbura la altele. Se gîndea la gogoşile doamnei Bíró, la moartea lui Nagy Gábor, la Zsófi şi la Pongrácz. Să plece ? Dacă ajunge o „savantă", se duce de rîpă toată truda ei. Cine s-o mai ajute pe Zsófi ? Cine să rezolve problema Haller ? Ora încă nu e prea înaintată, în drum spre casă o să se oprească la Dóra. De astă dată e sigură că nu o să mai dea peste sora ei.

S-a înşelat şi în privinţa lui Hidas, care nu ştie decît să repete că ar trebui să mai reflecteze. El s-ar duce ? Nu s-ar duce, răspunde Hidas pe loc, dar pe el nici nu l-au chemat, el, de altfel, nu are condei, specialitatea lui

fiind matematicile, Márta în schimb are, şi cine să scrie cum sînt copiii în realitate, dacă nu cei care îi cunosc îndeaproape ?

Szabó Márta se pregătea de plecare. Crezuse că se vor distra pe seama lui Dobay, a faptului că viaţa l-a silit să apeleze la ajutorul pedagogilor, iar Hidas nu are astîmpăr, îndrugă verzi şi uscate. Dacă Márta şi alţii ca ea nu acceptă, vor fi nevoiţi să lucreze cu pedagogi slabi, iar institutul o să bată pasul pe loc.

— Ce am eu cu nenorocitul acela de institut ? întrebă ea iritată. Pe mine mă interesează Nagy Zsófi şi Dóra. Cere să ne facă plata.

Hidas îşi bău vinul.

— De acolo ai putea să le ajuţi mai mult.

Plătiră. Márta fierbea de mînie. Iniţial, pentru că Zsófi a fost şi eleva lui, a vrut să-i spună şi lui Hidas că a dezlegat secretul — secretul Zsófi — acum însă nu-i mai spune nimic. Ar fi în stare s-o taxeze de „savantă". Crezuse că s-ar putea ca el să sufere dacă ei doi ar fi obligaţi să lucreze în şcoli diferite. Se dovedeşte însă că i-ar fi indiferent ! La urma urmei, ce-i pasă ! Ajunge pentru astăzi. La plecare, Viki o salută, Haller nu. Haller stătea cu spatele la ieşire, nu era obligat s-o observe.

Aveau acelaşi drum, astfel că o conduse pînă la şcoală. Márta însă nu o luă spre casă, ci se opri în dreptul unei porţi, aproape de piaţă.

— La revedere, îi spuse lui Hidas, îţi mulţumesc pentru seara asta. Eu mai am treabă.

Hidas se uită lung.

— Vizită la domiciliu ? E trecut de ora nouă. Nu e cam tîrziu ? Să nu se fi culcat.

— Nu, nu s-au culcat încă.

Îşi dădură mîna. Hidas îşi pusese o cravată nouă, cu picăţele albastre. Încărunţeşte şi Jóska, încă un an-doi şi o să albească. Nu ar fi crezut că el o s-o îndemne să-şi schimbe munca. Pesemne nu cunoaşte suficient oamenii.

— Cînd m-ai sunat, mă gîndisem să discut şi eu ceva cu tine, spuse Hidas. Rămîne pe altă dată. Ţi-a fost de ajuns pentru azi.

Plecă, iar Márta, rămînînd sub impresia frazei aruncate de el în treacăt, simţi că-i năvăleşte sîngele în obraz.

Avea treizeci şi şapte de ani. Ce prostie, să roşească în asemenea hal !

Hidas dispăru după colţul străzii Katona. E un băiat foarte bun, Dumnezeu ştie de ce s-a purtat azi atît de ciudat, de ce a vrut s-o convingă să accepte postul de la institut. Ar fi putut să jure că ei doi gîndesc întotdeauna la fel.

În casa asta avea două eleve : la etaj pe Bíró Anna, iar la parter pe Gergely Dóra. Ar trebui să discute şi cu doamna Bíró, dar azi nu o să urce scările, mai important e s-o vadă pe Dóra. Ferestrele lui Vadász Viki dădeau în curte, lumina se strecura printre perdelele trase. Sună.

Perdeaua se dădu la o parte şi Dóra apăru la fereastră. Cămaşa de noapte pe care o purta era de culoare deschisă şi se încheia la gît cu o panglică. Îşi strînsese codiţele într-un coc şi arăta mai mare decît era.

— O clipă, spuse Dóra. Îndată.

Perdeaua se lăsă în jos. Înainte de a deschide, trase pe ea o rochiţă. Papucii lui Viki, pe care îi încălţase la repezeală, prea mari pentru măsura ei, aveau tocuri înalte.

Antreul era curat, iar în dormitor, deşi paturile fuseseră făcute pentru noapte, era ordine. Întinse pe rame, în antreu se uscau baticurile vopsite de Viki. Nicăieri nu atrăgea atenţia nimic deosebit, nimic suspect. Dóra era calmă, doar ceva mai îmbujorată ca de obicei.

Márta se aşează. Nu-şi dădea seama la ce se aşteptase, simţea totuşi acea dezamăgire care o cuprindea de fiecare dată cînd venea aici. Intra întotdeauna în casa asta cu sentimentul că va descoperi ceva, un ce concret, capătul unui fir care s-o ducă la un deznodămînt, dar se înşela mereu. Dóra se aşează şi ea, privind-o în linişte.

— Ai nevoie de ceva ? o întrebă.

Copilul dădu din cap că nu. Gîtul ei slab se profila puternic în decolteul larg al rochiţei de pichet. Unde i-o fi lănţişorul ? De cîte ori o ducea la radioscopie, la vaccinări, în excursie, la ştrand, la gîtul ei strălucea lănţişorul.

— Unde ţi-e îngeraşul ?

Oare de ce întrebarea asta o face să sufere ? Pentru că, e limpede, o doare, îşi coboară privirea în jos. Nu se grăbeşte să răspundă, înseamnă că îi vine greu, iar de

minţit nu vrea să mintă. Dóra nu avea obiceiul să mintă, cel mult tăcea.

— Nu e la mine, răspunse într-un tîrziu. Nu-l mai am.

— L-ai pierdut ?

Tăcere. Dă din cap. L-o fi amanetat, la Viki nu erau excluse încurcăturile băneşti. Dar nu. În scrumieră strălucea o brăţară de aur. Atunci unde a dispărut îngeraşul ? O să plece iarăşi fără să fi aflat ceva, ca de atîtea ori. Dacă ar ajunge vreodată la institut — unde în realitate nu va ajunge niciînd — ar scrie despre ceea ce ar trebui făcut în interesul copiilor în a căror viaţă, în al căror destin şcoala, statul nu au motive să intervină legal. Ar aduna un număr de cadre didactice, ar publica o chemare în revista „Neveléstudomány“[1], invitîndu-i pe toţi cei interesaţi să-şi spună părerea. Ar dori să afle cum se descurcă alţii în situaţii similare. Ar scrie despre Dóra, cu convingerea că ar primi răspunsuri din multe şcoli, în care s-au ivit asemenea cazuri. Institutul ar putea să discute şi cu organele de justiţie interesate. Ar trebui, desigur, să dispună de dovezi din care să rezulte de ce consideră necorespunzător anturajul copilului. Dar dacă dovezile lipsesc, aşa cum lipsesc în cazul acesta ? E numai influenţa naivului de Hidas că se gîndeşte la asemenea treburi, că se transpune în rolul unei „savante“. Mai bine nu-l invita să cineze împreună, de atunci ar fi uitat şi de Dobay, şi de propunerile lui. E drept, nu ar fi văzut-o nici pe Viki şi, în consecinţă, nu ar fi venit aici, deşi, la o adică, nu ar fi în stare să dea o explicaţie prezenţei sale la Dóra la ora asta tîrzie.

Răsfoi cartea pe care o citea Dóra. Era volumul cu care fusese premiată la şcoală. Şi lîngă patul lui Viki se aflau cărţi bune.

Nimic. Iarăşi nimic. Se ridică.

— Sora ta e plecată ? o întrebă.

— S-a dus la cinema, pe la şase.

Se poate, de la şase la opt sînt reprezentaţii la multe cinematografe. Să fi fost opt şi un sfert cînd a văzut-o la circiumioara Nyárfa ; pesemne că a fost, într-adevăr, la un film cu Haller.

— Ai mîncat ?

— Da. Am avut iaurt.

[1] Revistă de pedagogie.

Nu poate pleca așa, ce o că creadă copila asta, e nouă și jumătate, atît de tîrziu nu a mai vizitat-o niciodată. Dacă lumina era stinsă, nu ar mai fi sunat, nu ar fi trezit-o din somn. Trebuie să motiveze într-un fel de ce a trecut pe la ea.

— Mîine, după ce terminați activitatea la cercul de gospodărie, să treci pe la cancelarie. În tabără, primul program artistic îl veți prezenta voi și vreau să discutăm în legătură cu pregătirea lui. Profesoara Baumann mi-a încredințat mie selectarea materialului literar. M-am gîndit că de astă dată să fii nu numai interpretă, ci și regizor. Ți-ar plăcea ?

Dóra nu o privi și nu îi răspunse. Altădată, o propunere ca asta ar fi făcut-o să sară în sus de bucurie, iubea literatura și interpreta cu pasiune orice rol. Plănuise pregătirea unei seri Petőfi și, în cazul în care nu ar fi găsit material adecvat, ar fi scris ea însăși o scenetă. Dóra ar fi fost minunată în rolul lui Petőfi, iar Lemberger, uscățivă și blondă, era foarte potrivită pentru rolul lui Jókai Mór[1]. În antreu mirosea a vopsea. Pelerina Dórei atîrna în cuier, lîngă mantaua de ploaie a lui Viki, de culoare violetă. Pe cuier mai atîrnau două rucsacuri : unul mai voluminos, altul mai mic. În excursia de pe Dobogókő nu aveau echipament turistic. Se pare că lui Haller îi plac drumețiile.

— Plecați în excursie ? o întrebă.

Dóra își duse mîna la gît. De cîte ori se emoționa ori se întrista, ducea mîna la îngerașul de pe lănțișor. Și-o retrase îndată. Dacă ar ști ce o frămîntă în timp ce privește rucsacul !

— Plecăm într-o excursie, răspunse în șoaptă.

— Cu Viki ?

— Da.

— Porniți la un drum mai lung ?

Nu îi răspunse, dădu numai din cap. Era evident că escapada cu Viki nu îi surîdea, cu toate că excursiile în general îi plăceau. Și pe Dobogókő Dóra era tristă. Observase de îndată ce se întîmplă. Acum îi pare rău, dar atunci era atît de ocupată cu copiii, încît nu a putut interveni. Poate cei de la sfat or fi găsit între timp o soluție. Cu cine să discute ? Eventual cu Fehérvári, el pare

[1] Scriitor clasic maghiar (1825—1905).

un om inteligent. Ar trebui să acţioneze mai energic — prea a fost delăsătoare — povestea asta cu Haller nu e o glumă, în ea este implicată direct soarta a doi copii, iar indirect a multor altora. Mamelor nu le vine a crede, însă copiii ştiu întotdeauna totul. Dar cum să lovească în Viki şi în Haller, fără să le facă să sufere pe Dóra şi pe Marianne ?

— Atunci, culcă-te ! Nu uita că te aştept mîine !

Dóra deschise uşa şi rămase în prag, privind lung în urma ei. Se uita după ea cum se îndreaptă către poartă, prin curtea prost pavată şi slab luminată. Apoi o auzi fugind pe urmele sale, tropăind cu papucii prea mari ai lui Viki. O ajunse din urmă sub bolta porţii. Fu nevoită s-o sprijine, căci era gata să cadă, în fugă pierduse un papuc. Stătea şi o privea cu ochii ei mari. Ar fi vrut să-i spună ceva, dar nu putea, era obligată să tacă. Numai animalele lipsite de grai ştiu să privească astfel. Dóra îi sări de gît, o sărută sălbatic, aproape grosolan, apoi se întoarse în curte, tîrîndu-şi papucul, îl culese şi pe al doilea, după care o auzi încuind uşa, în spatele căreia dispăruse.

Dóra nu săruta pe nimeni, nu era o pupăcioasă, ca Taki. Totul arăta de parcă îşi lua rămas bun. S-ar putea ca Viki să vrea să se mute din cartier ; evident, din cauza lui Haller ; la toamnă o s-o înscrie pe Dóra la altă şcoală. Dar de ce şi-a luat rămas bun acuma, doar mîine o să vină la şcoală, iar în august o să plece în tabără, împreună cu celelalte pioniere ?

Ajunse acasă, dar nu-i venea să se culce, îşi făcea de lucru, măsura camera în lung şi în lat. Pentru Judit scoaterea din institut o să fie un şoc nemaipomenit. Ea nu cunoaşte cu adevărat şcoala. Va fi a doua lovitură pe care o primeşte în cursul acestei veri ; îşi iubeşte munca aproape tot atît cît şi-a iubit soţul. Oricum, se poate considera fericită, cel puţin are copilul : odată şi odată o să-şi dea seama ce fată are.

Peste ani o să înţeleagă şi faptul că fiecare dintre aceşti copii mediocri e o enigmă. Copiii buni, ca şi cei slabi, nu prezintă nici un secret, aşa cum nici leneşii nu ridică probleme deosebite. Aceştia din urmă, ţinuţi din scurt, se apucă în cele din urmă de învăţătură. Cei săraci cu duhul rămîn slăbuţi, oricît ar munci, dar nu con-

stituie cazuri de neînțeles. Cei foarte buni, cu atît mai puțin : îndrumați cu grijă, se descurcă foarte bine. Pe urmă, după paisprezece ani de muncă la clasă, își va da și Judit seama că, în fond, între copiii foarte buni și cei slabi nu există decît o deosebire calitativă, după cum ca tipologie cele mai mari asemănări apar tocmai între copiii foarte buni și cei foarte slabi. Rămîne o singură enigmă : copilul mediocru, aflat la granița dintre cei buni și cei slabi. Dacă nu ar avea altă treabă, ar consacra ani de zile studierii copiilor mediocri, găsirii căilor pe care aceștia pot să pășească în rîndul celor buni. Mediocrii se află într-o situație care poate fi depășită dintr-o singură mișcare, dacă li se descoperă punctul sensibil. Cînd acest punct este găsit la vreme, lucrurile iau o întorsătură bună, altfel — una rea ori, în cel mai bun caz, situația rămîne neschimbată. Oricum, fiecare copil mediocru e o enigmă care își așteaptă dezlegarea. Zsófi nu mai prezintă nici o enigmă, secretul ei ține de domeniul trecutului.

Nici prin gînd nu-i trece să accepte un transfer la institut ; dar, dacă într-o zi o să fie bine dispusă, o să-l sune pe Dobay și o să-i spună că îi pune la dispoziție o filă din jurnalul ei în legătură cu o elevă, al cărei nume nu i-l va divulga. Își aduce aminte cuvînt cu cuvînt prima însemnare despre Zsófi, notată în septembrie trecut, la începutul anului școlar. „Nu-și concentrează atenția în direcția dorită, scrisese. Cînd dintr-un motiv sau altul atenția ei nu se va mai împrăștia, ci se va concentra în direcția necesară, spre un scop bine definit, atunci va fi în stare să-și dezvolte aptitudinile în toată plenitudinea lor." Impulsul, desigur, nu a venit din partea ei, ci din partea regretatului tată al copilului, dar dezlegarea îi aparține. Și munca e tot a ei, pentru că deocamdată nu a făcut decît să dezlege enigma — rezultatele reale, schimbarea fundamentală sînt încă departe. Deocamdată știe doar ce are de făcut. Efortul de a o educa, de a o forma pe Zsófi abia începe.

A fost totuși o zi frumoasă.

Judit nu o să fie capabilă să întocmească nici măcar planul unei lecții, nu există copil pe lumea asta care să învețe după modelele inventate și publicate de ea. I-ar da o mînă de ajutor, dacă nu ar fi atît de înțepată ; o să încerce totuși. Îi pare rău, a fost cam neprietenoasă față de

Hidas, dar nu are ce să-i facă, de ce s-o fi încăpățînat? Era ultimul om din partea căruia s-ar fi așteptat să audă că trebuie să accepte propunerea lui Dobay.

Făcu patul și, luînd un volum de Petőfi, se întinse în așternut. Începu să se gîndească la programul pentru seara literară din tabără. Mîine discută cu Dóra și o caută pe Baumann, comandanta unității. Trebuie să dea o fugă și la doamna Bíró. Ce ochi o să facă Baumann, cînd va afla de ultima ei descoperire!

13

NU OBSERVĂ de la început gogoșile, fiindcă era ocupată mai întîi de aprovizionare, pe urmă de curățenie. Gogoșile erau pe măsuță, lîngă scrumiera cu cap de cal; le acoperi cu un șervețel, să le ferească de praf. Fierse laptele, prepară cafeaua și puse gogoșile pe tavă, lîngă ceașcă. Nenea Pișta bodogăni însă că gogoșile erau pentru ea — nu se vede? — să le mănînce, iar lui să-i taie o felie de pîine, dar să n-o ungă cu unt, ci cu untură. Nici moșu-său nu suferea untul, dracu' a pus-o să cumpere.

Mîncară iarăși împreună, Zsófi gogoși, nenea Pișta pîine cu untură. Deși se întăriseră, gogoșile erau gustoase, păcat că gemul de caise era în cantități infinitesimale. Mîncă gogoșile, lăsînd gemul la urmă, să-i simtă bine gustul.

Nenea Pișta o privea de după ceașca de cafea. Are ce mînca, nu înfulecă, nu e repezită la mîncare. Erzsi făcea la fel; mînca întîi gogoașa, lăsînd marmelada la urmă. E curățică, îmbrăcată ca lumea, rochia o fi primit-o de la Crucea Roșie. O supără ceva, prea e tăcută. Nici n-a băgat de seamă mielul de pe sobă, degeaba trebăluiește pe acolo. Gulașul are să fie ca vai de lume, a tăiat carnea în bucățele prea mici, cît vîrful unghiei. Nu bagă de seamă, prostuța, nici nu se uită la jucărie, muncește și nu vede nimic. Ce naiba a apucat-o? Acum, cînd și-a adus și el aminte, nu-l mai întreabă nici de cîntece, nici de poezii. Știe niște versuri care s-au lipit de el la țară, în anii copilăriei. Se înșirau la joc pe două rînduri, de o parte fetele, de alta băieții, și puneau întrebări, la care tot ei răspundeau în cor. Unul era erete, altul vînător,

altul o făcea pe iepurele sau pe ogarul. Fetele jucau rolul porumbeilor, iar ei le întrebau :

Unde zboară porumbeii ?
În grădini cu micșunele.
Dar eretele ce face ?
Stă la pîndă.
Vînătorul unde este ?
Sub cucută.
Cîinele lui unde-aleargă ?
După iepuri.
Hîș, erete-n fața puștii,
hîș, hîș, hîș !

Eretele se arunca la pămînt, vînătorul bătea din picior, iar porumbeii o zbugheau în grădina cu micșunele. Se amestecase și el odată printre fete, în chip de porumbel — ce rîs a mai fost !... Acum ar zburda el bine, cu piciorul în ghips, mînca-l-ar puricii pe ăl' de l-a inventat. Ar întinde brațele îmbătrînite și ar lua-o la fugă. Începu să rîdă. Întorcîndu-se, Zsófi îl privi un timp foarte serioasă, apoi își întoarse iarăși privirea spre cratiță. Tare supărată mai e fata ! N-o fi avînd bani ? Sau poate i-a tras mă-sa o bătaie ? Las' că se spovedește ea pînă la urmă.

— Ce te necăjește, fato ?

Nu primi nici un răspuns. Zsófi amesteca ceapa în cratiță, fără un cuvînt.

— Duceți lipsă de parale ? Vorbește odată !

Zsófi roși toată și zise că nu. Prea multe parale n-or fi avînd, de aici începe mai totdeauna necazul. Cînd o fi să plece, se scoală, are cîțiva forinți în șifonier — nu prea mulți, deși i-ar face și lui trebuință, că din ajutorul de boală n-o duce împărățește — și-i dă fetei, dacă o vede atît de plouată. Rău e să n-ai bani ; mulți n-or fi avut niciodată, așa că cei patru forinți ai lui or să le prindă bine — aleargă toată ziua pentru ei. Ce-o fi maică-sa, muncitoare la fabrică, femeie de serviciu ? Nu e de loc guralivă ; ce-i drept, nu-i place nici lui flecăreala, totuși putea să mai spună și ea o vorbă. A mîncat, pesemne, un toc de bătaie, și asta îți cam ia piuitul. O singură dată i-a tras lui Erzsi cîteva la spate și fata a tăcut două zile încheiate. Ce caracter avea, Doamne, n-ai fi zis că e numai de-o șchioapă ! De ce naiba o fi

atins-o ? Că a mînjit pereții. Și ce, pîn' la urmă tot i-a făcut praf bomba. Or fi atins-o și pe asta, de stă mută ca pămîntul.

— Te-a bătut cineva vreodată ? o întrebă.

Zsófi protestă speriată. Nu a bătut-o nimeni, niciodată ! Mama a scris că nu e bine să fie bătuți copiii. Ce întrebări mai pune și nenea Pișta ! Cum de-i trece așa ceva prin minte ? Nu știe unde-i stă capul de griji, iar el... Cum spunea mama ? Prăjește ceapa în untură, presară boia, pune carnea, săreaz-o și adaugă apă. Boiaua absorbită de untură răspîndește un miros înțepător. Pune și apă, să fiarbă totul cît trebuie. Durează pe puțin o oră.

Bănuitoare fată, sau poate rușinoasă. Stă și nu vede mielul ; dar n-o să i-l arate el, măcar să-l apuce iarna aici. Nătăfleața, altă dată să caște ochii, să fie atentă. Ceva trebuie s-o supere, își îmbrățișează genunchii și privește în gol. N-or fi scos-o pe maică-sa de la fabrică ? Că dacă au rămas doar în cei patru forinți ai lui, n-o duc de loc împărătește. Tace. Încăpățînata !

— Ești îngrijorată pentru maică-ta ?

A vrut s-o întrebe prietenos, dar s-a răstit. Zsófi i-a răspuns că *și* asta. În sfîrșit ! Presimțirea i s-a adeverit. E îngrijorată din pricina maică-si — mai e ceva, dar dacă e *și* maică-sa, înseamnă că a nimerit-o. La naiba, trebuie s-o descoasă ca un jandarm, de ce nu spune singură ?

— Au dat-o afară ?

Pe Zsófi au podidit-o lacrimile cînd i-a răspuns :

— Încă nu.

Va să zică, încă nu, dar nici mult nu mai e — preavizul se dă cu două săptămîni înainte. Sigur că o dă afară — o fi ca Zsófi, o înceată, o stîngace. Slavă Domnului că nu și-a tăiat vreun deget la mașină. O toantă ca fie-sa. La urma urmei ce se frămîntă atîta din cauza ei, nici n-o cunoaște. Fetița însă are suflet mare, pune totul la inimă. Nu se bucură de nici un sprijin de la frați sau surori ? N-are frați. Nici tată, nici frați, numai ele, neisprăvite amîndouă. Ce o să se aleagă de ele, cine să-i găsească mă-si o slujbă de azi pe mîine ? Doar dacă...

— Vorbește cu nen-tu András, bolborosi bătrînul.

Zsófi făcu ochii mari. Ăsta cine o mai fi ? Era Coif-de-Ziar.

— Ar putea s-o bage la construcții, o munci cu zidarii pînă și-o găsi o slujbă mai bună. Și-așa sînt puțini. Să-i spui de cum ajungi acasă. M-ai auzit?

Da, pe mama or s-o scoată de la institut; încă nu știe la ce școală o să fie transferată. Aseară, după cină, mama i-a povestit ce o așteaptă și a plîns îngrozitor; ieșise din cameră, să n-o mai audă, dar auzea totuși; atunci a început și ea să plîngă, tare îi era milă de mama. Mama zidăriță, legată la cap cu o basma, ca fetele de la construcții, cărînd toată ziua cărămizi... De ce nu? „Aș prefera orice, i-a spus aseară cu fruntea între palme, chelneriță, tutungioaică, orice, numai la școală nu. Am să ajung de rîsul lumii." Dacă preferă *orice*, atunci o întreabă deseară dacă nu ar vrea să lucreze aici, pe șantierul școlii. Coif-de-Ziar e un om foarte cumsecade; tencuitor e și tatăl lui Hegedűs Gabi, care aduce atîtea bunătăți de la țară.

Na, că i-a venit inima la loc. Amîndouă niște zălude, niște neajutorate și părăsite de Dumnezeu! Să se sfătuiască cu el, dacă singure nu se descurcă! Bine că zîmbește. Mîncarea miroase plăcut, în sfîrșit a-nvățat cu ce cîrpă să apuce capacul — ce-i drept, pînă să bage la cap, a trebuit să-i spună de nu știu cîte ori. Uite că se-ntunecă iarăși la față — e ca o curcă plouată — stă și oftează. Nu-l bagă-n seamă, n-are chef de vorbă, la ce naiba se cocoșează acolo, să vină mai aproape, că de aici, din pat, abia-i vede creștetul, să-și aducă și scăunelul.

Zsófi se gîndea la Dóra. De fiecare dată cînd venea la școală, își aducea aminte de ea. Dóra a dispărut întocmai ca tata, numai că și-a luat rămas bun, iar tata nu. Nu se vor mai vedea niciodată. Atît i-a rămas din partea Dórei: lănțișorul și îngerașul, păstrate în „grajd", alături de șoricelul Janika. În viața ei nu o să mai aibă o prietenă atît de bună. De acum încolo o să controleze singură cîntarul la alimentara. Și nu vor putea nici să-și scrie. Dóra nu mai este, cum nu mai e nici Teri, nici casa lor veche și nici Tóbiás ori cărțile de medicină. Piere și slujba mamei, încet-încet din jurul lor dispare totul. Ce-ar putea face ca să-l țină locului pe nenea Kálmán? E drept că Marianne sosește duminică, totuși ele nu sînt decît două fetițe, iar nenea Kálmán și Viki sînt oameni mari. Nu are cum să ceară ajutor, doar a jurat cu mîna pe îngeraș, nu poate s-o trădeze pe Dóra.

Dar dacă Marianne nu o ajută ? Dacă Marianne va socoti că nu trebuie să-l oprească pe nenea Kálmán ? Tuşa Kató se plîngea tuturor, pînă şi ei, şi lui Vali, şi lui Teri, ce soţ rău este nenea Kálmán, că ea suferă şi rabdă numai pentru Marianne. Marianne auzea toată ziua : taică-tău aşa, taică-tău pe dincolo, iarăşi întîrzie — într-una din zile Marianne însăşi i-a spus că nenea Kálmán e un om imposibil, că ea învaţă foarte bine, numai ca să capete cît mai repede un serviciu şi să se mute undeva, unde nu se ţipă toată ziua. „Voi avea un serviciu, spunea Marianne, voi avea casa mea !“ S-a mirat grozav de cuvintele ei, dar pe urmă Dóra a spus că şi ea o să aibă serviciul şi casa ei. În curtea casei celei vechi au zgîriat atunci, pe pămînt, planul viitoarei locuinţe a Dórei şi a Mariannei. Dóra o să aibă un apartament mai mic. Zsófi era uimită, nu-şi închipuia că o să se despartă vreodată de tata, că o să aibă apartamentul ei, în care să spună ea cînd să se aşeze lumea la masă.

Nenea Pişta o mai hărţui cu întrebările, apoi, văzînd că stă şi se uită în gol, ca o mută, se plictisi, se răsti la ea să-i dea ziarul şi ochelarii şi o lăsă în pace. După prînz spălă vasele la repezeală şi plecă grăbită, fără să observe mielul de pe sobă. Nenea Pişta era profund jignit. După ce s-a închis uşa în urma ei, s-a înfuriat atît de tare, încît literele au început să-i joace în faţa ochilor. S-a dat jos din pat şi a azvîrlit jucăria în coşul de gunoi. Hotărî că dacă şi mîine o să fie tăcută şi îmbufnată, o dă pe uşă afară, fără să-i plătească un ban. Cînd i-o veni chef să vadă mutre acre, o să se ducă la cinema, n-are nevoie să caşte gura la Nagy Zsófia.

Zsófi nu era nici a doua zi mai veselă. După-amiază, mama fusese îngrozitoare ; de fapt, nu a sîcîit-o, nu i-a spus o vorbă. Era cuprinsă de tristeţe, o tristeţe adîncă, zdrobitoare, ca în zilele de după moartea tatii. Toată seara nu a rîs decît o singură dată, dar nici atunci cu adevărat ; văzînd-o, i-a venit să plîngă. Mama a rîs atunci cînd Zsófi i-a spus că, dacă nu vrea cu nici un preţ să lucreze la şcoală, poate să încerce la construcţii, şi acolo sînt femei, şi toate sînt vesele, iar ea cunoaşte un zidar foarte cumsecade, pe Kis András, care fluieră şi cîntă mereu. Mama i-a răspuns : „Bine, am să încerc !“ Şi-a aprins o ţigară şi a rîs. Zsófi s-a ruşinat că a adus vorba despre construcţii, dar nenea Pişta făcuse propunerea

numai din bunătate şi chiar mama spusese că mai bine s-ar duce oriunde ! Mama e voinică, în tinereţe a făcut floretă, a cîştigat premii, o să facă faţă. Altfel de ce i-a spus alaltăieri că e gata să se ducă oriunde ? Seara, după cină, mama nu s-a culcat, a trimis-o numai pe Zsófi la culcare ; dimineaţa a găsit cărţile pe care le citise : erau propriile ei lucrări, cărţile şi studiile publicate în reviste. Biata mama, tare amărîtă trebuie să fie, dacă s-a apucat să-şi citească scrierile ! Soarta mamei o îngrijora nespus, dar o chinuia şi situaţia Dórei, fuga peste graniţă este plină de primejdii. Dóra putea să fie sfîşiată de cîini. Şi apoi, azi e sîmbătă, poimîine o să fie luni. Marianne soseşte mîine, or să aibă la dispoziţie o singură zi, ca să hotărască ce vor face cu nenea Kálmán. De joi îşi bate capul să născocească ceva, dar nici o idee nu-i vine în minte.

În timp ce deretica, nenea Székely i-a strigat să scoată gunoiul. Ieri, dusă pe gînduri, uitase să scoată coşul lîngă scări. Ieşi în fugă cu coşul şi, cînd să-l răstoarne în tomberonul lui nenea Székely, zări mielul. Îl scoase, îl şterse cu şorţul şi o clipă uită de necazuri. Mielul era cioplit într-un lemn de esenţă tare, de culoare gălbuie, avea şi talangă. Era atît de frumos, încît îl sărută. Dacă ar fi al ei ! Dar nu, e mielul lui nenea Pişta sau o fi fost al fetiţei care a murit. Trebuie să i-l dea înapoi. Întoarsă în casă cu coşul gol, îi întinse mielul lui nenea Pişta.

Bătrînul şedea pe scaun şi îşi cerceta glezna umflată.

— Zici că nu-l vrei ? mormăi bătrînul pe sub mustaţă.

— Eu ?!

— Păi nu pentru tine m-am canonit cu el ? Ieri, toată ziua s-a uitat la tine de acolo, de pe sobă, dar parcă te fugărea necuratul, cum ai venit, aşa te-ai dus. Mare minune că l-ai găsit, înainte de a ajunge la gunoi !

Sucind şi răsucind mielul, Zsófi se îmbujoră pînă în vîrful urechilor. Ce dar minunat ! Ştia că face o mutră idioată, o ştia de la tata, care i-a spus că ori de cîte ori trece printr-o emoţie plăcută, parcă se prosteşte de fericire. „Se bucură, zăluda, gîndi nenea Pişta, mutîndu-şi privirea în altă parte. Ce se mai bucură ! Rareori primeşte daruri, mai ales acum, cînd banii-s pe sfîrşite, iar maică-sa e scoasă de la fabrică". Apropiindu-se, Zsófi se lipi de el şi-i şopti : „Mulţumesc". Mormăi ceva în loc de răspuns, nu-i plăcea să i se mulţumească. Îşi cercetă

piciorul umflat, pe urmă o strînse însă în braţe, prea se lipise de el, de barba lui ţepoasă. Nu-l sărutase, stăteau doar aşa, obraz lîngă obraz. O amărîtă de jucărie şi uite-o cum se topeşte... „Dezmiardă-l pe bunicul, o îndemna Marcsa pe Erzsi, cînd aia mică începuse să umble. Să văd cum îl dezmierzi ?“ Erzsi o pornea cu picioruşele ei scurte, ultimii paşi îi făcea în fugă şi cînd o sălta în braţe, îşi lipea obrăjorul de faţa lui, zicînd cu un glas ascuţit, inimitabil : „Aia, aia !“ Asta i-ar lipsi, să dea apă la şoareci în faţa mucoasei, să se ducă vestea în toată şcoala ! La naiba cu mielu' ăsta nenorocit ! Se desprinse de Zsófi şi-şi frecă în continuare piciorul umflat. O întrebă apoi dacă maică-sa vine la construcţii şi dacă a vorbit cu Kis András.

Întrebarea a readus-o pe Zsófi la realitate. Pe foc avea o supă. Asta nu-i dădea prea multă bătaie de cap, se gîndea că poate să mai facă şi altă dată. Nu, mama nu vine, mama atîta ştie, să-şi răsfoiască lucrările. Azi e sîmbătă, iar ei nu i-a venit nici o idee mai acătării. Dacă nenea Kálmán fuge cu Viki, atunci şi tuşa Kató, şi Marianne or să rămînă orfane. Degeaba spune Marianne că nenea Kálmán e un om imposibil ; oricum, mai bine să ai un tată imposibil, decît să nu ai nici un fel de tată, pentru că a murit sau a fugit cu cineva peste graniţă.

— Doamne, Doamne !

— Ce te-a mai apucat ? o întreabă nenea Pişta. Nu vine ?

— Nu, răspunse Zsófi.

— N-are decît. N-o s-o aducem cu forţa. Atunci, ia zi, ce te supără ?

— E secret, răspunse Zsófi.

— Pe naiba, secret ! E secret pînă spui. Îţi trebuie bani ? Spune odată !

— Nu.

Auzi colo, nu-i trebuie bani ! Atunci ce are, de ce se chinuieşte de atîtea zile-n şir ? Frate care s-o sîcîie n-are, aşa zicea ieri. Cum să ghicească ? N-are cum. Ajunge cît a descusut-o, să-i dea să mănînce şi să se ducă învîrtindu-se. Alaltăieri s-a gîndit s-o cheme şi după-amiază, că turuia mereu, spunea cîte una de-i stătea mintea-n loc, zicea ceva de oscioarele gleznei, de oxigenarea plămînului, iar acum tace şi suspină. N-o să se roage de ea. Dacă vrea — să spună, dacă nu — nu. Secret !

Ce secrete o fi avînd ? Frumoasă afacere trebuie să fie, dacă n-are curaj nici să spună despre ce e vorba !

Zsófi luă spuma de pe faţa supei. Dimineaţa, venind încoace, s-a oprit la librărie şi a cumpărat o coală de desen. Acum o rupse în două, scoase penarul, îngenunche lîngă taburet şi începu să tragă linii. Nenea Pişta privea cu coada ochiului. O văzu că umple coala cu litere, apoi le colorează. Dacă n-ar fi atît de încruntată, ai zice că se distrează, că se joacă, dar nu, gîndurile o frămîntă şi-acum pe biata fată. Uite ce-a scris ! N-a rugat-o nimeni să-i facă un bilet nou, dar uite că i-a făcut. NU BATE ! — scrie pe coală. De ce n-o fi fost bun biletul cel vechi ?

Prînzi pentru prima oară şezînd la masă, alături de Zsófi. Nu aveau decît supă şi rasol, pe acesta l-au mîncat separat, cu pîine. Nenea Pişta a întrebat de cartofi, dar Zsófi, pălind, i-a răspuns că a uitat de ei. Nu face nimic, era de ajuns, s-au săturat şi aşa. Apoi trecură la desert. Zsófi aduse la masă nişte mere moi, zemoase, le şi bătuse puţin ca să le înmoaie, că nenea Pişta era cam ştirb. Isprăvind masa, bătrînul se lăsă pe pat. Mişcarea îl obosea, dar, încet-încet, avea să-şi revină. O să-şi încerce puterile pe scări, să vadă cum e afară, la soare. L-o ajuta careva să urce. Poate îşi mai descreţeşte fruntea. Aţipise cînd o simţi pe Zsófi lîngă el. Îşi ridică privirea şi o văzu şezînd pe marginea patului şi trăgînd de un colţ al pernei. În sfîrşit, poate că se destăinuie !

— Hai, zi odată ce te doare, o încurajă, o să te ajut din toată inima !

„Tot despre bani trebuie să fie vorba, se gîndi, banii sînt daţi dracului, iar omul sărac n-are niciodată destui."

— Ce trebuie să faci ca un om să nu se ducă acolo unde vrea să se ducă ? întrebă Zsófi.

Somnul îi pieri într-o clipă. Cîntărea cele spuse ; parcă pricepea şi parcă nu pricepea.

— Cine să nu se ducă ? Un copil ?

— Nu. Un om mare.

— Şi de ce să nu se ducă ?

— E un loc rău.

— Cine este cel care nu trebuie să se ducă ? Ţi-e neam, cumva ?

— E nenea Kálmán.

— Şi e rău dacă se duce ?
— Foarte rău.

Sărăcuţa, ce-o fi aflat despre păcătosu' ăla ? Nu-i ajung necazurile maică-si, mai vine şi nen-su Kálmán ! Cine-o mai fi şi ăsta ? S-o fi măritat mă-sa a doua oară, iar ăsta o fi tat-su vitreg ? De ce-o fi luat femeia un netrebnic ? O fi vreun beţiv, îşi bea minţile şi cînd ajunge acasă le-o fi luînd la poceală pe amîndouă. Degeaba munceşte biata femeie, netrebnicul îi bea banii, iar pruncul ăsta îşi munceşte creierii, să facă ceva cu el... Aşa-i, ce face omul în asemenea cazuri ? Mă-sa ar trebui să-l oprească, dar • fi slabă de înger, poate chiar leşinată după ticălosul ăsta. Te pomeneşti că-i dă şi bani, numai să n-o părăsească, mai bine nefericită decît vădană. Iar mititica se frămîntă. A, dacă ar afla că nen-su Kálmán bea şi forinţii fetei, i-ar arăta el lui ! O fi el gîrbovit, cu oasele frînte, are însă destulă putere în braţe, iar dacă e vorba de bătaie, a ştiut el întotdeauna să se bată, numai să se mai înzdrăvenească niţel.

Zsófi se linişti întrucîtva. Născoceşte el, nenea Pişta, ceva. Nenea Pişta e foarte deştept. Ar fi îngrozitor să audă vorbe urîte, nesocotite, despre el. I-a pus la uşă biletul cel nou, pentru ca nimeni să nu-l creadă prost. Şi ce dacă nu ştie ortografie, nu o fi învăţat la şcoală. Biletul nou o să sporească bunul său nume. La nici o oră de desen nu a lucrat cu atîta migală ca la literele astea : „NU BATE !"

Nenea Pişta îşi aprinse o ţigară. Cînd nu voia ca nevastă-sa să plece undeva, se răstea la ea şi femeia rămînea locului, că era ascultătoare. Lui Marcsa nu trebuia să-i interzică nimic, şi-aşa era sperioasă. Erzsi nu era fricoasă. Uneori o încuia în casă. Odată, cînd o închisese aşa, obraznica a încercat să fugă pe fereastră, căţărîndu-se peste mormanul de cărbuni. Voia să meargă cu orice preţ la hramul bisericii, dar el n-avea vreme să se ducă cu ea. Erzsi se gîndi să fugă trecînd peste cărbuni, numai că pe acolo nu putea să treacă nici un suflet de om. Spre ruşinea ei, trebui să se-ntoarcă. Deschizînd uşa, o găsi pe pervazul ferestrei, neagră ca tăciunele. Era s-o pocnească, dar văzînd-o mînjită toată, îl apucă rîsul şi, în cele din urmă, terminîndu-şi slujba la poartă, a dus-o totuşi la hram. Mai întîi însă a trebuit să-i schimbe rochiţa şi chiloţii negri de cărbune.

Imre ? Bun băiat a mai fost, n-avea de ce să-l atingă ! Frate-su Jani, mezinul, se sălbăticise însă, l-a și cîrpit de cîteva ori văzîndu-l gata s-o întindă la cîrciumă ; i-a prins bine, măcar că odată i-a spart capul. Bietul Jani a pierit în primul război, în nouă sute șaișpe, abia-i dăduseră tuleii. Ehei, dacă n-ar fi olog ! Leac sigur tot bătaia ar fi. L-ar prinde pe Kálmán ăsta în drum spre cîrciumă și l-ar părui bine, să se învețe minte. Kis András ar fi gata oricînd să-i dea o mînă de ajutor, ba chiar și moș Juhos. Ar trebui să-l pîndească în drum spre cîrciumă și să-i dea o lecție ca lumea. Unul ar veghea să nu apară vreun polițist, iar celălalt i-ar da la moacă. Ce fată liniștită e Zsófi, de-aia se și împacă bine cu ea. Pe celelalte nu le poate suferi, că-s gălăgioase și fac murdărie peste tot. Asta, în schimb, stă și-l privește cu ochii ei mari, așteptînd ca el s-o ajute. Ei bine, are s-o ajute.

— Unde lucrează nen-tu Kálmán ?

— La muzeul de numismatică.

Da, știe unde-i muzeul, e colea, în spatele bisericii galbene. N-o fi avînd blestematul de lucru, că nu sînt acolo nici douăzeci de săli, iar oameni de serviciu sînt cel puțin doi. Muzeul nu e școală. Ar putea s-o pățească dacă observă paznicul că e bețiv. Or, dacă-și pierde slujba, cine știe ce se alege de nefericitele astea.

— Și cînd ar trebui să rămînă acasă ?

— Nu acasă. La muzeu. Luni după-amiază, de la patru și jumătate pînă la cinci și jumătate.

Se vede că are tovarăși de beție cu care ia drumul cîrciumii încă de luni. Nu poate să fie om cumsecade ; cine a mai auzit una ca asta, să-nceapă săptămîna cu o beție ! Sîmbătă — mai treacă-meargă. Nici pe Jani nu-l certa cînd se ducea sîmbăta, îl aranja doar cînd o lua razna în cursul săptămînii.

— Numai în ziua asta ?

— Numai. De la patru și jumătate la cinci și jumătate.

Naiba s-o înțeleagă ! Dacă-i vorba de o singură zi, o să facă la un fel. Luni o fi vreo inspecție la muzeu, iar fata se teme că o să se ducă la cîrciumă tocmai cînd or să-l caute. Asta o fi, vine inspectorul, iar el, care ar trebui să fie de serviciu tocmai în ziua de luni, cînd muzeul e închis, probabil că are de gînd să chiulească. Nu se poate, găsește el ceva.

— Cum îi mai zice lui nen-tu Kálmán ?

— Haller.

Haller. Ce nume! Să fie sănătos, că tot îl aranjează. Azi abia e sîmbătă.

— Dacă aranjez eu treaba asta, n-ai să mai dai apă la şoareci?

Na, că se lipeşte de el! „Aia-aia", o auzea pe Erzsi din depărtarea anilor. Mînca-l-ar puricii pe Kálmán ăsta, tare-l mai iubeşte, dacă-i atît de îngrijorată din cauza lui! Găseşte el o soluţie, de fapt a şi găsit-o.

— Nu plînge, zăpăuco! Nu se clinteşte nen-tu Kálmán de acolo la patru şi jumătate. O să stea locului pînă la cinci şi jumătate. Poţi să mă crezi, dacă ţi-o spun eu. Vorbesc cu nen-tu András, îl trimit acolo şi-l ţine locului cît o fi nevoie.

Uite că-l sărută şi-ncepe să cînte! Se-nvîrteşte, dansează cu mielul în braţe. Uf, ce piatră i-o fi luat de pe inimă! Cîte necazuri pot să cadă pe capul unui copil! Moare tat-su, mă-sa se-nhaită cu altul, iar ea tremură pentru soarta lor. Şi cînd te gîndeşti, neisprăvitul ăsta ar trebui să se uite ca la ochii din cap la slujba aia de la muzeu, că stă degeaba cît e ziua de lungă, mai şterge praful de pe vitrine, mai citeşte un ziar şi e atent să nu fure careva ceva. Ba, te pomeneşti că nici curăţenie nu trebuie să facă în fiecare zi. Mai bine şi-ar căuta ceva de lucru decît să stea toată ziua cu gîndul la şpriţ. Să se beţivească sîmbăta — cine i-ar zice o vorbă? Dar luni! Cine a mai auzit una ca asta! Se bucură de jucărie şi uite că vine să-l sărute şi de plecare. Să se ducă fuguţa, dar mîine să fie aici din vreme. Acum să-l caute însă pe nen-su András şi să-l trimită încoace.

Coif-de-Ziar tocmai mînca. Avea şi castraveţi muraţi la friptură. Gîndind că i-o fi poftă, îi oferi şi ei un castravete. Grozav de bun e castravetele murat pe căldura asta; de altfel, acriturile i-au plăcut întotdeauna mai mult decît dulciurile. Coif-de-Ziar se ridică, îşi strînse bucatele şi coborî pe scări.

Zsófi privi spre casa în care locuia Dóra, dar nu zări pe nimeni. Ce-o fi născocit nenea Pişta cu Coif-de-Ziar? A asigurat-o că o să aranjeze totul, înseamnă că aşa va fi. De pe acum se simte mai bine. Şi Mariannei o să-i fie mai uşor aflînd că li s-a venit în ajutor. O, dacă le-ar putea aranja pe toate! Dacă mama ar putea să rămînă

la institut! Dacă Dóra nu ar trebui să dispară pentru totdeauna!

Coif-de-Ziar și-a umplut cana cu apă, a băut pe sătu-rate, apoi l-a întrebat pe nenea Pișta:

— Și cum zici că-l cheamă pe omul nostru?

Ei, asta-i, cum îi zice? Avea un nume tare sucit.

— Ceva cu Hal...

— Halász?

— Nu. Așa ceva, dar nu Halász. Am uitat.

— O fi Halasi, îi răspunse Coif-de-Ziar, așezîndu-se pe pat. L-am cunoscut la stadion, ședea lîngă mine cînd au jucat belgienii cu noi. Bea bere cu butoiul. Halasi. Zicea că-i om de serviciu la un muzeu. Ce dai, bătrîne, dacă ăsta e omul?

14

ÎN ACESTE ZILE, Szabó Márta era și ea neliniștită. Dobay îi telefona zilnic s-o întrebe dacă și-a schimbat hotărîrea, iar Hidas, de cîte ori rămîneau singuri în cancelarie — nu atît de des ca altădată, deoarece Hidas apărea mai rar în vara asta — îi spunea mereu că nu înțelege punctul ei de vedere. Îi amintea că în luările ei de cuvînt la diferite conferințe susținuse întotdeauna că pricina tuturor relelor se găsea în elaborarea metodicii predării de către pedagogi rupți de practica muncii în școală, iar acum, cînd i se oferă posibilitatea de a-și fructifica experiența, nu vrea în ruptul capului să accepte. Hidas o fi uitat că nu există ființă care să părăsească lumea copiilor de dragul unui birou! Ea susține și azi că teoria trebuie elaborată de către profesori și învățători care au lucrat ani lungi la clasă. Se vor găsi, cu siguranță, destui amatori, ea însă nu ține să se numere printre ei. Ca să se simtă bine, ea are nevoie de forfota gălăgioasă a copiilor.

Ultima oară, Hidas o întrebase de ce nu i-a cerut lui Dobay să-i asigure o jumătate de normă, astfel ar putea să-și păstreze în continuare o clasă — ar fi clasa ei experimentală — iar în restul timpului, în anumite zile ale săptămînii, ar lucra la institut. Desigur, asta ar fi o soluție — Hidas avea întotdeauna idei bune — ar putea

şi să-şi continue munca aici, şi să fie acolo, dar pentru asta ar fi trebuit să se înţeleagă cu cei de la institut; or, ei nu-i convine să se tîrguiască. Nu, nu va ajunge o „savantă". Noul an şcolar se anunţă plin de probleme, abia aşteaptă să înceapă. O să aibă grijă ca Zsófi să fie primită în organizaţia de pionieri încă în cursul verii. Gătind pentru bătrînul Pongrácz, o să-şi însuşească deprinderile necesare pentru ca la toamnă să i se încredinţeze conducerea cercului micilor gospodine. Le va învăţa pe celelalte fetiţe să prepare mîncăruri simple, chiar dacă vor trebui să renunţe la gogoşi. Desigur, conducerea grupei micilor bucătărese nu poate fi încredinţată decît unei eleve care învaţă bine. Să se pună odată Zsófi cu burta pe carte şi se va vedea de ce e în stare! Trebuie să găsească ceva şi pentru Dóra, situaţia ei este îngrijorătoare. Nu s-a mai întîmplat ca Dóra să nu-şi respecte cuvîntul. Dóra nu a venit nici vineri, nici sîmbătă la activitatea de cerc şi, ceea ce o intrigă cel mai mult, nu a venit nici după materialul literar al serii Petőfi, deşi activitatea artistică îi place la culme. A trimis-o pe Takács Éva să întrebe ce s-a întîmplat cu Dóra, dar Taki nu a găsit-o, a vorbit numai cu Viki, care i-a spus că Dóra e bolnavă, cîteva zile nu poate ieşi din casă, trebuie să stea la pat. Ce bine că Viki a avut atîta minte să nu o lase pe Taki să intre, te pomeneşti că e vorba de o boală contagioasă. Deşi, Dumnezeu ştie... Pe măsură ce trec anii, se simte devenind suspicioasă; nu-i place să audă că un copil sănătos-tun s-a îmbolnăvit aşa, de azi pe mîine. E adevărat, nu o singură dată a văzut prăbuşindu-se pe neaşteptate vreun copil suferind de vreun rău ascuns. Dóra însă nu era moleşită cînd a văzut-o ultima oară, ba dimpotrivă. O urmăreşte gîndul că Dóra şi-a luat rămas bun, aude parcă şi acum sunetul papucilor ei prea mari, cu tocul înalt.

Absenţa ei de la şcoală a neliniştit-o într-atît, încît sîmbătă după-amiază s-a dus s-o vadă, să-i ducă sceneta despre viaţa lui Petőfi, dar fără succes. Prin perdeaua trasă nu se vedea în casă, la sonerie nu răspundea nimeni; în cele din urmă a ieşit portăreasa să-i spună că Viki e plecată de pe la ora prînzului. Poate că Dóra e într-adevăr bolnavă şi nu are voie să părăsească patul. Luni are s-o trimită încă o dată pe Takács. În drum spre casă îl întîlni pe Fehérvári de la serviciul personal al

sfatului şi îi pomeni de cazul Dórei. Cunoştea de mult răspunsul : pentru situaţii de felul acesta nu aveau nici un fel de indicaţii. Dacă un tutore încalcă legea, copilul poate fi luat şi încredinţat din oficiu altui tutore, dar cîtă vreme este vorba de o bănuială, nu se poate acţiona. Sigur că nu, ştie asta, spera totuşi că între timp au primit indicaţii noi.

Luîndu-şi rămas bun de la Fehérvári, trecu pe la chioşcul din colţ să cumpere nişte fructe. Era o seară caldă, liniştită. Se aşeză puţin pe banca din faţa şcolii. Cancelaria era luminată, apoi lumina se stinse şi scurt timp după aceasta în poartă apăru Hidas, însoţit de Székely, care încuie uşa. Hidas nu o observă, deşi se opri un timp în faţa clădirii, să-şi aprindă o ţigară. Nu-i spusese încă ce voise să-i comunice în seara aceea, deşi se văzuseră la şcoală şi ieri, şi astăzi. Hidas porni, dar nu spre casă, ci în direcţia opusă. Cum şi-o fi petrecînd Jóska seara de sîmbătă ?

Piaţa asta îi este nespus de dragă, îi dă un sentiment de siguranţă, are ceva liniştitor, poate datorită faptului că toate laturile ei sînt închise. Din fîntîna arteziană aflată în faţa şcolii ţîşneşte o şuviţă subţire de apă ; pe postamentul de marmură, Iluska [1] stă în genunchi şi clăteşte rufele, iar pîrîiaşul se varsă în bazinul fîntînii. De jur împrejur, arţari, o mulţime de arţari bătrîni care, scuturîndu-şi rodul, umplu pămîntul de fructe lipicioase. Pînă şi copiii mai mărişori le ridică şi, rupîndu-le în două, şi le lipesc de nas, în chip de trompă.

Se auzi dangăt de clopote. Sunetul lor se auzea întotdeauna mai profund, mai plin aici, în piaţă. Tăriile cerului, sclipitor de albastre, păreau mult mai înalte vara decît în timpul iernii. Cei care ieşiseră să se răcorească pe bănci plecau rînd pe rînd spre casele lor şi, cîteva minute mai tîrziu, în spatele ferestrelor se aprindeau luminile, oamenii se aşezau la masă. Piaţa avea un aer de provincie, îi lipsea forfota marilor pieţe din metropole ; o popula o lume liniştită, dar atentă şi curioasă. Dreptunghiul solarului pentru copii şi liniile oblice ale balansoarelor semănau cu figurile din cartea de geometrie. Para-

[1] Eroina principală a poemului „János Viteazul" de Petőfi Sandor.

lele şi oblice. De ce nu a venit Gergely Dóra după materialul pentru seara Petőfi ?

Prin casele acestea nu există apartament în care ea să nu cunoască pe cineva. Prin magazine şi ateliere e linişte ; dacă ar mai fi deschise, ar saluta-o tatăl lui Erdei Manci, cizmarul, mama lui Mucsi Mari, vînzătoarea de legume. Tóth Annuş e contabilă la cooperativa tîmplarilor ; la frizerie, Csató Juli strînge cu mătura părul de pe jos. O ştie şi pe practicanta de la alimentara, i-a fost elevă, ca şi casieriţa de la cofetărie. De opt ani predă în această circumscripţie. În acest timp, Incze Éva a născut doi copii.

Se gîndi să mai fumeze o ţigară şi apoi să plece acasă. Clădirea aceea, al cărei acoperiş se zăreşte din piaţă, e sediul sfatului. Pînă nu de mult, Zsófi a locuit pe acolo, prin apropiere, pe strada Zöldfa, în casa aceea cu două etaje, din care de aici se vede numai calcanul. Casa lui Haller din strada Katona, paralelă cu spatele şcolii, nu se vede din piaţă. Pe strada Katona locuiesc şi Jóska, şi familia Lemberger. Oare unde-i Viki în seara aceasta şi ce-o fi făcînd Dóra ?

O lumină la poarta şcolii. Destul de neobişnuit pentru o oră atît de tîrzie, ceea ce o făcu să fie atentă. Uşa se deschise, ieşi Székely, apoi, într-un tîrziu, în lumina slabă a porţii zări părul cărunt al lui Pongrácz. Székely voi să-l ajute, bătrînul îl refuză însă şi, sprijinindu-se în baston cu mîna stîngă, îşi tîrî anevoie piciorul pus în ghips. Înainta foarte încet, dar înainta. Székely îi spuse că o să vină să-l ia peste o jumătate de oră şi închise poarta. Nenea Pişta o recunoscu abia după ce se aşeză pe bancă, alături de ea. Se salutară. Pe Pongrácz întîlnirea nu-l bucura, era limpede, dar, odată aşezat, rămase locului.

— Mai bine ieşeaţi pe la amiază, aţi fi apucat un pic de soare, spuse Márta. Puţin soare v-ar fi făcut bine.

Nenea Pişta întîrzie cu răspunsul, apoi spuse că la amiază piaţa e plină de lume. Nu-i place să se ştie privit, ce să vadă oamenii la un olog ! Dar cît e de cald afară ! În afurisita aia de casă, ignasioasă şi rece ca un cavou, nici n-ar fi bănuit cum e pe stradă.

Szabó Márta îl întrebă cum mai merge piciorul. Luni o să se ducă la policlinică, la control, îi răspunse Pongrácz. Are voie să umble, aşa că nu-i vor trimite am-

bulanţa. Dar cum îşi închipuie ăia că o să ajungă la policlinică nu-şi dă seama. Bine că nu e foarte departe.

— O să vă ajute fetiţa, îl încurajă Márta.

— Ea trebuie să facă de mîncare, mormăi nenea Pişta, apoi o privi pe Márta de parcă şi-ar fi adus aminte de altceva în legătură cu fata. Îi sînteţi numai profesoară sau şi dirigintă ? o întrebă.

— E în clasa mea.

— Şi-atunci n-aţi putut să faceţi ceva ca beţivanul ăla să-i dea pace ?

Dacă ar şti ce vrea să spună ! Şi ce urîtă e căutătura asta „gen Pongrácz", care parcă zice : „Oare de ce vă dă vouă, ăstora, atîta leafă ?" O priveşte aşa ori de cîte ori fixează cablurile rupte ale unei table sau înlocuieşte un geam spart, în timp ce ea analizează la catedră nişte versuri şi aparent nu face nimic. „Toată ziua vă ţineţi de vizite la domiciliu, vă băgaţi nasul unde nu vă fierbe oala, părea să spună chipul lui Pongrácz, iar cînd ar trebui într-adevăr să daţi o mînă de ajutor, staţi gură-cască şi nu faceţi nimic."

Trebuia să recunoască : habar nu are despre ce vorbeşte. Nenea Pişta îşi scoase pipa. Părea mai vesel. Era întotdeauna vesel cînd se ştia singurul care cunoaşte un lucru sau îl cunoştea mai bine decît profesorii.

— Netrebnicul bea toată ziua, iar fetiţa se teme să meargă acasă. Luni vine inspecţia şi dacă nu-l găseşte la slujbă, îl dă afară.

Pe cine ? De unde ? De ce ?

Pongrácz se înfurie de-a binelea.

— La asta să vă gîndiţi, nu numai la gramatică. Fata mai cîştigă un ban, vai de capul ei, dar pe mă-sa o dă afară de la fabrică. Sau poate că nu ştiţi ? N-are tată, bani nu au de fel, iar ăla bea de stinge.

Ce-i de făcut ? Zsófi nu minte, nu a mînţit niciodată, nici nu ştie să mintă. La limba maghiară prezintă lucrări clare, dar lipsite de fantezie, nu are nici o atracţie pentru disciplinele umaniste. Mai degrabă mint copiii cu înclinaţii literare decît cei cu predilecţie pentru ştiinţele naturii sau fizică. E absurd să-şi închipuie că Zsófi i-a spus despre mama ei că e muncitoare la fabrică ; în afară de Haller nu au rude în Capitală. Să se fi încurcat Judit cu cineva, cu vreun beţiv ? Nu, nu, e stupid !

„Uite-o şi pe asta, stă şi se holbează la mine, se gîndea Pongrácz. Ia o căciulă de bani, e profesoară emerită, dar nu ştie ce se întîmplă acasă la eleva ei. Sărăcuţa, dacă ăla începe de luni cu beţia, ce-o fi pe el acum, că doar e sîmbătă seara! Totuşi, sîmbătă-i altceva, sîmbăta o mai ia razna şi cîte un suflet blajin ca Hidas, deşi ăla bea mai curînd lapte, decît vin. Uite-l cu o fetişcană. Hait, se lasă cu lacrimi! Bine că e în plină discuţie, nu vede, nu aude, iar în întunericul ăsta nu e obligat să salute."

Márta îl observă şi ea pe Hidas, o recunoscu şi pe Lemberger cea mare, studenta, blondă, aproape albă, ca soră-sa, dar cu ochi cenuşii. Coafura în coadă de cal, rochia cu buline mari. Lemberger Alice. În faţa băcăniei, fata se împiedică de ceva. Hidas o sprijini de cot, pe urmă plecară mai departe braţ la braţ. Ce păr lung are Lemberger, dacă şi l-ar lăsa liber, i-ar ajunge la mijloc.

Mai aşteptă cîteva clipe şi se ridică să plece acasă. Pongrácz mai bombăni că noroc de oamenii săraci, care se ajută între ei; Kis András (ăsta cine-o mai fi?) are să aranjeze el lucrurile. Nu pricepe o iotă. Îl părăsi pe nenea Pişta şi o luă spre casă. Farmacia era încă deschisă, intrarea, vitrinele răspîndeau o lumină vie, farmacistul de serviciu, tatăl lui Riegler Kriszti dintr-a cincea, freca un amestec într-un mojar de porţelan. Ce imagine liniştitoare oferea farmacia! Luminată, crucea roşie de peste sonerie parcă spunea: cei aflaţi în suferinţă să vină la mine! Riegler o să apese butoanele, o să sucească maneta maşinii de taxat, o să elibereze medicamentele, iar bolnavul o să se însănătoşească!

Ce prostii îi umblă cîteodată omului prin cap!

Acasă, pe neaşteptate, îşi aduse aminte de anii ei de gimnaziu. Printre amintiri zburdau, cu pletele lungi, despletite, Papp Judit şi Nagy Kató. Kató avea verigheţă încă dintr-a opta; în şcoală însă nu avea voie s-o poarte şi, de aceea, pînă la prînz o ţinea pe lănţişorul de la gît, alături de medalionul cu Fecioara Maria. Pe ultima filă a caietului de latină scrisese: Soţia domnului Haller Kálmán, stagiar la muzeu. Îşi aduse aminte apoi de profesorul de pedagogie Pallay, ba chiar şi de acoperişul de sticlă al curţii interioare a institutului, pe care iarna se aşternea un strat gros de zăpadă; în curtea asta s-au adunat, au vociferat şi au protestat împotriva consiliului universitar, care acceptase ca în perioada cea mai încăr-

cată de studiu studenţii să fie trimişi la policlinică, să-şi facă toate analizele. Erau în preajma examenului de pedagogie, în ultimul an, cînd practica pedagogică îi obliga să bată toată ziua drumul între gimnaziu şi institut. Se pregătea pesemne o statistică, institutul voia să ştie cîţi studenţi sînt tuberculoşi şi cîţi nu... Au amînat cît au amînat, în cele din urmă însă au fost nevoite să meargă şi, lucru nemaipomenit, le-au consultat numai medici tineri, aproape de o vîrstă cu ele. Judit era indignată la culme şi, îmbrăcată în furoul ei cel mai frumos, roşise pînă în vîrful urechilor cînd, în sfîrşit, le-a venit rîndul să intre, cu bretelele lăsate, la controlul cardiologic, iar medicul de lîngă fereastră s-a întors către ele. L-au recunoscut imediat, era Nagy Gábor, fratele lui Nagy Kató, pe care nu-l văzuseră de ani de zile.

Va să zică, Hidas a vrut să-i spună că se însoară. Bine face. Singur, omul se descurcă mai greu. Îşi pregăti masa cu o grijă deosebită. În frigider avea un pui — îl scoase şi-l puse la fript; o să-i ajungă pentru două zile, aşa că mîine nu mai trebuie să gătească. O să se odihnească toată duminica. Poate că ar fi fost mai bine să se fi dus totuşi undeva, la odihnă, pentru că uite cît e de nervoasă, o podidesc într-una lacrimile, fără nici un motiv.

„Tot în timpul bombardamentului s-a prăbuşit şi fîntîna, se gîndea nenea Pişta. De fapt, asta nu-i fîntîna cea adevărată, aceea s-a prăpădit.“ Cînd a fost bombardată şcoala, schijele au retezat capul şi mîinile fetei. Abia după ani de zile au reîntregit-o. Faţa e aceeaşi, şi totuşi e alta, omul ştie doar că e nouă şi nu cea de odinioară. Cu toate acestea, fîntîna e frumoasă, fata stă în genunchi, pletele îi atîrnă, are părul lung ca Zsófi. Erzsi avea părul scurt, nu putea să sufere pletele, se căţăra toată ziua ca un băieţoi şi cînd îşi agăţa părul ţipa ca din gură de şarpe, iar mă-sa, proasta, îi făcea pe voie şi-o tundea scurt. Cît de dragă îi era fîntîna şi de cîte ori n-o aduceau aici! Tot în piaţa asta a învăţat să umble şi mare i-a fost bucuria cînd a văzut-o ducîndu-se copăcel, singură, pînă la fîntînă. Ajungînd, plesnea cu palmele apa din bazin şi grohăia ca un purcel de mîndră ce era.

La ora asta, tramvaiele circulă mai rar, cei care s-au dus la teatru au şi ajuns, se vor întoarce acasă mai tîrziu, în jur de unsprezece; acuma pot să-şi tragă sufletul şi taxatorii. Grea muncă să dai toată ziulica bilete, ar

trebui s-o încerce și cei care — una-două — zbiară la taxatori, cînd greșesc cu ceva. Deși tînăr, Imre suferea de varice la picioare, după asta l-a recunoscut cînd l-au scos de sub dărîmături. Naiba știe de ce se uită omul ca prostul în astfel de împrejurări. Rămăsese în genunchi printre pietre și nu vedea decît cele două picioare. Erzsi avea sandale albe, pe ea a recunoscut-o imediat.

La ora asta, orice zgomot pare mai slab și totodată mai puternic decît în timpul zilei — se aude și ceea ce pînă acum trecea neobservat. Să tot fie vreo șase săptămîni de cînd n-a mai ieșit în piață ; cînd a murit bietul doctor, s-a întors acasă ca nebun, nu se uita nici în dreapta, nici în stînga ; știa de lada cu mortar, dar uitase de ea, ca și cum n-ar fi văzut-o în viața lui ; pînă să-și dea seama ce s-a întîmplat cu el, Székely și Kis András îl și căraseră jos, cu glezna ruptă, atîrnînd de-ți era și scîrbă să te uiți. În spatele lui, în cealaltă parte a pieței s-a deschis o poartă. Puteau să-i ungă balamalele, că guiță ca un purcel. Pașii se aud pînă departe în liniștea serii. Pași iuți, ușori : cineva trece pe aleea presărată cu pietriș. Dracu l-o fi adus, cît a fost singur în piață s-a simțit atît de bine ! A apărut o fetiță, ce naiba o fi căutînd seara, la ora asta, aici ? Se oprește în dreptul bazinului. Nu-i nici un polițist prin apropiere, s-o gonească, sau vreun profesor, iar pe el îl ascunde statuia, nu-l vede. Face vîrtejuri în apă. O fi elevă aici, la școală, o fată cam de-o seamă cu Zsófi. Să-i transmită complimente lu' mă-sa, frumos se mai îngrijește de ea, dacă la ora asta iese nestingherită din casă. Uite, acum se apleacă, își duce gura la firul de apă și bea ca o rățușcă. E tristă, se pare, nu-i pusă pe rele ca-n timpul anului. În vremea anului școlar, toate parcă-și pun la un loc răutatea ca să-l supere pe el — țipă, aleargă, stîrnesc praful, bat cuie în pereții proaspăt văruiți, se joacă de-a prinselea pe culoare și murdăresc totul... Dar de ce o fi căscînd atîta ochii la fîntînă ? Urmărește acum cu degetele scobitura literelor aurite de pe bazin...

Erzsi avea o carte cu povestea unei spălătorese care, după ce murise, fusese transformată — din trandafirul rupt de pe mormîntul ei de tînărul husar — într-o fată de o sută de ori mai frumoasă. N-ar fi rău ca omul să meargă așa, într-o doară, la fîntînă, să azvîrle ca husarul

un trandafir şi dintr-o dată să-i apară cei care i-au fost dragi. Doamne, iartă-mă, ce trăsnăi îmi mai trec prin minte ! Nu-i vine să-şi scuture pipa, s-ar speria neobrăzata aia care învîrteşte şi tot învîrteşte apa cu degetul, de parcă ar fi singură pe lumea asta. Da' nu-i ! Nu-i, a observat şi ea, se ascunde, pîndeşte, uf ! că sperioasă mai e. Acum o clipă, în lumina lunii, i-a zărit faţa. Pe urmă s-a aplecat şi s-a ascuns după bazin : apăruseră doi bărbaţi cu o femeie. Femeia — o aiurită dintr-alea, mai mult dezbrăcată — de ce şi-o mai fi punînd rochie, dacă ţine morţiş să arate ce spinare uscăţivă are ? În stînga ei, un bărbat, căruia nu reuşeşte să-i vadă chipul, că şi-l ţine întors către femeie — amorezi, fără îndoială, păşesc ţinîndu-se de degetele mici. De ăştia n-are de ce se teme. Dar ce caută cu ei Seres Karcsi, mecanicul ? Asta e o pramatie, naiba ştie pe unde o fi fost de a nimerit aici în cartier. La maşini, ce-i drept, se pricepe, are mîini de aur, ar fi în stare să pornească un motor numai cu un cuvînt. Madam Dobozi i-a povestit ceva despre Seres, dar nu-şi aminteşte ce, aia turuie într-una, e flecara cartierului şi se amestecă în toate cele. Spunea cu săptămîni în urmă că Hidas este invitat în fiecare sîmbătă seara la familia Lemberger. Cine mai ştie ce clevetea ea despre Seres, în orice caz, nu zicea de bine. De cine s-o fi speriat fetiţa şi a cui o fi ? Nu-i a lui Seres, ăla nu-i însurat. O fi a ălora doi. Au trecut pe lîngă fîntînă, femeia are în mînă o floare — o garoafă roşie. Uite că o aruncă, n-are pic de inimă — de ce a mai rupt-o !

Seres nu tace o clipă : că el nu-i mai însoţeşte, că mîine nu se mai întîlnesc, dar luni nu cumva să întîrzie, n-ar sta s-o aştepte nici pe mama lui, să-şi bage aşadar minţile în cap ! Apoi, în ce îl priveşte, Pongrácz nu s-ar duce cu Seres nici în ruptul capului.

Cîte nu se adună uneori într-o zi ! Uite, cîte griji pentru luni : şi pentru el, şi pentru Kis András — numai să nu uite ce-l aşteaptă la muzeu.

Fetiţa e tot acolo, la fîntînă, acum înţelege de ce — femeia a intrat la ea acasă : nu-i de mirare că fata o ia razna, dacă mă-sa umblă aiurea noaptea, şi cu doi bărbaţi. Seres a dispărut, lunganul a mai zăbovit un timp, apoi a pornit spre strada Katona. S-a ridicat şi fata, îşi cufundă mîinile în bazin şi-şi dă cu apă pe ochi. De ce oare ? O fi plîns pe ascuns, acolo. Izbeşte cu mîinile-n

apă, își ridică șorțul să-și șteargă mutra și se uită lung la statuie. Eh, nici fata aia nu-i mai veselă la înfățișare — povestea zice că era orfană și săracă. Se duce, în sfîrșit, pietrișul scrîșnește sub tălpile pantofilor ei, deși nu-s de lemn, cum purtau toți în timpul războiului. Are sandale albe, seamănă cu ale lui Erzsi.

Poarta școlii scîrțîie. Vine Székely. E punctual, ce-i drept, nu-i place să mături, dar de întîrziat nu întîrzie. N-are nevoie de ajutor, numai pe scări să-l sprijine. I-a prins bine c-a stat un pic la aer. Nu-i vine să se aplece, îl lasă șalele, dar tot n-o să părăsească garoafa în colbul străzii. Székely îl întreabă ce caută, ce vrea să culeagă de pe caldarîm. Să aibă firul mai lung, ar lua-o în camera lui, în răcoarea de acolo ar mai duce-o un timp. Totuși nu vrea s-o lase așa, în drum. „Să mai trăiești oleacă", își spuse nenea Pișta și, trăgîndu-și anevoie piciorul, lăsă floarea să cadă în bazinul fîntînii.

15

ÎNAINTE VREME, duminicile erau o bucurie.
Încă de la începutul săptămînii plănuiau unde se vor duce în excursie și cînd tata nu era de gardă, plecau întotdeauna din oraș. Faptul că mîncau la iarbă verde, iar mama nu scria făcea ca ziua să aibă un aer de sărbătoare. Nu erau de fiecare dată numai ei, uneori venea și Marianne cu părinții, alteori îi lua nenea Balázs cu mașina lui. Chiar dacă erau împreună cu alții, fiecare duminică era totuși minunată. Era ziua cea mai lungă și în cuprinsul ei, din zori și pînă-n noapte, încăpeau atîtea întîmplări altă dată neobservate : ziua se împărțea în dimineață, înainte de masă, după-amiază, seară și, nu o dată — cînd plecau mai departe — noapte ; în tren ațipea cu capul pe umărul tatii, iar de la gară, în drum spre casă, apăreau puzderie de lumini, neașteptate și de nebănuit în timpul zilei.

Șirul duminicilor începea primăvara și se termina tîrziu, odată cu sosirea iernii. Duminicile din timpul verii aveau miros de fructe și de iarbă ; cînd urca pe stînci, vîntul îi flutura bluza, i-o umfla, părea că are sîni ca o femeie, iar puful blond de pe brațe îi strălucea în soare.

Acum dispăruseră și duminicile. Mama a făcut și astăzi ceea ce face în fiecare zi de cînd nu mai este tata : isprăvind curățenia, a lăsat storurile și s-a așezat la masa de lucru, să studieze. E bine totuși că ea are o ocupație, că poate pleca din casa asta tristă și că nenea Pișta o așteaptă. Ieri i-a spus că azi la prînz vrea numai o tocană de cartofi ; a întrebat cum se face tocana, așa că poate să plece cît mai este răcoare.

Nenea Pișta s-a sculat, ba și-a făcut și patul, a aerisit și camera. E bine că se mișcă puțin și își pune în mișcare piciorul ; membrele sănătoase puse la treabă le obligă și pe cele bolnave să se comporte ca și cum ar fi zdravene. „Trebuie să fim severi cu ele, îi răsăreau din amintire spusele tatii, oasele fracturate sînt lașe, luate însă din scurt — după ce au fost puse în ghips — se sperie și devin ascultătoare."

Cît de mult s-a obișnuit să vină aici ! Nenea Pișta citește ziarul, ea face curățenie. S-a familiarizat și cu casa : camera e mare și-i atît de nostim că numai un singur pat e desfăcut, celălalt rămîne tot timpul acoperit cu o velință... În patul nedesfăcut sînt o mulțime de perne ; cîndva, pesemne, dormeau mulți în casa asta, poate că și pe canapea. Aici știe întotdeauna ce are de făcut ; acasă, în schimb, după ce termină treaba, umblă fără rost. Mama e îngrozitor de tristă, nici nu știe cum s-o mîngîie. Mama are oroare de școală, deși la școală e bine ; o fi uitat cum e, au trecut mulți ani de cînd a fost și ea copil. Dereticînd, azi a luat pălăria din cui, dar pe ea nu era nici un fir de praf — probabil că nenea Pișta obișnuiește s-o șteargă.

Tocana i-a reușit destul de bine, dar nu a lăsat-o să scadă destul. Altă dată o să pună mai puțină apă. Ceea ce face ea, de fapt, nu e bucătărie adevărată, ci mai degrabă o joacă — bucătărie serioasă se face la cerc, acolo se gătește cu adevărat. Tanti Bíró pune fiecărei fete cîte o bonetă albă, or ea nu are nici măcar o basma ; nu că i-ar cădea părul — cozile ei sînt împletite strîns — dar oricum. Îi lipsește și un șorț alb, nu are decît unul albastru. Ce bucate gustoase gătesc fetele... Dar ea nu are ce căuta acolo, ea este mediocră.

Mama a făcut șnițel pane, cu salată de castraveți. A fost foarte gustos. Au avut și prăjitură, ce-i drept,

numai biscuiți cu cremă de lămîie. Dacă ar fi fost acasă, să vadă cum se pregătește crema, i-ar fi făcut și lui nenea Pișta. Mama a mîncat puțin, mai mult a îmbiat-o pe ea. Și-a pus deoparte o prăjitură, s-o ducă a doua zi la școală. Erau la fructe, cînd mama i-a spus că a telefonat tușa Kató. Marianne mai întîrzie o săptămînă în tabără, grupa ei a fost invitată într-o localitate minieră.

Bine că nu i-a spus de la început, fiindcă de nervi i s-a pus acum un nod în gît, de nu mai poate nici înghiți. Marianne vine abia peste o săptămînă ! Mîine o să fie singură ! Dacă mîine Coif-de-Ziar nu reușește să-l împiedice pe nenea Kálmán, acesta dispare pentru totdeauna. La început se gîndise că se va duce împreună cu Marianne, să vadă ce face Coif-de-Ziar la muzeu ; la nevoie, Marianne putea să și intre. Cum să se descurce în noua situație ? A rămas singură, apăsată de acest secret teribil. Îi venea să plîngă.

Viki a ales, desigur, ziua de luni pentru că Marianne urma să sosească azi, iar nenea Kálmán voia s-o mai vadă o dată. Oare la ce se gîndește el acum, cînd își face bagajele, pregătindu-se de drum ? Îi scrie Mariannei o scrisoare de adio sau are de gînd să-i lase vorbă ? Nu se poate, ce vorbă să-i lase și... mai ales prin cine ?

Luni dimineața, neliniștea i se întipărise atît de puternic pe față, încît nenea Pișta, bărbierindu-se, arunca mereu cîte o privire spre ea, ocărîndu-i totodată pe nemernicii din cauza cărora avea să se taie acum. Ce neliniștită e fata, nu e de loc atentă la ce-i spune, nu-l aude și e palidă de parcă n-ar fi dormit toată noaptea ; în schimb, prăjitura pe care a adus-o a fost foarte bună, mai ales umplutura galbenă, care i-a răcorit gura.

Ce s-o fi necăjind atîta din cauza unui bețiv ? Palma lui Kis András e cît o lopată, iar la plecare l-a asigurat că dacă nu se descurcă altfel, îl pocnește pe bețivul ăla, să-l țină minte, că tot nu s-a bătut de mult ; ba chiar o să-i prindă bine oleacă de antrenament. Dar despre asta nu e cazul să-i spună, fata trebuie să știe numai că, dacă a zis el o vorbă, vorbă rămîne. Cînd s-a rupt o scîndură la o catedră, iar directoarea a început să se tînguiască, frîngîndu-și mîinile și întrebîndu-se cum o să se țină lecțiile în asemenea condiții, i-a zis să fie pe pace și pînă la prînz a înlocuit scîndura. Cuvîntul lui să nu-l pună nimeni la îndoială !

Nu că ar ține neapărat, i-e și silă de policlinică, dar dacă l-au programat pentru azi, trebuie să se ducă. O să meargă sprijinit de Zsófi, dar mai întîi să vină fata cu fasolea de la piață și să deretice ; de gătit o să-și gătească singur. Ajunge ca Zsófi să stea cu el în sala de așteptare, pînă-i vine rîndul la raze. Să-l ajute să ajungă pînă acolo și înapoi, pe urmă să-și vadă de treabă. Și-o face el fasolea și fără Zsófi ; de cînd a murit Marcsa, s-a descurcat și fără o gospodină ; s-o descurca și acum. O să se bucure cînd o să audă ce distracție o așteaptă, copiilor le place să se afle în treabă pe acolo, dacă nu sînt bolnavi. Să vadă cum e policlinica, să-și vîre nasul prin mașinării, pe la lift, să vadă cum tot urcă și coboară, poate o lasă și la raze, deși acolo n-o s-o ia cu el — cine să-i păzească șapca și bastonul ?

Naiba s-o înțeleagă, uite-o că nu se bucură de loc. Și ce mai turuie ! Strînge la piept sacoșa și zice că acolo nu se duce odată cu capul. Cum de nu, de-acum n-o să mai iasă din cuvîntul lui Nagy Zsófia, că e deșteaptă foc, înțelepciunea pămîntului ! Păi, dacă nu l-a auzit țipînd, o să-l audă acum. Ia te uită, răutatea, e albă ca varul, trîntește fasolea cît colo și strigă că de mîncare îi face, da' la policlinică nu merge, pe strada Hattyú nu calcă piciorul ei... Nu-i nimic de făcut, trebuie să-i ardă cîteva la fund : trosc, pleosc !

Uite, nemernica, nici nu plînge măcar, se uită și privirea-i scapără scîntei ! Nu mai știe, să se înfurie de-a binelea, ori să pufnească în rîs ? Neisprăvita ! Are curajul să-i dea și lecții : copiii, cică, nu trebuie bătuți !

O fi învățat la școală, de la profesorii ăia aiuriți, că pruncul trebuie dezmierdat, luat cu binișorul. Dacă ar afla mă-sa că i-a tras cîteva la spate, i-ar mulțumi că l-a alungat pe necuratul din odorul ei. Femeia, sărmana, cînd n-are alături decît un bețivan, poate fi bucuroasă dacă o ajută cineva să-și țină domnișoara din scurt. Atît ar mai lipsi, să ajungă și asta o pacoste pentru părinți. Numai pe Szabó Márta o aude mereu : „Fără bătaie, doamnă Takács, cu răbdare, doamnă Gál !“ Păi dacă n-are nici de-ăștia mai mici, nici de-ăia mai mari care s-o supere !? Să aibă vreo duzină acasă, ar vedea cum e !

Ia te uită, se burzuluiește ca un cocoș. O ține una și bună, că nu e voie să bați copiii. Are curajul să i-o mai spună o dată ! Își ia șapca, pe bufet e cutia de sidef, în

care își ține actele, scoate de acolo programarea cu care trebuia să se prezinte la policlinică. N-o să-i fie ușor pînă acolo, fata asta ar putea să-și mai țină gura. Ciudat copil — îl privește fără o lacrimă în ochi și fierbe de mînie. Biata maică-sa, numai pentru supărări a adus-o pe lume, dacă are un asemenea caracter!

— Haide! îi spuse. Ia hîrtia asta și urcă-mă pe scări. Mergem pînă în piață, acolo mă odihnesc pe o bancă, apoi pînă în strada Katona, unde mă mai odihnesc o dată, și pe urmă am ajuns. Dacă se zgîiește careva la mine, îi dau una peste gură. Te altoiesc și pe tine, dacă mai pălăvrăgești mult.

— Merg pînă la intrare, spuse Zsófi.

Nenea Pișta își puse șapca. Nu o mai purtase de mult. Bastonul îl mai folosise, șapca însă nu. O s-o poarte acum. Cică numai pînă la poartă! Și ce mîndră e, parcă i-ar face nu știu ce cinste! Afurisita!

„Nu pot să intru acolo, se gîndea Zsófi. Ești atît de nedrept cu mine, iar eu ți-am adus o fasole nemaipomenită și ți-am făcut ordine în casă! Vin în fiecare zi, ca să nu fi singur, că doar ești bolnav și trebuie să fii îngrijit. M-ai bătut și mi-ai sucit mîna, deși pe mine nu m-a atins nimeni niciodată. Mama spune că este semn rău cînd copiii sînt bătuți, iar acum, că m-ai bătut, s-ar putea să mi se întîmple și mie ceva rău. Nu are cine să te însoțească, vin cu tine, altfel nu te descurci, dar dincolo de intrare ai să te duci singur, acolo nu pun piciorul."

Strada Hattyú se găsea la zece minute de școală. Nenea Pișta străbătu drumul într-o jumătate de oră. Se oprea din cînd în cînd, se sprijinea de Zsófi, își scotea șapca și se ștergea pe frunte. Se uita la fetița care mergea alături de el cu pași mărunți și se oprea, grijulie, ori de cîte ori îl vedea obosit. Ce s-a mai îmbufnat, prostuța, că i-a ars cîteva — tare mai e sensibilă. Numai necazuri o să aibă în viață! Alta ar fi bucuroasă c-o ia la policlinică. Dacă ar trăi Nagy Gábor, ar duce-o să-i arate drăciile electrice, cu care l-a tratat de lumbago, dar alți cunoscuți n-are pe-acolo, așa că de circul ăsta n-o să aibă parte.

Era cald, degeaba făcuseră patru popasuri, inima îi bătea ca o tobă. „Am îmbătrînit rău, se gîndea, iar cu ghipsul ăsta, mare minune dacă nu vin peste cap. De ce

naiba m-au chemat la raze, cînd ştiu cît umblu de greu ?“ Ajungînd, se sprijini cu palmele de uşorul uşii şi o clipă totul i se întunecă înaintea ochilor ; crezu că se prăbuşeşte. Zsófi îl apucă de braţ şi atunci îşi reveni întrucîtva. Se speriase, netoata, că leşină, asta mai lipsea ! Zsófi nu-i fată rea, dar uneori o apucă năbădăile şi atunci trebuie să-i biruiască încăpăţînarea. Uite-o că vine cu el mai departe — şi cît s-a oţărît că nu trece pragul ! Cum naiba s-ar descurca singur cu cele şase trepte, şi aşa se învîrteşte lumea cu el ! Bine că-l ţine Zsófi de mînă, are putere, măcar că e un copil.

Ţinea minte că razele sînt în stînga holului, pe tăbliţă văzu însă că se află la dreapta. În stînga se făceau tratamente electrice. Electroterapie. Ia te uită, nebuna, sminţita, s-a pus pe plîns ! Plînge ? Urlă ! Simţi o ciudă atît de puternică, încît ameţeala de adineauri îi dispăru într-o clipă. N-a plîns cînd a bătut-o şi plînge acuma ! Şi ce urît face, de se uită toţi la ei ! A şi venit cineva, una cu ochelari, s-o întrebe ce are, pe el nici nu-l bagă în seamă, cu toate că după ghipsul de la picior putea să vadă cine-i bolnavul ; el nu scoate o vorbă; oricît l-ar chinui durerile, în schimb, mucoasa ţipă că-ţi vine s-o dai afară. Ia te uită, o şi mîngîie, nenorocita, să piară din ochii lui, c-o atinge !

— La ORL ? îl întreabă ochelarista. Ce are nepoţica, i-e frică ?

Frică ! Erzsi nu se temea, căsca gura la doctor, să-l înghită, nu alta ! Maşină de bocit ! Cel puţin dacă ar şti ce-a apucat-o. Face o mutră acră, de broscoi, şi nici nu se uită în jur... Frumos ajutor, nimic de zis, mai bine venea singur. Dacă nu-şi bagă minţile în cap, îi mai trage o bătaie, să se minuneze toată policlinica !

Intrară în sala de aşteptare a serviciului de radiologie, prezentară biletul de programare, apoi Zsófi se retrase pe o margine de bancă şi-şi acoperi faţa cu palmele. Din cînd în cînd i se vedeau tresăltînd umerii. Tot mai plînge, de unde o fi avînd atîta putere ? Dacă se mai bagă unul să întrebe ce are fetiţa, să-i spună că radioscopia nu doare, îi zice una să-l pomenească. Să-i dea pace ! Of, şi cît îl mai fac să aştepte, cînd ei l-au chemat ; dacă l-au prostit, făcîndu-l să se tîrască pînă aici, să se lămurească odată cît o să mai poarte mizeria asta pe picior. Cînd îl invitară, în sfîrşit, în cabinet, îi dădu şapca Zsó-

fiei ; s-o ţină bine, nu cumva s-o piardă, c-o ia pe coajă. A înţeles ?

La raze s-a văzut că oasele s-au prins, dar sudura nu era încă bine consolidată, nu puteau să-i scoată ghipsul decît peste trei luni. Pînă atunci să umble — mai mult, mai puţin, după cum se simte în stare. Să nu se sperie dacă i se umflă piciorul sănătos. Asta se întîmplă pentru că îşi lasă pe el toată greutatea. Cînd se umflă, trebuie să-l bandajeze. În acest scop i-au dat o faşă elastică.

O să-şi bandajeze deci şi celălalt picior... Zsófi stă ca năucă, nu face o mişcare, nu se uită la nimeni, trebuie s-o strige. Bogdaproste, i-au secat lacrimile şi nu i-a pierdut şapca. Stă cu privirea în pămînt, i-o fi plăcînd să se uite la scuipătoare. E drept că afişele nu merită să-ţi pierzi vremea cu ele, cel cu femeia care-şi alăptează pruncul, acoperindu-şi gura şi nasul cu un tifon, treacă-meargă, celălalt însă, care zice de vindecarea cancerului, nu e de loc grozav. Măcar dacă l-ar fi făcut în culori, cum e celălalt, dar e numai în galben, nu merită să te uiţi la el.

Aici, în hol, forfota nu-i chiar atît de mare. Pe toţi sfinţii din cer, să stea atîta vreme cu piciorul în ghips, ca o gîză prinsă în var ! Fata aia cu părul scurt, care-şi face de lucru cu nişte hîrtii, îi pare cunoscută ; dacă s-ar întoarce oleacă spre el, ar şti dacă e chiar cea la care se gîndeşte. Dar nu se întoarce, îndrugă verzi şi uscate cu nu ştiu cine. În sfîrşit, se uită-ncoace, zîmbeşte şi vine spre el. Sigur, e Vali sau cum Dumnezeu o cheamă, fiţa care-i scotea fişa, cînd venea la Nagy Gábor.

Zsófi o recunoscu pe Vali abia cînd aceasta îi făcu semn. Pînă atunci nu-şi ridicase ochii de la pardoseala strălucitoare de mozaic, spălată de patru ori pe zi. Nu s-ar fi uitat nici la dreapta, nici la stînga, mai ales la stînga unde era electroterapia : parter, camera doisprezece. Acolo a fost cabinetul tatii. Acolo a murit.

Nenea Pişta se simţi ofensat. Ia te uită, fiţa vorbeşte mai întîi cu fata şi pe urmă cu el ! Dar de unde o cunoaşte ? Poate că totuşi n-ar fi trebuit s-o bată, cine ştie, o fi fost bolnavă, or fi tratat-o aici — care doctor o fi necăjit-o ? Poate că fiţa o cunoaşte, altfel n-ar întreba-o a doua oară ce caută la policlinică.

— A venit cu mine, spuse îmbufnat şi-şi schimbă bastonul în cealaltă mînă.

— Acum vă recunosc, se miră Vali. Aţi reuşit totuşi să vă întîlniţi ?

Cine cu cine ? Şi asta e nebună de legat !

— Bine că v-a găsit. Vai, ce v-a mai căutat fata ! Unde v-a găsit ?

Zsófi se smulse din mîna lui nenea Pişta şi o zbughi spre uşă. Cineva o mustră, era cît pe-aci să dea jos un bolnav care tocmai intra. În zadar o strigă Pongrácz — nu se opri — într-o clipă se şi făcuse nevăzută. Nenea Pişta îşi muşcă limba, să nu-i scape o sudalmă.

E culmea ! S-o prindă el numai, o să simtă ea nodurile bastonului ! Să-l facă de ruşine tocmai în faţa fiţei, pe care n-a văzut-o de atîta vreme !

— Dar unde a fugit ? îl întrebă Vali.

— Unde a dus-o necuratul, răspunse nenea Pişta. Azi toată ziua s-a purtat ca scoasă din minţi — cînd plîngea, cînd ţipa — acasă i-am tras şi o mamă de bătaie. Astăzi nu-i dau nici o lăscaie.

— Îi daţi bani ?! Lui Zsófi ?!

Ei, drăcie ! Ce mare scofală ? De ce se minunează toată lumea ? Şi profesoara, şi fiţa ! Dar ce, el nu poate să angajeze o fată ? Să se apuce acum să-i explice cum stau lucrurile ? S-o lămurească naiba, el nu-i lămureşte nimic. Tăcu, zgîriind pardoseala cu bastonul. Pînă acasă e o bucată bună de drum, iar netoata l-a părăsit.

— Bănuiam de la început de ce vă căuta, continuă Vali. Dar n-avea, sărăcuţa, ce să afle în plus de la dumneavoastră.

N-avea, mai ales că nu ştie despre ce e vorba. Bombăni ceva, aşteptînd ca fiţa să vorbească mai limpede.

— I-am pregătit nişte cutii frumoase, i le-aş fi dat, dacă n-ar fi luat-o la fugă. Vă rog să-i spuneţi să vină după ele. Aţi scăpat de lumbago ?

— Vedeţi şi dumneavoastră, răspunse nenea Pişta, arătîndu-şi ghipsul.

Vali îi zîmbi, se uită la radiografie şi spuse că, pentru vîrsta lui, piciorul arată destul de bine, o să se vindece foarte repede. Dar, desigur, trebuie să aibă răbdare, fără răbdare nu se poate.

— Şi de unde o cunoaşteţi pe fetiţă ? întrebă nenea Pişta. Aţi tratat-o de ceva ?

Vali rîse şi răspunse că o cunoaşte pe Zsófi de cînd s-a născut. Domnul medic-şef a adus-o ca s-o arate celor de aici, cînd era încă în scutece.

Nenea Pişta se sperie. Ce-o fi avut, dacă au adus-o la doctor încă de atunci ? O fi fost bolnăvicioasă, biata de ea, aşa se explică. Mai ştii, o fi sălbatică tocmai fiindcă de mică o fi fost altfel decît cele de o seamă cu ea. Poate-i dă totuşi mai departe cei patru forinţi. I s-o fi urît de policlinică, dacă de mică au chinuit-o aici. Dar de ce-i aşa de zăpăcită, de ce nu spune ce o doare ?

Cineva îi strigă lui Vali să se grăbească, e aşteptată.

— Tot nu mi-aţi spus cum de v-aţi întîlnit.

Iarăşi vorbele astea fără noimă ?

— N-aş fi crezut că are să vă găsească.

— Păi, acasă m-a găsit, mormăi nenea Pişta.

Unde să-l fi găsit în altă parte, proastă mai e şi asta !

— A suferit mult cînd a aflat ?

— Ce să afle ?

Medicul care strigase mai înainte ieşi pe culoar şi se apropie.

— Nu vă supăraţi, îi spuse Vali, dumnealui e nenea Pongrácz, ultimul bolnav al doctorului Nagy. M-am mirat să-l văd aici cu piciorul în ghips şi încă însoţit de Zsófi, fetiţa bietului doctor Nagy. Ştiţi, voia să afle cu orice preţ numele lui nenea Pongrácz. Vă aduceţi aminte, eu i-am căutat fişa săptămîna trecută.

— Da, spuse medicul, sărmanul copil ! Nu voia să creadă că tatăl ei nu i-a lăsat nici un cuvînt. Vali, vino te rog, din păcate nu pot să mă descurc singur.

Dădură mîna cu Pongrácz, apoi Vali plecă.

„E-lec-tro-te-ra-pie", silabisi nenea Pişta. Se vede şi uşa cu numărul doisprezece, nu a mai trecut pragul ăsta de cînd s-a prăpădit doctorul. Ar fi bine să stea şi să se odihnească, mai ales că Zsófi a fugit şi nu are cine să-l conducă. Trebuie să-şi adune puterile. Găsi o bancă liberă şi se aşeză. Aici poate să fumeze, îi cădea bine acum o pipă. Se uită la inscripţii ; într-un loc scria : GARDEROBĂ, în altă parte : TRATAMENTE AMBULATORII.

Copiii nu trebuie bătuţi, îi strigase, ferindu-se de el. N-o s-o mai vadă cît e lumea — de mirare că a venit şi pînă acum, doar încă de a doua zi s-a lămurit că vine degeaba, sărmana, că nu are ce să-i spună. Dar de ce

nu l-a întrebat de la început ? Ar fi născocit el ceva, că tat-su îi trimite salutări de pe lumea ailaltă, să fie cuminte şi să înveţe sau aşa ceva. Uf, ce mai zăludă !

Ce rău s-a tăiat la deget, atunci cînd stătea de vorbă cu Kis András, urît s-a mai tăiat, iar el a mai şi ocărît-o ; aflase încă de atunci că vine degeaba, nu înţelege însă de ce a mai venit pe urmă, că de cei patru forinţi ai lui nu avea nevoie. Iar pe mă-sa a invitat-o să muncească la construcţii... Dar de ce n-o fi vorbit pe înţeles ?

Sigur că de asta îl pîndea pe culoar, cînd a trecut Juhos Joli pe-acolo — venise orfana Domnului să-l ia la întrebări, dar n-a cutezat s-o facă de îndată, iar el a început să ţipe la ea, aşa e el, ţipă într-una, atîta ştie, şi să lovească, bată-l să-l bată, neghiob bătrîn ce e, zbiară mereu de cînd i-a pierdut pe ai lui, de aia se tem şi fug copiii de el.

Uite de ce a făcut profesoara ochii cît cepele auzind că Zsófi lucrează la el cu ziua. Aşa se explică şi sfaturile pe care i le-a dat Zsófi, l-a pus să cînte, să spună poezii, pentru că a învăţat meserie de la tat-su. E lesne de înţeles de ce a venit prima oară, ba chiar şi a doua oară, dar pe urmă a aflat că nu are nimic de aşteptat din partea lui. De ce a venit a treia, a patra oară, de ce a venit în continuare ?

Ei, acum n-o să mai vină, dar necazul nu e că n-o să-l mai ajute. Cel de la raze i-a spus doar să umble cît mai mult, că-i face bine, cineva tot o să-i cumpere cele trebuincioase, casa ştie să şi-o mătură, iar de gătit îşi găteşte singur de treisprezece ani. Dar, vezi, s-a obişnuit s-o ştie în jurul lui, s-o mustruluiască, fă asta, fă aia. Vezi să nu vină, după ce a atins-o destul de bine şi i-a sucit şi mîna.

Degeaba stă aici ca o curcă plouată, mai bine ar lua-o la picior. Omul bătrîn la bătrîni să tragă, nu la cei tineri. Astăzi, casa o să mai poarte urmele mîinilor ei. I-a adus şi flori. Negara lui plină de praf a aruncat-o, zicînd că în casă trebuie să pună flori vii. I-a adus trandafiri, s-a umplut de parfumul lor toată casa. I-a adus şi o prăjitură cu cremă de lămîie şi despre cîte n-au vorbit zilele astea ! Aranja şerveţelele cu atîta dichis, că ţi-era mai mare dragul să le priveşti. Acum s-a dus totul dracului.

Se ridică. „Haide, picior beteag, își zise. Din tine n-o să iasă un campion...“ S-a făcut de prînz, soarele bate dogorîtor, lumea o să caște gura văzîndu-l singur. Și dacă îl apucă ameteala ca mai înainte, n-are decît să se țină de pereți, așa-i trebuie.

Ieșind pe poartă se sprijini de grilaj. Afară, lîngă gard, cu spatele la el, stătea Zsófi. Îi vedea numai ceafa. Auzindu-l cum își tîrăște picioarele, ridică privirea, făcu cîțiva pași spre el și-i întinse mîna, să-l conducă.

Să zică o vorbă ? Aș, tace. El — ce să spună ? Cînd porniră, clopotele băteau de amiază ; la școală, grupa micilor gospodine, isprăvind cu gătitul, tocmai lua o gustare.

La poarta casei lui Gergely Dóra nu se vedea nimeni. Lemberger cea mare se plimba prin fața școlii și se gîndea : ce spectacol, să-l vezi pe nenea Pongrácz de mînă cu o fetiță, ce serios se ține, nu scoate o vorbă. Vin ca doi muți.

Zsófi îl ajută să se urce în pat și începu să cureță fasolea. Stă cu nasul în fasole, pe față nu i se poate citi nimic, nici măcar că e supărată pe el. Știe că e obosit, dacă l-ar fi lăsat singur, n-ar fi băgat nimic în gură, din partea lui ducă-se pe pustii și fasole, și tot. I-a adus mîncarea la pat, ca în prima zi, iar ea s-a așezat să mănînce pe taburet.

Ar trebui să spună un cuvînt, dar îi stă vorba-n gît. Uite-o că se apropie de el și-l privește cu ochii ei mari — o să-i spună că de mîine nu mai vine, n-are s-o mai vadă niciodată.

— Mîine vin la nouă, îi spuse Zsófi.

O lăsă să ajungă la ușă, apoi își aduse aminte de cei patru forinți și începu să-i caute sub pernă. Zsófi se întoarse și-l văzu scotocind. Strînse buzele și clătină din cap.

„Te înțeleg, gîndea nenea Pișta. Te-am bătut și-acum nu vrei să mai primești nici un sfanț de la mine. Vezi, am îmbătrînit, fără să fi rămas cuiva dator, tu o să faci safteaua.“

Cutia zornăi cînd o puse înapoi sub pernă.

Ușa se închise, iar zgomotul pașilor se stinse pe culoar. Abia atunci își aduse aminte că n-au discutat nici despre

Haller, nici despre Kis András. Ar fi strigat după ea, dar era prea tîrziu, uşa de la capătul culoarului bufni. Zsófi, ajunsă sub bolta porţii, fugea spre casă.

16

DACĂ MARIANNE s-ar fi întors, totul ar fi fost altfel. Ar fi împărţit răspunderea : Marianne s-a dovedit întotdeauna mai isteaţă, ea, fără îndoială, ar fi născocit ceva ; acum însă e singură şi ultima ei speranţă este Coif-de-Ziar. Decît să stea la bucătărie şi să-şi frămînte creierii de pomană, mai bine s-ar duce la tuşa Kató — asta ar bucura-o şi pe mama. Dar ce să caute la tuşa Kató ? De la ea ar putea să afle cel mult că nenea Kálmán a plecat de dimineaţă cu un rucsac mare sau că la plecare a sărutat-o deosebit de călduros. Tuşa Kató întreabă întotdeauna de toate şi povesteşte tuturor, pînă şi copiilor, tot ce o preocupă.

Dóra nu are ce să-i reproşeze, a acţionat cum s-a priceput mai bine. Coif-de-Ziar a promis că o să facă tot ce e necesar. Ce ar mai putea să întreprindă ? Totuşi nu-şi găseşte locul, nu are astîmpăr. Ce-ar fi să se ducă pînă acolo ? E ora patru, pînă la patru şi un sfert ajunge. Muzeul e în piaţa István, în centrul parcului, intrarea se vede bine de pe băncile aleii.

Dar dacă întîlneşte vreun cunoscut care să o întrebe ce caută acolo ? În cele din urmă se linişti, zicîndu-şi că nu trebuie să intre, şi aşa nu o să afle nimeni că s-a dus la muzeu. Ajunge să se convingă că — după cum a promis — Coif-de-Ziar acţionează.

Îi lăsă mamei un bilet : „Am plecat la nenea Kálmán." Mama se va gîndi că s-a dus la tuşa Kató şi poate că o să se bucure. Dacă o să aibă un dram de noroc, o să ajungă acasă înaintea mamei şi atunci pur şi simplu o să rupă biletul, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Porni agale spre piaţa István, unde se găsea muzeul naţional de numismatică, apoi, gîndindu-se că un om care se pregăteşte să-şi părăsească slujba nu se mai sinchiseşte de programul de lucru al instituţiei, iuţi pasul. Dar dacă nu stă nici pînă la ora cinci ? Ce proastă a fost că nu s-a gîndit mai devreme la asta ! Dacă nenea Kálmán

a şi plecat spre Viki, sau e pe cale să plece, iar Coif-de-Ziar, convocat pentru patru şi jumătate, vine prea tîrziu ? Cîntărind toate acestea o luă la fugă pe aleea asfaltată. Se opri în apropierea muzeului şi privi careul binecunoscut al clădirii. Fusese de multe ori înăuntru, ştia pe dinafară împărţirea pe secţii, cele trei aripi în care se aflau colecţiile şi a patra, unde erau birourile. Un aviz o înştiinţa că muzeul poate fi vizitat numai în zilele de marţi, joi şi sîmbătă. Luni nu era deschis.

Privea ţintă poarta, să vadă cine intră, dar nu intra nimeni. În faţa intrării erau parcate cîteva maşini, dintre care două cu numere străine. Coif-de-Ziar a şi intrat, poate, dacă a venit mai devreme, deşi nu l-au prevenit, iar ea se frămîntă degeaba. Kis András se află, poate, în plină discuţie cu nenea Kálmán şi îl reţine într-un fel sau altul, dacă observă că vrea să plece. Şoferii celor două maşini străine fumau şi discutau la intrarea muzeului, dar ea nu înţelegea limba lor. Şoferul maşinii maghiare rămăsese la volan şi citea.

Au fost şi cu şcoala odată la nenea Kálmán la muzeu. Ce vizită interesantă, le-au plăcut în mod deosebit monedele de aur, deşi cele pe care le-au văzut ei nu erau cu adevărat din aur, exponatele erau doar copii, originalele se păstrau în tezaur. Altă dată a fost cu Marianne, ba, o dată, trimisă de mama, a venit singură ; era în preajma zilei onomastice a tuşei Kató, surprizele, cadourile pregătite pentru ea se păstrau aici, să nu le găsească înainte de vreme ; avea obiceiul să scotocească peste tot, răvăşea pînă şi sertarele lui nenea Kálmán.

S-a tras puţin înapoi din preajma intrării, dinăuntru se auzeau paşi. Ar fi îngrozitor să i se poată citi pe frunte gîndurile ! Oricine şi-ar da seama că ea vrea să-l oprească pe nenea Kálmán, şi în ce fel ! O, dacă ar veni odată Coif-de-Ziar ! Nu, mai bine să nu vină. De fapt ar vrea să-l întîlnească pe Coif-de-Ziar numai la cinci şi jumătate, ca să fie sigură că totul e în ordine. Atunci s-ar duce liniştită acasă.

Paşii pe care îi auzise fuseseră ai portarului, care ieşise să ia aer. Părea plictisit, căsca trosnindu-şi oasele.

— Ce cauţi aici ? o întrebă pe Zsófi. Aştepţi pe cineva ?

— Pe unchiul meu, răspunse Zsófi.

Cînd era agitată, vocea i se subţia, de parcă avea anghină. Tata observase de mult acest detaliu.

— Cine-i unchiul tău ?

— Haller Kálmán.

— Trebuie să mai aştepţi, vrea să le rupă gura.

(Să le rupă gura ?! Cum să le rupă gura ? Cui şi cu ce anume ?)

— Era gata să plece, cînd au apărut nişte străini, pe care a trebuit să-i însoţească. Aşteaptă, o să coboare de cum pleacă vizitatorii.

Aşadar e aici şi încă nu s-a întîmplat nimic rău. E patru şi un sfert. Poate că străinii nu pleacă pînă la şase, şi atunci Coif-de-Ziar nu mai trebuie să intervină. Fără îndoială, Coif-de-Ziar este înăuntru. Doar i-a promis lui nenea Pişta.

— L-a căutat cineva după-masă ?

— Pe Haller ? Nu l-a căutat nimeni.

Zsófi se posomorî. Nu era frumos din partea lui Coif-de-Ziar. Dar dacă portarul nu a văzut bine ?

— Nimeni, dacă-ţi spun. Azi după-amiază n-a fost pe aici decît delegaţia asta şi un om care voia să discute cu Révész Sanyi. Dacă ţi-e cald, intră înăuntru şi aşteaptă acolo, pînă la urmă vine el.

Nu, îi mulţumeşte foarte mult, mai bine stă afară. Nu îşi dădea seama dacă spusele omului au liniştit-o întrucîtva, ori au făcut-o să se agite şi mai rău. Cele două maşini mari şi vizita delegaţiei străine sînt binevenite. Absenţa lui Coif-de-Ziar însă e semn rău. Noroc că încă nu e tîrziu, poate să sosească din clipă în clipă.

— Plecaţi în excursie ? se interesă portarul. Unchi-tău voia să plece, dar spre nenorocul lui s-a întîlnit în hol cu străinii — a trebuit să se întoarcă şi să-şi ducă îndărăt servieta burduşită.

Zsófi nu răspunse. Portarul îi mai spuse cîte ceva, apoi îşi văzu de treburi. Ce neamuri proaste sînt şi rudele lui Haller ăsta — fata e mare, poate să discute, să răspundă, dar nu deschide gura pentru nimic în lume. E patru şi douăzeci şi cinci, mai are puţin şi îşi termină serviciul. În sfîrşit, vizitatorii coboară, ducînd cu ei o grămadă de prospecte. Îi conduce directorul. Fetiţa s-o fi bucurînd să-l vadă pe Haller gata de drum.

Dar unde e ? Acum ar putea să intre, să dea nas în nas cu unchiu-său. Hai, intră odată ! Dar sălbatică mai eşti ! Hai, că nu te mănîncă nimeni ! Nu se bucura de loc, parcă nici n-ar fi venit să vorbească cu Haller. Şi-a luat totuşi

inima-n dinți. Alți copii aleargă pe scări în sus, asta se tîrăște ca un melc și se tot uită îndărăt, parcă ar aștepta să mai vină cineva.

„De aici e cale de zece minute pînă la școală, se gîndea Zsófi. În fugă sau cu autobuzul ajung și în cinci minute la Dóra. Coif-de-Ziar nu a venit, iar străinii au plecat." Are foarte puțin timp la dispoziție, ar trebui să alerge, dar picioarele n-o ascultă. Nimeni n-o ajută. Marianne nu s-a întors acasă. Coif-de-Ziar a tras-o pe sfoară.

Ușa de la biroul lui nenea Kálmán era întredeschisă, așa că nu a mai trebuit să bată. El se spăla pe mîini, iar servieta ticsită zăcea pe birou. Își închipuise că îl va găsi îmbrăcat ca pentru o excursie, cu bocanci în picioare, ceea ce, desigur, era imposibil. Cum să vină la serviciu în pantaloni scurți? Are dreptate nenea Pișta, cîteodată e proastă de-a binelea.

Nenea Kálmán o observă în oglinda chiuvetei. Se întoarse și rămase înmărmurit.

Ce-ar fi să-i spună adevărul? Să-l roage să nu fugă, să-i spună că nu e bine? Jurase însă pe îngerașul de aur al Dórei să tacă și, pe urmă, printre oamenii mari rareori găsești pe cineva care să suporte adevărul spus în față. Cu ce minciună să-l ducă? Din păcate, ea nu prea știe să mintă, niciodată nu-i vine o idee ca lumea.

— Am venit în locul lui Marianne, se pomeni spunînd.

Nenea Kálmán se șterse pe mîini.

— Au sosit totuși?

Nici urmă de bucurie în glasul lui, Zsófi simți că nenea Kálmán s-ar fi bucurat mai mult dacă nu i-ar fi amintit de Marianne. El credea că fata lui s-a întors pe neașteptate. Dar ea nu-i spusese așa ceva.

— Nu veniți acasă?

— Ba da, mă grăbesc. Vin și eu, ia-o înainte. I-am spus tușei Kató că la cinci am o consfătuire.

Marianne mințea uneori de înghețau apele. Odată le-a spus că a născut doi copii, numai că au murit. „Aiurezi!" o repezise Dóra indignată, iar Marianne, răsucindu-și zulufii, își lăsase privirea în pămînt. Va să zică de la nenea Kálmán a învățat.

— Du-te acasă, Zsófi, nu mă aștepta! Eu plec la muzeul Cetății, unde se ține consfătuirea.

Dóra s-ar descurca în împrejurarea de față, Dóra știe să răspundă la orice, ea îi spunea în față vînzătoarei de

la alimentara că dă lipsă la cîntar. Dóra ar fi în stare să spună ceva foarte nimerit, din care nenea Kálmán să priceapă că trebuie să rămînă locului. Ei însă nu-i vine nimic în minte. Poate că şi Marianne ar şti ce să spună, doar e tăticul ei, chiar dacă e un mincinos, chiar dacă vrea să fugă, fără îndoială există o taină a lor sau altceva cu care ar putea să-l înduplece, dar unde e Marianne în clipa asta? Trebuie să se descurce singură, nici Coif-de-Ziar nu se arată. De altfel şi-ar fi putut da seama că azi nu-i reuşeşte nimic, e o zi nenorocită, de dimineaţă a bătut-o nenea Pişta, pe urmă a trebuit să-l însoţească la policlinică.

A sosit momentul de care se temea încă de joi: stă aici neputincioasă, iar nenea Kálmán o minte că are o consfătuire. Ea ştie foarte bine unde se duce şi de ce vrea să scape de ea, dar trebuie să se poarte ca şi cum l-ar crede. Dar dacă se comportă aşa, trebuie să plece şi-atunci nu a făcut nimic, înseamnă că a venit degeaba. Ce să facă însă, ea nu-i decît un copil, nici pionieră nu au primit-o, iar nenea Pişta îi spune mereu că e stîngace şi zăludă.

— Acum de ce scînceşti? o întrebă nenea Kálmán.

Marianne îi spusese odată că plînsul îl scoate din sărite. Uite că şi-a luat servieta, dar nu pleacă; în fond, nenea Kálmán nu e un om rău şi a ţinut întotdeauna la ea. Dacă nu-i răspunde şi plînge, îl sperie şi poate uită de ceas.

Din păcate nu uită.

— Suflă-ţi nasul şi hai să mergem! Sînt foarte grăbit, ai înţeles?

Să plîngă. Trebuie să plîngă, atunci o s-o ia la întrebări şi o să stea locului, iar între timp o să intre, poate, şi Coif-de-Ziar. Dar să urle cît o ţine gura, nu aşa, cu viincios, ca acum. Din păcate, nu prea îi vin lacrimile, uneori nu poate să plîngă de loc, parcă i-ar fi secat ochii. Nici la înmormîntare nu a plîns, doar acasă, cînd a rămas singură. Da, înainte de prînz a bocit de s-a adunat lumea în jurul ei, iar nenea Pişta era să moară de ciudă. Dar asta era înainte de prînz.

De fapt nu a vrut să meargă la policlinică şi nici aici nu a vrut să vină. De zile în şir face numai ce nu trebuie. Vali se ocupă mai departe de fişe, îl ajută pe medicul cel

tînăr care a luat locul tatii, la fel cum l-a ajutat pe tata ; la policlinică toate sînt ca mai înainte, doar tata nu e nicăieri şi nici duminicile nu mai există, nici mama nu mai rîde, nu mai scrie, ea care altădată lucra pînă şi de Crăciun ; tata e în mormînt — ce adînci sînt gropile mormintelor ! Pe Tóbiás l-au vîndut, iar acum trebuie să stea în calea lui nenea Kálmán ; în loc să fi rămas acasă, se uită la el cum se pregăteşte de plecare. Tata nu o să mai vină niciodată ; nu o să mai fie nici Dóra, pentru că Viki o ia în străinătate ; atunci poate să nu mai fie nici nenea Kálmán ! Dacă nu-i rămîne nimeni şi dacă tata nu mai este, ar fi mai bine ca nici ea să nu mai fie. Tata ! Tata ! Tata !

Un asemenea plîns nu s-a mai auzit. Marianne obişnuia să miorlăie, Kató, cînd nu-i convenea ceva, plîngea cu talent, frazat, cu premeditare, că-ţi venea să fugi auzind-o, era imposibil să-ţi fie milă de ea, nu aveai decît o singură dorinţă — să te afli cît mai departe, pentru că juca teatru, la fel ca în zilele din urmă, cînd o făcea pe supărata. Zsófi însă plînge de ţi se rupe inima. Fetiţa nu a plîns nici lîngă sicriul lui Gábor. Ce nenorocire a adus-o încoace tocmai astăzi, cînd e atît de grăbit, iar dacă Marianne a sosit totuşi, de ce nu a venit şi ea, măcar s-o mai fi văzut o dată ? De ce au trimis-o pe Zsófi încoace ? Poftim, se deschide uşa. Nu e de mirare, Zsófi urlă, plînge în hohote, e ceva nemaipomenit, şi, în loc să se aprindă la faţă, e albă ca varul.

Cineva a deschis uşa, dar s-a retras numaidecît. Era Révész, paznicul. Îngrozitor bocetul ăsta, se aude pînă dincolo, în aripa cealaltă, unde-şi face Révész serviciul.

— Încetează, pentru numele lui Dumnezeu ! Ţi-am spus că trebuie să plec ! Vino, fetiţa mea, vrei să te încui aici ?

Trebuie s-o ia pe sus, s-o ridice cu forţa, s-a instalat pe covor şi şi-a lăsat fruntea pe fotoliul de goblen, împrumutat de la secţia mobilier de epocă, drept ornament. Se aplecă s-o ia în braţe, dar nu reuşi ; Zsófi se agăţase de piciorul cu gheare aurite al fotoliului.

De acum încolo îi era totuna, ştia doar că astăzi nu o să-i reuşească nimic, nu putea să-l împiedice pe nenea Kálmán să plece. Ea e doar un copil, Marianne, care e deşteaptă, nu a venit, iar pe Dóra au alungat-o. Cum să se lupte ea cu nenea Kálmán ? De fapt nici nu plînge din

cauza lui ; Coif-de-Ziar a părăsit-o, abia acum își dă seama, nenea Pișta s-a purtat ca un cîine, a tîrît-o la policlinică și i-a sucit mîna, și acum o doare. Tot din cauza lui s-a tăiat la deget, ba a spart și vasul de sticlă, și nu or să mai aibă decît jumătate din banii pe care îi aveau, deoarece pe mama au dat-o afară...

Ce să facă acum ? se frămînta Haller. Ce-i de făcut în asemenea cazuri ? Cînd Marianne era mică și nu-l lăsa să lucreze, îi dădea ceva să se joace și se făcea liniște. Zsófi însă nu seamănă de loc cu Marianne. Dacă ar ști cum de-a nimerit aici ! Evident, este ideea lui Kató, a trimis-o, probabil, ca să-l supravegheze. Săptămîna trecută a venit ea însăși. O fi rîndul lui Zsófi, deși, fără îndoială, fetița nu știe nimic. Cum mai aleargă timpul ! Dacă nu pornește imediat, întîrzie.

— Ridică-te, plecăm !

Zsófi nu se mișca, stătea cu fruntea lipită de scaun. Poate să plece, s-o lase aici. Nu mai contează. Dóra dispare. Totul dispare.

De astă dată, la plecare, o să fie observat de toată lumea. După-amiază i-a căzut pe cap vizita aceea nenorocită, s-a întîlnit cu bulgarii chiar în capul scărilor. Deseară, paznicii, portarii și îngrijitorii vor comenta faptul că a venit după el o fetiță care țipa ca din gură de șarpe. Cum s-o determine să înceteze ? Cînd era mică și plîngea, Gábor îi bătea din palme — atunci tăcea și sărea în sus de bucurie. Era imposibil să iasă în stradă cu fata urlînd în asemenea hal !

De fapt ce o fi apucat-o ? Ce s-o fi întîmplat acasă la ei ? Ce-i ascunde ? Poate că au dat-o afară pe Judit și acum fetița plînge din pricina asta. Ce să-i spună ca s-o potolească, să se liniștească pînă parcurg cei zece metri de la ieșire pînă la stație ?

— Dacă ești cuminte și nu mai plîngi, îți arăt monedele.

Doamne-ajută, și-a ridicat privirea. Durează numai o clipă și apoi o să poată fugi. Ce copil ! Cît l-au rugat ultima oară, ea și cu Marianne, să le dea să vadă niște monede de aur, dar cum să le fi dat pe mînă, cum să scoată obiecte din tezaur de dragul lor ?! Dar dacă ăsta e prețul, îi arată o monedă de aur.

Intrarea în tezaur se afla chiar în fața lui. Singura colecție completă de monede de aur din Ungaria. Des-

chise ușa blindată și aprinse lumina. Abia a încuiat adineauri, a trebuit să scoată aproape toată colecția, să le-o arate oaspeților.

Zsófi se ridică și se apropie. O să scoată o monedă, o să i-o arate, apoi o să încuie totul și o s-o ia din loc.

— Să nu te apropii, din greșeală ai putea să trintești ușa, îi atrase atenția, cînd văzu că Zsófi pornește după el. Pe dinăuntru nu are clanță, se deschide numai pe dinafară.

Ce stranii sînt ochii ei! Nu, Kató nu are dreptate, Zsófi nu-i proastă de loc, numai că nu știi niciodată la ce te poți aștepta din partea ei. Are ochii mari, mari de tot. Oare cum o să arate cînd va fi mare? O s-o mai vadă vreodată?

Dóra era întinsă cu fața în jos, iar Marianne stătea în tufiș și le explica: „Tăticul meu are la muzeu un tezaur, din care nu se mai poate ieși, pentru că se închide și se deschide numai pe dinafară. Hoțul care trage ușa după el, ca să nu fie văzut, rămîne prizonier.“ Taki și Lemberger au ascultat-o cu gura căscată, pe urmă i-au cerut un pic de ștrudel, Marianne însă nu le-a dat.

— Am să-ți arăt monedele lui Carol Robert.

În sfîrșit, Zsófi își șterse nasul, lacrimile secară și ele. Kálmán intră în tezaur și scoase capacul unei cutii. Ar ține mult s-o mai vadă o dată pe Marianne. Dacă a sosit și-au trimis-o pe Zsófi să-l anunțe, de ce nu or fi venit împreună? Fără îndoială, nu a lăsat-o maică-sa, Marianne e momeala menită să-l aducă mai repede acasă. De data asta nu are decît să-l aștepte! Noroc că încă nu e tîrziu, mai sînt douăzeci de minute pînă la cinci, poate scapă fără să fie nevoie să-și scoată sufletul alergînd. Toată ziua s-a simțit ca într-o casă de nebuni. Colac peste pupăză, mai era și rîndul lui să facă de serviciu pe etaj și nu a putut să scape de oaspeți.

Scoase o monedă din cutie și i-o întinse lui Zsófi. Îi place, o miroase, o duce și la obraz.

— Mai arătați-mi încă una, vă rog!

Bine; încă o monedă și gata circul! Ce bine a dus-o cu monedele, e un copil blînd, în fond a iubit-o întotdeauna, pentru că nu era zburdalnică și nu se ținea de pozne. De ce o fi plîns atît de amarnic? Să-i arate încă o monedă frumoasă, poate una din timpul lui Matei Corvin. Intră iarăși în tezaur. Ce bogată e colecția, el a

aranjat-o așa cum se prezintă acum și tot el a inventariat-o. Nu o să mai aibă nici bătaia asta de cap. Totuși, păcat. Mare păcat!

Prin ușa întredeschisă o observă pe Zsófi.

Într-o mînă ținea moneda, cu cealaltă se sprijinea de ușă. Să se ducă mai încolo, nu e voie să stea atît de aproape! Și ochii, privirea ei! Parcă altcineva s-ar uita la el, un străin sever, pe care nu l-a mai văzut niciodată. Ar vrea să vorbească, să strige, palmele i-au transpirat, dar nu e în stare să spună ce simte, este un sentiment îngrozitor, de teamă și de rușine totodată, ceva uitat, de demult, din anii copilăriei. În interiorul tezaurului, lumina electrică făcea pereții să pară galbeni, de afară razele soarelui pătrundeau în birou prin frunzișul copacilor. În această lumină verzuie de vară o vedea pe Zsófi așa cum nu o mai văzuse niciodată; totul părea un vis, un coșmar, în care ai vrea să faci o mișcare, să strigi ca să destrami vraja, dar ești neputincios. Nici nu ar mai fi avut cum, pentru că Zsófi trînti ușa blindată, iar el rămase pironit locului...

„Ce ți-e și cu Haller ăsta, gîndi portarul. Se grăbea teribil, și acum nu mai pleacă. I-o fi zis fata ceva, că a trimis-o înainte, cu servietă cu tot. Să salute, desigur, nu știe, de ce să salute, la școală nu se învață așa ceva, care de care sînt mai prost-crescute, fără frica lui Dumnezeu, numai la rele le e gîndul. Ce privire drăcească! Ce să-i fi zis lui Haller? Pesemne e ceva urgent, pentru că se grăbește, a luat-o la fugă, aleargă ca o nebună, nu se uită nici în dreapta, nici în stînga, cît pe ce s-o lovească o mașină, cînd să dea colțul!"

Haller nu coboară, e tot acolo, precis că l-a luat la rost directorul. Lasă că merită, la două și jumătate era pe scări, gata de plecare, iar la intrare — bulgarii. Așa-i trebuie, are și zi liberă, și zi de cercetare, la sărbători îi vine și lui rîndul o dată să facă de serviciu și restul timpului șade sus, privește, sucește monedele pe o parte și pe alta, vine cînd vrea, pleacă la fel și nici dracul nu-l controlează cînd spune că se duce la șantierul arheologic. Uneori nu e de găsit cîte trei zile în șir, poate să-l caute oricine la telefon. La cetate i se spune că încă nu a sosit sau că a plecat. Foarte bine, să mai lucreze și peste program!

Ce hărnicie pe capul lui, e trecut de cinci, e cinci și un sfert și tot nu coboară. N-are decît să stea și să caște ochii la colecții, dar la șase punct îl dă afară. Să-și continue acasă lucrarea, la șase e ora închiderii, atunci pleacă și paznicii.

Ce căldură înăbușitoare! Acum i-ar fi stat bine în excursie, ce frumos e la Dunăre! Termină de citit ziarul și, cînd se încheie serviciul, o să se spele ca lumea, că a transpirat rău de tot.

Era trecut de cinci și jumătate cînd sună telefonul. Révész răcnea în aparat să urce, dar neîntîrziat, că bubuie. A înnebunit Révész? Pe cine să lase la poartă? Mai e cineva în clădire? Da, mai e fotbalistul, cel care l-a căutat după-amiază pe Révész. Nu cumva o fi vreun hoț? Révész e singur în sala B.

Papik, al doilea paznic, sosi tocmai atunci din grădină. Îl lăsă pe Papik la poartă, iar el o luă la fugă pe scări. Pe Révész nu-l găsi însă în sala de expoziție, ci pe culoarul cu birouri, în fața ușii lui Haller Kálmán. Alături de el se afla și străinul de după-amiază. Révész îi făcea semne să se grăbească. Nu vedea că se grăbește? Îi atîrnă limba de un cot, nu poate fugi mai repede pe căldura asta. Ce Dumnezeu să însemne bubuiturile astea?

17

LUNI, COIF-DE-ZIAR își începu lucrul la ora șapte și îl termină la trei. Sfîrșindu-și orele de muncă, își împachetă hainele murdare într-un ziar, se spălă în vestiarul sălii de gimnastică, își îmbrăcă hainele de sărbătoare și porni. Își lăsă calabalîcul la Székely, la poartă, spunîndu-i că o să le ia a doua zi. Se duce la vreun film, se interesă portarul, sau are bilet pentru meciul de fotbal? La naiba, n-are nici un bilet, dar trebuie să rezolve o chestie și nu vrea să se ducă acolo plin de var, în hainele bune o să aibă mai mult succes.

Székely îi mai spuse să treacă pe la Pongrácz, că bătrînul vrea să-i spună ceva. Coif-de-Ziar răspunse că nu are timp, tocmai în interesul bătrînului se duce; mîine

o să-i povestească el cum i-a mers. Se făcuse trei şi jumătate pînă să fie gata de drum, nu avea timp de zăbovit, cu atît mai mult cu cît îi era şi foame ; mîncase pe la unsprezece şi jumătate, dar de-atunci trecuse un car de vreme. Găsi un bufet la colţul pieţei şi luă o gustare la repezeală. Ajunse la muzeul numismatic cu cîteva minute înainte de ora patru.

Lucrurile porniră prost de la început, pentru că, potrivit avizului de la intrare, muzeul era închis. Nu că l-ar fi interesat colecţiile cu tot felul de monede de odinioară, dar se gîndise că i-ar fi fost mai uşor să pătrundă înăuntru. În faţa intrării văzu cîteva maşini, dintre care una mare, verzuie, foarte frumoasă. Portarul citea ziarul, descheiat la cămaşă, mînca nişte caise şi transpira din belşug.

Coif-de-Ziar nu aşteptă să-l întrebe ce caută, ci se duse direct la el :

— Aveţi aici pe unul Halasi ?

Portarul împinse mai încolo coşul cu mîncare.

— N-avem.

— Nici n-aţi avut ?

— Nu, niciodată.

— Dar pe unul Halász ?

— Am spus că n-avem. Nici Halasi, nici Halász. De ce vă interesează ?

— Am fost odată împreună la stadion, şedeam unul lîngă altul, ne-am împrietenit şi a zis că lucrează la muzeu. Sînt liber azi şi am trecut pe aici, gîndindu-mă să-l caut, dacă tot m-a invitat.

— Papik nu poate să fie, mormăi portarul, că are un picior amputat de la gleznă ; de cînd şi l-a pierdut pe front, nu-l mai interesează fotbalul. Nici Máté nu poate să fie, că doar îi zice Máté. Halasi... Aşa spuneai că-l cheamă ? Şi lucrează la noi ?

— Păi zicea că aici, dar numele parcă nu-l mai ştiu bine.

— O fi Révész[1], dar n-ai înţeles dumneata. Révész, care-şi vinde casa, ăla e mereu pe stadion.

— Révész. Ei, moş Pongrácz, rău mai ajunge omul la bătrîneţe ! Halasi ! Halász ! S-o fi gîndit bătrînul la apă,

[1] Joc de cuvinte : Halasi — cel de la peşti ; Halász — pescar ; Révész — luntraş (n.t.).

la pescari, la luntre și le-a încurcat. Révész, ăsta e omul lui!

— Pot să urc la el?

Portarul clătină din cap.

— Trebuie să-l aștepți. Nu e aici.

— Încurcată afacere! Aș vrea să-l găsesc imediat. Vine tîrziu?

— Poate să pice din clipă în clipă, a tras o fugă pînă la bodega din apropiere, zicea că l-a apucat durerea de măsele și se duce să-și clătească gura cu un rom.

Ăsta-i, bate-l-ar sfîntul, că nu s-a făcut încă ora patru și a și fugit la cîrciumă! Se duce să-l caute. Se uită atent la uniforma portarului, să i-o recunoască pe a lui Révész. Da, se duce după el. Portarul îi strigă din urmă să se grăbească să vină cu el, nu cumva să se apuce să se cinstească de bucuria revederii, că dacă i se bagă de seamă lipsa, Révész o încurcă. E drept că nu e zi de vizită, iar aripa B, în care lucrează el, e închisă pentru o vreme, dar muzeul e plin de oaspeți străini și-apoi, în ce îl privește, nu e dispus să țină locul nimănui.

Bodega era într-adevăr aproape și plină de mușterii, pe Révész îl recunoscu însă pe loc, după uniformă. Stătea cu coatele pe tejghea și bea rom. Pfu, ce tip nesuferit! Curioase mai sînt femeile, cum l-o fi plăcînd mama lui Zsófi? E și scund, și sfrijit, cu mustața spălăcită, verde la obraz. Și bea, Doamne iartă-mă, parcă l-ar obliga cineva, ține romul în gură, îl mestecă, îl plimbă. Nenorocită trebuie să mai fie femeia care trăiește cu el! Uite-l cum mai bea la rom pe căldura asta! Măcar de-ar fi băut un șpriț! Ceru un pahar de vin și se așeză lîngă Révész. Cum să intre în vorbă cu el?

— Grăsanul de la poartă îți trimite vorbă să-ți strîngi mai repede catrafusele, să nu se observe că lipsești.

Révész se întoarse cu fața spre el.

— Dumneata vii de la muzeu?

— De acolo, răspunse Coif-de-Ziar. Chiar pe dumneata te caut. Dar văd că te distrezi.

— Dracu se distrează! Sînt la farmacie. Mă doftoricesc.

Ce figură de om suferind mai face, prefăcutul, zice că se clătește! Scîrboasă mutră!

„Îl doare pe pîntecosul de Rácz că mă oblojesc aici", se gîndea Révész. Toată lumea e pizmașă și falsă. I-au

luat douăzeci şi opt de forinţi la mica publicitate şi i-au publicat numai jumătate din text; ce s-a mai necăjit ieri din cauza asta! Se duce mîine şi se plînge, nu se lasă el cu una, cu două. Iar acum l-a apucat şi măseaua. Ce vrea ăsta de la el? O fi citit anunţul la mica publicitate, altminteri nu l-a văzut în viaţa lui.

— Te interesează casa?

Kis András aprobă dînd din cap.

Cum să nu-l intereseze, dacă a venit pînă la muzeu, pentru asta însă mai întîi a fost la Zugló[1], altfel de unde să-i ştie adresa? Bine că femeia a avut măcar de data asta minte să-l trimită încoace. O să-i zică o vorbă bună deseară.

— Şi ţi-a plăcut casa? Nu-i aşa că e frumoasă?

Kis András răspunse că de frumoasă e frumoasă. De ce n-ar fi? Numai că e cam scumpă.

— Scumpă!

„Toată lumea spune aşa", se gîndea Révész. În orice caz, el unul nu lasă din preţ. Nostimă poveste: Kis András ăsta, cum zice că-l cheamă, e zidar, are bani şi nu-şi construieşte o casă; dar, la urma urmei, e treaba lui. Păi atunci să vină cu el, au loc pe culoar să stea şi să discute în voie, azi nu vine nici un vizitator, muzeul e închis.

Portarul înfuleca netulburat caisele dintr-un coşuleţ; cînd îi văzu intrînd, mormăi ceva, dar nu le făcu nici o observaţie. Va să zică s-au găsit, acum să tot melite despre fotbal. Urît sport mai e şi fotbalul, niciodată nu l-a putut suferi!

„Ce loc plăcut, răcoros, se gîndea Kis András, străbătînd culoarul cu birouri. Ar putea să se poarte ca lumea, el nu trebuie să stea toată ziua în bătaia soarelui, pe schele. Ehei, nu scapă el de aici pînă la cinci şi jumătate! E patru şi zece, n-are decît să-i trăncănească despre casa aceea cît o pofti, mai trece timpul, poate că banii o să-l intereseze mai mult decît beţivii cu care se înhaită." S-ar face de rîs dacă n-ar şti să se descurce cu amărîtul ăsta, e şi mititel, şi jigărit. E adevărat, băutura poate sălbătici oriee soi de om; o fi certăreţ şi bătăuş numai cînd îl înfierbîntă alcoolul. De data asta n-a apucat să bea. Miroase niţel a rom, dar e treaz, încă nu se uită

[1] Cartier al Budapestei.

cruciș, nici limba nu i se împleticește în gură. Să spună cum e cu casa, iar dacă vin ortacii lui, o să se descurce și cu ăia într-un fel.

Révész scoase o fotografie a casei.

Ar fi în stare s-o vîndă, deși poate nici nu-i a lui, ci a femeii, biata de ea. O fi știind că mișelul îi scoate averea la mezat ?

— Și femeia ce zice c-o vinzi ? se interesă.

Révész se sprijini cu coatele pe măsuță. Norocos om, stă toată ziua și păzește ușile închise, cu telefonul la îndemînă, are și vreo două sonerii. Și uite cum se prefăce, măgarul, își pipăie obrazul, de parcă l-ar durea cu adevărat măseaua.

— Nu se bucură, îi răspunse Révész.

„Te cred că nu, se gîndea Coif-de-Ziar. O fi moștenirea lui Zsófi. Dar nu, în cazul ăsta ar avea nevoie de acordul autorității tutelare. Trebuie să fie totuși a femeii."

— Păi, așa sînt femeile. Dar cu copilul cum te înțelegi ?

Révész dădu din umeri. Mai bine i-ar vorbi despre casă, pare să aibă bani. Frumos costumul lui albastru, parcă s-ar fi îmbrăcat pentru o petrecere.

— N-am obiceiul să cer părerea copilului, răspunse.

„Bănuiam, se gîndea Kis András. Dar s-o bați, asta obișnuiești, nu-i așa ? De-aia i-o fi scîrbă de tine, de țipă și urlă cînd își amintește cum te îmbeți cu rom. E patru și jumătate. Ei, încă o oră și gata. Dar nu mai apar ortacii ăia ?"

— Dacă ai văzut, în spate e și o cocină de porci ; apa am adus-o tot eu în casă, că nu avea, povestea Révész. Nu știu dacă ai numărat, sînt optsprezece pomi roditori, mai ales caiși, numai soiuri alese. Pentru mine e departe. Dar cine cumpără nu se înșală.

— Adevărat, spuse Coif-de-Ziar, da-i scumpă.

— Ai putea să vii duminică, sîntem acasă. Ți-aș arăta totul mai pe îndelete. Vii ?

— Pot să vin.

Révész se pipăi iar la falcă.

— Nu-mi ții tovărășie, dacă mai iau o cinzeacă ? Altfel îmi ies din minți. Cînd mă clătesc cu rom, parcă se mai potolește durerea.

„Lasă că nu mai guști tu nici un strop ! Va să zică așa obișnuiește : o începe devreme, mai dă o fugă pînă

la cîrciumă şi în cele din urmă îl găseşte noaptea acolo. Aşa, va să zică. Ce să-i mai rămînă din leafă ?"

— Nu se poate, zise Coif-de-Ziar. Grăsanul de la poartă mi-a spus că vine o inspecţie.

Révész se întunecă la faţă. Burduhănosul e un împuţit, ştie că nu are ochi să-l vadă. Pe Papik, în schimb, da. Pe Máté la fel ; pentru că Papik ştie să i se strecoare sub piele, l-a văzut şi azi, i-a adus un coş de caise. Rácz îşi umflă burta, iar ceea ce face Papik e fără cusur ; el, în schimb, nu are pic de linişte. Cînd i-a spus că trage o fugă să ia o gură de rom, a bombănit că n-ar strica să fie mai cu băgare de seamă. Dar de ce să nu se ducă, doar bodega nu-i mai departe ca farmacia, iar acolo se duce oricine. Nu suferă prafurile, după ce ia unul, două zile nu mai poate să pună nimic în gură ; alcoolul e tot otravă, dar parcă mai puţin vătămătoare decît prafurile. Vezi, lui Kis András burduhănosul i-a spus de inspecţie, lui însă nu i-a zis, te pomeneşti că i-ar părea bine s-o păţească. Aşa-i cînd nu ungi căruţa : scîrţiie. Dacă ar face şi el ca nemernicul de Papik şi i-ar mai aduce cîte ceva, ar avea şi el un cuvînt mai greu. Anul acesta s-au făcut atîtea caise de se rup crengile, dar mai bine le azvîrle la gunoi, decît să aducă burduhănosului din ele.

— Da' ştiu că vă aveţi bine, dacă ţi-a zis de inspecţie, mormăi pe sub mustaţă.

— Ne avem, spuse Coif-de-Ziar. A mai spus el şi altceva. Conducerea, cică, nu-i prea are la inimă pe beţivi.

Dracu' să-l pieptene pe Rácz, cu conducere cu tot ! I-e şi silă de alcool, nu-i destul că-l doare măseaua, mai trebuie să-nghită şi rom, cînd de zece ani suferă de ulcer. Toată lumea ştie că băutura îi face rău. Ştie şi Rácz — l-a auzit doar de atîtea ori — dar vrea să-l bage la apă, nemernicul. Mai bine şi-ar vedea bîrna din ochi : cine stă cu clondirul şi cu damigeana la poartă, el, care îşi duce zilele cu lapte, ca un sugaci, sau burduhănosul de Rácz ? Şi mai umblă cu vorbe, prefăcutul ! Să-i spună numai directorului că bea, atunci o să-şi dea şi el drumul la gură. Auzi, că nu-i suferă pe beţivi ! Parcă n-ar alege dintr-o mie, pînă să angajeze un paznic ! Cine ar îndrăzni să lase muzeul pe mîna unor pungaşi ? Viaţa lui e ca o carte deschisă, aşa a fost întotdeauna. Ne mai întîlnim

noi, burduhănosule, atunci s-o lămuri cine are cuvînt mai greu !

— Rácz mai bine ar mătura în faţa casei lui, spuse furios.

„Ia te uită ce obrăznicie, se supără Coif-de-Ziar, îl ocărăşte pe grăsan, de parcă el ar fi mai de treabă ! Spurcăciune ce eşti, îi asupreşti pe cei mai slabi decît tine şi tot tu o faci pe supăratul ? Lasă, am înţeles, ai o bucătărie, o cameră, în curte mai ai şi o bucătărie de vară, dar baie n-ai, iar fără baie nu mi-ar trebui casa ta nici de pomană, vită-ncălţată ce eşti ! Tu, în clădirea asta curată, nu te umpli de jeg, eu însă ajung seara plin de var şi de praf, şi după muncă trebuie să fac baie ! Ce să fac cu bucătăria ta de vară ? La urma urmei fă ce vrei cu casa aia, eu, cînd mi-oi cumpăra casă, nu pe a ta o s-o cumpăr."

Inspecţie ! Îl sperie pe el cu inspecţia ! Păi ce inspecţie să mai vină, cînd muzeul e plin de turişti ? De altfel i-a telefonat şi lui Papik, atunci cînd l-a apucat durerea de măsele, să afle ce a zis Haller, de ce au venit ăştia, ce vor să vadă. Ştie de la Papik că-i interesează numai aripa A şi colecţia, aici n-or să vină. De ce să vină, cînd totul e închis, iar femeile abia au dat cu ceară parchetul ? Păi, tîlharul ăsta afurisit nu i-a spus şi el să se repeadă acum, cîtă vreme Haller le arată ăstora monedele de aur, că tot nu vor să vadă decît aripa A, adică sălile din paza lui Papik ? Şi apoi, cît a lipsit ? Îl are martor pe Kis András că n-a băut nici jumătate din romul ăla împuţit şi s-a întors. Cine să creadă că vine vreo inspecţie tocmai acum ? Şi, în definitiv, să vină chiar sfinţii apostoli, el tot dă fuga pînă la bodegă, altfel îi sar ochii de durere. Şi dacă Rácz mai umblă cu vorbe, o să-i spună lui Haller că, în zilele fără vizitatori, ticălosul dă oricui voie să intre, numai să se lase cu ceva. Auzi, înspecţie !

Se duse la fereastra care dădea înspre piaţă. Uite că pleacă şi bulgarii. Cînd a venit de la bodegă, maşinile erau lîngă intrare, acum au pornit cu toatele, pînă şi cea mare, neagră, a directorului. Să-i dea un telefon lui Rácz ? Naiba să-i dea telefon ! N-ar fi rău să afle, totuşi, dacă se aude vreo mişcare. Şi-ar pierde vremea însă de pomană : Rácz se distrează pe socoteala lui, vrea să-l sperie. Inspecţie ? Aş !

Se duse pînă la capătul culoarului, i se păruse că aude paşi. Urca, într-adevăr, cineva, dar nu inspecţia, ci o fetiţă. Asta, în orice caz, nu la el a venit. Ce caută aici ? O fi fata lui Haller, se apropie de uşa lui. Uite că a intrat. S-a schimbat mult de cînd a fost ultima oară aici, cu nesuferita de maică-sa, care a intrat plină de noroi şi abia dacă i-a răspuns la salut. Atunci i s-a părut că fata e blondă, acum însă are părul castaniu. Deci nici pomeneală de inspecţie, poate să mai dea o fugă pînă la bodegă.

Ce naiba l-o fi apucat pe Kis András, de ce se leagă de el ? Dacă nu l-ar întreba mereu de casă, de mult l-ar fi dat afară. Ce-l tot asmute împotriva băuturii, usca-s-ar butucii din toate viile, i-e silă numai cînd aude de vin. E scumpă casa ? Păi, dacă e scumpă, să nu-şi mai piardă vremea şi să-l slăbească. Auzi, cică i-ar trebui o casă cu baie ! Parcă el nu-şi dă seama că e bine să ai baie ! Cînd o să ajungă şi el la anii lui, după ce o să muncească o viaţă de om, atunci să vină cu sfaturi. Parcă el nu ştie că altceva e să ai baie, să nu te mai îmbăiezi în copaie ! Să-l scutească de vorbărie, îl doare măseaua de-i sar ochii şi de cîte ori vrea să mai tragă o fugă pînă la cîrciumă, ăsta iar inventează ceva, de parcă i-ar face o plăcere deosebită să-l scoată din minţi.

Cineva urlă ca din gură de şarpe, ca un porc înjunghiat, ba şi mai urît — e îngrozitor ! La cursurile de perfecţionare a auzit multe şi de toate, dar nu l-au învăţat cum să procedeze dacă cineva zbiară prin muzeu. Să arunce totuşi o privire, trebuie să controleze orice zgomot suspect, că dacă se întîmplă ceva, îndeosebi cu colecţia, intră cu toţii la apă !

Nu-i nici o primejdie, ţipă un copil. Să mai spună Rácz că el nu e atent ! Sala e încuiată, îl lasă singur o clipă pe nătăfleţul ăsta, doar cît să dea o fugă pînă la capătul culoarului. La Haller în birou se întîmplă ceva, te pomeneşti că o bate pe fetiţa lui. Ia să stea locului Kis András, să se astîmpere, că nu pleacă nicăieri, cum să plece şi să lase un străin în muzeu !

Ajunge pînă la biroul lui Haller. Sigur, de aici vin ţipetele, fetiţa lui ţipă — dar ce mai ţipă ! N-ar fi crezut că Haller poate s-o bată atît de rău ! De ce o fi bătînd-o ? Nu-i face nici o plăcere că i-a văzut, dar nu avea încotro, trebuia să se uite, să vadă ce se întîmplă ; dacă

nu se uita, tot rău ieşea, la tot pasul ţi se fac observaţii, nu mai ştii ce e bine şi ce e rău.

Mişcarea însă i-a făcut bine, poate că asta şi aştepta măseaua lui, să alerge niţel ; parcă se simte mai bine. La naiba, scîrboasă băutură e romul, şi totuşi ajută. E cinci fără un sfert, Kis András ăsta ar putea să se mai care, ce stă şi cască gura la el. I-o fi mergînd bine, unul ca ăsta nu munceşte, se uită cum lucrează alţii, şi strînge bani pentru casă. Probabil că tîmplarul nu a plecat încă, ciocăniturile din atelier se aud pînă aici...

„Nu-i mai vin ortacii", se gîndea Coif-de-Ziar. Dacă mai rămîne mult, moare de plictiseală. La prînz era o căldură sus, la etajul patru, să-i vină rău, nu alta. Dar grozav ce mai făcea priză tencuiala ! Poate că Révész ăsta nu e un om chiar atît de rău, poate că şi femeia e vinovată în felul ei — de unde să ştie, dacă nu o cunoaşte. Uite, a mai încercat o dată, de două ori s-o ia spre cîrciumă, dar pînă la urmă s-a lăsat păgubaş, zace lîngă el şi turuie într-una despre casă. Despre băutură însă nu mai scoate o vorbă. Parcă s-a schimbat şi la faţă, s-a îngrăşat într-o parte. Are o mutră ciudată, privit din stînga seamănă cu un hîrciog. Averea însă n-ar trebui să şi-o bea. Ce-o fi avînd de gînd să facă cu banii de pe casă ?

Habar n-are de sport, degeaba-i arată ziarul. Spune că şutul lui Kepe a fost slab. Şutul a fost foarte bun, numai că Duci driblează de minune, nu ştii niciodată ce are de gînd. Că li se dă prea mult fotbaliştilor ? Li se dă destul, dar de ce-i pizmuieşte ? Ştie să stăpînească mingea ca ei ? Nu ? Sigur că nu. Să nu-i spună lui că Duci nu e jucător bun pentru că ar fi un neadevăr ; cine spune aşa ceva nu l-a văzut jucînd... În sfîrşit, a trecut de cinci, acum vine partea cea mai de seamă, dar dacă nu-i vin ortacii, scapă mai uşor. Te poţi bucura, moş Pongrácz, ţi-am făcut pe plac, ăsta nu mai scapă din mîna mea. Mutra, în schimb, i se umflă văzînd cu ochii. Naiba să ştie, pînă la urmă se pare că într-adevăr îl doare măseaua. Şi-acum uite ce face, scoate o sticlă din taşcă şi bea. Păcat că n-are un biberon, ar putea să sugă. Bea lapte. Pfu !

— Din trei în trei ore trebuie să mănînc, spuse Révész. Din cauza ulcerului, trebuie să am grijă.

— Şi-l tratezi cu rom, frumoasă treabă !

— Pe naiba ! Nu vezi că beau lapte, nici nu mănînc orice.

— Degeaba, dacă bei într-una.

Asta-i căzut în cap ! Ce i-a căşunat cu băutura ? O fi beţiv şi i-o fi făcînd plăcere să vorbească despre asta.

— Nu beau niciodată.

Aşează sticla cu lapte pe masă.

— Am văzut, spuse Kis András. Apă nu bei, aşa e ? E un dobitoc. Dădu din mînă şi clăti sticla la chiuvetă. Nici tîmplarul n-are astîmpăr — ce-o fi lucrînd atît de zorit, poate vitrina cea nouă ? E trecut de cinci şi un sfert, mai are puţin şi se termină orele de serviciu. Kis András îşi întinse pe sub masă picioarele înţepenite de atîta şedere. Révész nu pare deloc grăbit. Şi-o fi aşteptînd ortacii care întîrzie ?

— Cînd isprăveşti cu slujba ?

— Azi la cinci şi jumătate, altă dată la şase ori la patru. Depinde de ora la care încep.

— Şi cînd termini la cinci jumate, pe unde o iei spre casă ?

Tare prost mai e şi zidarul ăsta ! Doar a fost la el acasă, de acolo a venit aici ! Păi, în spre Zugló, unde naiba în altă parte ? „Direct ?“ îl întreabă Kis András. Nu, întîi s-o duce la Hidegkút sau la Békásmegyer, să scuipe-n Dunăre, şi numai pe urmă o să se întoarcă acasă. Ce întrebări e în stare să-i pună !

„Dacă-i aşa, se gîndea Kis András, înseamnă că azi nu o să facă nici un chef.“ Îl conduce o bucată de drum să-l vadă urcat în tramvaiul de Zugló, şi gata. E cinci şi jumătate. Pînă la ora asta i-a promis lui Pongrácz să-l ţină pe loc.

Femeie cumsecade, mama lui Zsófi, uite ce frumos i-a aranjat sufertaşul, să nu i se verse mîncarea pe drum. Se pregăteşte, în sfîrşit, de plecare. Uf, ce om bănuitor, mereu ciuleşte urechile ! Mai adineauri a alergat pînă la capătul culoarului, unde se auzea scîncind o fetiţă. Se aud nişte lovituri, parcă bate cineva covoare — tipul a devenit iarăşi bănuitor — zgomotul vine dinspre uşa unuia de-i zice ăsta Haller Kálmán. O fi vreun atelier acolo, iar Haller o fi lucrînd... De ce s-o fi oprit iarăşi Révész ?

Se uită ciudat, se întoarce, privește speriat, parcă l-ar amenința cineva cu pușca. Unde naiba se duce ? Telefonează, îl cheamă pe portar ! De ce l-o fi chemînd ? Se vede cît de colo că nu poate să-l sufere. Ce spune ? Da, într-adevăr, acum, prin ușa deschisă se aud foarte bine zgomotele...

Ei, dar ajunge cît a jucat rolul de pîndar, ortacii ăstuia n-au venit, cinzeaca aceea nu contează, numai bubuiturile îl mai reținu. După ce-și termină slujba, poate că n-o mai ia razna, ci se duce direct acasă. În orice caz, tipul e un mincinos. Cine naiba izbește așa, parcă vrea să spargă peretele ? Ce s-au mai speriat ! Păi, dacă e pe așa, e mai bine să fii zidar, n-ar primi pentru nimic în lume să fie paznic la muzeu, să-l apuce tremuriciul la orice zgomot.

Apăru și Rácz. Era roșu la față de important ce se credea.

— Dumneata trebuie să pleci, îi spuse lui Coif-de-Ziar. Ați sporovăit destul. Aici nu mai intră decît persoane oficiale.

— Și cît aveți de gînd să mai stați ? se interesă Coif-de-ziar.

— Naiba știe. Hai, pleacă odată ! Papik e la poartă, o să-ți dea drumul.

Aștia mai moșmondesc aici pînă pe la șase, inspecția n-a venit, poate să plece. N-are decît nătăfletul să-l aștepte duminică, să-i vadă casa.

Portarul închise ușa. Bubuiturile veneau din tezaur, cineva era încuiat acolo. Cheia se afla în ușă, dar degeaba, nu oricine știe să descuie, are un secret pe care îl cunosc numai directorul și Haller. Haller însă nu e nicăieri, n-are idee unde ar putea să fie. N-a ieșit, asta e sigur, nu a plecat decît fetița cu servieta lui. Révész o să-l sune pe director, o să-l scoată din pămînt, din iarbă verde. Ușile trebuie încuiate de îndată. Alarmă la colecția principală !

Révész alergă la telefon, abia acum observă în ce hal i s-a umflat falca. În clipa aceea, Rácz văzu fulgerînd ceva sclipitor. Se îngrozi : pe masă, în scrumiera de bronz asortată cu scaunul de goblen, strălucea o monedă. Rácz nu văzuse în viața lui o colecție de monede de

aur şi nici de imitaţii, dar îşi dădu seama că în scrumieră se află o medalie de aur, uitată acolo ca o amărîtă de monedă de zece fileri.

18

O GĂSI PE MAMA pregătindu-şi cafeaua. Nu o întrebă unde a întîrziat; biletul lăsat pe masă zăcea în coşul de hîrtii, semn că mama îl văzuse.

Îi turnă şi ei puţină cafea; aşteptă ca mama să iasă din bucătărie şi vărsă cafeaua în chiuvetă — nu putea s-o bea. Se gîndea ce să răspundă cînd o să fie întrebată. Îşi căută de lucru în jurul ei ca să-i atragă atenţia, dar degeaba — mama deschidea sertarele, îşi aranja hîrtiile şi cărţile scoase din servietă. „Mama se mută de la institut", se gîndea Zsófi. Ce bine ar fi să lase hîrtiile şi s-o întrebe ce a făcut în după-amiaza asta; i-ar spune, desigur, numai partea care se poate povesti. Oricum o să afle astăzi şi o să fie îngrozitor.

Se întoarse la bucătărie şi se aşeză pe lada de gunoi. Pîndea zgomotele din ambele direcţii: dacă vine cineva din partea lui nenea Kálmán, o să se audă soneria din hol; dacă se telefonează, o să sune telefonul din camera mamei. Poate ar fi totuşi mai bine să se ţină pe lîngă mama. Se duse lîngă masa ei de lucru, admirînd-o cît de repede găseşte locul fiecărei hîrtii sau cărţi. Mama însă îi spuse că nu-i place să fie privită, să-şi caute ceva de lucru. Se retrase în camera ei şi se aşeză pe covor. Desenele covorului reprezentau flori, animale mici, pînă şi luna apărea în ţesătura îngrijită. Pe piciorul fotoliului din biroul lui nenea Kálmán era sculptat un grifon.

Nu are voie să spună de ce a făcut-o. Mama o să creadă că a înnebunit. Oare cum o s-o pedepsească? Auzi soneria din hol, mama îi strigă să vadă cine a venit, dar nu avu curajul, se lungi pe covor şi-şi astupă urechile. Mama o mai strigă de cîteva ori, apoi se duse singură să deschidă; îl căutau pe vecinul lor care nu avea pe uşă o tăbliţă cu numele său. Venind s-o certe, mama se opri în prag: prepubertatea încearcă totuşi peste măsură nervii copilului — s-a trîntit pe covor şi-şi astupă urechile!

— Ridică-te, Zsófi, lasă-te de glume !

Căută fetiței o carte și se întoarse la masa ei de lucru. Auzi vorbă : ar dori să stea lîngă ea. Imposibil — are atîtea de făcut ! Decizia i-a schimbat, începînd de la 15 august, locul de muncă. Gîndurile ei sînt atît de amare, că ar putea să otrăvească o lume cu ele. Are de furcă și cu propriul ei copil, o fetiță ciudată, dezordonată — cum o să se descurce cu patruzeci de copii străini... Niciodată nu-i va ierta lui Dobay că a silit-o să lucreze în școală.

Vestea sosi prin telefon. Zsófi ghici, pentru că, din receptor, țipetele și văicărelile tușei Kató, care și așa vorbea strident, se auzeau de astă dată în toată camera. A și plîns. Zsófi asculta cu urechea lipită de ușă. Mama nu prea apuca să plaseze un cuvînt, la urmă însă îi zise că lucrurile or să se aranjeze.

Mama o să vină și o să se întîmple ceva îngrozitor, pentru că nu va putea să-i mărturisească decît o parte din cele petrecute : mama nu o să înțeleagă, așa cum de atîtea ori nu a înțeles.

Pentru prima oară în viața ei, mama nu-i ceru nici o explicație. Cînd intră în cameră, îi tremurau buzele. Zsófi învățase la școală că necazurile trebuie să fie întîmpinate în picioare. Oricum, nu are voie să-i spună, degeaba o s-o întrebe. Mama nu întrebă nimic, ci o bătu.

Zsófi își acoperi fața cu palmele, mai mult din instinct, ca atunci cînd, din cauza unei lumini neașteptate, omul se apără închizînd ochii. Mama o pălmui, apoi o bătu îndesat, lovind unde apuca, și la spate, ca nenea Pișta de dimineață, ba o și smuci de mîna care și așa o durea. Atunci începu să plîngă ; auzind-o, mama izbucni și ea în plîns. Zsófi se retrase într-un colț, se așeză pe parchet și își ascunse obrazul în palme, strigînd încetișor : „Tăticule !“

Mama se puse pe un plîns și mai amarnic, fugi în camera ei, o străbătu în lung și în lat, se duse plîngînd la bucătărie, se întoarse în cameră, trase cu zgomot ușile șifonierului și se îmbrăcă. Nu trecu pe la Zsófi, îi strigă doar să-și ia singură de mîncare, că ea pleacă la nenea Balázs. Azi nu vrea s-o mai vadă în ochi, să se culce singură, să nu o aștepte, pentru că va veni tîrziu. Ușa de la intrare se trînti ; Zsófi rămase pe parchet, cu palmele lipite de ușița răcoroasă a sobei.

Mama coborî scările în fugă. Doi locatari o salutară, dar ea nu le răspunse. Să plece cît mai repede, undeva, spre alţi oameni, care să nu-i amintească de Zsófi sau de Kató. Ce mai ţipa în receptor ! Îi spunea că o omoară pe Zsófi, dacă o prinde ! Nu cumva s-o mai trimită la ea ! Kálmán a făcut un şoc nervos, a fost nevoit să cheme doctorul ! Nu numai că era să se asfixieze de căldură, dar l-au chemat şi pe director ca să deschidă uşa blindată şi atunci s-a descoperit că Zsófi a primit de la Kálmán o monedă de aur, iar idioata a lăsat-o pe masă, la îndemîna oricui ; directorul a spus că va înainta o adresă la sfat, s-o înveţe minte pe răutatea aia. Kálmán era mai mult mort decît viu, în asemenea hal de nervi, încît nu a mai nimerit acasă, a rătăcit ore în şir prin oraş ! Zsófi i-a luat şi servieta. Să i-o trimită neîntîrziat înapoi. Kálmán e acasă, dar a trecut printr-o asemenea încercare, că zace pe canapea şi plînge ca un copil.

„Dar cum a nimerit acolo ?“ se întreba mama urcînd scările la familia Balázs. Ce i-a venit să se ducă la muzeu ? Şi Kálmán e vinovat, de ce i-a dat moneda ? Zsófi, cu siguranţă, nu i-a cerut-o, Zsófi e mult prea timidă ca să-i treacă prin minte una ca asta. Cînd i-a arătat moneda, biata de ea o fi trîntit uşa şi, speriată, azvîrlind moneda, o fi fugit, fără să sufle o vorbă celor de la muzeu. Venind acasă, a vrut să-i spună ceva, pentru că, în timp ce aranja cărţile, se tot învîrtea în jurul ei. Poate că asta avea de gînd. Numai necazuri are cu fetiţa ; şi ce mult şi-o dorise, îşi imaginase că o să fie altfel, că va fi curajoasă, va avea tărie de caracter, va fi un copil deosebit din toate punctele de vedere. Şi iat-o, stîngace, neputincioasă, fricoasă cum nu s-a mai văzut. Nu o să-i ierte niciodată lui Dobay că din pricina lui a bătut-o pe Zsófi. Mama se opri pe scări, să-şi sufle nasul. Nu, asta nu i-o poate ierta. Dacă n-ar fi sîcîit-o săptămîni de-a rîndul cu scoaterea de la institut, s-ar fi stăpînit. În trei lucrări a scris că nu există nici o stare de spirit care să justifice bătaia şi, cînd colo, îşi bătuse copilul de o dureau palmele. Or să asmută împotriva ei sfatul, or să organizeze o dezbatere la care, probabil, va fi invitată : nu ajunge că fata e mediocră, asta i-ar mai lipsi. Szabó Márta poate să se bucure, o să asiste la încă un eşec al ei, al mamei care n-a fost în stare să-şi educe fata. Dar nici lui Zsófi nu o să-i ierte faptul că a stat ca

o cîrpă, în loc să fugă, iar cînd a lovit-o mai rău, l-a strigat pe Gábor. Nici la Gábor nu-i vine să se gîndească, ce i-ar spune, dacă ar fi să dea ochii cu el?

Familia Balázs se bucură de venirea ei, Matyi, soţia lui Balázs, aflată la bucătărie, mai tăie un cotlet ca să ia cina cu ei. Oricum, nu va pleca devreme, nu-i vizitase de săptămîni de zile, măcar acum să mai schimbe o vorbă. Mîncă fără poftă şi lăsă gazdele să vorbească. Matyi pusese prea multă sare. Bietul copil, de-acum n-o să se mai poată duce nici la Kató.

Zsófi nu-şi luă nimic de mîncare. În singurătatea ei, casa i se părea foarte mare. Colinda dintr-un colţ în altul. Scoase de sub patul ei servieta lui nenea Kálmán, pe urmă o împinse înapoi. Nu are s-o deschidă, nu vrea să ştie ce este în ea, i-e teamă să afle.

Cine să i-o înapoieze? Ea în nici un caz, ea nu se mai duce acolo. E ora opt. Viki şi cu Dóra au pornit la ora cinci. A uitat să întrebe cu ce călătoresc pînă la graniţă. Cu un turism puteau să şi ajungă. Într-o vară au fost şi ei la Sopron, frontiera era foarte aproape. S-au dus tot cu maşina, pe atunci nenea Balázs nu era însurat. Ajunseseră în mai puţin de patru ore. Vor fugi oare încă în noaptea asta, sau vor aştepta pînă mîine? Dóra nu o să afle niciodată ce s-a întîmplat după plecarea ei, cum l-a ţinut ea în loc pe nenea Kálmán. Cînd se va întoarce Marianne, o să-i povestească. Ba nu e sigur că o să-i povestească, poate că Marianne ar suferi aflînd că nenea Kálmán a vrut să plece fără să-şi ia rămas bun de la fiica lui.

Opt şi jumătate. Biata mama, ce supărată! Ce necăjită trebuie să fi fost, dacă a bătut-o atît de crunt! Azi a tot avut parte de bătaie, abia îşi mai mişcă braţul. Totuşi, nenea Pişta e mai puternic. Sărmana mama, are o fetiţă care nu-i aduce nici o bucurie. Chiar şi atunci cînd are o intenţie bună, nu poate să-i spună, pentru că e un secret, pe care nu trebuie să-l afle nimeni. De-acum încolo o să fie şi mai singură, nu o să aibă voie să se joace nici cu Marianne; nenea Kálmán — să n-o mai vadă în ochi, iar Dóra nu mai este. După ce o să se vindece şi nenea Pişta, viaţa ei nu o să mai aibă nici un rost.

Nu aprinde lumina, rămîne aşa, în semiîntunericul camerei, culcată pe covor. Pe stradă, luminile s-au aprins,

orașul se liniștește, se pregătește de odihnă. Dacă n-ar fi atît de proastă, după bacalaureat s-ar înscrie la institutul de medicină. Ce plăcut este să știi că e nevoie de tine, iar medicii sînt căutați întotdeauna. De ea însă nimeni nu are nevoie. O să se facă bine și nenea Pișta, și atunci poate că nici nu o să-i mai răspundă la bună ziua. Coif-de-Ziar ! Minte și Coif-de-Ziar, ca și nenea Kálmán. Singurul lucru inteligent e că a lăsat moneda pe masă. La început s-a gîndit că ar fi mai bine s-o ia și s-o înapoieze odată cu servieta, pe urmă însă i-a trecut prin minte că s-ar putea s-o piardă ; or, moneda era prețioasă ; așa că a pus-o în scrumieră. Biata mama ! Ce o să facă la școală cu atîția copii care se țin de rele ? Nu are voie să-i bată, oricît de răi ar fi, chiar ea a scris că nu e voie. Nenea Aczél a reclamat-o o dată pe învățătoarea lor, care o pălmuise pe fiica lui, pe vremea cînd erau în clasa a doua, pentru că ea scuipase în timpul orei. Ar fi îngrozitor s-o reclame cineva pe mama.

Făcu paturile, se spălă și se culcă. Azi nu citește, stinge lumina de cum se bagă în așternut. E bine să stai în întuneric. Întunericul nu-i deloc înspăimîntător. De cînd tata i-a explicat rotația Pămîntului, întunericul nu mai are nimic misterios.

Nu-și găsea locul. Obrazul i se umflase, mîna o durea, nici dacă se întorcea pe spate nu scăpa de dureri. Parcă se odihnea totuși mai bine culcată pe partea dreaptă, cu perna îndesată sub ceafă. Spre seară, aerul se împrospătează și, dacă perdeaua e ridicată se strecoară în casă. Sărmana mama, biata de ea, draga ei mamă ! Ce îngrozitor este că nu poate s-o ajute ! Nenea Kálmán s-o fi dus oare acasă cînd i-au dat drumul din tezaur ? Probabil că nu, mai întîi o fi tras o fugă pînă la Viki. Viki era însă departe, altminteri tușa Kató i-ar fi spus mamei altceva.

Pendula bătu ora nouă. Nu-i era somn. Îi răsuna încă în urechi ultima bătaie a ceasului, cînd auzi soneria. Sunase scurt ; de fapt nici nu era sigură dacă auzise cu adevărat, ori i se păruse numai. Se ridică în pat. Să fie poșta ? De unde, la ora asta ? Soneria se auzi din nou. Își puse un capoțel și ieși în hol. Tulburată cum era, mama să nu-și fi luat cheia ? Ba o luase, o auzise încuind ușa pe dinafară. Mama. Biata mama ! Ce să facă oare, cum s-o împace ? Mama nu suferă să i se spună : „Te

rog, iartă-mă !“ Scrisese şi de ce : ceea ce trebuie să obţinem din partea copilului este ca el să-şi recunoască faptele, nu să se roage de iertare ; să înţeleagă în ce constau greşelile lui, comportarea lui incorectă, atît e de ajuns. Nu există nici o ieşire, doar nu o să admită că ar fi putut să procedeze altfel — trebuia să-l închidă pe nenea Kálmán. Tatii îi cerea iertare. Era atît de bine cînd, trăgînd-o de codiţe şi sărutînd-o pe vîrful nasului, îi spunea : „Nu mai sînt supărat !“

Soneria se auzi încă o dată. Nu are voie să deschidă nimănui, mai ales seara, întîi trebuie să privească prin vizor. În faţa uşii, pe scări, nu era nimeni. Se înşela însă. Nu acoperi bine vizorul, că soneria se auzi din nou. Nimeni. Cineva se distra, vrînd parcă s-o necăjească. Trebuie să deschidă, să afle cine se joacă la sonerie. Deschise uşa şi ieşi, măturînd cu capotul ştergătorul de picioare. Nu era nimeni şi atunci se sperie, deşi tata îi explicase că toate au o cauză firească. În stînga se vedeau scările şi locuinţa lui nenea Király, cel care nu-şi pusese tăbliţa cu numele, iar în dreapta o uşă batantă dînd în culoarul ce duce spre curtea interioară. Uşa se balansa, cineva ieşise de curînd pe acolo. Cel care sunase era în spatele batantei şi dintr-un motiv sau altul nu voia să fie văzut.

Să se uite cine e ?

E foarte neplăcut să intri într-o instituţie, să discuţi cu un străin sau să întrebi ceva la alimentara. Dar să vezi cine-i după o uşă, să afli cine a sunat ? De ce n-ar vedea ? De altfel, după fiecare uşă de pe culoar sînt locatari, iar la ora asta tanti Nánási — observase în repetate rînduri de la fereastra bucătăriei — obişnuieşte să iasă la aer. Deschise uşa. Tanti Nánási nu era acolo, dar nu plecase de mult, pentru că scăunelul era lîngă prag ; prin geamul uşii lumina se strecura pe culoar, iar printre petele de lumină şi umbră, cu rucsacul în spinare, se vedea Dóra.

Va să zică, totul a fost zadarnic ! Degeaba a mîncat bătaie, degeaba l-a închis pe nenea Kálmán, Viki nu a plecat, or să ia totul de la capăt şi nici măcar nu are satisfacţia că a reuşit să rezolve ceva. Sigur că nu a îndrăznit să sune lung, se temea că o să-i deschidă mama. De fapt, interdicţia nu ar trebui să mai fie valabilă, mama însă nu cunoaşte adevărul, aşa că se menţine.

Dóra se așează pe scăunelul lui tanti Nánási și-și scoase rucsacul. Era plină de praf, pe genunchi și pe fustă avea pete de ulei, pe brațul ei se vedea o zgîrietură.

— M-am întors, spuse.

Zsófi își strînse cu putere cordonul capotului.

— Am coborît din camion înainte de Tahi, șoseaua era goală. Viki a adormit de cum am ieșit din Budapesta, nenea Seres conducea, cartofii cu care era încărcată mașina mă băteau, erau prea tari. M-au adus pînă la Szentendre niște turiști.

— De ce te-ai întors ? întrebă Zsófi în șoaptă.

Dóra se uită întîi la ea, apoi își mută privirea la perete. Peretele era de un alb orbitor, clădirea fusese de curînd renovată. Viki a plecat, iar Dóra s-a întors. Dóra nu s-a pierdut ! Doar ea îi mai rămînea din zilele de odinioară !

— Aveam doi forinți, mi-au ajuns pentru trenul electric.

Dóra se descurca întotdeauna de minune. Tahi. Unde o fi asta ? Szentendre. Plecau și ei cu trenul electric la băile romane de la marginea orașului.

— Pot să dorm la voi ?

Aici ? Zsófi respiră adînc. Nici dacă nu ar fi avut o zi atît de îngrozitoare, mama nu i-ar da voie. Dar de ce ar dormi aici ?

— Nu pot să mă duc acasă, cei din curte știu că am plecat la țară. Ne-au văzut pornind cu mașina. Cheia a rămas în buzunarul lui Viki, nu am cu ce să descui ușa. Nu pot să sparg broasca fără Viki.

Perdeaua de la fereastra lui tanti Nánási era străvezie; îi văzu șezînd la masă, nenea Nánási mînca din cratiță, muind bucățele de pîine în zeama roșiatică. La radio se transmitea un spectacol, o artistă cînta.

— Mîncarea a rămas tot la Viki, spuse Dóra. Mi-e foame.

În casă aveau de toate, Dóra însă nu putea să intre înăuntru. Nici în curtea interioară nu se mai puteau duce, se întunecase și se temea de ce ar fi putut să spună locatarii. Dădu fuga în bucătărie, unse cîteva felii de pîine cu unt, găsi cașcavalul și tăie să le ajungă la amîndouă. Dintr-o dată i se făcuse foame și ei. Culoarul nu e casa lor, scăunelul lui tanti Nánási nu e al mamei.

Mîncară pe culoar, Zsófi aduse și apă. Mîncară foarte mult, aproape o jumătate de pîine. Ajungînd peste granița,

Viki o să dea într-un fel sau altul semne de viaţă ; îl cunoşteau pe postaşul din piaţa Apáczai Csere János, era tatăl lui Szűcs Sutyi, el o să-i dea scrisoarea adresată Dórei. Dar dacă Viki se întoarce ? Între timp s-o fi trezit şi poate că nu o s-o lase singură pe Dóra. Nu-şi dădea seama dacă Dóra ar dori asta sau nu. Zsófi se înfiora numai la gîndul că Viki s-ar putea întoarce. Să nu vină înapoi, nu vrea s-o mai vadă.

— Marianne s-a întors ? întrebă Dóra.

Zsófi clătină din cap.

— Am făcut singură totul, spuse zîmbind pentru prima oară în ziua aceea.

Dóra îşi puse pîinea cu unt pe genunchi şi o ascultă cu gura căscată. Nu o întrerupse cîtă vreme istorisi întîmplările după-amiezii şi nici pe urmă nu spuse nimic ; îşi mînca doar pîinea cu unt. Zsófi se simţea puţin ofensată : după bătaia cruntă pe care o mîncase, aştepta măcar o vorbă bună. Dar Dóra tăcea şi se gîndea că din toate astea o să iasă o dandana nemaipomenită, pentru că muzeul o să înştiinţeze cu siguranţă şcoala. De fapt, ar fi trebuit să intervină altcineva, o auzea pe Zsófi şoptindu-i, un prieten de-al ei, un zidar, acesta însă nu a venit. Nu auzise vreodată ca Zsófi să fi avut un prieten. Să fie cel care i-a aruncat para ?

Dóra e obosită, se resemnă Zsófi, poate că mîine, cînd se va simţi mai bine, o să se arate mai interesată. Ar trebui să se culce, după ce a bătut atîta cale. Dar unde ? Unde s-o ducă ? Alte rude în afară de tuşa Kató nu are. Acolo chiar că ar nimeri bine ! N-au nici o cunoştinţă apropiată unde s-o ducă fără o încuviinţare prealabilă. Iar aici nu poate să rămînă. Să încerce la tuşa Márta ? Ar avea loc şi poate că tuşei Márta n-ar trebui să-i povestească de ce trebuie să stea Dóra cîteva zile la ea. La tuşa Márta a stat odată şi Végh Margit, atunci cînd nenea Végh a fost arestat pentru hoţie, iar Margit nu putea să doarmă acasă de teamă că vor veni să le mai facă o percheziţie. Numai că Dóra nu voia să meargă la tuşa Márta. Nu, la ea nu, tuşa Márta prea le ghiceşte pe toate, iar în interesul lui Viki două-trei zile nu trebuie să ghicească nimeni nimic.

Îşi apropie obrazul de fereastra culoarului şi privi ca o pasăre captivă spre curtea întunecoasă. Dacă ar trăi tata, Dóra ar putea dormi în cabinet, e convinsă că ea

nu s-ar fi temut de Tóbiás, doar Tóbiás își păstrase toată dantura. Atunci unde s-o ducă ? Locuința e a mamei, aici mama hotărăște. Cînd o să fie mare și munca ei o să fie folositoare cuiva, o să invite la ea pe cine o să poftească, chiar și pentru mai multe zile. Dar deocamdată nu poate. Dóra ședea și tăcea. Avea pantofii plini de praf. Lui Zsófi îi trecu pentru prima oară prin minte întrebarea : ce se întîmplă dacă Viki nu se întoarce ? Pe Dóra nu a vrut-o nimeni nici pînă acum. Poate că legea spune totuși ce-i de făcut cu un copil pe care nu-l vrea nimeni.

Tanti Nánási ieși pe culoar și începu să rîdă văzîndu-le. Dóra se ridică speriată de pe scăunel.

— Stați liniștite, dacă vă face plăcere, spuse tanti Nánási, făcîndu-și vînt cu un evantai. Parcă ați fi două cucuvele. De ce nu vă culcați ?

Zsófi își ascunse picioarele sub capot. Era în papuci. Tanti Nánási se întoarse în bucătărie, unde îi povesti lui nenea Nánási că fetița din vecini cu o altă fetiță iau aer afară, șezînd pe scăunelul lor.

Fără să se mai așeze, Dóra își luă rucsacul în spinare. Avea dreptate, venise la ora nouă, se făcuse nouă și jumătate, nu puteau să stea la nesfîrșit pe culoar. În casă nu are cum s-o ascundă, acasă la ea nu se poate duce. Ce să facă ? Zsófi se frămînta neputincioasă. În orice caz să se îmbrace, să-și pună rochița, între timp poate îi vine vreo idee. Intră fuga în casă, își trase rochia, își încheie sandalele. I-ar trebui o casă de care să dispună numai ea, unde ea să arate patul în care să se culce Dóra, farfuria din care să mănînce — o locuință în care nimeni altul să nu poruncească.

O casă...

Ar fi bun măcar un pat liber, dar unde să găsească în orașul ăsta mare un astfel de pat ?

Întorcîndu-se pe culoar nu o mai găsi pe Dóra. Se sperie la gîndul că Dóra a plecat. S-o fi rușinat că a fost nevoită să ceară ajutor și, încăpățînată cum e, o fi luat-o pe jos prin oraș. La acest gînd, inima i se strînse. Dóra nu plecase însă, era acolo, retrasă într-un colț întunecos. Cînd o văzu în ușa lui tanti Nánási, Zsófi răsuflă ușurată și, de emoție, începură să-i tremure genunchii. De astă dată se așeză ea pe scăunel, iar Dóra lîngă ea.

Ştia un singur pat liber, pe care ar putea să-l capete Dóra .

— Vino ! îi spuse. Mai eşti în stare să umbli ?

— Unde vrei să mă duci ? întrebă Dóra.

— Hai, vino !

Venea obosită, ascultătoare, fără să mai pună nici o întrebare. Întotdeauna Dóra era cea isteaţă, ea găsea soluţiile, iar acum... La şcoală, porţile se încuiau la opt. Cum se poate pătrunde într-o clădire, după ora închiderii ? Şi ce o să spună Dóra aflînd unde o duce ? O să vrea să intre ?

Străduţele laterale pe care le străbăteau erau aproape goale. Zsófi nu ieşise niciodată singură în oraş atît de tîrziu. Totul părea nou, necunoscut, copacii erau mai înalţi, zgomotele — neaşteptate. Cînd la colţ îi se înfăţişă clădirea masivă, întunecată a şcolii, Dóra se opri, ridicînd o privire plină de o nespusă tristeţe asupra Zsófiei. Nu o fi crezînd că o păcăleşte, că a adus-o la vechea lor locuinţă din piaţă, de unde nu avea decît să se descurce singură ?

— Aici lucrez eu.

Dóra nu spuse un cuvînt.

— Fac curat şi gătesc pentru cineva. Mă plăteşte cu ziua. E nenea Pişta, bătrînul ; o bombă i-a omorît toată familia. Nenea Pişta pare nesuferit, dar de fapt nu e decît foarte trist. Ai putea să dormi la el.

Cîteodată, desigur, e totuşi scîrbos, insuportabil. Azi a şi bătut-o, uneori înjură, dar nu fiindcă ar vrea s-o sperie.

— Să stau toată noaptea la portar ? întrebă Dóra.

— La el. Dimineaţa vin şi eu şi facem împreună de mîncare.

— Şi o să mă primească ?

— Dacă-l rog eu, da.

Dóra plîngea. Nu o mai văzuse plîngînd de atunci, de pe Dobogókő. Cînd se supăra, Dóra spunea vorbe grele, ca nenea Pişta, dar nu plîngea. Orologiul din turn bătu ora zece.

Cînd să pornească iar, în dreptul clădirii unde locuia Dóra frînă o maşină. Speriate, s-au ascuns lîngă zid. Din taxi au coborît tanti Biró şi nenea Biró şi au intrat în casă. Atunci fetele au traversat în fugă piaţa, Dóra vîrîndu-se în umbra porţii, iar Zsófi încercînd s-o deschidă.

Era încuiată. Căută butonul soneriei şi începu să sune. Sună vreo cinci minute, pînă cînd, în sfîrşit, apăru Székely în cămaşă de noapte şi cu un halat pe umeri. Întîi se uită prin ferestruica porţii şi nu deschise decît atunci cînd o recunoscu pe Zsófi.

E nemaipomenit ce se petrece aici, omul mai trece cu vederea anumite lucruri, dar ceea ce face bătrînul Pongrácz depăşeşte orice limită. A început să cheme fete în toiul nopţii, nu-i mai ajunge una, îi trebuie două, le pune, mai ştii, să-i citească poveşti, îl scoală pe el din somnul cel mai dulce ca să le deschidă poarta. Nici directoarea nu umblă pe aici noaptea la zece, mucoasele, în schimb, intră, dar nu ele sînt de vină, ci turbatul de Pongrácz. Şi ce prefăcut e, a stins lumina de parcă nu el le-ar fi chemat. O fi cerut să-i facă ceva bun de mîncare, ori a pus-o pe Zsófi să-i aducă medicamente de la farmacie ; e sluga lui, pe ea o mînă peste tot. Una nu-i mai ajunge însă, îi trebuie două, să-i ţină noaptea de urît. Naiba ştie, i-o fi adus ceva, pe urmă or să-l scoale iar, să le dea drumul. Nu obişnuieşte să umble cu vorba, dar de data asta trebuie să-i spună directoarei.

Pe culoarul de la subsol, lumina era aprinsă. NU BATE ! scria acum corect pe biletul desenat de Zsófi. Székely intră la el bombănind. Dóra se opri.

— Aşteaptă-mă aici, spuse Zsófi, mă duc înainte.

În cameră, aerul era stătut, umed şi rece, făcînd să se simtă mai puternic decît în timpul zilei mirosul de mucegai. Intrînd, la început desluşi numai răsuflarea lui nenea Pişta. Găsi uşor întrerupătorul, îl ştersese de atîtea ori, ştia unde să-l caute.

Pongrácz se trezi speriat. Se ridică, îşi acoperi ochii, apoi se uită la ea cu o privire somnoroasă, totuşi arţăgoasă, ca şi cum ar fi visat, iar în vis l-ar fi supărat ceva.

— Nene Pişta, nu aveţi nevoie de o fetiţă ? îl întrebă Zsófi.

Pongrácz se uită la ceas. Zsófi e, da, Zsófi, ea sporovăieşte.

— Nu are unde să meargă şi nu am avut unde s-o duc în altă parte.

Ce tot îndrugă ? Dacă-i trebuie o fetiţă ? I-o fi adus una în sacoşă, mai adineauri i se păruse că visează. De

fapt o şi visase, dar acum e aici cu adevărat, cască ochii la el şi îndrugă prostii. Se înfurie.

— Unde naiba hoinăreşti noaptea ?

Ei, da, n-ar trebui să ţipe, dar nu poate altfel. Fata nu s-a supărat, nici nu-i răspunde, se scutură de vorbe cum se scutură cîinele de apă, îi zîmbeşte şi desface patul de alături. Uite-o, a găsit şi perna lui Marcsa, şi feţele de pernă. Chiar i-o fi adus un copil ? Păi acum sare din pat şi se aruncă, cu tot piciorul ăsta prăpădit, pe fereastră, drept în maldărul de cărbuni ! Nenorocita, nu-i în toate minţile !

Turuie, turuie-ntr-una, că e numai pentru cîteva zile, că nu are unde să stea. Păi ce-i la el, azil de noapte sau cămin de copii ? A desfăcut patul, nu întreabă nimic, iar el, bătrîn fără minte, tace, nu-i spune să-şi vadă de drum şi să dea ordine la ea acasă. I-a venit vremea să se mute între patru scînduri dacă a ajuns ca un prunc să-i comande lui. De n-ar fi bătut-o azi-dimineaţă, ar da-o afară cît ai clipi.

— Pe cine Dumnezeu îmi aduci pe cap ? o întrebă bîlbîindu-se.

Iarăşi vreo afacere necurată, ca tot ce vine de la Zsófi, ca povestea cu slujba maică-si sau cea cu Halasi, pe care trebuia să-l caute Kis András. N-a mai aflat cine-i acel Halasi din pricina căruia se frămînta nebuna. Cum s-o fi descurcat zidarul ? I-a trimis vorbă să treacă pe aici, dar el nu a venit, aşa că n-a mai apucat să-i zică să fie cu băgare de seamă, că Zsófi e fata lui Nagy Gábor şi s-ar putea ca Halasi să nu fie om de serviciu la muzeu. N-a venit, nici ăla nu-l ascultă, deşi sînt consăteni, e nepotul lui Kapás Misi.

Asta-i culmea ! Uite că fuge şi vine într-adevăr cu cineva. Auzi, dacă n-are nevoie de un copil ! Naiba are nevoie !

A adus-o. Se ridică în capul oaselor. Zsófi se apropie de el, vrînd parcă să-l liniştească. Cealaltă rămîne în uşă. Se uită la el cu o privire fixă, cu mîna pe clanţă, gata să fugă. De unde o fi adunat-o ? Degeaba ar întreba-o ! Cînd a mai rostit Zsófi o vorbă pe înţeles ?

— Vino încoace ! îi spune străinei.

Fata nu se mişcă din loc. Are părul negru-negru, e plină de praf şi are un rucsac cum a mai văzut la drumeţi. De unde naiba a mai picat şi asta şi ce se-ntîmplă

aici — deschide un azil de noapte la bătrîneţe ? I-e nesuferit pînă şi gîndul că un străin o să respire acelaşi aer cu el. De treisprezece ani, în casa asta nu a călcat picior de om străin. S-o scoată în drum ? Nu-i vine. Unde şade ? Netoata i-a spus că n-are unde se duce.

— Cară-te acasă ! se răsti la Zsófi. Acuşica bate de unsprezece. Să nu te mai prind noaptea pe stradă !

Ce mamă o fi avînd şi asta, ar trebui arsă de vie, o lasă să se vînture pe străzi la o oră atît de tîrzie. Zsófi se aplecă la urechea lui şi începu să-i vorbească în şoaptă. Să se ducă odată, să nu i se mai agaţe de gît ; Erzsi avea obiceiul ăsta. Dar ce, toate fetele trebuie să fie la fel ? Îl bate la cap că o culcă pe Dóra, dar nu cumva s-o supere, că Dóra e tare necăjită. Cum Dumnezeu să nu fie cînd o cheamă Dóra ?! Un om cinstit nu poartă un nume ca ăsta. Se apropie de Negruţa, o îmbrăţişează, şuşoteşte ceva şi la urechea ei şi o ia la fugă. Iacă şi Székely, ţipă cît îl ţine gura, rupe-i-s-ar — de ce-o face pe nebunul, şi-aşa stă de pomană cît e ziua de lungă, măcar se mişcă şi el pentru leafa lui, tot nu munceşte, prăpăditul, numai se plînge şi umblă cu vorbe.

Străina îşi scoase rucsacul, dar nu se mişcă din loc.

— Ce stai acolo ca o statuie ? Eşti în stare să te culci aşa murdară cum eşti !? Acolo-i apa, spală-te !

Uf, că tare mai e slăbănoagă ! Are măcar ce să îmbrace pentru noapte ? Dă din cap că nu. La naiba, să se scoale acum şi să-i caute o cămaşă de-a lui ! Dóra. E şi mută, nu scoate o vorbă. De unde o mai fi picat şi asta ? Îi pare cunoscută, totuşi, parcă ar mai fi văzut-o undeva, dar unde ? Uite-o că se strecoară în pat şi-şi trage plapuma peste ea. Să aştepte să i-o dea el jos şi să încerce s-o descoasă, dracul s-o descoasă ! O noapte n-o fi foc, o să rabde, mîine însă s-o ducă de aici, la el nu-i hotel. Să nu fi dat ortul popii, că nu i se aude răsuflarea, nu se mişcă, deşi s-a culcat în pat străin. Dracul s-o pieptene, de ce-o fi venit asta pe capul lui ? Ca să stea acum şi să-i pîndească suflarea ? De unde a adunat-o neisprăvita şi de ce n-are unde se duce ? N-a murit, răsuflă, dar o fi tare obosită, încălţămintea i-e plină de praf. O fi venit pe jos de la ţară, iar maică-sa o fi plîngînd după ea. Nu, asta n-are mamă, o fi fugit de la o casă de copii. În orice caz, e mai învăţată cu ordinea decît aiurita, şi-a spălat ligheanul, n-a fost nevoie să-i spună, şi-a aranjat

frumos hainele pe spătarul scaunului. A adormit, şi-a scos şi nasul de sub plapumă. Aşa, culcată, nu pare chiar atît de slută ca la început. Na, c-a văzut-o şi pe asta — nu mai doarme singur la bătrîneţe.

Coborî din pat. Desfăcu rucsacul Negruţei. Ce avere poate să aibă una ca asta ? Scoase pe masă tot ce găsi. Nu prea multe. Un pulovăr roşu, o perie de dinţi, un iepuraş de catifea şi o carte de citire de clasa a cincea.

19

DIMINEAŢA trebui s-o trezească mama, era atît de adormită şi frîntă de oboseală, că nu-şi putea reveni. Mama o deşteptă tratînd-o ca pe o străină, ca pe un musafir, o scutură de umeri şi cînd o văzu că deschide ochii, se întoarse fără un cuvînt în camera ei. Mama nu bănuia că aseară a plecat şi ea, pentru că, la întoarcere, poarta nu era încă încuiată, iar mama nu sosise — a venit foarte tîrziu, trecuse de miezul nopţii cînd a auzit-o intrînd.

La plecare, mama nu a sărutat-o, de fapt nici nu i-a vorbit, i-a spus doar să ducă servieta la tuşa Kató, s-o lase la intendentul casei, iar după-amiază să fie acasă devreme. Servieta ? Chiar dacă ar avea curajul să se ducă pînă acolo, tot nu ar putea s-o ducă intendentului pentru că i-ar da-o tuşei Kató, iar tuşa Kató deschide tot ce-i cade în mînă, de la penarul Mariannei pînă la scrisorile oficiale ale lui nenea Kálmán. Tuşa Kató îi caută pe toţi şi în buzunare. Dacă nenea Kálmán se pregătea de drum, înseamnă că are în servietă cele necesare pentru călătorie, iar tuşa Kató nu trebuie să vadă. De fapt ar trebui să ducă servieta la muzeu, acolo însă nu are curajul să intre pentru că portarul o s-o recunoască şi ar putea să se întîlnească şi cu nenea Kálmán. Şi aşa toată lumea, dar mai ales nenea Kálmán, crede despre ea că a înnebunit. Poate doar Coif-de-Ziar. Coif-de-Ziar tot nu s-a dus ieri la muzeu, poate îi face serviciul să ducă servieta şi s-o lase la grăsanul de la poartă.

Azi mama nu i-a lăsat notă de cumpărături, nici bani, şi sigur că nu întîmplător a făcut-o. Poate că vrea să-i

dea de înțeles că întrerupe orice legături cu ea și că nu îi mai poartă de grijă. Biata mama, cît e de singură de cînd nu mai este tata! Poate că nici azi nu vrea să ia masa acasă. Ea are bani în pușculiță, îi scoate, cumpără lapte, pîine și o sută de grame de mezeluri; nu or să se strice în frigider, chiar dacă mama nu o să mănînce. Dacă ieri nenea Pișta nu ar fi bătut-o, cei patru forinți i-ar fi ajuns pentru strictul necesar, așa însă nici gînd să-i mai capete. Cît timp are bani în pușculiță, nu e nici o problemă; pe urmă, cînd or să se isprăvească, o să caute de lucru.

Cără cu greu servieta și sacoșa. Îl zări de departe pe Coif-de-Ziar, care îi făcea semne. E bine dispus, nu bănuiește cît rău i-a pricinuit. De ce oare nu-și respectă oamenii cuvîntul? Nu ar fi ajuns un copil al nimănui, dacă Kis András s-ar fi dus ieri la muzeu.

— Ei, spuse Coif-de-Ziar, și rîdea cu toată gura, s-a găsit cumpărător pentru casă?

Stătea și-l privea fără să înțeleagă. Coif-de-Ziar se prăpădea de rîs.

— Așa-i că ieri n-a băut ca de obicei? Spune-mi, la ce oră a sosit? La șapte cred că tot a ajuns acasă, oricît o fi bocănit la ei acolo.

Despre cine vorbește omul ăsta? Și uite cum mai rîde, gata-gata să cadă de pe schelă!

— Să nu-ți fie frică de el, e un om de nimic, spune-i și maică-ti să nu se teamă. La muzeu se răsfață, dar te poți înțelege cu el, că e fricos din cale-afară, nu vă lăsați. Spune-i bătrînului că ieri n-a băut decît un rom și nu s-a întîmplat nimic rău, numai că-i tare mincinos. Să nu te înveți de la el, auzi?

Cuvintele se revărsau asupra ei ca ploaia. Zsófi rămase înmărmurită. Așadar, Coif-de-Ziar s-a dus totuși la muzeu și e convins că i-a făcut un mare bine, pentru care se cuvine să-i mulțumească. Dar ce a făcut? Și unde a fost? Cu cine a discutat? Iarăși o neînțelegere, dar nu are cum s-o lămurească. Coif-de-Ziar s-a dus și a discutat cu altcineva.

„Tare sensibilă mai e și fetița asta! se gîndea Coif-de-Ziar. Schimbă fețe-fețe și bîlbîie ceva ce aduce a mulțumire.“ Păi, de ce să-i mulțumească, i-a făcut plăcere s-o ajute și nici n-a fost prea greu. Apoi, orice om e dator să ajute un copil. Cîteva zile nu se va duce nici

la bătrîn, să nu creadă că așteaptă recunoștință. Începu să fluiere și-și văzu de lucru...

„După cele întîmplate nu pot să-l rog să mai treacă pe la muzeu, se gîndea Zsófi. Imposibil, cu totul imposibil. Dacă duce servieta, o să-și dea seama că a făcut un lucru de prisos. Trebuie să inventeze altceva. Deocamdată, servieta o să stea la nenea Pișta."

Ajungînd în subsol, se gîndi că ar fi bine să scoată biletul de pe ușă. Pînă acum la nenea Pișta se intra fără să se bată la ușă, dar de cînd e Dóra la el nu se mai poate. Deocamdată Dóra nu trebuie să fie văzută de nimeni. Scoase deci biletul și-l zvîrli în lada de gunoi. În cameră o întîmpină imaginea cunoscută, al doilea pat era făcut, nenea Pișta ședea lîngă măsuța mică, totul arăta ca de obicei. Privind în jur, Zsófi uită să salute : Dóra nu era nicăieri ! Nu o fi fugit și de aici ?

— Nu te mai ascunde ! spuse nenea Pișta. Ți-am spus că-i Zsófi și nu m-ai crezut. O cunosc după mers.

Dóra apăru dinspre curtea interioară, cărînd în casă, pe tălpi, praf de cărbune. Ar fi vrut s-o întrebe ce i-a povestit lui nenea Pișta sau să-i ceară un sfat în legătură cu servieta, dar nu se putea, nenea Pișta o bombarda cu ordine în legătură cu prînzul. Noroc că lapte pentru acum mai era de ieri, altfel ar fi trebuit să alerge la lăptărie, să cumpere.

Dóra nu scotea un cuvînt, nu-și bău cafeaua, nu se atinse nici de pîinea cu unt. „Ești obișnuită cu bucate alese, se gîndea Pongrácz. Dacă nu vrei să mănînci, n-ai decît să te uiți." Zsófi nădăjduia că Dóra o s-o ajute la dereticat, dar ea nu o ajută, ședea pe pervazul ferestrei, răsfoind cartea de citire. Din cînd în cînd, nenea Pișta trăgea cu ochiul la ea. Se preface că citește, e cu gîndul aiurea ; i se zbat genele, e neliniștită. Pîndește, mucoasa, așteaptă ceva, e toată numai spaimă și așteptare. De ce se teme ? Și ce așteaptă ? E muncită de gînduri. Cine știe ce o așteaptă, de aseară n-a deschis gura, atît a întrebat : unde-i veceul ? Unde s-a mai pomenit o mută ca asta, e în stare să stea și să se uite cum trebăluiește astălaltă, fata lui Nagy Gábor. Ehei, l-a blagoslovit ăl de sus cu amîndouă și, din pricină că nu-i mai dă Zsófiei nici un forint, n-are cum să-i zică s-o ducă pe muta asta de-aici. Cum s-ar spune, își fac servicii unul altuia, bat-o sfinții de fată !

Negruța șade pe pervaz, pe pervazul lui Erzsi ; a închis cartea și privește în gol. De unde naiba a adus nebuna geanta aia frumoasă ? Și e burdușită de-ți vine greu s-o ridici ! La ce i-o fi trebuind ? Uite, acum o vîră sub pat. Se uită lung la sticla cu lapte, se vede că-i chiorăie mațele de foame. Păi, să bea, mînca-o-ar puricii, să bea, că nu-i pare rău de o gură de lapte, să-și taie și o bucată de pîine. Are poftă de mîncare, ce-i drept, iar de nu i-ar fi rușine să se gîndească la așa ceva, ar zice că mă-sa o ține flămîndă.

Ia te uită ce-i scapără ochii, doar nu a avut nici un gînd rău. Nu-i bine să stea fetița toată vremea în casă, de ce se burzuluiește ? De ce se înfurie cînd îi zice s-o ia pe Negruța la cumpărături, s-o scoată puțin la aer ? Așa e cum s-a gîndit el, Negruța a fugit dintr-o casă de corecție și e urmărită. Altfel nu s-ar ascunde la fiecare zgomot, n-ar sări fără motiv la orice pas...

Păi, dacă Zăluda vrea să se ducă singură, n-are decît. Negruța să rămînă și să spele vasele, cîtă vreme cealaltă e plecată, doar nu-i cade mîna. Dóra. Ce nume !

— Tu n-ai alt nume ? o întrebă, după ce Zsófi închise ușa pe dinafară.

Ia te uită ce privire sălbatică ; și-l minte de la obraz că n-are. Se știe doar că, pe lîngă prenume, tot omul mai are și un nume. Se teme însă, i se citește pe față, se teme că o dă pe mîna poliției. Acum s-a convins că fata a dat de bucluc și se ascunde ca să nu fie găsită. Bine, s-o aștepte cu vasele pe Zsófi, pentru atîta treabă n-o să-i rostească numele. Auzi, Dóra !

Păi dacă n-are încredere în el, să-și ia tălpășița ! Zsófi, vezi bine, a știut că o poate adăposti aici, cu toate că i-a tras un toc de bătaie. Asta însă se holbează și tace mîlc. Tare nesuferită mai e ! Trebuia să se intereseze, să afle cine e Halasi, dar tot făcînd-o pe secretoasele l-au scos din minți. A uitat să-i spună Zăludei să cumpere mai mult din toate cele și nici nu i-a dat bani în plus ; Negruța e aici și dacă nu vine cu sacoșa plină, ori ea, ori cealaltă rămîne cu buzele umflate. El nu poate să se ducă după Zsófi, iar Negruța nu cutează. Are s-o întoarcă la piață de cum vine.

Dar nu a trebuit s-o întoarcă, Zsófi s-a descurcat singură, a cumpărat din toate mai mult. Pînă cînd mama

o să se hotărască într-un fel, mai bine mănînc şi ea aici ; poate că mama nu-i lasă nici mîine de mîncare, gîndind că un copil rău, care îşi închide unchiul în muzeu, nu are decît să-şi cîştige singur pîinea. Nu i-o ia în nume de rău, este însă neliniştită la gîndul că foarte curînd forinţii din puşculiţă se vor termina. „Uite, totuşi, Coif-de-Ziar s-a dus, îşi aminti, dar nu acolo unde trebuia. Coif-de-Ziar a păţit ca şi nenea Pişta, a luat pe cineva drept altul." Deodată se simţi cu mult mai bine. Coif-de-Ziar i-a aruncat o pară frumoasă atunci, s-a dus şi la muzeu — înseamnă că nu e chiar singură. Ce-i drept, nu a văzut nici o fetiţă de vîrsta ei la construcţii, dar Coif-de-Ziar poate să-i găsească o muncă pe măsura puterilor sale. În timpul verii, cei dintr-a şaptea au voie să lucreze. La toamnă, ea intră într-a şasea. Ar putea să care apă muncitorilor sau să le dea cărămida la mînă, orice. La nevoie ar putea să le facă de mîncare, atunci ei nu ar mai lua prînzul la bodega „Hordó" sau din pachet, precum Kis András.

Biata mama, ce pacoste pe capul ei ! E îngrozitor că nu va putea să-i spună niciodată ce i s-a întîmplat. Mama s-ar întrista aflînd că a bătut-o fără vină. Stă pe căldura asta la institut, are parte numai de necazuri şi — n-are încotro — peste cîteva zile o să se prezinte la şcoală, cu toate că nu-i place.

În clipa aceea, mama gonea spre casă, era atît de grăbită că nu avea răbdare să aştepte un mijloc de transport. Fusese chemată la serviciul personal al sfatului din sectorul întîi, în legătură cu noul ei loc de muncă. „Amănuntele se vor rezolva la sfat, îi spusese Dobay amabil. Noi am cerut repartizarea într-o circumscripţie apropiată de locuinţa dumitale". Ce drăguţ din partea lui ! Nu spre sfat se îndrepta însă, ci spre casă. Alerga atît de repede încît, de transpiraţie, părul i se lipise de ceafă. Dimineaţa nu lăsase bani pe masă, Zsófi nu avea de mîncare, munceşte flămîndă la Pongrácz, iar la întoarcere nu o să găsească nimic, pentru că ea nu a gătit ieri. De dimineaţă a cuprins-o ruşinea pentru cele întîmplate şi a plecat fără să spună o vorbă. Ce poate să gîndească Zsófi despre ea ? Ar trece pe la Pongrácz, dar la şcoală ar putea să dea nas în nas cu Szabó Márta, care, după cum se zvoneşte, îi va lua locul la institut. Nu, pur şi simplu nu ar fi în stare să suporte o asemenea întîlnire !

Nefericita de Zsófi, stîngace cum e — dar, în definitiv, Kálmán e vinovat, cine l-a pus să-i arate piese din tezaur ? Nu se ştie prea bine dacă uşa a fost sau nu trîntită de Zsófi. E aproape de necrezut. Stînd şi judecînd la rece, mai curînd îi vine a crede că uşa a fost închisă din greşeală de Kálmán sau împinsă de curent. O fi avut o seară cumplită, sărmanul !

Încă nu a discutat cu el, să afle cum s-au petrecut lucrurile ; ştie deocamdată numai ce i-a spus Kató, pe care o bănuieşte de rea-credinţă şi care turuie într-una despre ale ei. Fetiţa face treabă la bătrînul acela, iar cînd se va întoarce acasă, nu va găsi nimic de mîncare. Să cumpere ceva : iaurt, prăjituri, fructe, puţin caşcaval — nu are timp să gătească. Pe canicula asta nu e nevoie de carne sau mîncare caldă.

Găsi casa curată, aerisită, Zsófi dereticase înainte de plecare. Uşa frigiderului era întredeschisă, aşadar controlase dacă este ceva pentru prînz. Săracuţa ! Aşternu masa, scoase farfuriile cu Albă-ca-Zăpada din serviciul lui Zsófi, spălă fructele şi acoperi totul cu o învelitoare. În bucătărie lăsă un bileţel că mîncarea este pentru ea, altfel ar putea să nu se atingă de nimic.

O să întîrzie mai mult decît se aşteaptă cei de la institut, dar atîta pagubă, nu o mai interesează. Oricum pleacă de acolo, de ce s-ar mai strădui — degeaba şi-a dat silinţa ani de-a rîndul, tot au dat-o afară. Deşi nu au ce să-i reproşeze, îşi dă prea bine seama. Iar acum şi-a înţeles şi greşeala : a aplicat pedeapsa înainte de a cunoaşte faptele din punctul de vedere al lui Zsófi. Şi cum a pedepsit-o ? Cum nu este permis, într-un mod pe care ea însăşi îl condamnă cît se poate de sever şi care, deşi se explică prin suprasolicitarea nervoasă a ultimelor zile, nu poate fi scuzat. O mamă nu are voie să fie nervoasă ; ea însăşi a scris aceste cuvinte şi îşi asumă răspunderea pentru ele...

Se spală pe faţă, se piaptănă, ba se şi schimbă : nu e dispusă să se prezinte la serviciul personal transpirată, cu rochia şifonată. Înainte de plecare luă şi o tabletă de sevenal. Rochia proaspătă, ca şi conştiinţa împăcată că fetiţa are ce-i trebuie o potoliră. Cînd ajunse la serviciul personal, era foarte calmă.

Da, cazul ei era cunoscut. Funcţionarul avea în faţa lui cîteva file, dar nici nu se uita la ele, o urmărea atent,

în timp ce discutau. În perioada verii, transferul nu are nici o semnificaţie practică, cel mult una de principiu, întrucît munca la şcoală începe la întîi septembrie. O bucură, probabil, posibilitatea ce i s-a dat de a lucra în şcoală. Nu poate să existe o satisfacţie mai mare pentru cel care scrie despre viaţa copiilor decît aceea de a cunoaşte cît mai mulţi elevi, dacă se poate chiar din clase diferite. Cine ştie dacă noua muncă nu o să-i fie mai dragă decît cea veche.

Mama nu răspunde, ascultă în tăcere. Trebuie să treacă şi prin asta, nu există nici o ieşire. Cu cît termină mai repede, cu atît mai bine ! Dacă se împotriveşte, omul va ţine neapărat s-o convingă, aşa că nu are rost. Păcat de timp. Să-i spună ce are de spus şi s-o lase să-şi vadă de treabă.

— Văd că vă vine greu să vă obişnuiţi cu acest gînd, îl auzi, şi-şi ridică privirea. Cîndva o să vă întoarceţi la mine, să-mi spuneţi că am avut dreptate.

Să creadă ce vrea, nu are decît să-i prezică şi viitorul, dacă doreşte. Mama stă nemişcată ca o statuie.

— Cunosc lucrările dumneavoastră, spuse referentul. Apreciez foarte mult activitatea pe care aţi desfăşurat-o. Gîndiţi-vă cîte date noi vă vor sta la dispoziţie, cînd veţi cunoaşte şi mai bine şcoala...

Mama răspunde că o cunoaşte îndeajuns, are şi ea o şcolăriţă.

— Un copil rămîne un singur copil, îi răspunde referentul, servind-o cu o ţigară. Veţi găsi tot soiul de copii, într-o clasă cu patruzeci de elevi veţi întîlni patruzeci de tipuri. O să vedeţi. Eu am nimerit aici dintr-o şcoală. Vă asigur că îmi lipseşte şi acum.

„Atunci de ce stai aici ? gîndeşte mama. De ce nu te întorci acolo, de ce mă trimiţi pe mine şi mi-o ridici mie în slăvi ?“

— Lumea şcolii e o lume misterioasă, se ridică referentul. Eu cred în puterea educaţiei, dar prin aceasta nu vreau să spun că nu veţi avea de furcă. Chiar azi mi-a povestit cineva de la secţia de învăţămînt cîte necazuri sînt cu copiii. Părinţii nu se ocupă de ei, familia îi neglijează, iar şcoala nu le poate rezolva pe toate. S-a primit la ei o adresă, o poveste urîtă, de disciplină. O fetiţă a provocat scandal într-o instituţie publică.

Mama își reține un căscat. Sevenalul își face efectul.

— Există, desigur, și copii răi. Vă veți convinge însă că fiecare șotie are o semnificație mai profundă ; fiecare faptă aparent lipsită de rațiune are o explicație. Dumneavoastră, cu o pregătire teoretică atît de solidă, veți găsi cu ușurință mobilul faptelor, explicația lor. Și veți avea, fără îndoială, nenumărate satisfacții.

Acum referentul se afla în fața unui fișier, punînd mîna pe unul dintre sertare.

— Nu de mult a fost la mine o fetiță. Să tot fi avut zece-unsprezece ani. Se comporta ca și cum toată viața ei s-ar fi învîrtit prin instituții. A bătut la ușă. N-am s-o uit niciodată.

Mama stă cu spatele țeapăn. O tratează cu povești, probabil e vorbăreț din fire. Vrea s-o distreze, în loc să-i spună la ce școală a fost transferată. Întotdeauna au enervat-o istorioarele stupide.

— Și de ce v-a căutat ? întrebă politicos.

Referentul zîmbește, apoi redevine serios.

— Era pe urmele unei probleme. Nu pot să vă povestesc în amănunt, într-un fel e un secret. Cîte întîmplări asemănătoare nu veți întîlni ! Deocamdată nu vă pot spune la ce școală ați fost transferată ; dacă Szabó Márta va fi convinsă să treacă la institut, atunci la școala de fete din piața Apáczai Csere János. În caz contrar, la școala din strada Délibáb.

Mama s-a schimbat atît de brusc la față, încît referentul a observat. Nu-i nimic, nu-i nimic, răspunde mama, și fiica ei învață la școala din piața Apáczai Csere János. Adevărat ? Atunci poate ar trebui să se insiste pentru această soluție ; îi cunoaște probabil și se înțelege bine cu profesorii de acolo, a fost, evident, adeseori să se intereseze de evoluția fetiței. S-ar bucura, desigur, să fie în școala în care învață copilul, ar fi mereu în preajma ei și ar avea posibilitatea s-o supravegheze. În decurs de zece zile se va ști ce a decis Szabó Márta, atunci o va înștiința. Între timp să se bucure de concediu, căci, după cum este informat, nu și l-a luat încă.

Îi strînge mîna călduros, ca unui bun prieten. Pe culoar, mama se sprijină de perete, privind în curtea sfatului. Piața Apáczai Csere János ! Să ia locul Mártei ! Și toate

acestea însoțite de niște promisiuni romantice : „Veți întîlni tot felul de copii...“ Și istorioarele ! Cercetări în legătură cu o șotie și o fetiță aflată pe urmele unei probleme. Măcar atîta respect să-i acorde, încît s-o scutească de anecdotele lui.

Interesant, ce caracter hotărît, gata format, se întîlnește la cîte un copil, fie el bun sau rău. Zsófi a ei însă nu e războinică, nu s-a format. Curios, de cînd a bătut-o, o iubește de o sută de ori mai mult.

E timpul să se întoarcă la institut, nu că ar interesa-o Dobay, ci din pură corectitudine. Anecdote... Prostii ! Cum îl cheamă pe referent ? Pe ușă scrie : Fehérvári.

20

LA ORA CÎND MAMA se întorcea la institut, Zsófi se așeza la masă. Dóra nu-i dăduse nici un pic de ajutor, coborîse de pe pervaz și se instalase pe scăunel, urmărind de acolo orice mișcare, cu ochii la ușă. Asta îl enervă în asemenea hal pe nenea Pișta, că-i pieri și pofta de mîncare. Nebuna a făcut niște bucate foarte gustoase ; naiba știe cum, dar parcă e din zi în zi mai isteață — dimineața a cumpărat exact cît trebuia, fără să-i fi spus. O să-i dea înapoi diferența de bani. Are poftă de mîncare, cutia în care își aducea de-ale gurii nu a mai apărut și mănîncă omenește. Zice că s-au rezolvat lucrurile cu nen-su. Cine le-a dat de capăt ? Kis András ? Nu, zice că ea ! Atunci e de înțeles de ce nu se arată zidarul. Deși ar avea o vorbă cu el.

În ce îl privește, nu are obiceiul să îmbie omul la mîncare, mucoasa astălaltă, însă, de aseară n-a băgat nimic în gură și nici acuma nu se atinge de ceva. Ar trebui să-i pună totuși în farfurie, fie că îi place, fie că nu. Dacă a primit-o la el, să nu rabde de foame, măcar că o fi vreo hoață.

Ia te uită ce ochi face și cum mai strînge fălcile ! O să i le descleștezе și o să-i toarne mîncarea pe gît. Crede că o s-o lase să rabde de foame ? I-a pus el la punct și pe alții mai breji, ca Zsófi, de pildă, și încă în fiecare zi, dar uite că pînă la urmă a învățat să mănînce, afurisita !

Încearcă mai întîi cu vorba bună, iar dacă nu îl ascultă, o ia din scurt :

— De ce nu mănînci, ia spune ?

Negruța tace. Zsófi îi șoptește ceva. Ei, drăcie, ce-i masa lui, unde se trezește fata asta și cum de îndrăznește să-i vorbească la ureche de față cu el, nu cumva pe ea o s-o asculte, iar pe el, care-i dă de mîncare, nu ?!

— Să mănînci totul imediat, că de nu, te strîng de nas și-ți torn mîncarea pe gît !

Dóra strînse și mai tare fălcile. Nu-i e ușor să se dea jos din pat, dar o să se scoale și-i arde acuși una peste gură. Abia apucă să facă o mișcare, că Zsófi îl prinse de mînă. Ia te uită, ticăloasa, îl strînge de mînă și-l roagă cu lacrimi în ochi s-o lase în pace. O iubește pe hoțomana asta și îl ține de mînă cu toată puterea ei, iar el, prostănac bătrîn, o lasă, deși ar fi în stare s-o scuture dintr-o mișcare. Se bîlbîie, cică nu cumva s-o bată pe Dóra, dar Negruța nici acum nu-și bagă mințile în cap, se ridică de la masă și se duce la chiuvetă.

Se teme de el, are și de ce, în casa asta nimeni nu s-a ridicat vreodată de la masă fără încuviințarea lui. Vedea numai spinarea și părul Negruței, care deschidea și închidea robinetul. Nu are deoît să risipească apa, nu pe el îl costă.

— De ce naiba nu vrei să mănînci ?

Negruța nu se mișcă. Acum o văzu din profil, cu părul atîrnîndu-i în față și cu nasul cîrn. Apa se scurgea în chiuvetă, prelingîndu-se peste degetele fetei. O recunoscu.

Era atît de surprins, încît își simți inima bătînd mai iute. De cîți ani n-a mai simțit așa ceva ? Avea obiceiul să ocărască, să se înfurie, să plesnească pe cîte unul. Surprins însă ? Zguduit ? Privind-o pe Negruța de lîngă chiuvetă, își aminti deodată de fîntîna spălătoresei, de Lemberger cea mare, cu coadă de cal, pășind la braț cu Hidas, de profesoara care nu știa nimic despre Zsófi. Își aduse aminte și de cei doi bărbați, și de femeia cu floarea în mînă, și de fetița care se ascundea după bazin. Lăsă și el furculița din mînă.

Zsófi se ridică, se apropie de el și începu să-i șoptească la ureche. Răsuflarea ei era fierbinte, parcă avea febră, dar nu despre asta era vorba, în astfel de împre-

jurări o fată ca ea se înfierbîntă de teamă, de speranţă, de aici jeraticul din răsuflarea ei. Negruţa îşi face de lucru la robinet, nu se uită încoace.

Ce-i tot biiguie Zsófi? Parascovenia ei de treabă, casa lui e ospătărie, la el se mănîncă pe bani? „Nu mănîncă pentru că nu are bani", îi şoptea Zsófi. Se duce la ea şi o face una cu pămîntul... Dar şi maică-sa, ce podoabă, îşi pierde nopţile pe străzi, e prietenă cu lepădătura aia de Seres Karcsi şi-l îmbrăţişează pe sub porţi! De la asta a fugit, va să zică! Nu-i de mirare că a făcut-o.

Vorbele îi răsunau în ureche, de undeva, de foarte departe: „Nu mănîncă... Nu mănîncă fiindcă... nu are bani. Nu are bani"... Şi dintr-o dată Negruţa dispăru, nu mai era decît el singur, mezinul familiei Pongrácz, şezînd sub o chiuvetă. Slugărea pe vremea aceea într-un atelier, de unde a fugit apoi din cauza patronului, venind în Capitală, unde totul era piatră, pînă şi curţile, şi străzile. Trăsese la tuşă-sa Terka, rugînd-o să-l ţină pînă şi-o găsi ceva de lucru. Erau la masă cînd a sosit la ei. Pe atunci, el era cam ruşinos şi observase că neamurile cărora le mergea bine îl considerau o povară. Ai casei stăteau în jurul mesei, nerăbdători să vadă cine primeşte pieptul găinii, cine un copan, iar el a ţinut-o într-una că lui nu-i este foame, că nu-i decît obosit. Înghiţea însă în sec, simţea că stomacul i-e gata-gata să se găurească. Nu i-au dat nimic, pentru că tuşă-sa Terka era zgîrcită din cale-afară. Ceilalţi înfulecau de zor, lui îi lăsa gura apă, iar noaptea, în odăiţa în care l-au culcat, a plîns îndelung, întrebîndu-se de ce au fost atît de haini, de ce l-au crezut cînd le-a zis că nu-i este foame.

— Vino încoace! spuse într-un tîrziu.

Negruţa nu se mişcă.

— Te invit la masă, eşti musafira mea şi mănînci cu mine. Ai înţeles?

Naiba s-o pieptene, ce caracter are, se lasă rugată de o sută de ori. În orice caz nu e o miloagă, întotdeauna i-a fost scîrbă de astfel de oameni.

— Eşti surdă? îi spuse, dar Negruţa nici de data asta nu se mişcă. Privirea ei însă nu mai era atît de sălbatică, se înseninase şi atunci se înveseli şi el, gata să pufnească în rîs. Ca să vezi! Abia dacă e cît un gîndac şi ce mîndrie — nu mănîncă neinvitată!

— Cînd o să ai unde, o să mă poftești la rîndul tău. Atunci o să mănînc eu la tine.

Îi puse mîncarea în farfurie. Aiurita îi sări de gît și începu iarăși a șușoti. Tare nu-i place să i se șoptească la ureche, îl gîdilă răsuflarea. Cică să-i spună Negruței că pentru el nu e o povară, Dórei îi pare rău că trebuie să stea pe capul lui. Asta mai lipsește, să-i mai facă și curte ! Dar nu se supără cu adevărat. Negruța e o fată cu bun simț.

— Poți să stai la mine, nu mă deranjezi. Cît timp ești aici, nu te gonește nimeni, aici eu poruncesc. Să mănînci, că-ți ard una la spate !

Negruța se așează și luă furculița. Nenea Pișta o privea. De cînd n-a mai gustat nefericita mîncare caldă ! E hămesită ca un lup. Cratița s-a golit cît ai clipi, noroc că el nu e mîncăcios : nu i-au lăsat nimic. Nici doamna Nagy nu o fi gătit ? Ei, să le fie de bine.

Zsófi strînse vasele și, pentru prima oară, Negruța se duse cu ea s-o ajute. Se îmbrățișară fără un cuvînt, dar poate că se înțelegeau și așa ; pe urmă Negruța spălă vasele, iar Zsófi le șterse. După ce terminară, iar Zsófi puse totul la loc, Negruța se spălă pe mîini și se apropie de el, zicînd : „Mulțumesc".

Să piară din ochii lui, pentru ce-i mulțumește ? Bolborosi ceva drept răspuns. Negruța se întoarse pe călcîie, își netezi fusta și începu să cînte : „Bobocel de trandafir, de pe margine de drum.". Zsófi îngînă și ea melodia. Ce frumos știau să cînte împreună : Negruța cu glas adînc, Zsófi, dimpotrivă, cu vocea ei subțirică. Pe urmă acoperiră ligheanul cu ștergarul umed, iar Negruța o îmbrățișă pe Zsófi și amîndouă izbucniră în rîs. Timpul însă trecuse pe negîndite, Zsófi își adună lucrușoarele și plecă. Negruța își desfăcu cozile, se pieptănă, se așeză pe scăunel la picioarele lui, ghemuită ca un cățeluș, iar el își citi ziarul. De la locul ei continua să murmure cu glasul adînc, neobișnuit : „Bobocel de trandafir..."

21

MIERCURI, Szabó Márta veni la școală nu pentru că venea zilnic, ci pentru că, în calitatea ei de directoare adjunctă, în această zi avea ore de audiență. Se apucă

de muncă, răspunse la mai multe adrese. Prima corespondenţă venea totdeauna de la sfat cu condica de expediţie şi de obicei solicita date, informaţii, care trebuiau comunicate la date depăşite încă la primirea corespondenţei. Cînd îi căzu în mînă plicul din partea secţiei de învăţămînt cu menţiunea „Confidenţial", crezu că trebuie să conţină instrucţiuni cu privire la apărarea antiaeriană ; acestea veneau de fiecare dată spre sfîrşitul verii. Dar se înşela. Secţia de învăţămînt a sfatului cerea directorului şcolii o informare în cazul elevei Nagy Zsófia, din clasa a şasea, care, potrivit unei comunicări telefonice a directorului muzeului de numismatică, l-a închis luni după-amiază la ora cinci pe Haller Kálmán — cu care de altfel este rudă — în tezaurul muzeului, a lăsat în mod neglijent o monedă preţioasă într-o scrumieră, părăsind apoi clădirea fără să anunţe portarului cele întîmplate. Dacă paznicul nu ar fi descoperit la timp situaţia, muzeul ar fi suferit serioase daune materiale, iar funcţionarul s-ar fi ales cu sănătatea zdruncinată. Se cerea şcolii să cerceteze împrejurările în care s-au petrecut cele relatate şi, în cazul în care este vorba de o şotie copilărească, să se atragă elevei atenţia asupra obligaţiilor ce-i revin faţă de semenii săi şi faţă de păstrarea avutului obştesc. Tüdős, şefa secţiei de învăţămînt, îşi încheia scrisoarea menţionînd că, după informaţiile primite din partea directorului muzeului, în aprecierea activităţii lui Haller Kálmán se va consemna atitudinea nedemnă de un funcţionar pe care a avut-o, precum şi lipsa de răspundere cu care şi-a îndeplinit obligaţiile profesionale, ceea ce nu influenţează, bineînţeles, dorinţa lor de a obţine cît mai repede cu putinţă o informare amănunţită asupra regretabilei întîmplări.

Femeia de serviciu nu avea treabă, croşeta. Cancelaria profesorilor era goală, nu-l văzuse pe Hidas nici luni şi nici marţi, o întîlnise doar pe Lemberger cea mare, dar nici aceea nu o salutase, nu o recunoscuse ; mergea tîrîtă de mulţime, avea o privire leneşă, visătoare, menită să nu observe nimic în afara propriilor sale gînduri. Aprinse o ţigară şi reciti adresa.

Eleva Nagy Zsófia dintr-a şasea. Conform regulamentului, ar trebui să-l trimită imediat pe Székely după fetiţă, să cheme încă un profesor şi s-o ia la întrebări pe

Nagy Zsófia, să-i ceară explicații. Iar pînă atunci să-și frămînte singură mintea întrebîndu-se de ce se joacă Zsófi cu monede de aur și de ce trînteşte uşile tezaurelor.

Să fi fost vorba de Dóra, da, ar fi fost mai de înțeles. Dóra este capabilă de pasiuni extraordinare; ea, din răzbunare sau mînie, de ruşine sau disperare ar fi în stare de cine ştie ce ispravă. Dar Zsófi? Zsófi poznaşă, permiţîndu-şi glume atît de deşucheate? Zsófi să încuie pe cineva în tezaur? Vor o informare care să-i edifice. Bine, o vor avea. Nu trebuie să-l trimită departe pe Székely, pentru că — dacă în ultima vreme nu s-a schimbat programul zilei — eleva Nagy Zsófia dintr-a şasea se află la subsol, la Pongrácz. Îl sună pe Székely.

Păi da, fata vine pe aici, o vede zilnic, dar acum e plecată cu o sacoşă, de obicei la ora asta face cumpărăturile. Bine că i-a adus aminte: nu vrea să umble cu vorba, dar bătrînul ar trebui să iasă la pensie, e scandalos ce face cu copiii. Luni au venit noaptea la şcoală, că nu se mai mulţumeşte cu una, acuma ţine două; Nagy Zsófia vine doar înainte de masă, cealaltă stă însă tot timpul la el. Nu se ştie ce-o fi căutînd acolo, că se ascunde cînd cineva se apropie de uşă. Chiar şi atunci cînd se duce pînă afară, dacă vede că pe culoar se află cineva, se întoarce din drum. Se află de luni seara la Pongrácz, e tot o elevă a şcolii, şi-o aminteşte de anul trecut, e cea care a spart geamul de la etajul doi şi care, luată din scurt, de faţă cu Dobozi, le-a trîntit portmoneul sub nas şi le-a strigat să reţină costul.

Dóra. Dóra e la Pongrácz de luni noaptea. Luni seara a trecut pe la ea, dar portăreasa i-a spus că e plecată cu Viki în concediu. O să coboare numaidecît la Pongrácz, înainte de a se întoarce Zsófi de la cumpărături.

Anunţul de pe uşă lipsea. Era gata să intre, cînd îi observă lipsa; bătrînul o fi renunţat pesemne la pretenţia de a nu fi deranjat cu bătutul la uşă; evident, acum ţine să i se dea de ştire cînd cineva doreşte să intre la el. Bătu la uşă. Nu primi răspuns. Bătu din nou. În sfîrşit, Pongrácz îi răspunse: „Îndată!" şi atunci o cuprinse un sentiment straniu, ca în anii copilăriei, cînd mama împodobea pomul de Crăciun, ţinînd-o pe ea în hol. Nu auzea nimic, dar ştia, simţea că dincolo de uşă se întîmplă ceva, că ochilor, urechilor ei li se ascunde ceva. Dacă

ar intra, ar vedea-o pe Dóra. Trebuie să aştepte pînă se ascunde. Unde o fi ascunzînd-o Pongrácz ? Şi de ce ? De ce ?

— Poftim, se auzi.

Intră. Nenea Pişta stătea la masă, cu piciorul întins pe un scaun. În cameră era ordine, curăţenie, nici o farfurie nespălată, iar gazele erau închise. Un singur pat era desfăcut, Dóra însă nu se afla în încăpere. Adică era, dar nu se vedea decît urma ei, pe cuier atîrnau rucsacul şi pulovărașul ei roşu ; Pongrácz se uită la ea cu o privire care mai degrabă o poftea afară.

— O caut pe Zsófi, spuse Szabó Márta. Aţi trimis-o undeva ?

— E după cumpărături.

Nu o pofti să ia loc. Fetiţa trebuie să fie aici, dar unde ? În şifonier ? Sub pat ? Nu. E o prostie. Vîntul flutura perdeaua ferestrei care da în curtea interioară. Sigur, stă pe grămada de cărbuni şi aşteaptă ca ea să plece. Trebuie să fie neagră pe genunchi.

— Cînd se întoarce, trimiteţi-o la cancelarie, vreau s-o întreb ceva. Vă simţiţi mai bine cu piciorul ?

— Trăiesc şi eu. Dar sînt obosit. Foarte obosit.

„Eşti obosit, te cred, numai că se vede de la o poştă că minţi, de cînd te ştiu nu ai avut o privire atît de vie, atît de încordată. Erai mereu indiferent, plictisit, arţăgos, acum ţi s-a umplut casa de viaţă, nu sînt umbre, ci viaţa adevărată a fetiţei care se ascunde după perdea.“ Nu mai zăboveşte mult, Dóra se teme, e bolnavă de inimă, doctoriţa i-a spus că trebuie ferită de emoţii puternice.

Zsófi apăru cam peste o oră, mirosea a untură şi era îmbujorată. Se scuză pentru întîrziere, dar avusese multă treabă. O intimida faptul că fusese chemată în cabinetul directorului ; după ce închise uşa, o privi tulburată, apoi se uită pe fereastra deschisă şi din clipa aceea nu mai păru neliniştită, ci nervoasă, nerăbdătoare, parcă aştepta ceva. Scruta strada, casa unde locuise Dóra. Oare pe cine aştepta ?

— Am primit o scrisoare cu privire la tine, spuse Szabó Márta. Citeşte-o şi spune-mi ce să răspund.

O citi, dar nu o restitui ; rămase nemişcată şi dacă nu şi-ar fi coborît privirea, ai fi putut crede că nu a înţeles sau nu o interesează ceea ce a citit.

— Spune-mi, ce să răspund ? insistă Szabó Márta. De ce l-ai închis pe unchiul tău ?

Tăcu un timp, cu buzele tremurînde, mototolindu-şi şorţul. La fel îi tremurau şi lui Judit buzele în momente de surescitare. În sfîrşit, cu voce foarte scăzută spuse : „De-aia."

De-aia !

La o oră de dirigenţie a scos-o din clasă ca să discute nestingherită despre ea cu copiii, să le explice că nu trebuie să glumească cu Zsófi, fiindcă ea nu ştie de glumă. Se sperie şi se descurajează atunci cînd alţii rîd de ea, nu se distrează împreună cu ceilalţi, simţindu-se jignită. „De-aia !" Zsófi !

— Bine, îi răspunse îndată. Asta am să scriu. Nu o să fie însă prea onorabil pentru tine, nu e bine ce ai făcut. Nu e îngăduit să faci astfel de glume.

Zsófi îşi aţinti privirea asupra covorului. Se făcuse albă ca varul.

— Mă pregăteam să discut zilele acestea primirea ta în organizaţia de pionieri şi aveam şi alte planuri cu tine. Mă bucuram că-l ajuţi pe sărmanul nenea Pişta. Ştii că nu are pe nimeni. Mă gîndeam că în timpul verii o să înveţi să găteşti, iar la toamnă o să ţi se încredinţeze sarcina de a conduce grupa micilor gospodine.

Roşi toată, aplecîndu-şi mai tare capul. Posibilităţile pe care le întrezărise o clipă erau cuceritoare, dar dispăruseră de îndată, ceea ce nu putea să nu o doară. Şi totuşi tăcea.

— Mama ta ştie ce ai făcut ?

— Ştie.

— Şi ce ţi-a spus ?

Nu-i răspunse.

— Te-am întrebat ce ţi-a spus mama cînd a aflat.

Zsófi îşi ridică privirea şi, pe neaşteptate, începu să zîmbească. Era un zîmbet straniu, de neînţeles, lipsit de logică, avînd însă ceva nespus de trist.

— M-a mustrat, răspunse într-un tîrziu, mîngîindu-şi faţa.

O privi consternată. Judit a bătut-o, se putea ghici limpede din mimica fetei, din gestul inconştient al mîinii.

— Spune-mi acum ce să răspund sfatului ?

— Asta, şopti Zsófi.

— Adevărul ?

— Ceea ce v-am spus.

Luă adresa, o împături și o puse în mapă. Pe stradă apăru poștașul, tatăl lui Szűcs Sutyi. Îl observă și Zsófi, pentru că atenția i se concentrase asupra străzii. Privirea ei îl fixa avid pe poștaș.

Ce-o fi vrînd Zsófi de la tatăl lui Szűcs Sutyi ?

— Cînd ai văzut-o pe Dóra ? o întrebă brusc.

Zsófi se îngrozi. Szabó Márta se juca tăind o coală în două cu un cuțit de tăiat hîrtie. Se gîndește cum să ocolească răspunsul : adevărul nu i-l poate spune, dar nici nu va minți. Nu știe deocamdată de ce adevărul nu poate fi mărturisit, dar o să afle. Toate se află pînă la urmă.

— Nu de mult, răspunse Zsófi.

— Au plecat undeva, continuă Szabó Márta. Luni după-amiază. Știai ?

— Da.

Știa că au plecat, dar știa și ceva în plus, anume că Viki a plecat singură, iar Dóra, fără nici un motiv plauzibil, se află la Pongrácz. În clipa în care intră poștașul, se întoarse cu spatele la Zsófi. Primi o serie de ilustrate și cîteva exemplare din revista „Köznevelés."

— Pot să plec ? întrebă Zsófi.

Nu i se adresase niciodată fără să fi fost întrebată, mai ales într-un asemenea caz, cînd era chemată pentru o poznă de-a ei. Zsófi știa bine că numai profesoara are căderea de a pune capăt discuției. Ce scrisoare așteaptă fata ? Cine să-i scrie ? De ce ? Sau poate că Dóra așteaptă vești ? Da. Dóra nu are curajul să se arate, dintr-un motiv oarecare nu locuiește acasă, ci s-a ascuns la bătrînul de jos. Dar de ce ?

— Poți să pleci.

Se întoarse la masa de lucru. Poștașul și Zsófi ieșiră împreună. Se apropie de ușă și-i urmări cu privirea. La început Zsófi tăcu, apoi își luă inima în dinți și îl întrebă ceva pe poștaș. Acesta clătină din cap. Zsófi se opri în capul scărilor, cu mîna lipită de obraz. Simțind că este observată, se întoarse, o descoperi pe Márta și atunci o luă la fugă pe scări.

Spre prînz apăru Hidas. Era bronzat, spunea că a fost pe insulă. Un timp se codi, Szabó Márta observă că nu știe cum să înceapă cele ce avea de spus. Îl urmări cu

același interes deosebit cu care o urmărise mai înainte pe Zsófi. Zănatic mai e și Jóska ăsta, doar nu e dator să dea nimănui socoteală! Cînd îi spuse, în sfîrșit, că în august va avea loc nunta, ea îi strînse mîna și-i ură multă fericire. Hidas plecă imediat, de parcă ar fi venit numai ca să-și descarce sufletul. Se vedea cît de ușurat se simte, prostul, pentru că se eliberase de taina lui. Un zănatic. Parcă ar fi fost obligat să dea explicații. De ce? Cui?

Femeia de serviciu ridică receptorul și zise: „Așteptați, vă rog!" La telefon era Haller Kató, spunea că nepoata ei ar fi la școală. Să aducă imediat servieta unchiului, deoarece mama fetiței i-a promis că încă de dimineață, în drum spre școală, o va lăsa la ei, dar nu a venit. Márta îi răspunse să aibă puțină răbdare, se vor lua măsuri. Nu avea altă treabă decît să discute cu Kató, să-i asculte țipetele și văicărelile! Îl sună pe Székely și-i ceru s-o cheme iarăși pe Zsófi.

De astă dată Zsófi sosi imediat. În ușă apăru mutrișoara ei de început de an, speriată și tristă. Ceva umbrise siguranța și calmul dulce care străluciseră pe chipul ei atunci cînd, țîșnind din subsol, cu sacoșa pe braț și cu degetul bandajat, primise para aceea superbă dăruită de zidar. Zsófi se temea.

— Mi s-a telefonat în legătură cu o servietă. Știi ceva despre asta?

Copila dădu din cap afirmativ.

— Mi s-a spus că trebuia s-o duci înapoi azi-dimineață.

— Da. Trebuia s-o duc.

— De ce nu ai dus-o?

Zsófi tăcu multă vreme, apoi spuse că nu a avut curajul să se ducă la muzeu, nu voia să-l întîlnească pe nenea Kálmán.

— Nu la muzeu trebuia s-o duci, ci mătușii.

Nu voia s-o ducă acolo. Nu se putea.

— Cum așa, de ce nu se poate?

— Nu se poate.

În fața ochilor ei apăru dintr-o dată Kató cea de pe timpuri, fosta ei colegă, neîncrezătoare, stăpînită de o curiozitate bolnăvicioasă, care întorcea pe dos poșetele prietenelor și le citea scrisorile, Kató care copia notele din catalog și trăgea cu urechea la ușa cancelariei, cea

care pitită după ușă se uita cum fratele ei o sărută pe Papp Judit. Kató. Ce-ar putea fi în servieta despre care Zsófi crede că nu trebuie să fie văzută de Kató ?

Stătea pe gînduri. Ce să facă ?

— Adu aici servieta. Unchiul tău o să vină s-o ia. Mă îngrijesc eu de asta.

Zsófi plecă, se întoarse în fugă cu servieta și o așeză în fața ei. De servieta asta se leagă un secret, secretul-Zsófi, secretul-Kálmán.

Odată scăpată de servietă, fetița se simți vizibil mai bine. „Să i-o dați numai lui nenea Kálmán în mînă !“ repetă Zsófi de două ori înainte de a pleca. Márta așteptă să se închidă ușa în urma Zsófiei, apoi deschise servieta. Găsi o haină de vînt, o trusă de bărbierit și o periuță de dinți. Într-una din despărțituri se aflau un carnet de studii universitare și copia diplomei de doctor a lui Haller Kálmán, din care rezulta că, pe baza disertației „Monedele de aur ale Ungariei“, i se acordase titlul de doctor al universității „Pázmány Péter.“ Găsi și un carnet de student al universității din Perugia, ale cărei cursuri de istoria artei le urmase Haller două semestre. Printre filele lui era și un plic cu două sute de șilingi austrieci.

Scoase adresa primită de la sfat. „În ziua de luni, 22 iulie, după-amiază la ora cinci...“ Și-l reaminti pe îngrijitorul casei de la clădirea cu numărul nouă, pe care, cînd se dusese să întrebe de Dóra, îl găsise în fața porții, la umbră, mîncînd roșii. „Au plecat cu o mașină, după-masă la cinci, îi spusese, scuipînd un cotor. Nu le-aș mai vedea !“

Închise servieta și din clipa aceea știu de ce luni după-amiază la ora cinci Zsófi a încuiat tezaurul și de ce în cursul nopții de luni Dóra Gergely s-a mutat la Pongrácz István.

Înainte de a se întoarce acasă, îi telefonă lui Haller Kálmán. I se răspunse că a plecat la Cetate, dar va reveni peste o jumătate de oră. Nu lăsă vorbă, o rugă doar pe femeia de serviciu să-i comunice lui Kató că nu o găsește pe Zsófi, dar că va lua măsuri ca servieta să fie restituită cît de curînd.

Ajungînd acasă, își prepară ceva la repezeală, dar nu avea poftă de mîncare. Se așeză la fereastră, privind

strada. Kató, Marianne. Haller. Zsófi și Pongrácz. Și Viki. Cum să intervină în soarta copiilor, cînd viața lor e un apendice al vieții adulților? Mai întîi ar trebui schimbată viața acestora, dar cum? Ce mijloace îi stau la dispoziție și, la urma urmei, cine ar sta să o asculte? Cînd ia cuvîntul la o consfătuire, auditoriul este compus din vreo patruzeci de oameni. Uneori sînt și douăzeci, ba chiar și mai puțini, dintre părinți. Poate că ar trebui totuși să scrie. Dar ce? Un studiu? Un articol de ziar? O carte?

Cineva o salută. Era Borbély Jani, venea cu bicicleta dinspre piață. A fost cîndva elevul ei, era un băiețaș blond, plăpînd, cu glasul pierdut, care scotea foarte rar o vorbă și numai atunci cînd era sigur de ceea ce avea de spus. Lucra la poștă, unde se ocupa de înmînarea telegramelor. În clasă fusese poreclit Bubu.

— E foarte cald, spuse Bubu, dîndu-se jos de pe bicicletă. V-aș ruga, dacă se poate, să-mi dați un pahar cu apă rece.

I se cereau uneori și lucruri mai năstrușnice decît un pahar cu apă. Lăsă robinetul să curgă. Bubu îi spuse că i-a rămas o singură telegramă, dar nu o poate înmîna, pentru că adresantul este plecat din oraș. O duce înapoi la poștă; mai are o jumătate de oră și predă serviciul; a trecut și ziua de azi.

— Cu telegramele astea avem necazurile cele mai mari, se plînse Mártei. Expeditorul ne înjură pe noi, scrie la ziar și apare cîte un articol în care se spune că la poștă e dezordine. Unde să duc telegrama, cînd omul pleacă la odihnă și nu lasă nici o adresă? De altfel, are dreptate, nici eu nu aș sta aici, în cuptorul ăsta. Din partea mea, să se tot ducă, dar să-și lase adresa.

Bubu a venit dinspre piață. Dar de la ce număr? În timp ce bău, își lăsă mapa pe fereastră. Aplecîndu-se, Márta reuși să descifreze numele adresantului. Nu e de mirare că nu a putut s-o înmîneze.

— Nu trebuie s-o duci înapoi, îi spuse lui Bubu. Poți s-o lași la mine.

Palmele i se umeziseră de emoție. Avea senzația că soarta Dórei depinde de peticul de hîrtie care îi căzuse în mînă. „Îmbătrînește și tușa Márta, se gîndea Bubu, nu suportă căldura. Cum o să-i las telegrama pe numele Gergely?“

— De cînd e plecată sora ei, adresanta locuiește la școală. Dacă poți să mi-o dai, i-o duc eu.

Tușa Márta trebuie să știe ce e permis și ce nu. Bine că scapă și de blestemata asta de telegramă, cu care a făcut azi patru drumuri. Să-i semneze aici. Sărut-mîna. Dar nu cumva să se rătăcească telegrama, că e de rău, la poștă nu se glumește, îl înțelege și pe el, nu-i așa?

Cum să nu-l înțeleagă? Nu o să se rătăcească, să nu aibă nici o grijă.

O, ce curioasă e! Dacă ar îndrăzni el să deschidă o telegramă destinată altcuiva, ar păți-o. Dar o fi vorba de o elevă de-a ei, care stă la școală. Poate că e chiar o chestiune școlară, ea are dreptul să deschidă telegramele, e directoare adjunctă, ca persoană oficială primește și bani în locul altora. Acum își apleacă fruntea pe pervazul ferestrei, parcă i-ar fi rău — sau e numai împovărată de gînduri? Ce-o fi scriind în telegrama aceea? Slavă Domnului, nu e treaba lui!

Szabó Márta lipi la loc telegrama și ieși în dogoarea străzii. Nu poate să mai aștepte nici o clipă, în subsol pînă și pereții sînt încordați de așteptare. Numai de nu ar observa-o nimeni — de data aceasta să nu fie văzută, mai ales de către Székely; Székely e invidios, neînțelegător, nici pe copii nu-i iubește. Pe Pongrácz îl ocărăște toată lumea, dar Székely devine din ce în ce mai nesuferit.

Se furișă pe culoar și se opri în fața ușii. Cineva vorbea în cameră, era mormăitul lui Pongrácz. Fixă telegrama lîngă clanță. Înăuntru se făcu liniște, auziseră probabil un zgomot la ușă. Din nou acea muțenie atentă, ciudată.

În viața ei nu a fugit așa — pentru nimic în lume nu trebuia să fie văzută de bătrîn. Cînd nenea Pișta ieși să vadă cine e la ușă, pe culoar nu se mai afla nimeni; în cameră căzu o foaie pătrată de hîrtie. Fără ochelari nu vedea bine literele, dar cînd Dóra îi smulse hîrtia din mînă, înțelese că nu-i era adresată lui. Dórei îi tremurau degetele; puse telegrama pe masă, o întoarse pe toate fețele; nu desfăcuse în viața ei o telegramă.

Unde-s nenorocitii ăia de ochelari, unde i-a pus cînd i s-a părut că trage cineva cu urechea la ușă? Iacătă-i, în talgerul cîntarului, greu îi mai găsește cînd are nevoie de ei. Nu așa se desface, fato! Și asta e stîngace, învîrtește hîrtia în mînă. *Gergely Dóra.* Ei, binecuvîntat

fie Cel de sus, i-a aflat și numele adevărat. Gergely, un nume cinstit, pe tată-său l-a chemat Pongrácz Gergely. De unde naiba vine telegrama asta? *Wien.* Unde să fie Wien ăsta? Negruța își mușcă buzele, noroc că nu a înlemnit — mai înainte i se păruse că a rămas fără viață. Trăiește așadar, o vede clipind, sfinții s-o știe, neisprăvita, după mutră pare nehotărîtă: să rîdă ori să plîngă? Și citește, a cîta oară citește fițuica aceea, cu niște cuvinte fără noimă: *„Nu te supăra înceaarca la maamaa Viki."*

22

SZÉKELY era foc și pară.

Dobozi a plecat la Balatonfüred, Pongrácz e în concediu de boală, iar el trebuie să alerge pentru trei. La sfat — mai treacă-meargă, dar la muzeul de numismatică și de acolo la institutul de cercetări pedagogice pe căldura asta! Numaidecît! Urgent! La asta se pricepe doamna profesoară: să-l pună pe drumuri. Are o singură satisfacție: pe Pongrácz o să-l lovească damblaua cînd o să audă despre ce e vorba. Dar așa-i trebuie, prea s-a boierit în ultima vreme, se plimbă, șontîc-șontîc, de colo-colo, iar cele două mucoase se întrec să-l servească. Măcar să crape fierea-n el. Pe fiecare dintre hîrtiile împăturite pe care trebuie să le înmîneze scrie: Nr. 303/1957. *În legătură cu abaterea disciplinară a elevei Nagy Zsófia din clasa a VI-a.*

Cică e urgent. N-o fi atît de urgent încît să nu coboare mai întîi la Pongrácz, să-i facă o bucurie. Bine și-a ales-o pe Zsófi. Netrebnică trebuie să mai fie dacă și în timpul vacanței le dă atîta bătaie de cap. Tocmai bună pentru Pongrácz, că dacă îl pune păcatul s-o poarte mereu pe drumuri ca pînă acum, poate se satură fata și odată îi face și lui vreo năzbîtie. De altfel, tot trebuia să treacă pe la bătrîn, să vadă unde o ascunde pe cealaltă, care a venit la el luni noaptea.

E nebun de-a binelea; așa a fost, așa a rămas. Marți și miercuri a scos cartonul unde zicea să nu i se bată la ușă, acum l-a pus la loc. Mare păcat, se pregătea să-i ardă cîțiva pumni în ușă, să scoale și morții din mormînt.

Intră. Bătrînul era singur, cel puțin așa părea. Trăsese perdelele la o parte, să nu-i acopere priveliștea mormanelor de cărbune; așa măcar vede și el un munte în miniatură. În cuier — numai șapca și halatul lui, nici urmă de fată. O fi trimis-o undeva. Pongrácz îl privea neîncrezător, Székely nu prea îi călca pragul...

— Îți merge bine, spuse Székely, lăsînd pe măsuță condica de expediție. Zaci la umbră și moțăi cît e ziua de lungă. Cum te simți cu piciorul?

Nenea Pișta mormăi ceva.

— Alții trebuie să alerge pînă nu mai pot pe căldura asta. Nu se astîmpără cei de sus, mai ales Szabó Márta! Cică să duc hîrtiile astea, dar neîntîrziat!

Nenea Pișta nu se uită la condică, deși i-a vîrît-o sub nas.

— N-o văd pe cea mică, pe a negricioasă. Ai trimis-o undeva?

„Asta umblă cu șoalda, se gîndea Pongrácz. Asta-i piază-rea, nu vine el fără un motiv." Încă din tinerețe avea obiceiul să se bucure cînd putea să aducă o veste proastă. Atunci cînd au fost loviți de bombă, era la poarta laterală, suflul exploziei l-a bușit la pămînt de i-a dat sîngele pe nas, iar de auzit ore în șir nu a mai auzit ca lumea. Cînd să-și revină, Székely era lîngă el și îl stropea cu apă, zicîndu-i că ar fi bine să se ducă pe la adăpostul cel mare, se pare că acolo e de rău. Căsca niște ochi în urma lui, de parcă s-ar fi topit de milă. Se prefăcea însă, de fapt îl interesa ce mutră o să facă atunci cînd va vedea ce s-a ales de ai lui. Cu atît mai mult s-a ferit să-și arate durerea. Nu putea să fugă, se tîra, trăgea un picior, și-l sfîșiase căzînd. Nici n-ar fi avut rost să se grăbească, degeaba ar fi dat fuga ca un bezmetic, în adăpost nimeni nu mai era în viață.

Păi, dacă o caută pe Negruța, a cam întîrziat, nu mai e aici. De cum a primit telegrama, și-a strîns lucruș-oarele și dusă a fost, i-a spus că vrea să se ducă acasă, la maică-sa poate.

A plecat, Székely nu are decît s-o caute, nu mai e, de altfel ospeția nu a durat prea mult, numai două zile. Nici pînă la urmă fata nu i-a spus ce necaz are, nu i-a mulțumit de găzduire, l-a privit lung și — pe-aci ți-e calea. Bogdaproste, s-a făcut iarăși liniște. De n-ar mai

vedea-o cît îi lumea. Nu de alta, dar nu-i suferă pe cei care nu au încredere în el. N-ar fi dat-o în vileag dacă, împreună cu Zsófi, ar fi făcut vreo trăsnaie, dar ce hram poartă un copil care primește telegrame? Semnează: Viki! Nume — unul și unul. Dóra, Viki. S-a lămurit cu familia lor!

Bolborosi ceva drept răspuns la întrebarea lui Székely, dacă îi duce dorul atît de mult. „Da".

— N-ar fi rău s-o păstrezi totuși, cealaltă nu cred să mai vină. Sau poate știai despre ce e vorba și de aia ai chemat-o pe cea negricioasă?

De ce n-ar mai veni Zăluda? Nu se poate să nu mai vină, a venit ea după ce a bătut-o, dar acum. Székely ăsta se tot holbează la el cu privirea lui rece și prefăcută. Ce putea să-i facă, dacă Marcsa îl iubea pe Imre, iar pe el nu avea ochi să-l vadă? De atunci îl sîcîie fără încetare, deși între timp din Marcsa s-a ales praful și pulberea. Frumoasă fată era, blondă. Dar dacă nu i-a fost drag, dacă nu se gîndea decît la Imre?

— Nu ți-e teamă că-ți plesnește scăfîrlia de prea multă deșteptăciune? îl întrebă pe Székely. Să nu-ți facă rău.

Székely se prefăcea că nu înțelege.

— Oare ce să fi făcut fata? Dumitale ți-a povestit? Sper că nu a furat; am văzut că o trimiteai și în cămară, cu toate că de cămară eu răspund. Dacă lipsește ceva, nu știu cine plătește.

Ei, bată-l Cristos să-l bată, ce crede ăsta despre Zsófi? Că e hoață? Să caute hoțul în altă parte! Mai bine s-ar întreba de unde atîta căldură iarna în camera lui, cîtă vreme în clase e frig; luat la rost, dă vina pe cărbune și-i bagă la apă, nenorocitul, și pe bieții coșari. Zice că vrea să-i arate hîrtiile pe care le are de dus. Dar unde naiba sînt ochelarii? Iar s-au pierdut. Ba nu, sînt în talgerul cîntarului, mereu îi lasă acolo. *Către Nagy Judit. Institutul experimental de cercetări pedagogice. Circumscripția I. Str. Zápor nr. 7. Sînteți rugată să vă prezentați la școală pe data de 29 iulie a.c., orele 11, în legătură cu abaterile disciplinare ale fiicei dumneavoastră, Nagy Zsófia, elevă în clasa a VI-a. Vă veți prezenta cu eleva. Director adjunct, Szabó Márta.*

O ștampilă rotundă, una lunguiață. Ce, Dumnezeu, o mai fi și asta? A doua scrisoare e aidoma, dar nu cere

să fie adusă şi Zsófi. E adresată lui Haller Kálmán, şef de secţie. Păi ăsta e Halasi, îşi aduce aminte acum, trăsni-l-ar Dumnezeu, la ăsta trebuia să se ducă Kis András, ăsta a supărat-o pe fată. Bine că nu s-a dus şi nu l-a bătut. Şef de secţie ! În încheiere scrie că servieta adusă de la muzeu face parte din materialele anchetei şcolare şi poate fi ridicată numai personal, după încheierea acesteia.

Taşca aceea frumoasă din piele galbenă, păi a văzut-o şi el marţi, era în cameră, Zăluda a ascuns-o aici. Încă se întreba ce-o fi în ea, zicea că o fi fost a doctorului, pe urmă însă, a dus-o undeva şi de atunci n-a mai văzut-o. N-o fi furat, nefericita, vreo taşcă de la Haller ? Numai Székely e de vină că se gîndeşte la prostii, el strecoară bănuiala peste tot. Dacă a adus-o, bine a făcut, probabil că aşa trebuia să facă. Poate că Negruţa a băgat-o în bucluc, aia e piază-rea. Şi-acum ce-i de făcut ? Cum s-o ajute ?

Cu o uimire nemăsurată, îşi dădu seama că ar fi în stare să urle, să spargă ceva, să înjure. Ce vrea Szabó Márta de la copil ? Păi nu-şi dă seama şi singură că Zsófi nu putea să facă nici un rău ?

Székely urmărea să vadă cum reacţionează, dar pe obrazul acela scofîlcit nu se deslușea nimic şi, culmea, bătrînul mai plescăi din limbă a satisfacţie spunînd : „Ce-mi pasă ?“ Urît caracter mai are, blestematul, nu se înfurie de loc. Nu are strop de inimă, o ştia de altfel de mult. Între timp a trecut de amiază, trebuie să se cărăbănească să ducă adresele, pe o arşiţă ca asta ! Măcar de s-ar fi supărat bătrînul, dar nu, nici măcar atît. Îşi luă rămas bun şi-şi scoase bicicleta din cămară. Cu bicicleta o să ajungă mai repede.

Pe Haller Kálmán nu-l găsi la muzeu, ceea ce-l scuti să urce scările. Lăsă adresa la poartă. Grăsanul îl asigură că i-o va înmîna într-o jumătate de oră, cînd Haller va reveni de la muzeul Cetăţii. La Institutul experimental de cercetări pedagogice îi înmînă adresa personal lui Nagy Judit, care semnă unde îi arătă el, fără să citească hîrtia. I-ar fi propus cu multă plăcere s-o citească pe loc, să vadă ce mutră face, dar nu avea motive să se lege de ea. Pe puştoaică, totuşi, să n-o vadă în ochi : de cîte ori măturâ în faţa uşii lui Pongrácz, păcătoasa dă mereu gunoiul în faţa cămării, parcă ştie că de acolo începe partea lui. Las' s-o înveţe minte maică-sa.

Ciudat, citind convocarea, mama nu se supără pe Zsófi, ci pe Szabó Márta. Mototoli adresa şi o azvîrli în coş. Era toată numai nervi. „Asta-i Márta, se gîndea plină de mînie, din ţînţar face armăsar, numai ca să-şi bată joc de fetiţa mea, să-i distrugă echilibrul nervos. Asta e educatoare ? Mai curînd călău." Se gîndea pentru prima oară cu plăcere la munca în şcoală, o să le arate ea cum se lucrează cu un preadolescent. De ce răscoleşte Márta lucrurile, ce vrea să afle ? O face numai ca să-i amărască zilele, să-i demonstreze lui Dobay că Nagy Judit e o nepricepută şi nu are ce căuta la institut. Ajungînd acasă, spre uimirea Zsófiei, o strînse la piept, o sărută şi-i spuse : „Nu te teme, aranjez eu totul."

„Începe", îşi spuse Zsófi. Ieri a fost fericită ca niciodată de la moartea tatii, pentru că acasă o aştepta masa pusă şi atunci şi-a dat seama că mama o iubeşte. Toată după-amiaza au fost împreună, au stat de vorbă şi, deşi mama nu i-a spus că n-ar fi trebuit s-o bată, a simţit asta din gesturile ei, din felul cum a sărutat-o sau i-a împletit codiţele. Nu a sîcîit-o nici cu muzeul, nici cu moneda de aur, ceea ce a scutit-o de minciuni. Mama tindea să creadă tot mai mult că e vorba de o întîmplare, iar de servietă uitase. Dar nu, nimic nu s-a sfîrşit, ar fi trebuit să-şi dea seama şi singură, din adresa primită de tuşa Márta şi din faptul că a fost nevoită să predea servieta. Crezuse că profesoara le va da un răspuns oarecare celor de la sfat, că o să i se consemneze întîmplarea în carnet sau o să primească un avertisment din partea direcţiunii şi cu asta basta. A fost însă convocată ca Percs Éva, care în urmă cu doi ani a furat o bicicletă. Ce ruşine !

Toată după-amiaza mama a fost frămîntată de aceeaşi problemă. „Nu este educator, nu este om cel care procedează astfel", se gîndea. A întrebat-o pe Zsófi dacă din rea-voinţă a făcut ce a făcut, fetiţa i-a răspuns că nu şi Zsófi nu minte. A fost o întîmplare, aşa cum şi-a imaginat ea însăşi de altfel, copilul s-a apropiat de uşă şi a trîntit-o din greşeală. Este îndeobşte cunoscut că fetiţa e fricoasă şi stîngace, neîndemînatică şi neputincioasă, cine i-ar lua în nume de rău întîmplarea care a vîrît-o în încurcătură ? Nu, nu, dacă ar fi fost vorba de altcineva, nu s-ar fi făcut atîta caz, doar cu copilul familiei Nagy se face, Szabó Márta are grijă ca, înainte de a

pleca, s-o mai înţepe o dată. Acum însă îi va da riposta cuvenită şi nu-i pare rău că pentru asta trebuie să se învoiască de la institut. Dobay nu are nici un drept să ridice obiecţii : la urma urmei o zvîrlise pe drumuri, o lăsase în voia soartei. Poate fi fericit, pe data de cinci-sprezece o primeşte pe Szabó Márta. Se lasă rugată, e o somitate, vrea să obţină un spor de preţuire şi consideraţie. Dobay poate să spună ce vrea, ştie ea ce se cheamă educaţie şi înţelege sufletul copilului mai bine ca oricine. Zilele trecute cît pe ce să-şi piardă încrederea în sine, a avut impresia că a făcut o greşeală extrem de gravă, dar nu, Szabó Márta, care manifestă o înţelegere întrutotul greşită faţă de această fetiţă domoală, nepriceputâ, îi dovedeşte că nu a greşit. Desigur, toate acestea nu sînt decît paradă, tămîiere de sine, reclamă găunoasă, ca să i se ducă vestea în toată circumscripţia. De vreme ce trebuie să treacă la clasă, o să fie foarte bine să ia locul Mártei. Va descoperi, cu siguranţă, încă din prima zi, că elevele ei nu cunosc ortografia, că a predat superficial, că a făcut totul de mîntuială, iar copiii, înfricoşaţi, se temeau de ea. Sună telefonul. Zsófi ridică receptorul, dar îl puse îndată la loc : telefonase tuşa Kató. Mama i-a spus că nu face nimic, dacă e ceva urgent, o să sune din nou, oricum nu are putere să discute acum cu Kató. Szabó Márta stă acasă, îşi pregăteşte întrebările, inchiziţia de mîine. Să nu se bucure de pe acum, o să-i arate ea ce înseamnă să fii un educator adevărat.

Szabó Márta nu era acasă, trecuse pe la secţia autoritate tutelară a sfatului. I-a trebuit o oră şi mai bine pînă să clarifice problemele, şeful secţiei abia prididea răsfoind colecţia de legi şi decrete cu putere de lege, căutînd soluţii. În cele din urmă căzură de acord şi îşi strînseră îndelung mîna. Era încă în birou, cînd unul dintre referenţi începu să dicteze citaţiile către Gergely Károly şi fosta sa soţie.

E mulţumită. De cum ajunse acasă, îşi făcu o cafea şi se trînti pe pat. Oricum, a fost o zi destul de încărcată. Ar putea să treacă şi pe la Dóra — de atunci o fi ajuns acasă — dar azi e încă prea devreme ; poate mîine, să se liniştească fata puţin. Da, va avea o după-amiază liniştită, îi place locuinţa, casa în care trăieşte, o clădire foarte nostimă, uitată în inima Capitalei printr-un capriciu al urbanisticii. E o căsuţă ca la ţară, cu poartă boltită, iar

ea, locuind la parter, îi poate atinge cu mîna pe pietonii care trec pe sub fereastra ei. E ceva atît de intim, familiar în toate acestea !

Coborînd de la sfat, se răzgîndi. Porni în direcţia opusă. Pe canicula asta i-ar prinde bine puţină distracţie, o îngheţată la cofetărie sau poate un film, o comedie uşoară, spumoasă, care nu te obligă să gîndeşti, te relaxează, te face să rîzi în întuneric. Ar fi dorit un film în care eroul se ciocneşte de un ospătar cu tava plină de farfurii sau în care unui tip îngîmfat i se răstoarnă în cap un castron de frişcă.

Hotărîtă, intră într-un cinematograf. Înăuntru, aerul era destul de curat, în tavan bîzîiau nişte ventilatoare uriaşe, zgomotul lor uniform acoperea uneori replicile actorilor. Reprezentaţia se încheie la ora şase. Poposi cîteva clipe în părculeţul din faţa cinematografului, unde Asztalos Feri, absolvent de anul trecut, uda florile. Cînd o văzu, Feri o salută cu furtunul ridicat, strigîndu-i de departe : „Sărut mîna !“ Feri a crescut formidabil de cînd nu l-a mai văzut, i s-a schimbat şi vocea.

Se bucura dinainte gîndindu-se la răcoarea de sub bolta intrării, unde nu pătrundea căldura străzii şi se păstra mirosul de leandru înflorit, floarea ei preferată, care creştea într-un butoiaş, sub fereastra bucătăriei. Ce plăcută e locuinţa asta, deşi nu prea pare confortabilă ; iarna e chiar incomodă, din cauza celor două trepte din faţa uşii, care, aflîndu-se dincolo de boltă, trebuiau curăţate mereu de zăpadă. Două trepte fără nici un rost.

Apropiindu-se, îşi spuse că poate aveau totuşi un rost de vreme ce Pongrácz, cu piciorul său pus în ghips, şedea ţeapăn pe ele. Era un musafir neaşteptat, Pongrácz nu a mai vizitat-o niciodată ; Székely era mai tînăr, cînd nu o găsea la telefon, venea s-o caute şi tot el îi aducea poşta. De cînd o aşteaptă ? Nenea Pişta mormăi că de pe la patru. O aşteaptă deci de mai bine de două ore, s-o fi şi plictisit. Începu să discute cu el, schimbară obişnuitele fraze banale, bune să servească de introducere la ceea ce constituie esenţialul. Îl pofti în casă. În interior, scara era însoţită de o balustradă fixată în perete, dar, cu toate acestea, nenea Pişta urcă cu greu cele şase trepte care duceau spre hol : obrazul gălbejit i se îmbujoră de efort. Îi spuse că nu s-a plictisit aşteptînd. Avea la ce se gîndi.

Invitîndu-l să ia loc, deschise fereastra și ridică jaluzelele, soarele se mutase din fața casei. Prin dreptunghiul ferestrei se vedea școala, cu geamurile cancelariei deschise. Amîndoi observară detaliul. Nenea Pișta se gîndea că netrebnicul de Székely nu le-a proptit ca lumea și, în caz de furtună, or să se spargă. Szabó Márta se întreba dacă nu cumva le-a deschis Hidas; tocmai venea cînd ea pleca de la școală. Jóska era mereu cu gîndul în altă parte.

Bătrînul a venit cu siguranță pentru Dóra — o zărise prin perdea atunci cînd îi pusese telegrama în ușă. Desigur, trebuia să lămurească lucrurile, dar se gîndea să-l viziteze după ce se limpezea întîi povestea cu Zsófi.

Discutau despre starea vremii și se cercetau reciproc. Pongrácz știa la fel de bine că recolta, fructele și seceta erau doar prilejuri de a ocoli subiectul, discuția nu începuse încă. „Bătrînul pare obosit, se gîndea Szabó Márta. Ar trebui trimis acasă, cel puțin la el e răcoare." Nu are rost să lungească vorba. Să-l însoțească oare pînă acasă? Circulația e intensă și bătrînul pășește anevoie. Dacă nu se lasă cu supărare, îl va conduce.

— Mă bucur că ați venit, intră ea în subiect. Voiam să vin să vă mulțumesc pentru ajutor. Ați luat o mare povară de pe umerii mei, nici nu bănuiți cît de mare.

Pongrácz ridică o clipă privirea asupra ei. Ce vrea de la el, se întreba, despre ce aiureli vorbește?

— De cazul fetiței ne vom ocupa pe îndelete, continuă Szabó Márta. De acum încolo stă în puterea noastră s-o facem. Ultimele două zile au fost cele mai grele pentru ea. Vă sînt foarte recunoscătoare că nu ați lăsat-o fără supraveghere. Cu timpul o să se liniștească. S-a zbuciumat mult zilele astea?

Cine Cristos să se zbuciume? Și asta e o zăludă, degeaba e tobă de carte.

— De fapt e mai bine așa. Sora ei o iubea, dar nu era chemată să se ocupe de copii. Mă miră însă că a lăsat-o acasă. Poate v-a povestit cum de s-a întîmplat așa.

Azi, bătrînul e mai zgîrcit la vorbă ca de obicei. Tace și-și drege glasul. Dacă nu vrea, poate să nu-i spună.

— E o poveste nefericită din toate punctele de vedere. Părinții și-au întemeiat familii noi, sora devenîndu-i

tutore. Acum, că a fugit, ne vom ocupa noi de soarta fetiței, croindu-i un drum în viață. Dar, spuneți-mi, cum de ați ajuns s=o găzduiți ? Cînd mă gîndesc că putea să rămînă pe drumuri, sărmana ! Nu avea curajul să se întoarcă acasă, nu-i așa ?

Asta flecărește despre Negruța. Tot e bine că nu a deschis gura și a lăsat-o să vorbească. Ia te uită, ce deșteaptă, ea e pusă să-i învețe pe alții, dar uite că i-a mărturisit totul despre Negruța, fără s-o întrebe măcar. Nu-i decît o toantă și o flecară, la ore s-o fi obișnuit să trăncănească în halul ăsta. *Wien.* Va să zică acolo a fugit slăbănoaga pe care o însoțea Seres Karcsi, iar pe asta mică a părăsit-o, haina. Va să zică nu a ghicit, aia nu era maică-sa, ci soră-sa. Are mamă, are tată, dar fiecare își trăiește viața lui, iar aia mică a rămas de căruță, orfană.

Se sperie.

Ce a spus profesoara adineauri ? Că de acuma se vor ocupa de soarta ei, că o să=i croiască un drum nou ? Ce drum o fi vrînd să-i croiască ? Azi la prînz, cînd a luat-o din loc cu rucsacul, nu s-a gîndit că nu o așteaptă nimeni, că nu are cine s-o îngrijească. S-a și supărat pe ea, auzi, nici măcar la plecare să nu-i spună de ce s-a ascuns la el ! Se vede treaba că, totuși, nu e o hoață, dar orfană tot este. Ce s-o alege de viața ei, singură și neajutorată cum e ? Slăbănoaga nu mai este și pe altcineva nu are. Cum o să-și ducă zilele ? O s-o ia poate vreunul din părinți ? Și de ce nu a plecat cu soră-sa, dacă tot și-a făcut bagajul, doar i-a văzut lucrușoarele, își luase iepurașul și hăinuța roșie. A rămas acasă ori fiindcă nu au așteptat-o cu mașina, ori fiindcă au pierdut-o pe drum, cine poate să știe ?

— De situația ei o să se îngrijească sfatul.

Sfatul ?! În ce fel ? Greu mai scoate o vorbă, deși chestia asta l-ar interesa. Și, uite-o, fumează țigară după țigară, cu toate că femeilor nu le șade bine să fumeze.

— Casa de copii unde va fi crescută e pe Szabadsághegy, în mijlocul unui parc imens.

O duce la orfelinat ? Ia te uită ce chestie ! S-o lase mai moale cu mărimea parcului, doar știe ce instituție e acolo — plină de fete părăsite. Chiar dacă Dumnezeu în persoană s-ar ocupa de ele, tot orfelinat este.

— Dacă are tată şi mamă, zise într-un tîrziu, de ce n-o daţi unuia dintre părinţi ?

Szabó Márta clătină din cap.

— Părinţii s-au dezis de ea, tutorele legal era sora ei. Dumneavoastră aţi da-o unora care au părăsit-o cînd avea şase ani ?

Pe naiba, chiar să i-o ceară, nemernicii, i-ar alunga dîndu-le brînci pe scări, ba ar azvîrli şi cu ceva după ei. Păi ce, e un copil, cum să te porţi aşa cu el ? Omul de omenie nu zvîrle în stradă nici măcar un cîine... Auzi colo, la orfelinat !

De altfel, ce-şi tot bate capul cu Negruţa, doar nu din pricina ei a venit... Uite de ce nu a intrat ea în casă, de ce s-a ascuns. Dar de ce nu a spus un cuvînt ? I-ar fi fost şi ei mai uşor dacă spunea ce are pe suflet, doar nu s-ar fi dus la poliţie s-o denunţe. Se uita numai în gol, ba la început nu a vrut nici să mănînce, prăpădita, deşi, vezi, nu are pe nimeni. Cine o ţine, pînă i se lămureşte soarta ? N-o s-o întrebe pe profesoară, că pe loc schimbă vorba. O lasă să flecărească, să i le spună pe toate.

— Ne-aţi scoate dintr-o mare încurcătură, dacă aţi fi de acord s-o mai ţineţi la dumneavoastră. Părinţii ei au fost citaţi la sfat peste cîteva zile, însă formalităţile legale pot să mai dureze. Cu casa de copii vom discuta abia după ce vom lămuri situaţia cu familia. Găzduiţi-o pentru un timp, nu e bine ca fetiţa să stea singură. Cheltuielile, desigur, vă vor fi acoperite, le va suporta comitetul de părinţi.

„Mînca-te-ar puricii, se gîndea nenea Pişta, cu banii tăi cu tot ! Crezi că nu sînt în stare să-i dau o farfurie de mîncare ?“ Mormăi ceva, nu avea decît să priceapă, dacă era în stare. La naiba, toată lumea îl jigneşte cu banii ! Păi, cînd a alungat el pe vreun om aflat în nevoie ?

— A spus ceva cînd a citit telegrama ?

Dacă a spus ceva ? Care va să zică, tot ea a adus telegrama ! Negruţa şi cu el ar fi putut să jure că Zsófi l-a înduplecat pe Sűcs s-o aducă. Se vede treaba că nu aşa s-au petrecut lucrurile.

— N-a prea vorbit, răspunse. Şi-şi mai drese glasul o dată.

Ajunge cît au sporovăit despre Negruţa, nu a stat două ore pe trepte ca un cerşetor la uşa bisericii, ca să trăn-

cănească despre alte treburi. Naiba știe unde umblă profesoara după-amiaza. Nu a așteptat-o ca să i se bată capul cu Negruța ; gata, a priceput că nu a fugit dintr-o casă de corecție și nici de la mă-sa, că e orfană, părăsită de toți. A venit pentru cealaltă, nu pentru Negruța.

— Ce treabă aveți cu Zsófi ? întrebă.

Székely ! Despre Székely trebuie să discute cu directoarea, Székely trage cu urechea la ușa cancelariei și clevetește, bîrfește pe unde apucă. Pălăvrăgelile urîte de data trecută nu au pornit de la părinți, a avut dreptate doamna Bíró, tot isprava lui Székely a fost. De astă dată s-a dus la bătrîn și i-a arătat convocările. Ce om ! Doar știa că Pongrácz ține la Zsófi. Nu, din păcate nu poate să-i spună lui nenea Pișta ce treabă are cu Zsófi, cu toate că o să iasă cu supărare. Ce să-i faci. Nu se poate.

— Pentru că Zsófi nu-i o hoață, continuă Pongrácz, înfuriindu-se, ei poți să-i încredințezi banii fără să-i numeri, așa să știți, mă rog. A avut, biata, destule necazuri mai înainte, dar apoi mi s-a destăinuit plîngînd că Haller nu trebuie să plece nicăieri luni după-amiază, întrebați-l și pe Kis András, zidarul ; tașca a adus-o cu ea, ce-i drept, dar fără gînduri de furt, pentru că altminteri ar fi vîndut-o ori ar fi aruncat-o, n-ar mai fi cărat-o la mine.

După cum e lesne de presupus, Zsófi a aflat de la Dóra ce se pregătea, iar luni după-amiază s-a dus la muzeu. Acum se înțelege și ce este cu tînărul zidar care i-a dăruit Zsófiei para aceea frumoasă. Se înțelege aproape totul, cu excepția unui singur lucru : cum se explică faptul că Dóra este acasă, de vreme ce a pornit la drum ? Va afla și asta.

„Nu-mi răspunde, se gîndea Pongrácz, nu scoate o vorbă.“ Ce femeie nesuferită, lipsită de suflet și părtinitoare ! Negruței îi ia apărarea, pe Zsófi, în schimb, pe nevinovata asta o lasă în voia soartei. O să-i spună ce are pe suflet, fie ce-o fi.

— Pentru că, mă rog, pe copil trebuie să-l cunoști — răgușise de emoție — Zsófi, de pildă, știa de mult că tatăl ei, fie-i țărîna ușoară, a murit în fața ochilor mei, sărmanul, nu i-a lăsat nici o vorbă prin mine, dar a venit totuși în continuare, măcar că, nu mă sfiesc s-o spun, o puneam pe drumuri, nu-i ziceam o vorbă bună, ba o dată — socotesc că a fost pe bună dreptate — am și

bătut-o, dar a venit mai departe, m-a îngrijit, şi vine pînă în ziua de azi, deşi nu-i mai dau nici un ban. Vă spun toate astea pentru ca oricine ar cleveti pe seama ei să nu-l credeţi, îndeosebi pe Haller, care e o cîrpă de om şi care, orice s-ar zice, umblă pe căi necurate. Şi dacă eu mi-aş băga mîna asta bătrînă în foc pentru fată, puteţi face şi dumneavoastră la fel.

Bătrîne Pongrácz, bătrîne Pongrácz, ce tare îţi tremură mîna pe care ai băgat-o în foc pentru Zsófi, mîna aceea vînoasă, îmbătrînită ! Oare ce ar face, dacă s-ar apropia să-l sărute ? Fără îndoială că ar ţipa la ea şi i-ar arde una la spate !

— Fetiţa este amestecată într-o afacere foarte gravă, spuse, dar o vom scoate la lumină.

— Atunci poftiţi şi ne ascultaţi şi pe noi la cercetare, mîrîi Pongrácz.

Ideea nu e de loc rea. Scoase capacul maşinii de scris şi introduse o coală de hîrtie. Pongrácz dictă pentru prima oară în viaţa lui, repetînd aproape cuvînt cu cuvînt cele ce spusese mai înainte. Semnă, dar pe urmă se întunecă iar la faţă, i se părea prea puţin ceea ce era pe hîrtie. Ar dori să participe la anchetă şi ar trebui să fie invitat şi Kis András. Nu e drept ca fata să fie luată din scurt, iar ei, care cunosc mai bine lucrurile, să nu fie ascultaţi.

— Puteţi veni, spuse Szábo Márta şi, închipuindu-şi-i pe Judit, pe Kálmán şi pe nenea Pişta la un loc, scena i se păru de un haz nebun şi, totodată, înspăimîntător. Puteţi veni împreună cu zidarul, cu oricine socotiţi că o poate ajuta pe fetiţa noastră.

De spus nu a vrut să-i spună despre ce e vorba, de ce este invinuită Zăluda, păstrează secretul, mînca-l-ar puricii pe ăl' de-a inventat secretul de serviciu, cu atît mai mult cu cît nici el, care a îmbătrînit aici, nu poate afla ce se petrece în propria lui şcoală. Tot e bine însă că îl primeşte la dezbatere împreună cu Kis András, înseamnă că nu a venit acum de pomană. Dacă să-l însoţească ? Ei, nu, se descurcă el şi singur, măcar că abia umblă...

Ce număr are casa unde scîrţîie poarta — numărul şapte sau numărul nouă ? Unde s-a oprit Slăbănoaga cu ăla atunci ? La numărul nouă trebuie să fie, acolo scîrţîie. Na, s-a lămurit şi cu îngrijitorul de aici, îi pare rău

după o picătură de ulei, e și nespălat ticălosul, stă și înfulecă mere, scuipînd cojile în gura canalului. Se holbează la el ca la un clovn, îi cercetează piciorul, bătu-l-ar sfinții, duce-s-ar pe urmele lor.

Gergely Dóra stă la apartamentul șase, e singură, soră-sa, Vadász Viki, e plecată. Dóra nu deschise multă vreme ; în cele din urmă se uită să vadă cine sună. Se îmbujoră pînă la urechi recunoscîndu-l, și ochii, pînă și năsucul începură să-i zîmbească. Pongrácz abia își deschise gura de emoție :

— Strînge-ți lucrușoarele, că te iau la mine, să nu dormi singurică.

Dacă nu vrea, îi arde una peste gură și o lasă în plata Domnului. Dar nu, vrea din toată inima, se învîrtește ca un titirez, își adună lucrurile, trîntește ușile și vine. Tot în rucsac și-a pus lucrurile, nu a uitat nici iepurașul, i-a rămas un picioruș afară... Îi întinde mîna. I-o ia, ea nu vrea să-l conducă, așa ca Szabó Márta, prăpădita vrea să fie condusă. Și-a legat părul cu o panglică de altă culoare și zîmbește, zîmbește într-una, nu știa că poate zîmbi atît de frumos. Deși acum nu trebuie să zîmbească, pentru că mai au treburi de rezolvat. După aceea, la cină, poate să zîmbească din nou.

Să treacă odată strada, lîngă fîntîna arteziană e o bancă, acolo o să-i spună ce are de făcut.

— Te duci pînă în strada Szalag, ai înțeles ?

Să nu facă mutre că, oricît de singură pe lume ar fi, îi arde una de vede stele verzi.

— Cauți casa cu numărul doisprezece, unde e un cămin muncitoresc. Auzi ? Intri și întrebi de zidarul Kis András. Îi spui că eu îi trimit vorbă că Zsófi a dat de bucluc, să vină să spună ce știe despre ea și despre Haller, că fata va fi luată din scurt și nu are tată care s-o apere, iar maică-sa e o nepricepută, n-o fi știind nici să gătească, doar ai văzut și tu... Nu uiți ? Hai, du-te, să vii înapoi într-o clipă. La întoarcere, vii să mă iei de aici și mergem să mîncăm. Să-i mai spui că putea să se mai arate și el la față. Aveam ce discuta, chiar dacă nu s-a dus la muzeu.

Zîmbetul dispăru de pe fața Dórei, care se întunecă, deveni bănuitoare.

— De ce fel de bucluc a dat Zsófi ? întrebă.

— Naiba să știe, nu scria în hîrtie, poate că o sîciie pentru tașcă, crezi că mi-au spus cînd am întrebat ? Am aflat doar că mîine la unsprezece o discută și mi-e teamă de soarta ei, știi și tu că Zsófi nu fură, iar dacă a luat totuși tașca aceea, Haller e de vină, arză-l-ar focul de pungaș, el a furat-o de undeva. Zsófi se plîngea de el într-una din zile și, vezi, acum dă de bucluc, au fost convocați împreună cu ăla. De asta ți-am spus să te grăbești.

— Haller, spuse Dóra. Privea spre spălătoreasă, ca în seara aceea, dar de astă dată ședea lîngă el, săpînd în nisip cu tocul pantofului. Eu nu pot veni la dezbatere ?

— La ce bun să vii ? Într-un fel am să urc eu scările, ajung eu la etajul întîi pînă la ora unsprezece. Cu ce ai putea tu să ne ajuți, ia spune ? Că dacă poți, eu nu te țin legată.

Tace. O ia cu el, de ce nu ar lua-o ? Ea o cunoaște mai bine decît toți ceilalți, să spună acolo că Zsófi nu se ține de rele, nu e o hoață. Dacă Haller are dreptul să vină, au dreptul ăsta și oamenii lui.

Negruța își scoase rucsacul. I-ar fi dat bani de tramvai, dar îi răspunse că are, a găsit acasă cîțiva forinți. Ochii îi scăpărau. Nu e o pomanagioaică, asta e drept. Dar dacă nu face așa cum i-a spus, îi înmoaie oasele. Fuge de rupe pămîntul, el stă și se uită după ea, iar mucoșii ăștia de la școală nu se sfiesc să-l salute și să rîdă pe înfundate, văzîndu-l cum păzește, cu piciorul în ghips, un rucsac ; rușinea cea mare e că în gura sacului se vede iepurașul, care tot în seama lui a rămas. Praful se alege de autoritatea lui — cine să se mai teamă de el, dacă puștimea aude că a păzit un rucsac cu jucării ?

Se făcea răcoare. Dóra întîrzia. Pongrácz se întreba ce să-i dea la cină, că Negruței, cu stomacul ei tînăr și sănătos, nu-i ajunge o cafea. Avea undeva niște conserve de carne, le primise de la Crucea Roșie, pe motiv că trecuse de șaizeci de ani. De ce să nu le fi primit, dacă tot se distribuiau ? O să deschidă o cutie, în lipsă de altceva o fi bună și asta. Pe firele electrice se așezară păsările. „Ascultați acolo, ascultați ! zicea nenea Pișta în sinea lui. Cum Dumnezeu or fi trecînd veștile prin atîtea fire spre depărtări ? Negruța ar ști să-i spună, poate și Zsófi.“ Pe el nu l-au învățat, nu are de unde să știe.

Vîntul serii purta de colo-colo frunzele late cît palma, ale arţarilor. În sfîrşit sosi Dóra, îşi luă rucsacul şi spuse că a rezolvat ce avea de rezolvat.

23

CÎND PORTARUL muzeului îi înmînă convocarea, Haller o mototoli şi-o aruncă la coş. E prea de tot ! Să-l lase în pace, nu l-a înnebunit destul directorul muzeului, acum să se mai ducă şi la şcoală ? Parcă fără asta nu are destule necazuri ; Viki nu l-a aşteptat şi nici nu-i dă de ştire. Or, nu poate porni pe urmele ei, înainte de a afla cum a ajuns şi unde se găseşte.

Da, desigur, să se ducă la şcoală ! E sătul de toate ! De luni nu a mai dormit o noapte ca lumea şi se îndoapă tot timpul cu calmante. Să se ducă Judit, să înveţe cum să se descurce cu copilul ei, cînd îl apucă năbădăile. Atunci, la muzeu, Zsófi parcă nu era în minţile ei, se lungise pe covor şi urla. Gábor ar fi găsit cu siguranţă explicaţia biologică a acestei stări. Îl năucise cu fraza aceea de o rară prostie, că a venit în locul Mariannei. Dar ce rost are să-şi frămînte creierii cu Zsófi ; nici să nu o vadă în ochi.

Acasă, la cină, îşi aminti că în adresă scria ceva despre servietă. Noroc că fetiţa nu a avut curajul să o aducă lui Kató, aceasta ar fi deschis-o în lipsa lui. Trebuie să pună mîna pe servietă. Dacă au deschis-o, va găsi el ceva de spus, e puţin probabil să-i fi răsfoit hîrtiile. Dacă totuşi au făcut şi asta, va motiva într-un fel sau altul, de unde să cunoască un biet profesoraş atribuţiile unui funcţionar de muzeu. Aşadar, se va prezenta şi va pune capăt comediei. Trecînd pe la şcoală, se va interesa în drum dacă nu a sosit vreo veste de la Viki.

A doua zi, la unsprezece fără un sfert, intră pe poarta şcolii, cu gîndul să-şi ia servieta şi să plece. La cancelarie i se comunică însă că servieta poate fi ridicată numai după încheierea dezbaterii. Să fie amabil şi s-o aştepte pe directoarea adjunctă. Intră fără nici un chef în sala prelungă a cancelariei şi se găsi faţă în faţă cu Judit, care abia îi răspunse la salut. Frumos, tot ea o face pe jignita ! Nu ţine să discute cu Judit şi, dacă preferă,

nici nu o cunoaşte. De plictiseală luă de pe raft o pasăre împăiată, dar o puse îndată la loc şi se şterse pe degete — pe eticheta agăţată de piciorul păsării scria că preparatul de conservare a penajului este otrăvitor. Enervarea pe care i-o provocă acest incident îi dereglă pulsul. Oare ce caută el aici, de ce-şi pierde vremea de pomană? Să-i fi restituit servieta prin omul de serviciu, fără să fi dat atîta importanţă unei întîmplări idioate şi minore.

În sfîrşit, la ora unsprezece intră Szabó Márta, secondată de Hidas József, profesorul de matematică; Márta purta servieta şi lui Haller i se păru că de astă dată profesoara arăta cu totul altfel ca de obicei. În mod surprinzător, chipul ei devenise expresiv. Modul în care se instală în capul mesei de consiliu sau gestul cu care îl servi cu o ţigară dădea o greutate, o demnitate neştiută mişcărilor ei. Pînă acum o vedea ca pe o fată bătrînă, cu trăsături şterse, rareori invitată la dans în anii studenţiei şi despre care cînd Kató, cînd Judit rosteau cuvinte nu prea măgulitoare: ba că nu arată bine, ba că poartă pantofi demodaţi. O privea de astă dată de parcă nu ar mai fi văzut-o, observîndu-i privirea plină de inteligenţă cu care conducea aici totul. În acest cadru, în care, cu excepţia lui Hidas, toţi se simţeau străini, Márta crescu în ochii lui. Răspîndea în jurul ei siguranţă şi optimism.

— Vă rog să mă scuzaţi că v-am invitat la şcoală, începu Márta.

Hidas stenografia spusele profesoarei; prin aceasta, cuvintele pline de politeţe, dar impersonale, căpătară o ciudată demnitate rece. Numai de nu ar vorbi prea mult. Prin fereastră se vedea casa unde a locuit Viki. Pe Zsófi ar merita s-o bage la apă. Va încerca totuşi să-i găsească scuze. Dumnezeu ştie ce o fi avut atunci. În fond o iubeşte pe nefericita aia mică, deşi, fără să ştie, i-a făcut mult rău. Privea poarta în faţa căreia se oprise de atîtea ori cu Viki şi se gîndea cum ar putea să ajungă iarăşi în preajma ei.

— Am să vă expun faptele. Şcoala noastră a primit următoarea adresă din partea sfatului.

„Vorbeşte, gîndea mama, pînă ţi se va usca gîtlejul. Văd că eşti la largul tău, ai o rochie de culoare închisă, ca de zile mari. Port încă doliu, altfel aş fi venit anume îmbrăcată ca să-ţi demonstrez ce lipsit de însemnătate mi

se pare ceea ce faci. A cîta oară rumegi faptele ? Ţi-ai adus şi un stenograf. Lumea a pierdut în tine un jurist ! E îngrozitor de penibil. Kálmán se preface că nu-l interesează nimic, în fond are dreptate... Sărmana Zsófi, pentru ca bîlciul să fie mai spectaculos, a fost lăsată în cabinetul directorului. Tot e bine că astă-noapte a dormit, poate că nu o să se tulbure prea mult."

Îşi aprinse o ţigară. Asta e răsplata pentru fetiţa ei, care şi-a pierdut vara lîngă un portar bătrîn, îngrijindu-l de bunăvoie. De ce păcat nemaipomenit se face vinovată ? Se plictisea, s-a dus la Kálmán — mai mult ea e vinovată, fiindcă o trimite toată ziua la Kató — întîmplător uşa s-a trîntit şi, speriată, Zsófi a plecat cu servietă cu tot. Nu au dreptate nici în privinţa monedei, modul în care pun problema denotă rea-credinţă. Ar înţelege să facă tapaj dacă ar fi luat moneda sau dacă ar fi pierdut-o. Ce vor să insinueze, că fetiţa ei e o hoaţă ?

Szabó Márta i se adresă lui Haller :

— În primul rînd aş dori să clarific problemele cu dumneavoastră, ştiu că sînteţi ocupat. Faptele descrise în adresa sfatului corespund realităţii ?

Haller răspunse că da. „Desigur, prezentarea faptelor este departe de a fi completă, îşi spuse, sînt multe goluri. Lipsesc Révész, care a venit să vadă cine plînge, turiştii care au vizitat muzeul şi Zsófi mai ales..."

— Atunci vă rog să preluaţi servieta care vă aparţine şi să semnaţi de primire. Am să dau citire listei cu obiectele găsite ; dacă nu lipseşte nimic, vă rog să semnaţi.

Haller tocmai voia să-şi aprindă o ţigară, dar se opri, cu bricheta în mînă. Szabó Márta începu să despacheteze, aşezînd lucrurile pe masă în ordinea în care Hidas le citea de pe o notă.

— O trusă de bărbierit, o periuţă de dinţi, un săpun, un prosop, o haină de vînt, o lanternă, documente personale pe numele de Haller Kálmán, precum şi o copie de pe diploma de doctor în ştiinţe, două carnete de studii, unul eliberat de universitatea din Budapesta, altul de universitatea din Perugia... Lipseşte ceva ?

A auzit bine ? Judit privea, uluită, lucrurile expuse pe masă : la ce i-au trebuit lui Kálmán luni după-amiază trusa de bărbierit, lanterna şi toate documentele personale ? Uite, a îngălbenit lîngă ea, nu scoate o vorbă,

dă din cap și se clatină ca beat cînd semnează, îi tremură mîna. Márta are privirea calmă, profesorul de matematică la fel, stenografiază imperturbabil. E totuși foarte curios. Nu are însă prea mult timp să se mire, pentru că își anunță sosirea Fehérvári de la serviciul personal. Poftim, ăsta mai lipsea! Márta o urmărește pînă în pînzele albe, a fost în stare să-i telefoneze și ăstuia că azi are loc discuția asupra abaterii disciplinare a lui Zsófi — a făcut-o numai ca să fie cît se poate de nesuferită. Mama își acoperi ochii, exasperată. Nu se aștepta la atîta răutate din partea Mártei!

Numai că și Márta era uluită, chiar se întunecă la față: nu era cazul să vină sfatul în control, puteau să aibă încredere că va rezolva și singură totul. Mai bine ar fi venit altă dată. Fehérvári însă a și intrat și îi strînge mîna. Îl pofti să ia loc lîngă ea, în capul mesei, dar Fehérvári protestă și se așeză lîngă Judit, spunînd că nu a venit în mod oficial, ci ca persoană particulară. Cum adică să vină la școală ca persoană particulară?!

— Iertați-mă, îi șopti Fehérvári mamei, nu știam că sînteți atît de modestă. Numai în clipa în care am intrat mi-am dat seama de identitatea de nume. Da, desigur. De ce nu mi-ați spus că e fetița dumneavoastră, atunci cînd am adus vorba despre ea?

Își dă seama acum și mama, cum să nu-și dea seama. Cînd a fost la el și a distrat-o cu istorioarele lui, adusese vorba despre abaterile Zsófiei. Așadar, asta fusese „pozna". Sigur, se și grăbește să-l creadă că nu știa cu cine vorbește. O ia peste picior! Cîtă prefăcătorie! Și soarta oamenilor e încredințată unor inși de felul acesta! Mama își aținti privirea în podea.

— Nu pot să înțeleg, șoptea Fehérvári, cum de a intrat fetița dumneavoastră într-o asemenea încurcătură.

Pe deasupra mai e și fățarnic. Mama își trase scaunul într-o parte.

— De dimineață, la secția de învățămînt s-a discutat iarăși despre cazul acesta și s-a amintit că azi are loc dezbaterea. Aflînd numele fetiței, am rămas perplex. Vă dați seama, altfel nu veneam.

„Cum să nu-mi dau seama! își spunea mama cu amărăciune. Hai, loviți în mine, dați cît puteți! Chiar astăzi i-ai aflat numele, zici. Așa se face că mi-ai vorbit despre ea încă de data trecută, prefăcutule!"

— Am lăsat totul baltă și am venit. Trebuie să fie o neînțelegere la mijloc. Fetița care a fost la mine nu putea să facă o poznă ca asta !

Zsófi ! A fost la el ?! Despre ce vorbește ? Nu mai înțelege nimic. Șușoteşte fără încetare, iar ea nu suportă să i se vorbească la ureche. S-o lase în pace acum : Szabó Márta a chemat-o pe Zsófi.

Intră. Pe fața ei se citea nu teamă, ci o mirare fără de margini. Din ușă își întoarse privirea, de parcă în urma ei ar fi rămas ceva sau cineva care nu se îndemeta să intre. Dimineața i-a pus în cafea o pastilă de sevenal, pare destul de liniștită. Fusta i-a rămas scurtă, va trebui să-i dea drumul. Se comportă destul de inteligent. Chipurile, Márta nu o chinuiește prea rău, ba chiar s-ar putea spune că îi vorbește foarte frumos. Zsófi înfățișează destul de coerent cele ce s-au întîmplat, nu se bîlbîie, spune că s-a dus la muzeu, că l-a închis pe nenea Kálmán, care i-a arătat o monedă de aur, că a luat servieta și s-a dus acasă. Așadar nu a fost o întîmplare, din păcate l-a închis cu bună știință pe Kálmán. Dar de ce o interesează pe Márta tocmai servieta, de ce insistă asupra acestui amănunt neînsemnat ? Bine că i-a pus sevenalul în cafea și a mîngîiat-o de dimineață, cînd începuse să bîzîie. I-a spus că nu are importanță ce o să spună, să nu pună nimic la inimă : tușa Márta nu poate s-o sufere pe ea și nu pe Zsófi, pe ea vrea să se răzbune. Ce copil sucit, luase imediat apărarea Mártei și se necăjise de-a binelea că nu-i permisese să se ducă și azi la Pongrácz !

L-a închis în tezaur. Și ce dacă ? Nu a murit. Ea continuă să creadă totuși că ușa s-a trîntit întîmplător. Iar Zsófi se rușinează din pricină că este atît de neîndemînatică și preferă să-și asume răspunderea pentru închiderea ușii. Oare de ce taie Márta firul în patru la infinit, cînd nimeni nu a pățit nimic ? Face caz numai ca să amplifice neplăcerile. Se vede asta și din modul în care se grozăvește, după prostiile pe care le întreabă. Vrea să știe de ce Zsófi nu a dus servieta acasă la Kálmán. Parcă ar avea vreo importanță. Și uite, prostuța ce răspunde, după o tăcere îndelungată : „Asta nu ar fi fost bine".

Fruntea lui Haller se îmbroboni de sudoare. Servieta și-o recăpătase, ce-i drept, i se restituise totul încă îna-

înte de sosirea referentului de la serviciul personal, plicul cu valuta însă i l-a scos cineva dinăuntru, şi oricine ar fi putut să fie, numai Zsófi nu. Dacă mai stă mult, i se face rău. Întreabă dacă poate pleca, dar Szabó Márta îi răspunde că, din păcate, încă nu.

— Şi de ce nu ar fi fost bine ?

Zsófii ezita, mototolindu-şi fustiţa.

— Ai vrut s-o vinzi ? întrebă Szabó Márta.

Ce insinuare ! Copilul ei ! Zsófi se îmbujoră. Vai, de unde ! Nu ! Numai că ar fi vrut să i-o restituie lui nenea Kálmán personal, dar nu s-a întîlnit cu el.

— Şi de ce tocmai lui ?

Zsófi răspunse : pentru că e a lui.

— De ce nu ai dus-o mătuşii tale ? Puteai să i-o duci şi ei.

Zsófi tăcu un timp, apoi, cu buzele tremurînde, spuse : „Ei, nu puteam şi gata."

Oare de ce o sîcîie, idioata, nu e totuna ? Asta-i cea mai bună educatoare din circumscripţie ? Habar nu are de psihologia copilului, nu-i în stare să intuiască viaţa sufletească a celor mici. În locul Zsófiei ea s-ar fi dus oare la Kató, cînd e îndeobşte cunoscut că isterica aceea ţipă şi fără motiv ? Szabó Márta se repetă într-una, de ce revine asupra uşii, cînd asta s-a clarificat ? Şi ce întrebare, cui i-ar trece prin minte aşa ceva ! Cum poate s-o întrebe pe Zsófi de ce l-a închis pe Kálmán ?

Rămase cu gura căscată, auzind răspunsul : „Pentru că aşa trebuia." Dumnezeule, pînă la urmă o să reiasă că fetiţa are idei fixe ! Niciodată nu a remarcat la Zsófi una ca asta. Unde a citit ea despre copiii care au obsesia că trebuie să săvîrşească un lucru incorect ? N-o fi avînd fata nervii zdruncinaţi ? Pentru că aşa rezultă ! Iar Márta nici nu se miră, dă din cap afirmativ, în loc să canalizeze discuţia într-o direcţie corespunzătoare, să explice copilului ce enormitate a spus.

Cît de neîncrezătoare a fost fetiţa, nu i-a zis nimic, nu i-a făcut măcar o aluzie la faptul că trebuia să-l închidă pe Kálmán. Principala greşeală aparţine totuşi Mártei : cum pot fi acceptate fără obiecţie asemenea afirmaţii ! Uite că o şi completează răspunzînd Zsófiei : „Cred şi eu !" Uneia ca asta i se oferă decoraţii, slujbe ! Este oare asta o educatoare ? O diletantă ! S-a sfîrşit cu

întrebările, ceremonia s-a încheiat, pesemne că Márta socotește că a terfelit-o destul.

Márta o așază pe fetiță lîngă ea la masă și o ține de mînă, tronc, vrea să-i arate lui Fehérvári că e de partea copiilor. Proceda mai bine dacă nu o chinuia și nu făcea atîta caz pentru o nimica toată. Kálmán s-a ridicat din nou, zicînd că ar dori să plece, dar Márta l-a poftit să rămînă, pentru că, din păcate, nu se putea lipsi de prezența lui. Kálmán e foarte palid, ar fi bine să i se aducă o cafea, altfel te pomenești că leșină. Probabil că de vină e canicula. Dar pentru ce naiba cară cu sine actele, la ce-i trebuiau acolo, la muzeu, periuța de dinți și lanterna ?

Cînd Zsófi se așeză, Fehérvári se ridică în picioare și-i spuse Mártei că nu ar fi crezut ca discuția să se prelungească atît de mult și, întrucît timpul nu-i permite să rămînă mai departe, ar dori să i se dea cuvîntul acum. A venit numai ca să spună cîteva cuvinte în interesul fetiței, deoarece, în ciuda celor auzite, crede în continuare că vinovatul nu este Zsófi. Despre Nagy Zsófia și-a făcut o impresie mult prea frumoasă, ca să nu-l doară dacă se dovedește că s-a înșelat.

„Nu a venit în control, își spunea Szabó Márta. A venit pentru Zsófi. De unde o cunoaște însă ?“ Uimirea care i se citea pe față îl făcu pe Fehérvári să zîmbească.

— Noi sîntem cunoștințe vechi, continuă, cu o privire prin care parcă cerea scuze mamei pentru o poveste arhicunoscută. De curînd fetița a fost la mine, la serviciul personal. Voia să afle adresa portarului Pongrácz István, ultimul bolnav al tatălui ei.

Mamei i se oprise răsuflarea. Márta privea într-o parte, să nu i se citească pe față emoția. Zsófi își aplecase fruntea : nenea-sfat o s-o spună ! Și cît de mult îl rugase din priviri, încă din clipa în care a intrat, să nu o trădeze ! Doamne, și cîte nu îndrugă, spune că fetița e curajoasă și isteață, că are multă bunăvoință și dragoste. Aș, de unde, să-l întrebe pe nenea Pișta, care o să-i spună că ea e o stîngace și o zăludă. A avut atîta încredere în el și acum, în fața tuturor... Oare cum o să fie pedepsită ? Adevărul tot nu are să-l spună, doar a jurat pe îngeraș : nu poate să arate ce gînduri avusese nenea Kálmán. Nenea-sfat pleacă, se înclină spre nenea Kálmán, dă mîna cu tușa Márta și cu domnul profesor Hidas, mamei îi

strînge mîna îndelung, îi şopteşte ceva, iar mama îşi suflă nasul. Vine s-o mîngîie şi pe dînsa, şi pleacă. Toată lumea tace, tuşa Márta mîzgăleşte ceva pe o hîrtie, Zsófi ştie că tuşa Márta se gîndeşte la creta pe care, fiind elevă de serviciu, nu a adus-o, deoarece, pentru asta, ar fi trebuit să intre în cancelarie şi îi lipsise curajul să bată la uşă ; drept pentru care i s-a trecut în carnet că nu-şi îndeplineşte obligaţiile ca elevă de serviciu !

„Nu mi-a spus, se gîndea mama, şi lacrimile îi curgeau şiroaie. Tatălui ei nu s-ar fi sfiit să i-o spună. M-a lăsat să cred că m-a bătut Dumnezeu cu ea. Acum înţeleg biletul pe care-l ţinea atunci în mînă şi pe care scria : „Şcoala din Piaţa Apáczai Csere János". Márta a obţinut un triumf deplin, dar acum asta nu mă mai interesează. Oare dacă aş fi murit eu, ar fi suferit la fel ?"

Nenea Kálmán se ridică încă o dată, dar trebui să se aşeze la loc. Femeia de serviciu anunţă că trei persoane aşteaptă pe culoar şi, aplecîndu-se, şopti tuşei Márta numele lor. Zsófiei începură din nou să-i tremure buzele şi atunci tuşa Márta îi luă iarăşi mîna în mîna ei. Uneori, în excursii, tuşa Márta se juca împreună cu ele, alăturîndu-se de fiecare dată echipei mai slabe. „Nu-ţi fie teamă !" spunea şi acum privirea ei. Dar cine să fie adversarul ? Nenea Kálmán ? Totul e tulbure, încurcat, foarte trist şi totuşi îmbucurător : stă la masa de consiliu ca un profesor şi nimeni nu-i spune o vorbă rea, iar nenea Kálmán şi-a primit servieta şi a venit şi nenea-sfat s-o ajute. Nu ar fi crezut că o să-l mai întîlnească vreodată. Dar Coif-de-Ziar ce caută aici ?

Mustăciosul ăsta bătrîn, scofîlcit, care a intrat, trebuie să fie Pongrácz, se gîndea mama. Are sprîncene stufoase, ochi albaştri, piciorul în ghips, nu se uită nici în dreapta, nici în stînga, e cu privirea doar la Zsófi. Copilul se luminează la faţă, obrăjorul i se rotunjeşte într-un zîmbet. Moşneagul nu surîde, e arţăgos ca un dulău bătrîn. Omul acesta o iubeşte pe Zsófi ! Vine de mînă cu Dóra, cu care-i interzisese fetiţei să vorbească. La ce s-o fi gîndind acum Kálmán ? Kálmán scapă din mînă bricheta. Ce cumplită linişte, dacă zgomotul s-a auzit cu atîta intensitate ! Al treilea nu ştie cine e, pare să fie muncitor, pentru că are hainele pline de var, iar în cap un coif de hîrtie, pe care şi l-a scos ca pe o pălărie.

— Luaţi loc ! spuse Szabó Márta.

Nenea Pişta şi Dóra se aşezară, Coif-de-Ziar nu.

— Doamnă profesoară, începu Coif-de-Ziar, eu sînt în orele de lucru, nu pot să întîrzii prea mult. Bătrînul mi-a spus să vin, pentru că o luaţi la rost pe fetiţă. Vă rog să terminaţi cu mine întîi, că sînt aşteptat la lucru. Poftim de mă întrebaţi, că vă spun totul, aşa cum a fost.

Acum o să afle ! Tuşa Márta nu ştie cît rău face, Coif-de-Ziar îi vrea binele, ca şi nenea Pişta sau Dóra, dar ea nu are cum să spună adevărul, a jurat pe îngeraş să nu spună... Nenea Kálmán e gata să cadă de pe scaun.

Tuşa Márta mai citi o dată adresa de la sfat. Nenea Pişta înjură urît şi din păcate se auzi fiecare cuvînt. Zsófi se îngrozi. Dóra era cu ochii pe Haller Kálmán, nu-şi lua privirea de la el.

Coif-de-Ziar se gîndi puţin, apoi începu să rîdă. Toată lumea se uită la el şi-atunci făcu o mutră serioasă, deşi din cînd în cînd, un zîmbet tot mai flutura pe faţa lui.

— Lăsaţi copilul în pace, spuse, nu Zsófi e de vină, ci bătrînul şi cu mine, dar mai ales bătrînul, care mi-a spus de unul Halasi sau Halász, cînd era vorba de Haller. Dacă vorbea cu înţeles, nu-l ţineam din scurt pe Révész, în locul lui Haller. Şi, apoi, dacă fetiţa l-a închis, bine i-a făcut, dacă nu am izbutit eu ; ştiţi, bătrînul mă rugase pe mine să-l ţin locului, în interesul fetiţei, luni între patru jumătate şi cinci jumătate, ca să nu se îmbete cînd vine inspecţia. M-am dus acolo, dar, după cum vedeţi, nu am nimerit bine, l-am pisălogit pe Révész cu beţia, nevrînd să cred că omul are ulcer, cu toate că are, şi mi-am pierdut vremea de pomană cu el, fiindcă voia să-mi vîndă casa lui. Nu cumva domnul de colo e Haller ? L-am recunoscut îndată, că şi acum e beat, ţineţi-l să nu cadă. Fetiţa l-a tot rugat pe bătrîn s-o ajute, dar moş Pongrácz e bolnav, nu a putut să meargă şi am primit eu să merg în locul lui — nu era mare scofală. Dar nu mi-a spus numele ca lumea şi aşa se face că m-am legat de altul, iar fetiţa a trebuit, în locul meu, să-l împiedice pe domnul să plece de la lucru. Şi bine i-a făcut, aşa cel puţin nu s-a dus la vreo beţie şi nu a mai făcut scandal acasă. Atîta am avut de spus. Iar dacă domnul are vreo plîngere, să se plîngă contra mea şi a bătrînului, pentru că Zsófi a fost nevoită să acţioneze aşa, din cauză că eu nu i-am ştiut bine numele. E limpede ?

Dacă Dóra e aici, înseamnă că și Viki trebuie să fie prin apropiere și deci nu este nimic deosebit. Va scăpa de coșmarul acesta, în sfîrșit, cei două sute de șilingi au dispărut, nu poate să fie demascat, nu poate să fie reținut. Cînd va fi mare, Dóra va fi la fel de frumoasă ca Viki, numai că Viki e blondă, iar Dóra brunetă.

Mama își strîngea pumnii atît de tare, încît o dureau degetele. Zsófi l-a închis premeditat pe Kálmán, Zsófi s-a pregătit zile în șir să-l închidă în tezaur. Dar de ce? Stă cu fustița ei prea scurtă și o privește pe Dóra, nu-și mai ia ochii de la ea. Szabó Márta tace. În liniștea profundă care s-a lăsat, se aude cum aleargă creionul lui Hidas pe hîrtie. Ce este cu copilul ei? Ce se întîmplă aici?

— Pot să plec? întrebă Coif-de-Ziar.

Szabó Márta îi răspunse că da și dădu mîna cu el, iar Coif-de-Ziar i-o scutură de parcă ar fi strîns laba unui urs. Cînd trecu pe lîngă Zsófi, îi strecură ceva în palmă. Zsófi se făcu roșie ca purpura, fața îi strălucea de bucurie: în mînă avea o pară pergamută, galbenă, frumoasă. „Deci, se gîndea mama, zidarul i-a dăruit și data trecută para."

Pongrácz începu să se foiască, dar Márta îl rugă să vorbească șezînd. Nenea Pișta mîrîi că nu are nimic de zis, Kis András a spus totul. Szabó Márta îl întrerupse — de altfel ar fi de prisos să se deranjeze, întrucît i-a dictat încă de ieri ceea ce avea de spus în legătură cu problema în cauză. Scoase o foaie bătută la mașină și dădu citire textului. Nenea Pișta spunea din cînd în cînd că e adevărul adevărat, sînt propriile lui cuvinte, pe care le susține și acum.

„Pentru că pe copil trebuie să-l cunoști, se auzea glasul Mártei. Zsófi, de pildă, știa demult că tatăl ei — fie-i țărîna ușoară — a murit în fața ochilor mei, sărmanul, că nu i-a lăsat nici o vorbă prin mine, dar a venit totuși în continuare, deși, nu mă sfiesc s-o spun, fiindcă socotesc că a fost pe bună dreptate, am și bătut-o o dată, dar a venit mai departe, m-a îngrijit și vine pînă în ziua de azi, măcar că nu-i mai dau nici un ban."

Dobay are dreptate: ea nu are ce căuta la institut. Nu are ce căuta nicăieri. Nu-și cunoaște copilul, acum îl vede pentru prima oară. Toți ceilalți știu mai mult despre Zsófi: și Fehérvári, și zidarul, și moșneagul acesta.

Moare de ruşine.

„Spun toate astea, că de-o cleveti cineva pe seama ei, să nu fie crezut, şi îndeosebi Haller, care-i o cîrpă de om şi care, orice s-ar zice, nu umblă pe căi cinstite. Şi dacă eu mi-aş băga mîna în foc pentru Zsófi, puteţi face şi dumneavoastră la fel."

Haller îşi dezlipi cu multă greutate privirea de la Dóra. Abia acum începea să-şi dea seama de situaţie. Ce vrea ţărănoiul ăsta bătrîn, moşneagul ăsta insolent şi neîngrijit? Ce şi-a permis să spună? Nu l-a văzut în viaţa lui. O lepădătură! Dacă nu ar fi atît de bătrîn şi cu piciorul rupt, i-ar da una peste muţră. O să-şi iasă din sărite, o să protesteze!

Toată lumea se dă la el, şi zidarul, şi portarul — cu toţii? Dintr-o dată îl luă cu călduri, se simţi scăldat în sudoare. „În locul meu, domnul a fost reţinut de către fetiţă, şi bine i-a făcut, aşa măcar nu s-a dus la beţie..." Da, înţelege acum de ce a trîntit Zsófi uşa tezaurului. În afara celor două fetiţe, numai el mai înţelege. Dóra l-a trădat. „Am venit în locul lui Marianne", îi spusese Zsófi. Iar el, dobitocul, îi arăta monede!

Mama, îşi spunea Zsófi, nu se uită la nimeni şi plînge. Nenea Pişta şi-ar băga mîna în foc pentru ea. Vorba asta îi face o mare plăcere. Coif-de-Ziar a procedat foarte bine că şi-a recunoscut greşeala, pentru că, într-adevăr, la muzeu, el ar fi trebuit să se descurce. Nenea Kálmán e alb ca varul, iar Dóra îl ţintuieşte cu privirea. Ar fi bine însă ca pe ea să nu o mai întrebe nimic — ar vrea să plece acasă, e obosită.

— De ce l-ai închis pe unchiul tău? întrebă tuşa Márta.

Păi, a mai întrebat-o o dată despre asta! Zsófi tăcu.

— Spune de ce! interveni atunci Dóra.

Zsófi ţinea buzele strînse. „Îi spune ceva din priviri, observă Szabó Márta. Îi atrage atenţia. Dóra o să fie foarte frumoasă cînd o să fie mare."

— Îngerul nu contează! zise Dóra. Spune de ce!

Asta este. Cînd şi-au luat rămas bun, i-a dăruit lui Zsófi îngeraşul şi a pus-o să jure că o să tacă. Acum o dezleagă de jurămînt! Dar nu e bine, totul ar trebui să se oprească aici, deoarece, dacă Zsófi aduce vorba despre fugă, va fi obligată să-l denunţe pe Haller. În acest caz, familia Haller se va destrăma, iar pe Marianne o va

scăpa din mîini. Nu, lui Haller îi ajunge și atît. Judit face niște ochi cît cepele. Haller se agită necontenit.

„Dacă spune, sînt pierdut, se gîndea Haller Kálmán. Copil mizerabil ! I-am zis de atîtea ori lui Viki că mă urăște. Dacă Zsófi deschide gura, sînt pierdut."

— Spune de ce ! repetă Dóra.

Să spună odată ! Viki e în siguranță, iar nenea Kálmán nu are decît să piară, să se ducă la pușcărie. Dóra nu simțea nici un pic de compătimire. El stă și tace, lașul, nu-i pasă că Zsófi e învinuită. I-a distrus viața, nu știe ce o să se facă fără Viki acum, cînd nimeni nu vrea să știe de ea. La nenea Pișta nu poate să stea o veșnicie.

— Încetați odată ! spuse Haller Kálmán, ridicîndu-se.

Privindu-l, Hidas se gîndi că în viața lui nu a mai văzut o expresie atît de ciudată.

— Vă rog să treceți în procesul-verbal că eu am trîntit ușa, din greșeală. Era foarte neplăcut s-o recunosc în fața colegilor, astfel că am încercat să mă eschivez, afirmînd că Zsófi a făcut-o. Nu m-am gîndit că întîmplarea o să aibă un asemenea răsunet.

„Eu am născut doi copii, au murit însă imediat", a spus odată Marianne. Va nota domnul profesor Hidas cele spuse de nenea Kálmán ? Doar e o minciună !

Dóra răsuflă ușurată și se așeză. „Dacă deschide gura, o sugrum", se gîndea Haller Kálmán.

— Atunci, spuse Szabó Márta, voi fi nevoită să înștiințez muzeul și sfatul, nevinovăția elevei fiind dovedită. Vă mulțumesc pentru prezență.

Cîteva clipe nu mișcă nimeni. Mama se ridică prima și bîjbîi, orbită de lacrimi, spre Zsófi. Odată cu ea se ridică și Dóra, care îi strigă în gura mare lui Haller Kálmán :

— Viki a sosit marți la Viena. La soțul ei !

— Asta nu se trece în procesul-verbal ! i se adresă Szabó Márta lui Hidas. Am ridicat ședința.

24

NEGRUȚA nu știa să gătească și era de cinci ori mai înceată ca Zăluda.

E drept că s-a întors mai repede decît Zsófi de la cumpărături, cu toate că a plecat tîrziu, după ter-

minarea şedinţei, pe urmă s-a mocoşit însă atîta cu morcovii, încît pînă la urmă s-a aşezat lîngă ea. Tăia felii subţiri ca foiţa, în formă de steluţe, zicînd că aşa a învăţat. Să tot aştepţi să fie gata supa ! Ar fi vrut nişte clătite, dar Negruţa nu se pricepea, voia cu orice preţ să-i facă gogoşi, se întristă însă din pricină că nu avea drojdie în casă. La urmă făcu totuşi clătite, groase ca lipia şi afumate, care, cu toată străduinţa ei, se lipeau de tigaie. Îi era ruşine că nu o scoate la capăt cu clătitele şi se scuza tot timpul că aşa a învăţat. Nu ar vrea să-i jignească învăţătoarea — probabil Slăbănoaga a instruit-o : bine că a nimerit peste graniţă !

Prînzul îi făcu totuşi plăcere ; Negruţa şedea pe scăunelul Zsófiei. Pe Zăluda o luase maică-sa acasă ; nici aia nu face multe parale. Femeie zăpăcită : cînd tăcea, cînd bîzîia, iar la urmă a tîrît-o acasă pe aia mică. Nici n-a venit să-i spună că ea e mama lui Zsófi, deşi, fără el, fetiţa ar fi avut de furcă. Dar şi Zăluda-i o năucă, de ce zicea că e vinovată, cînd nu era ? În orice caz, are o inimă bună. Sau poate au ameninţat-o ? Vezi, avea dreptate Kis András că Haller e un beţiv, spre sfîrşit abia se mai ţinea pe picioare. Nu s-o fi avînd bine cu doamna Nagy, la plecare nici nu i-a spus bună-ziua ! Frumoasă educaţie... O podoabă şi ea, nu s-a sfiit s-o şteargă din cancelarie, fără o vorbă ! Bărbatu-său, bietul, n-ar fi făcut aşa — ăla saluta el primul.

Uite-o şi pe Negruţa, nu ar fi deschis guriţa cînd a mînat-o, ieri, după Kis András, cu toate că ştia mai multe decît toţi, însă nici ea nu le ştia pe toate ; o îndemna pe Zăluda să ia asupra ei vina lui Haller — ce o mai îndemna — zicea şi despre un înger ; bine că pe Haller nu l-a răbdat inima să mintă. Negruţa e tristă, deşi el se poartă frumos cu ea. La început rîdea, îi plăceau şi conservele, prostuţa — mai ştii cu ce o ţinea Slăbănoaga ? S-a întunecat la faţă abia cînd i-a zis : „Ehei, o să stai într-o casă frumoasă, cu grădină mare, nu te necăji !“ Era după ce, în sfîrşit, seara, la cină, îi mărturisise despre fuga surorii sale. Îl întreba într-una dacă o să i se lase casa ; găsise acasă o sută de forinţi, îi ajungeau pentru prima lună de chirie, iar mai tîrziu lucrurile se puteau aranja, aşa zicea. I-a spus că astea-s vise deşarte ; singură, cum e, nu i se cuvine o casă întreagă. Atunci ea s-a aşezat cu mîinile peste genunchi şi

l-a întrebat unde o să stea, dacă i se ia casa. Încercase s-o mîngîie, zicîndu-i că nu rămîne fără acoperiş, că o să fie frumos la munte, la casa de copii, dar ei nu-i plăcea, iar de răspuns nu voi să-i răspundă atunci cînd o întrebă ce are. Fetele astea l-au zăpăcit de-a binelea! Cînd venea Zăluda, se frămînta pentru soarta ei. Acum, că s-a mutat Negruţa la el, îi dă asta bătaie de cap. De sine se ocupă mai puţin şi nici din pricina lui Székely nu se necăjeşte ca de obicei; pur şi simplu nu are timp.

După ora prînzului sosi şi madam Dobozi. Are nişte şolduri cît o cadă, ştiu că nu a postit la Füred. I-a adus ca amintire nişte scoici; Dobozi e o femeie de treabă, a ţinut şi la Marcsa. Dar firea nu şi-a schimbat-o: într-o jumătate de oră a ajuns să le ştie pe toate mai bine decît el sau Székely. Meliţa într-una că Hidas se însoară, o ia pe Lemberger, cea cu coadă de cal. Împlinească-i-se şi ăluia destinul. O dată ţipase la el, pentru că nu funcţiona aparatul de proiecţie din sala de fizică. Dacă o să ajungă vreun Dumnezeu, o să le facă pe toate, pînă atunci însă nu poate lipi fierul numai cu o privire şi nici nu poate fixa ruloul căzut al camerei de proiecţie cu o rugăciune. Despre Szabó Márta, Dobozi îi spuse că o văzuse cu profesoara Baumann, comandanta de pionieri, cică se duceau pe căldura asta la sediul organizaţiei. Într-o zi o s-o lovească damblaua, mereu e pe drumuri. Székely o să facă şi el o apoplexie, pentru că l-au pus să-i adune pe copii; Baumann a convocat comandamentul unităţii, iar el trebuie deci să le adune pe cele douăsprezece fete. Dobozi a auzit că Pongrácz a ajuns doică la bătrîneţe şi a vrut s-o mîngîie pe Negruţa, dar fata s-a dat la o parte, ferindu-se parcă ostentativ. Dobozi îl asigură că de mîine o să-i facă de mîncare din nou, ca înainte de plecare. Nu a fost uşor s-o facă să înţeleagă că acum are ajutoare, chiar două, la nevoie.

Ei, ca să vezi, se obişnuise cu Zăluda, deşi nici ea nu putea veni o veşnicie; cu Negruţa, cu sălbatica asta nu trebuie măcar să se obişnuiască: la urmă tot o vor lua, au şi scos-o la mezat — vineri se va lămuri şi soarta ei. Iar el tot în seama lui Dobozi rămîne. Noroc că e femeie inimoasă, îl ajută din toată inima, deşi nu are nici ea o viaţă uşoară; prea de tînără a rămas văduvă.

Doamne, ce s-au mai încurcat lucrurile din pricina acelui nume greşit spus lui Kis András! Bine că s-a sfîr-

şit aşa, că pe Haller nu l-a răbdat inima să dea vina pe fetiţă. Negruţa însă nu poate să-l sufere...

— De unde-l cunoaşteţi voi pe Haller ? o întrebă pe Dóra.

Negruţa spăla vasele şi-i răspunse că Zsófi, ea şi fiica lui Haller sînt colege de clasă. Va să zică, de aici se ştiu. Naiba să priceapă. Bine că s-a terminat totul, e obosit, se culcă un pic. Zsófi ar putea să treacă şi ea pe aici, ar mai înveseli-o pe Negruţa şi ar mai cînta împreună „Bobocel de trandafir", că Negruţa e tare tristă.

Zsófi ar fi venit, desigur, dar după încheierea dezbaterilor mama o ţinea aşa de strîns de mînă, încît abia a reuşit să ajungă o clipă la nenea Pişta, ca să-i sară de gît şi să-l sărute. Tuşa Márta i-a spus şi ea să plece acasă, că e tare obosită. De fapt i se făcuse într-adevăr somn. Acasă, în timpul prînzului, simţi că i se lipesc pleoapele. Nu avea nimic de făcut, de gătit gătea mama...

Aveau cartofi cu sos de mărar. Mînca şi pica de somn. Probabil din cauza pastilei de sevenal pe care, dimineaţa, mama i-o pusese în cafea. După ce o culcă, mama nu se întoarse la institut, nici nu se apucă de citit : se aşezase lîngă ea şi o ţinea de mînă pînă va adormi. Simţea că mamei îi pare rău că a bătut-o din cauza lui nenea Kálmán. Oare cît să fi înţeles din cele întîmplate ? Oricum, nici ei nu i-a venit uşor să se descurce prin labirintul atîtor întîmplări ; tuşa Márta fusese şi ea dezorientată de cele auzite, dar pînă la urmă s-a convins că lucrurile s-au petrecut aşa cum a zis nenea Kálmán. Nici el nu-i atît de rău cum i se părea : a recunoscut, în fond, o vină ce nu-i aparţinea, numai ca s-o scape. Ce bine că nu a ascultat-o pe Dóra ! Aşa, totul s-a sfîrşit cu bine. Tuşa Márta a crezut şi ea totul. De ce l-o fi reţinut însă pe nenea Kálmán după plecarea celorlalţi ?

Szabó Márta se gîndea şi ea la Haller Kálmán. Şedea pe scaunul pe care stătuse el în timpul dezbaterii ; după-amiază, ferit de razele soarelui, aici era colţul cel mai răcoros al cancelariei. Dimineaţa, cînd, la încheierea discuţiilor, se apropiase de el, crezuse că se retrage pentru că apropierea ei îi este neplăcută. Nici în tinereţe nu ţinuse la ea, făcea tot timpul aluzii la asta şi în aşa fel încît să le audă. Acum, Haller nu o desconsidera, ci se temea de ea. Ştia că a ghicit totul, că ea luase banii, că poate oricînd să-i folosească împotriva lui. Dacă nu

ar fi fost nevoită să discute cu el, ar fi schimbat cîteva cuvinte cu Judit, care avea mai multă nevoie de asta — pentru moment, însă, Kálmán era mai important. Astfel încît se mărgini să arunce o privire în urma ei şi, de aici, de lîngă fereastră, le văzu cum păşeau spre casă : Zsófi în fustiţa ei scurtă, albastră, Judit purtînd doliu. Părea că Zsófi o conduce pe Judit şi nu invers.

În astfel de împrejurări, frazele sentimentale nu au nici un rost.

— Nu am iubit-o niciodată pe Kató, iar pe dumneata nici atît, începu discuţia. Toţi trei avem însă un sentiment comun : o iubim pe Marianne.

Haller privea covorul. La ei, la muzeu, probabil au covoare mai frumoase.

— Din cauza dumitale, un copil o să ajungă la orfelinat. Îţi dai seama, desigur, că asta e soarta care o aşteaptă pe Dóra. Nu voi permite ca şi un al doilea copil să nimerească acolo : pe Marianne o voi apăra eu.

Fruntea lui Haller Kálmán se îmbroboni. Dar Márta era departe de a-l compătimi.

— Kató este o proastă, ştiu. Kálmán roşi. Ştiam asta încă din liceu, iar cînd ai luat-o de soţie nu mi-am schimbat părerea. Singur ţi-ai ales-o, nu ai decît s-o suporţi. Marianne însă este inteligentă. Talentul şi sîrguinţa ei sînt moştenite de la dumneata. Ocupă-te cinstit de creşterea ei, e copilul dumitale !

Avea în poşetă cei două sute de şilingi. Îi arătă lui Haller :

— Poţi să vii să-i iei după ce fetiţa dumitale se va înscrie la facultate. Atunci ţi-i voi restitui, dar pînă atunci nu. În ce o priveşte pe Vadász Viki, nu mi-ar părea rău să suferi puţin din cauza ei, dar nu prea ai motive : Viki a părăsit fetiţa, te-a părăsit pe dumneata, a părăsit şi ţara !

Kálmán nu scotea o vorbă, emoţia însă îi dispăru. Înţelegea că nu va fi denunţat. Faţa i se lungi, acum părea mai tînăr, amintind întrucîtva de Kálmán cel de odinioară, băiatul sărac care vorbea uneori despre maică-sa, despre greutăţile îndurate de ea ca să-l ţină la facultate ; Kálmán îşi iubea mama. Pe atunci Kálmán era bun, dar anii trec, oamenii se schimbă, în definitiv toată lumea

are nevoie de o îngrijire atentă, chiar şi adulţii. Mariannei îi va spune că tatăl ei era gata să-i părăsească, dar din cauza *ei*, a Mariannei, a rămas totuşi. De astă dată, poate pentru prima oară în viaţa ei, se va speria. Dînd de un pericol real, de un necaz mare, Marianne va înceta s-o facă pe surda. Marianne e tare. Marianne va avea grijă de Kálmán.

Dar nici ea nu e de fier, prea s-au adunat multe pentru ziua de azi ! Nu-i de mirare că a obosit. Îmbătrîneşte. De ce această febrilitate, această grabă de a rezolva chiar astăzi toate încurcăturile ? În cazul Zsófiei ar fi amînat rezolvarea pentru la toamnă, dar nu s-a putut abţine s-o cheme pe comandanta unităţii, pentru a urgenta intrarea lucrurilor în normal.

Un ciocănit scurt, energic : era Bíró Anna cu comandamentul unităţii. Vine şi Baumann ; dacă tot s-a deranjat de la o distanţă atît de mare, o să rămînă pînă se mai răcoreşte afară. Pionierele îşi îmbrăcaseră uniformele, fuste bleumarin, bluze albe, iar în codiţe îşi legaseră funde. Bíró Anna îşi pusese şi şosete albe. Kátay, preşedinta comandamentului unităţii, raportă că din efectivul de douăsprezece pioniere lipsesc trei : Jós şi Sebestyén sînt plecate la ţară, iar Haller la o tabără internaţională, comandamentul unităţii însă, fiind prezent în majoritate, poate lua hotărîri.

Hotărîrea fu adoptată în unanimitate. Comandantul-instructor, profesoara de educaţie fizică Baumann, ajutată de Kátay, o şi redactă. Bătută la maşină, ştampilată şi semnată, hotărîrea era un document în toată regula ; Székely va plesni de necaz mîine, cînd va trebui să se ducă să i-o înmîneze lui Nagy Zsófia : *„Pentru efortul depus în cursul verii, cînd l-a îngrijit pe Pongrácz István, om de serviciu al şcolii, comandamentul unităţii de pionieri Apáczai Csere János de la Şcoala generală din piaţa Apáczai Csere János hotărăşte primirea elevei Nagy Zsófia din clasa a VI-a în rîndurile pionierilor.“* „Ce păcat că Marianne nu a fost de faţă ! Va fi foarte mirată. Nu va afla niciodată adevărul, aşa cum nici comandamentul unităţii nu ştie că Zsófi nu e bucătăreasă şi nici soră de caritate.“

Copiii plecară, Baumann Vera îşi luă şi ea rămas bun. Márta rămase să închidă ferestrele. A trecut şi asta. Mîine se va întîlni cu părinţii Dórei, va discuta apoi cu conducerea casei de copii de pe Szabadsághegy. Asta a mai rămas de făcut din ceea ce şi-a propus. Afară se înserase. Zilele sînt lungi, cu amurguri diafane. E obosită. Deseară nu vrea decît un iaurt. Cineva urcă scările, trebuie să fie un cunoscut, altfel Székely nu l-ar fi lăsat să intre : poate un părinte. Oricum, nu mai stă, dacă are treabă cu ea, s-o însoţească cîţiva paşi, pot să se aşeze pe o bancă în faţa şcolii. Aici aerul e înăbuşitor. Ajunge pentru azi. Ieşi din cancelarie cu servieta subsuoară, dar se opri în prag. În faţa uşii era Judit. Cu ea, din păcate, nu se putea instala pe banca din faţa şcolii, mai bine deschide iarăşi ferestrele şi o invită în cancelarie.

Seara, cînd se culcă, în sfîrşit, îşi puse perna sub picioare — erau umflate de alergătură, iar gleznele o dureau. „Îmbătrînesc", îşi spuse şi rîse în sinea ei. Ce fire ciudată are ! Alţii se întristează cu gîndul la anii care trec, dar ea se bucură. La un moment dat, omul îmbătrîneşte, e din zi în zi mai cărunt, se vede nevoit să poarte ochelari pe stradă, are tot mai puţine dorinţe şi cu toate acestea tînjeşte după lucruri pline de sens. Orice invidie dispare definitiv din inima lui şi e în stare să fie atît de bun, atît de drept, de dezinteresat ca un nuc bătrîn, care an de an îşi oferă cu fidelitate rodul.

Ce le-a spus oare rectorul atunci, după ce şi-au dat examenele ? „De acum încolo, dumneavoastră vă revine datoria de a face ca profesia noastră să fie întotdeauna respectată..."

Cred că nu am vegheat de fel la prestigiul profesiei mele, nici nu ştiu în ce constă acest prestigiu, deşi de respectat am respectat-o întotdeauna, naiba ştie de ce. Cred că n-am apărat nimic din ceea ce îmi aparţine. Nici măcar viaţa.

Judit se împăcase, în sfîrşit, nu numai cu sine, dar şi cu viaţa. Are anumite sentimente comune cu Judit, aşa cum are şi cu ticălosul de Haller sau cu doamna Mucsi, cu farmacistul Riegler, cu toţi aceia ai căror copii au învăţat în clasele ei. Vor trece anii şi prostiile pe care Judit le-a citit, fără să le digere, vor căpăta, treptat, sens.

Judit o să vadă sensul adevărat al lucrurilor, iar cînd se va gîndi la şcoală, n-o să se mai simtă ca un rege surghiunit, ci ca un pelerin care păşeşte într-un lăcaş sfînt. Judit este un om profund cinstit, ştie unde a greşit şi are curajul să-şi recunoască vina...

Sună telefonul. Desigur, Hidas. Hidas e atît de inteligent încît pricepe tot, fără să fie nevoie să spună un cuvînt. Hidas ştie ce s-a întîmplat, ştie de ce a strigat Dóra după Haller. Îi face plăcere să-l asculte, dar de ce o fi atît de emoţionat? *Noapte bună, Jóska, sînt obosită, culcă-te şi tu. Ce tot sporovăieşti acolo? Mă întrebi cine îmi ia locul? Nimeni, rămîn, credeam că ţi-ai scos prostia asta din cap. De unde ţi-a venit ideea că plec? Nu pricep! Ce spui? Ce sînt eu în stare? Alo! Nu închide!*

A închis totuşi. Naivul! De ce o compătimeşte? Doar nu pleacă. A pus toate lucrurile la punct nu ca să nu-i rămînă nimic de făcut în septembrie, dimpotrivă. Jóska greşeşte. Atîta ar mai lipsi, să plîngă din cauza lui, nătîngul. Astăzi e prea sensibilă, probabil din cauza oboselii. „Tu îţi iei rămas bun de la noi, i-a spus nătărăul. Iubeşti atît de mult copiii, încît eşti în stare să-i şi părăseşti."

De aici, de la fereastră, în razele lunii se văd pereţii înalţi ai şcolii, se aud foşnind frunzele arţarilor legănaţi de vînt. Tot ce i-e drag, ce dă sens vieţii sale se găseşte aici, între aceşti pereţi. Copiii pe care nu i-a adus pe lume, legăturile cu oamenii, sutele de familii care ţin loc familiei sale. De ce plînge oare? De unde ştia Jóska, şi încă înaintea ei, că va părăsi şcoala şi se va duce la institut, că va deveni o „savantă"?

Luna bătea înspre strada Katona. În bucătărie, Kató îşi făcea o cafea, Kálmán refuzase, nu dorea nimic. În sfîrşit, adusese acasă servieta, în care nu avea mai nimic, doar haina de vînt; nu poate să înţeleagă însă la ce i-a trebuit haina într-o zi atît de călduroasă. Risipa tot de la femeia aceea a învăţat-o. Zilele trecute i-a spus că şi-a aruncat trusa de bărbierit, fiindcă s-a învechit; ieri şi-a cumpărat alta nouă; şi-acum, uite două truse, a apărut şi cea veche, le poate folosi pe amîndouă, una în zilele de lucru, alta în zilele de sărbătoare. Aruncă banii pe fereastră. Oare ce face Marianne? Desigur, e cea mai isteaţă din tabără. De fapt numai pe ea a avut-o

întotdeauna. Kálmán nu e cu adevărat al ei, poate că nici nu a fost vreodată. Dacă nu ar fi prea de tot, ar zice că-l aude plîngînd. Probabil că tușește, nu e de mirare, dacă fumează într-una.

Totuși, Kálmán e un mare mincinos. De ce a aţîţat-o împotriva Zsófiei, dacă el a trîntit ușa ? S-a certat și cu Judit din cauza lui, și la ce bun ? Nu că ar iubi-o pe Judit, care știe una și bună : „Kálmán nu te iubește pentru că se simte ca un rob alături de tine. Numai un om liber poate fi cu adevărat fidel". Ce deșteaptă e, mai ales cînd e vorba să dea sfaturi !

— Dormi ! spuse nenea Pișta Negruței.

De ce nu și-o fi găsind locul, de ce nu doarme ? Mai mare rușinea, om bătrîn, mai adineauri s-a sculat să-i caute iepurașul. Erzsi dormea cu un măscărici — măscăriciul Móric. Se liniștea într-o clipă dacă avea păpușa în brațe. Negruța nu are nevoie de nimic, dar se tot sucește în așternut. Gîză nefericită, fără nimeni pe lume! Bine că i-a găsit iepurașul de pîslă. „Nu vrei să-ți vezi părinții, își zicea în sinea lui. N-au de ce se lăuda că te-au adus pe lume, dacă s-au lepădat de tine ca de un scai. Nici la orfelinat nu-ți place, știu asta chiar dacă nu mi-o spui. Cum te-ar fi ținut Slăbănoaga și ce-ar fi făcut oare din tine ? Uite, nici măcar nu știu ce-i tată-tău, căruia nu-i pasă de tine. Nu știi să gătești, te porți ca un cîine sălbatic, poate pentru sălbăticia asta și țin la tine. Nu te-am strigat o singură dată pe nume de cînd ești aici, probabil că te-a durut, chiar dacă nu ai spus nimic. Zăludă."

— Aţi fost bogate, tu și soră-ta ?

Dóra își ridică privirea și spuse că nu.

— Rochii frumoase ai avut ?

— Dintr-ale lui Viki.

— Dar casa ?

Dóra nu răspunse. Ce să răspundă ? În casa aceea nu a avut nici o clipă de liniște.

— Ești surdă ?

Nici un răspuns.

— Nu ți-a plăcut acolo ?

— Nu.

— Îţi pare rău de soră-ta ?

— M-a părăsit, răspunse Dóra.

— Ei, vezi ! Nu merită să te gîndeşti la ea. Dormi !

Închise ochii, se întoarse cu faţa la perete, acoperi iepuraşul, doar urechile şi creştetul i se mai vedeau din plapumă. Era şi timpul, noaptea nu-i făcută ca să şi-o piardă el adormind copiii. I-e somn şi e obosit, dimineaţa, urcînd spre cancelarie, a crezut că rămîne în drum, inima îi bătea, gata-gata să-i sară din piept. Of, că binecuvîntat e patul, tare-i bine cînd te întinzi în el. Ce-i drept, Negruţa e ascultătoare, abia cutează să răsufle. Aşa şi trebuie, copilul să nu te contrazică. Nu se mai răsuci în aşternut, ca să nu tulbure liniştea.

Îl trezi o bufnitură. Căută să aprindă lumina. Ce Dumnezeu bufneşte în toiul nopţii ? Cît să fi dormit ? Se crapă de ziuă ? Sau nu-i încă nici miezul-nopţii ? Apăsă butonul veiozei, închise ochii din cauza luminii ce năvăli în cameră, dar în clipa următoare somnul îi pieri brusc, ca după un duş rece. Va să zică, aşa ! Uită că avea piciorul rupt şi vru să sară din pat, dar nu izbuti. Se ridică cu chiu, cu vai.

Dóra stătea lîngă cuier, îmbrăcată, încălţată. Luîndu-şi rucsacul, trîntise săpunul şi cutia de bărbierit de pe lavoar.

Nu scotea un cuvînt, se uita numai cum şchioapătă apropiindu-se de ea ; se lăsă pe vine lîngă perete şi-şi îmbrăţişă genunchii.

Acum o omoară, de data asta nu mai scapă ! Îi dă casă, masă, îi duce şi iepurele la pat, ca pe urmă să se dovedească o haimana ca soră-sa ! Încotro se grăbea ? La Seres Karcsi ? S-o ducă şi pe ea după Slăbănoaga ? De supărare îşi aminti ce îi spusese de atîtea ori Dobozi despre Seres. Ajungînd lîngă Dóra, nu o lovi, îi luă doar rucsacul din mînă şi-l trînti de perete cu atîta forţă, că borcanele cu compot de vişine, opera lui Dobozi, începură să danseze pe şifonier.

Dóra îşi ridică privirea. Nu avea nici o lacrimă în ochi.

— Nu mă duc la orfelinat ! spuse.

Măiculiţă sfîntă, îl ia cu ameţeală, trebuie să se aşeze. Cum se necăjeşte, îl şi apucă ameţeala. Iar ea nu vine

să-l sprijine, ca Zăluda — din partea ei poate să se ducă pe pustii.

— Am plecat și eu odată cu Viki, spuse Negruța. Am fost pînă la Tahi. Dar m-am întors.

E pentru prima oară că aude așa ceva. Odată plecată, de ce s-a mai întors? Căscă niște ochi mari la ea.

— Eu m-am născut aici, auzi în continuare. Trebuia să mă întorc. Aici m-am născut!

Nu și-a aprins niciodată pipa în toiul nopții. Negruța i-a întors pe dos și zilele, și nopțile.

— Atunci de ce ai vrut s-o ștergi acum?

— Nu plecam într-acolo. Voiam să ajung la țară.

— Ai pe cineva la țară?

— Nu am pe nimeni.

— Și ce ai fi vrut să faci?

— Să lucrez.

Îi scoase puloverul roșu și, în timp ce Dóra se descălța, încuie ușa și-și legă cheia cu o sfoară de gît. Acum să mai fugă dacă poate! Pe fereastră ajunge la cărbuni, pe acolo scapă numai în chip de păianjen, altfel nu are cum să urce patru etaje pe calcanul gol. Naiba știe de ce i-ar plăcea mai mult să lucreze decît să stea la orfelinat, unde i se dau de toate și nimeni nu-i face vreun rău. Orice școlar știe ce bine o duc cei de la orfelinat.

— Aș vrea să stau la un om, nu la mai mulți, spuse Dóra, și în ochi îi apăru o lacrimă.

Pe urmă însă înghiți în sec și avu din nou privirea ei sălbatică. Nu, asta nu e ca Zăluda, nu are de gînd să bîzîie. Și-a împachetat și cămașa de noapte. I-o scoase din rucsac.

Nu o mai îndemnă pe Negruța să doarmă — fiecare ține sfat cu gîndurile sale. Nenea Pișta se gîndea că dincolo de poarta școlii se văd biserica, poșta, fîntîna spălătoresei, iar în față farmacia. Casele astea au strigat-o din urmă pe fetița care a pornit la drum și fetița s-a întors. Mă-sa n-a strigat-o, dar ele da.

„Știți să recitați, nenea Pișta?“ îl întrebase odată Zăluda. „M-am născut pe-aceste dulci meleaguri... Meleaguri... Aș vrea să stau la un singur om, nu la mai mulți...“ Cînd a pierdut-o pe Erzsi, Dobozi stătea lîngă el — era mai tînără, pe atunci o chema Vince Eszter —

și i-a spus : „Uite, în jurul dumitale e o mare de copii, nene Pongrácz, ai să-ți găsești alinarea.“ „O mare de copii, gîndise atunci, mie însă mi-ar ajunge unul singur.“

Aruncă o privire în patul de alături. Dóra era culcată pe spate. Atingîndu-i fața, își dădu seama că era umedă și fierbinte.

— Dóra !

A reușit să-i spună pe nume, bat-o s-o bată !

Nu-i răspunde, deși e atentă, a tresărit sub plapumă.

— Casa asta e nenorocită ! Ai stat aici și știi cum e. Umedă, igrasioasă, soarele nu pătrunde niciodată pe fereastra aia, prin care se văd numai mormanele de cărbuni. Auzi ?

Nu-i răspunde.

— Și-apoi, mă cunoști acum, sînt cam nesuferit, nu știu să vorbesc frumos. Nu am școală, nu-mi place să scriu ; am încercat la nenorocita aia de serală, dar nu era de mine, spre sfîrșitul zilei oboseam și nici capul nu mă mai ținea, că era bătrîn. Ce te holbezi așa la mine ?

S-a ridicat în genunchi și-l privește, cu mîinile împreunate.

— Mai sînt și cam lute de mînă, întotdeauna am fost așa. I-am ars și Zsófiei cîteva la spate și le-oi mai da și altora. Nici îngerul Domnului nu s-ar învoi să stea cu mine, nu-i așa ?

Neruşinata ! Îndrăznește să treacă în patul lui și-și lasă capul pe pernă ! Îi spune ceva în șoaptă, dar el încă de copil nu suferea să-i răsufle, să-l gîdile cineva în față.

— Întoarce-te în patul tău, că te plesnesc !

Nu se duce, de unde, îl apucă de mînă, iar el, în loc s-o dea jos din pat, o învață :

— Te duci mîine la sfat, înțelegi ? Acolo te scoate la mezat, ca la tîrg, dar tu nu te sinchisești de nimic, auzi ? Te duci la serviciul ocrotirea copilului, la parter. Sfatul știi unde e. Dacă mi-oi aduna puterile și-om porni din vreme, ajung și eu și o să fiu cu tine, afurisito !

Erzsi adormea la fel, pe neașteptate, într-o clipă, cum scapi o piatră într-o apă adîncă. Răsuflă profund, îm-

brățișînd perna. Acum nu are decît să coboare și să treacă în patul din care a venit Negruța. Nu de alta, însă nu ar dormi cu nimeni într-un pat, să-l tai.

25

DIMINEAȚA, abia trecuse de opt și jumătate cînd Zsófi străbătu în fugă culoarul demisolului. Casa era goală. Cheia se afla în ușă, putea să intre ; înăuntru era curat ; în ligheanul acoperit rămăseseră nespălate doar cele două cești, farfurioarele, linguriţele și cuțitul de la micul dejun. Pe masă găsi bani și o notă, cum obișnuia și mama să-i lase, numai că nota asta fusese scrisă de nenea Pișta. Oare ce o fi vrînd să sărbătorească, nu cumva e ziua lui ? Cică să-i cumpere o jumătate de pasăre. Bine că nu a cerut să-i aducă o pasăre vie, tot nu ar fi tăiat-o și dealtfel nu ar fi știut nici s-o jumulească de pene.

Dar oare unde-or fi ?

Luă coșul și porni spre hală. Székely privea acru în urma ei. „Mare cucoană ai ajuns, se gîndea, nu am voie să-ți înmînez hîrtia la școală, trebuie să ți-o duc acasă. Mucoasa ! Se zvonește că Szabó Márta pleacă. Ducă-se. Să mai pună și pe alții să alerge."

Ce supărat pare azi nenea Székely. Stă cu coatele pe condica de expediții. Tanti Dobozi mătură scările, s-a îngrășat mult, abia o mai încape halatul. Pe fișierul de lîngă scări scrie : AZI NU SE ȚIN ORE DE CONSULTAȚIE ! Ce să fie cu tușa Márta ? Nu s-a întîmplat niciodată să lipsească de la școală ! Nu e bolnavă, o aude discutînd pe scări, zice că merge la sfat. Se grăbește, îi aude pașii zoriți, a și ajuns-o din urmă. Da, se duce la hală, nenea Pișta vrea pui, dar nu-i acasă. O să vină în curînd, îi spuse tușa Márta. În drum spre hală vor merge împreună pînă la sfat.

Nu era atît de cald ca în ziua în care a fost ea pe aici și cînd urmele tocurilor se imprimau în asfalt. Adia vîntul, dealurile se vedeau aproape, parcă se ridicau din strada alăturată. Tușa Márta nu-i vorbi despre nenea Kál-

mán, nici despre Dóra. Își pipăia obrazul și se plîngea că o doare o măsea.

„Nervii, se gîndea Zsófi. Ar putea fi și un abces. Oricum, e rău."

În fața sfatului, lîngă bărbatul și femeia de piatră, nu era nimeni. Tușa Márta se uită la ceasul de pe frontispiciul clădirii : era nouă fără un sfert.

— Ei, la revedere ! îi spuse și Zsófi fremătă toată văzînd că-i întinde mîna ca unui om mare.

Uneori tușa Márta dădea mîna și cu copiii, dar numai cînd îi punea să promită ceva, cînd se mutau la altă școală sau cînd erau absolvenți.

Simți că-i stă inima în loc. Nu cumva o dă la altă școală din cauza lui nenea Kálmán ?

— La toamnă nu voi mai fi la școală, spuse profesoara. Cuvintele păreau aproape la fel de absurde, de necrezut, ca și faptul că tata nu mai era. Dacă nu ar fi fost ziua de ieri, îmi venea mai greu să te las aici.

De ce ? Din ce cauză îi este mai ușor acum ? Coșul e gol și atîrnă totuși ca un bolovan. Ieri o ținea de mînă, să nu-i fie teamă. Cap, hat, sus, ciuf. Nu va uita niciodată regulile asimilării parțiale.

— Pînă ieri nu am observat că tu nu mai ești orfană.

Zsófi se retrase în sine, chipul ei trăda tristețea, supărarea care o cuprinseseră. Să plece, să nu-și ia rămas bun, s-o lase, dacă-i atît de haină și rea. Tata ! Tata !

— Poate că nici nu știi ?

Ce ? Inima îi bate cu putere, clipa o sperie, dar o și atrage. Nu știe ce ar dori mai mult : să-i spună sau să nu-i spună ?

— Ai nenumărați tătici, zice tușa Márta. Se pare că atunci cînd un copil rămîne orfan, întreaga lume devine tăticul lui.

Ușa de sticlă se închide încet, pe bulevard mașinile claxonează. Zsófi se așează pe scările sfatului, își lăsă fruntea pe genunchi. Coșul e alături. Așezîndu-se, în buzunar îi răsună forinții lui nenea Pișta. Soarele îi arde ceafa. De după pleoapele lăsate îl zărește pe tata, înalt, cu ochelari pe nas, rîde ; e în cabinet și îl ridică în sus pe Tobiás : „E un cavaler desăvîrșit, nu-i lipsește nici

un dinte, nici o măsea!“ Pe urmă nu mai e în cabinet, ci pe o schelă, în cap are un coif, în mînă o mistrie și fluieră, tata fluieră : „Toamna se coc strugurii negri, drăguța mea.“ Apoi scoate un sertar, caută printre fișe, poartă o cămașă bej, e descheiat la guler, dar cu piciorul în ghips pînă la genunchi și trage din pipă, bombănind : „Ești o stîngace ! O zăludă !“

Cineva se apleacă, nu știe cine, un străin îi pune mîna pe umăr și o întreabă : „Te-a supărat cineva, fetițo ?“ Zsófi nu-și ridică privirea, nu ar fi în stare să răspundă, doar clatină din cap și fraza atît de mult căutată îi răsună în inimă ca dangătul unui clopot. Adie vîntul, iar în jurul clădirii arborii foșnesc.